

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Lleoliad:

Ystafell Bwyllgora 2 – y Senedd

Dyddiad:

Dydd Llun, 23 Mawrth 2015

Amser:

13.30

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch a:

Gareth Williams

Clerc y Pwyllgor

0300 200 6565

SeneddMCD@Cynulliad.Cymru

Agenda

- 1 Cyflwyniadau, ymddiheuriadau, dirprwyon a datganiadau o fuddiant**
- 2 Tystiolaeth mewn perthynas â'r ymchwiliad i Ddeddfu yn y Pedwerydd Cynulliad** (Tudalennau 1 – 77)
(Amser Dangosol 13.30)

Y Gwir Anrh. Carwyn Jones AC, Y Prif Weinidog

Jeff Godfrey, Llywodraeth Cymru

Dylan Hughes, Y Prif Gwnsler Deddfwriaethol, Swyddfa Cwnsleriaid Deddfwriaethol Cymru, Llywodraeth Cymru

CLA(4)–09–15 – Papur 1 – Tystiolaeth Ysgrifenedig

CLA(4)–09–15 – Papur Briffio'r Gwasanaeth Ymchwil

CLA(4)–09–15 – Papur Briffio Atodiad A

CLA(4)–09–15 – Trawsgrifiad Drafft, 16 Mawrth 2015

3 Offerynnau nad ydynt yn cynnwys materion i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 na 21.3 (Tudalennau 78 – 84)
CLA(4)–09–15 – Papur 2 – Offerynnau statudol gydag adroddiadau clir

Offerynnau'r weithdrefn penderfyniad negyddol

CLA497 – Rheoliadau Addysg (Trefniadau Sefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'u gwnaed ar: 3 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 5 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 1 Ebrill 2015

CLA499 – Rheoliadau Cyngorau Iechyd Cymuned (Cyfansoddiad, Aelodaeth a Gweithdrefnau) (Cymru) (Diwygio) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'u gwnaed ar: 3 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 6 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 1 Ebrill 2015

CLA500 – Gorchymyn Cyngorau Iechyd Cymuned (Sefydlu, Trosglwyddo Swyddogaethau a Diddymu) (Cymru) (Diwygio) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'i gwnaed ar: 3 Mawrth 2015; Fe'i gosodwyd ar: 6 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 1 Ebrill 2015

CLA501 – Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Ffioedd Deintyddol) (Cymru) (Diwygio) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'u gwnaed ar: 3 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 6 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 1 Ebrill 2015

CLA502 – Rheoliadau Ardrethu Annomestig (Dyfrffyrdd) (Cymru) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'u gwnaed ar: 4 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 6 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 1 Ebrill 2015

CLA504 – Gorchymyn Awdurdodau Tân ac Achub (Dangosyddion Perfformiad) (Cymru) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'i gwnaed ar: 9 Mawrth 2015; Fe'i gosodwyd ar: 10 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 1 Ebrill 2015

CLA505 – Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Ffioedd a Thaliadau Optegol) (Diwygio) (Cymru) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'u gwnaed ar: 7 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 10 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 1 Ebrill 2015

CLA510 – Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Diwygiadau Canlyniadol Diwygio Lles) (Cymru) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'u gwnaed ar: 7 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 10 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 1 Ebrill 2015

CLA511 – Rheoliadau Ardrethu Annomestig (Hysbysiadau Galw am Dalu) (Cymru) (Diwygio) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'u gwnaed ar: 9 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 11 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 1 Ebrill 2015

CLA513 – Rheoliadau Cymorth Gwladol (Symiau at Anghenion Personol) a Ffioedd Gofal Cymdeithasol (Cymru) (Diwygiadau Amrywiol) 2015

Y weithdrefn negyddol. Fe'u gwnaed ar: 13 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 16 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 6 Ebrill 2015

Offerynnau'r weithdrefn penderfyniad cadarnhaol

CLA506 – Rheoliadau Digartrefedd (Gweithdrefn Adolygu) (Cymru) 2015

Y weithdrefn gadarnhaol. Fe'u gwnaed ar: Dyddiad heb ei nodi; Fe'u gosodwyd ar: Dyddiad heb ei nodi; Yn dod i rym ar: 27 Ebrill 2015

CLA507 – Gorchymyn Digartrefedd (Addasrwydd Llety) (Cymru) 2015

Y weithdrefn gadarnhaol; Fe'i gwnaed ar: Dyddiad heb ei nodi; Fe'i gosodwyd ar: Dyddiad heb ei nodi; Yn dod i rym ar: 27 Ebrill 2015

CLA509 – Rheoliadau Digartrefedd (Bwriadoldeb) (Categoriâu Penodedig) (Cymru) 2015

Y weithdrefn gadarnhaol; Fe'u gwnaed ar: Dyddiad heb ei nodi; Fe'u gosodwyd ar: Dyddiad heb ei nodi; Yn dod i rym ar: 27 Ebrill 2015

4 Offerynnau sy'n cynnwys materion i gyflwyno adroddiad arnynt i'r Cynulliad o dan Reol Sefydlog 21.2 neu 21.3

Offerynnau'r weithdrefn penderfyniad negyddol

CLA508 – Rheoliadau Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (Cymru) 2015 (Tudalennau 85 – 265)

Y weithdrefn negyddol; Fe'u gwnaed ar: 3 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 5 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 6 Ebrill 2015

CLA(4)–09–15 – Papur 3 – Adroddiad

CLA(4)–09–15 – Papur 4 – Rheoliadau

CLA(4)–09–15 – Papur 5 – Memorandwm Esboniadol

Offerynnau cyfansawdd y weithdrefn penderfyniad negyddol

CLA498 – The Control of Waste (Dealing with Seized Property) (England and Wales) Regulations 2015 (Saesneg yn unig) (Tudalennau 266 – 288)

Y weithdrefn negyddol cyfansawdd; Fe'u gwnaed ar: 3 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 5 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 6 Ebrill 2015

CLA(4)-09-15 – Papur 6 – Adroddiad
CLA(4)-09-15 – Papur 7 – Rheoliadau
CLA(4)-09-15 – Papur 8 – Memorandwm Esboniadol

CLA503 – The Surface Waters and Water Resources (Miscellaneous Revocations) Regulations 2015 (Saesneg yn unig) (Tudalennau 289 – 295)

Y weithdrefn negyddol cyfansawdd; Fe'u gwnaed ar: 3 Mawrth 2015; Fe'u gosodwyd ar: 5 Mawrth 2015; Yn dod i rym ar: 6 Ebrill 2015

CLA(4)-09-15 – Papur 9 – Adroddiad
CLA(4)-09-15 – Papur 10 – Rheoliadau
CLA(4)-09-15 – Papur 11 – Memorandwm Esboniadol

Offerynnau'r weithdrefn penderfyniad cadarnhaol

CLA496 – Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015 (Tudalennau 296 – 396)

Y weithdrefn gadarnhaol. Fe'u gwnaed ar: Dyddiad heb ei nodi; Fe'u gosodwyd ar: Dyddiad heb ei nodi; Yn dod i rym ar: Dyddiad heb ei nodi

CLA(4)-09-15 – Papur 12 – Adroddiad
CLA(4)-09-15 – Papur 13 – Rheoliadau
CLA(4)-09-15 – Papur 14 – Memorandwm Esboniadol

5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y busnes canlynol:

(vi) lle mae'r pwyllgor yn cyd-drafod cynnwys, casgliadau neu argymhellion adroddiad y mae'n bwriadu ei gyhoeddi; neu'n ymbaratoi i gael tystiolaeth gan unrhyw berson;

Papur Cwmpasu (Tudalennau 397 – 402)

CLA(4)-09-15 – Papur 15 – Papur Cwmpasu: Pwerau at Bwrpas: tuag at Setliad Datganoli sy'n Para i Gymru

Blaenraglen Waith (Tudalennau 403 – 404)
CLA(4)-09-15 – Papur 16 – Blaenraglen Waith

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref: LF/FM/0609/14

David Melding AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd

30^{ain} Mehefin 2014

Annwyl David

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig Ebrill 2014 yn gwahodd tystiolaeth ar gyfer Ymchwiliad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol i wneud cyfreithiau yn y Pedwerydd Cynulliad.

Rwyf yn amgáu ymateb ar ran Llywodraeth Cymru, y gobeithiaf y byddwch yn ei gael yn ddefnyddiol.

Yr eiddoch yn gywir,

CARWYN JONES

PWYLLGOR MATERION CYFANSODDIADOL A DEDDFWRIAETHOL: GWNEUD CYFREITHIAU YN Y PEDWERYDD CYNULLIAD

Ymateb Llywodraeth Cymru

Hwn yw ymateb Llywodraeth Cymru i'r gwahoddiad i gyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig i ymchwiliad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol i wneud cyfreithiau yn y Pedwerydd Cynulliad.

Mae Llywodraeth Cymru yn nodi'r cylch gorchwyl a bennwyd yn llythyr y Pwyllgor dyddiedig Ebrill 2014 ac yn croesawu'r cyfle hwn i gyfrannu i'r ymchwiliad. Rydym wedi ymrwymo i lunio deddfwriaeth ddwyieithog o ansawdd uchel:

- a fydd yn parhau;
- na fydd angen ei diwygio'n aml;
- na fydd angen i'r llysoedd benderfynu ei hystyr;
- a fydd yn rhoi effaith i bolisiau'r llywodraeth;
- a fydd yn lleihau costau cydymffurfio i ddefnyddwyr; ac
- yn cyfyngu ar gyfleoedd i'w hosgoi.

Mae Llywodraeth Cymru yn falch o'r hyn a gyflawnodd wrth hyrwyddo'i Rhaglen Ddeddfwriaethol uchelgeisiol yn ystod y Pedwerydd Cynulliad. Mae'r ddeddfwriaeth a basiwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol eisoes o fudd sylweddol i bobl Cymru, a bydd yn parhau felly. Mae hyn yn amrywio o ddiwygiadau sylfaenol yn y gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru i newidiadau yn y systemau ar gyfer rhoi organau, y disgwylir iddynt arbed llawer o fywydau. Yn fwyaf diweddar, gobeithiwn y caiff Bil Tai (Cymru) ei basio'n fuan er mwyn cyflwyno system newydd a radical ar gyfer rheoleiddio tai rhent yn y sector preifat ac, ymhlith pethau eraill, gwella ac ail-lunio'r gyfraith ar ddigartrefedd.

Er nad ydym yn cymharu tebyg â'u debyg yn hollol, mae'n werth nodi bod nifer y tudalennau o ddeddfwriaeth sylfaenol a basiwyd yn y Cynulliad hwn hyd yma (gan gynnwys y Bil Tai) oddeutu 700 tudalen. Erbyn Gorffennaf 2010 y ffigur cyfatebol (mewn perthynas â Mesurau) oedd 239. Yn gyffredinol, a chan gynnwys y Mesurau cymharol fawr a basiwyd yn ddiweddarach yn ystod y Trydydd Cynulliad, ar gyfartaledd mae allbwn deddfwriaethol y Llywodraeth wedi dyblu yn ystod y Cynulliad presennol.

Mae datblygu cyfraith yn waith haws ei ddweud na'i wneud, hyd yn oed i lywodraethau a deddfwrfeydd sydd â charifoedd o brofiad a digonedd o arbenigedd. Yng Nghymru mae'n parhau'n faes cymharol newydd, i Lywodraeth Cymru fel noddwr y rhan fwyaf o'r ddeddfwriaeth a hefyd i'r Cynulliad Cenedlaethol fel deddfwrfa yn ei llawn dwf. Er gwaethaf y cyfan a gyflawnwyd hyd yma, prif flaenoriaeth drefniadol Llywodraeth Cymru yw sicrhau y gall gyflwyno deddfwriaeth sydd wedi ei hystyried yn drwyadl, ei drafftio'n dda ac sy'n bodloni dyheadau polisi'r Gweinidogion, ar gyfer ei hystyried gan y Cynulliad.

Cyflwynir ein hymateb mewn pedair Rhan ynghyd ag Atodiad o nodiadau, fel a ganlyn:

Rhan 1 Datblygu deddfwriaeth (cyffredinol)

Rhan 2 Materion gweithdrefnol a chraffu

Rhan 3 Arferion drafftio deddfwriaethol

Rhan 4 “Llyfr statudau” a hygyrchedd

Atodiad

Dogfen: Swyddfa'r Cwnsler Deddfwriaethol, Canllawiau Drafftio Deddfwriaethol

RHAN 1

Datblygu deddfwriaeth (cyffredinol)

Datblygu polisi

1. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod, cyn cychwyn y broses o ddatblygu deddfwriaeth, ei bod yn bwysig cael amcanion polisi a ddiffiniwyd yn eglur, ynghyd â sylfaen gadarn o dystiolaeth i gynnal yr amcanion. Mae'n hanfodol bod pawb sy'n ymwneud â datblygu deddfwriaeth yn deall, yn bur fanwl: yn gyntaf, sut y mae'r systemau presennol (os ydynt yn berthnasol) yn gweithredu mewn cyfraith a hefyd yn ymarferol; ac yn ail, pa newid yn union a ddymunir, at ba ddiben a chyda pha ganlyniad mewn golwg. Wrth ddatblygu polisi, ceir budd o ddisgyblaeth sy'n cynnwys cyfreithwyr, cwmsleriaid deddfwriaethol ac arbenigwyr economaidd ac ariannol yn y gwaith o herio'r cynigion er mwyn sicrhau eu bod yn gadarn. Mae herio'n bwysig, nid yn unig gan y ddeddfwrfa wrth graffu ar ddeddfwriaeth, od hefyd gan Weinidogion, gweision sifil ac aelodau o'r cyhoedd.
2. Rhan hanfodol o'r broses yw canfod a oed angen deddfu o gwbl. Nid deddfu bob amser yw'r ffordd fwyaf effeithiol na phriodol o weithredu polisi, a dylid profi'r angen am ddeddfwriaeth yn gyson yn ystod y cylch datblygu polisi. Drwy ystyried yn wybodus yr opsiynau sydd ar gael i ddelio â phroblem benodol, mae'n bosibl y deuir i'r casgliad nad oes angen deddfu, hwyrach oherwydd bod modd defnyddio pwerau sy'n bodoli eisoes, neu ddilyn llwybr gwahanol megis gwella'r dull o orfodi neu wneud newidiadau mewn canllawiau neu godau ymarfer. Mae deddfu yn opsiwn y gellir troi ato, yn unig, ar ôl rhoi ystyriaeth lawn i bob opsiwn arall sydd ar gael. Rhan o'r broses hon yw canfod unrhyw wrthdrawiadau neu anghysondebau â pholisïau neu ddarnau eraill o ddeddfwriaeth sydd hefyd yn cael eu datblygu gan Lywodraeth Cymru neu, yn wir, gan lywodraethau a deddfwrfeydd eraill, a dylid gwneud hynny mor gynnar ag y bo modd.
3. Mae dull y cylch datblygu polisi a weithredir gan Lywodraeth Cymru yn gymwys i'r holl gynigion ar gyfer deddfwriaeth. Mae pum cam yn y broses, sef (1) gwerthuso'r sefyllfa gyfredol, (2) ystyried yr achos dros newid, (3) nodi'r opsiynau ar gyfer newid, (4) dewis opsiwn a ffefrir a (5) cyflawni'r newid. Mae'n cynnwys:
 - nodi amcanion cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol y polisi a'r canlyniadau;
 - defnyddio tystiolaeth i ddatblygu cyfres o opsiynau;
 - nodi gwahanol effeithiau posibl y polisi;
 - asesu a fydd y polisi yn achosi buddion a fydd yn gynaliadwy;
 - arfarniad economaidd;
 - rheoli rhaglenni a phrosiectau; a
 - monitro a gwerthuso.
4. Ni ddylid tanbriso'r broses drylwyr hon o ddatblygu polisïau effeithiol a deddfwriaeth sylfaenol i'w hategu pan fo'n perthnasol. Y broses hon yw un o'r rhesymau pam y mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu rhaglen gynhwysfawr o hyfforddiant mewn datblygu deddfwriaeth ac wedi mabwysiadu polisi hyblyg ar ddyrannu adnoddau i'r meysydd gwaith allweddol.

Ymgynghori

5. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddatblygu a gweithredu polisiau a deddfwriaeth mewn ffordd agored; proses a hyrwyddir drwy ymgysylltu ac ymgynghori ynghylch cynnig polisi o fewn y Llywodraeth ac yn allanol. Mae hyn yn cynnwys ymgynghori â Llywodraeth y DU, a hynny yn aml oherwydd cymhlethdod y setliad datganoli. Diben yr ymgysylltu a'r ymgynghori allanol yw rhoi gwybodaeth ar gael i'r cyhoedd, gwrandao ar ystod eang o fuddiannau, casglu mwy o wybodaeth a gwell gan bartion yr effeithir arnynt, a bod yn fwy ymatebol i'r hyn a glywir. Wrth gwrs, nid yw ymgynghori yn arwain bob amser at gonsensws, ond mae'n broses ddwyffordd o gyfnewid syniadau a gwybodaeth rhwng aelodau'r gymdeithas a Llywodraeth Cymru. Mae profiad yn awgrymu bod ymgynghoriadau bob amser yn fwy buddiol os ategir hwy drwy ymgysylltu'n anffurfiol, gan gynnwys trafod gyda rhanddeiliaid mewn cyfarfodydd, seminarau, a gweithdai, er mwyn casglu amrywiaeth mor eang ag y bo modd o safbwyntiau a sylwadau.
6. Bydd ymgysylltu ac ymgynghori o'r fath nid yn unig yn gwella'r ddealltwriaeth o sefyllfa, ond gall hefyd osgoi'r perygl o ddiwygio un rhan o system yn dameidiog, heb ystyried ei chysylltiadau â rhannau eraill.
7. Y prawf eithaf ar ddarn o ddeddfwriaeth yw a yw'n gwneud yr hyn y bwriadwyd iddo'i wneud, ac a yw o fudd i'r bobl. Mae craffu ôl-ddeddfwriaethol yn fater pwysig i Lywodraeth Cymru, sy'n nodi'r argymhellion a wnaed gan Gomisiwn y Gyfraith Cymru a Lloegr, mewn adroddiad a gyhoeddwyd yn Hydref 2006:
 - ar gyfer craffu ôl-ddeddfwriaethol dylid mabwysiadu dull esblygiadol (sy'n gyson â'r modd y mae'r system lywodraethu wedi datblygu);
 - dylid adeiladu ar yr hyn sydd eisoes yn ei le; a
 - dylid caniatáu i'r craffu ôl-ddeddfwriaethol mwyaf systematig ddigwydd mewn gwahanol ffurfiau.

Rheoli'r rhaglen ddeddfwriaethol

8. Fel Prif Weinidog, byddaf yn arolygu penderfyniadau ynglŷn â chynnwys a rheolaeth Rhaglen Ddeddfwriaethol Llywodraeth Cymru gyda chymorth Bwrdd y Rhaglen Ddeddfwriaethol (grŵp o uwch-swyddogion sy'n cynnwys yr Ysgrifennydd Parhaol, Cyfarwyddwyr Cyffredinol, y Cyfarwyddwr Llywodraethu, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol a'r Prif Gwnsler Deddfwriaethol). Rheolir y Rhaglen o ddydd i ddydd gan dîm unswydd (sef Uned y Rhaglen Ddeddfwriaethol (URhDd)), sy'n paratoi amserlenni manwl ar gyfer pob cyfnod yn y broses o ddatblygu a chraffu ar bob bil yn y Rhaglen. Adolygir yr amserlenni hyn yn rheolaidd gan URhDd a chan Swyddfa'r Cwnsler Deddfwriaethol (SCD), sef y swyddfa sy'n ymgymryd â drafftio deddfwriaeth y Llywodraeth.
9. Wrth amserlennu'r Rhaglen Deddfwriaethol cymerir i ystyriaeth nifer o ffactorau megis maint a chymhlethdod bil, y brys amdano, drafftio'r ddeddfwriaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg, a'r amser sydd ar gael i'r Cynulliad ar gyfer craffu, mewn pwyllgor yn ogystal â chyfarfod llawn. Celfyddyd yn hytrach na gwyddor yw'r gwaith hwn, a rhaid ei gadw dan arolwg yn rheolaidd er mwyn sicrhau y cedwir ar y terfynau amser. Er hynny, mae'n broses sy'n gweithio'n dda ac yn gosod disgyblaeth ar y broses o ddatblygu deddfwriaeth.

10. Mae hynt pob bil unigol yn cael ei monitro hefyd o dan drefniadau llywodraethu sy'n peri bod byrddau prosiect yn adrodd wrth yr Uwch-swyddog Cyfrifol a benodir ar gyfer pob bil. Mae'r byrddau prosiectau a'r Uwch-swyddogion Cyfrifol yn gwneud asesiadau o hynt y bil a'r ffactorau risg eraill ac yn adrodd yn rheolaidd wrth Fwrdd y Rhaglen Ddeddfwriaethol. Yn ychwanegol, mae gan yr Adrannau drefniadau llywodraethu mewnol at y diben o adrodd wrth y Gweinidog sy'n gyfrifol am y bil.

Galluoedd deddfu

11. Er pan gafwyd pwerau i wneud deddfwriaeth sylfaenol, mae llawer wedi ei wneud i wella galluoedd y Llywodraeth i ddeddfu. Mae SCD, er enghraifft, wedi dyblu ei maint dros y cyfnod hwnnw ac yn parhau i ehangu, gyda recriwtio pellach wedi cychwyn yn ddiweddar. Mae'r swyddfa wedi ei hailstrwythuro er mwyn recriwtio Cwnsleriaid Seneddol profiadol. Yn fwy cyffredinol, mae gwasanaeth sifil Cymru wedi rhoi cryn bwyslais ar ddatblygu sgiliau deddfwriaethol y swyddogion. Mae Bwrdd y Rhaglen Ddeddfwriaethol wedi ysgogi rhaglen eang o welliannau deddfwriaethol, ynghyd â rhaglen o addysg deddfwriaeth sy'n debygol o fod y fwyaf trwyadl yn y Deyrnas Unedig.

12. Mater sy'n peri pryder i Lywodraeth Cymru yw'r amser sydd ar gael i'r Aelodau graffu fel y dylent ar y biliau, swyddogaeth sydd o'r budd pennaf i bawb ohonom. Mae hyn yn arbennig o wir am yr amser sydd ar gael i Bwyllgor, yn enwedig pan gyflwynir biliau yn fuan ar ôl ei gilydd, sy'n dod o fewn cylch craffu yr un Pwyllgor pwnc. Mae craffu effeithiol a phriodol gan yr Aelodau yn rhan allweddol o'r broses deddfwriaethol, sy'n darparu'r cyfle angenrheidiol i herio ac ystyried newidiadau yn y gyfraith.

13. Mae'r Llywodraeth yn ymwybodol o bryderon y Pwyllgor Busnes ar y pwynt hwn, ac wedi cynyddu'r wybodaeth a ddarperir wrth gyflwyno biliau, yn awr ac yn y dyfodol, er mwyn cynorthwyo'r Pwyllgor gyda'i gynllunio. Mae perthynas waith effeithiol rhwng URhDd a swyddogion Comisiwn y Cynulliad, sy'n caniatáu cynllunio ymlaen mor bell ag y gellir, ac rydym wedi ymrwymo i gydweithio ar bob achlysur posibl i sicrhau na pheryglir y canlyniadau ar gyfer craffu. Fodd bynnag, nid yw'n briodol bob amser i'r Llywodraeth ohirio cyflwyno Biliau er mwyn caniatáu i Bwyllgor gwblhau ei ystyriaeth o Fil cynharach, neu gwblhau ymchwiliad sydd mewn llaw ganddo. Mae hwn yn faes y bydd yr Aelodau hwyrach yn dymuno'i ystyried ymhellach.

Biliau heblaw biliau'r llywodraeth a gwelliannau

14. Mae rôl a safle Biliau Aelodau yn y broses ddemocrataidd yn bwysig. Ond cydnabyddir bod datblygu deddfwriaeth effeithiol ac ymarferol yn broses fanwl ac ymdrechgar, a all fod yn arbennig o ddyrys i Aelodau nad oes mynediad ganddynt i beirianwaith y llywodraeth a'i harbenigedd o ran datblygu polisi, y gyfraith a drafftio. Mae arbenigedd polisi, yn arbennig, yn hanfodol oherwydd yr angen i ddeall sut y byddai cynigion yn gweithio yn ymarferol, a sut y byddent yn effeithio ar feysydd llywodraethu eraill. Os oes problem ynglŷn â'r naill neu'r llall o'r ystyriaethau hyn, gallai'r deddfwriaeth fod yn anodd neu'n amhosibl i'w gweithredu.

15. Cafwyd enghreifftiau o Filiau a ddatblygwyd yn annibynnol ar y cyfreithiau a'r systemau oedd yn bodoli eisoes oherwydd, gellir tybio, fod honno'n ffordd fwy uniongyrchol o bennu'r polisi y dymunai'r Aelod ei roi ar waith. Achos o'r fath oedd hwnnw pan geisiodd y Llywodraeth wneud newidiadau sylweddol yn ystod y Cyfnodau diwygio yn y Bil Safleoedd Rheoleiddiedig Cartrefi Symudol (sef Deddf Cartrefi Symudol (Cymru) yn ddiweddarach), yn bennaf oherwydd ei fod yn ymddangos yn creu system newydd o reoleiddio ochr yn ochr â system oedd yn bodoli eisoes – nodwedd a allai fod wedi creu dryswch a biwrocratiaeth ddiangen. Am resymau cyffelyb y cysylltodd y Llywodraeth â'r Aelod oedd yn gyfrifol am y Bil yn ymwneud ag adfer costau meddygol am glefydau asbestos; o ganlyniad, drafftiodd y Bil gan ddefnyddio dull gwahanol i'r un a ragwelid ar y dechrau, cyn ei gyflwyno. Ar adegau eraill, yn ein barn ni, ceisiodd Biliau (ac yn wir, Mesurau) Aelodau fod yn rhy ragnodol yn y modd y pennwyd ar wyneb y Bil faterion na fuont yn destun cyfnod datblygu polisi cynhwysfawr nac ymgynghoriad llawn. Mae angen bod yn hyblyg mewn amgylchiadau o'r fath; am y rheswm hwnnw yn rhannol yr ail-luniwyd y Mesur Meysydd Chwarae. Roedd angen gwneud gwelliannau sylweddol hefyd yn y Mesur Diogelwch Tân Domestig am resymau polisi a drafftio.
16. Hyd yma, nid oes unrhyw Filiau Aelodau wedi eu pasio heb eu diwygio'n sylweddol (neu eu hamnewid) gan y Llywodraeth. Nid beirniadaeth yw hynny. Am y rhesymau a nodir uchod, mae'n anochel y bydd Llywodraeth y dydd yn ymyrryd mewn nifer o ffyrdd, a bydd llunio bil heb fanteisio ar beirianwaith y Llywodraeth yn parhau'n arbennig o anodd.
17. Ni wyddys eto sut y bydd Biliau Pwyllgor yn cael eu datblygu a'u dwyn gerbron, ond mae'r Llywodraeth yn parhau i weld rôl iddi ei hunan o ran defnyddio peirianwaith y Llywodraeth i ddeddfu ar faterion lle mae consensws trawsbleidiol llawn a chytundeb bod angen diwygio'r deddfwriaeth (mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) yn enghraifft o'r fath).
18. Mae angen gwneud gwaith pellach hefyd i ganfod beth (os oes rhywbeth) y gellid ei wneud i hwyluso gwelliannau, nas cynigir gan y Llywodraeth, a gânt eu derbyn gan y Cynulliad. Mae'n llawer anos i berson na fu'n ymwneud â drafftio'r bil gwreiddiol ddrafftio gwelliannau sy'n dechnegol gywir. Dylid ystyried ymhellach hefyd i ba raddau y gellir cyrraedd dealltwriaeth gyffredin ynglŷn â sail y cymhwysedd deddfwriaethol ar gyfer darpariaethau heblaw darpariaethau'r Llywodraeth mewn Biliau Cynulliad. Yr hyn sy'n codi yma yw mai mater i'r Cwnsler Cyffredinol, unwaith y bydd Bil wedi ei basio, yw ystyried a ddylid cyfeirio Bil i'r Goruchaf Lys o dan adran 112 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ynteu amddiffyn Bil o'r fath os cyfeirir ef gan Swyddog Cyfraith y DU. Yn ychwanegol, mae'r pwyntiau a wnaed uchod ynghylch peirianwaith y Llywodraeth yn gymwys yma hefyd.

Meddalwedd drafftio deddfwriaeth

19. Mae SCD wedi profi anawsterau yn ystod y Cynulliad hwn gyda'r feddalwedd drafftio deddfwriaethol a gaffaelwyd ar y cyd rhwng y Llywodraeth a Chomisïwn y Cynulliad yn 2010. O safbwynt y Llywodraeth, pwrpas y feddalwedd drafftio deddfwriaethol oedd ysgafnhau'r baich o ddrafftio a pharatoi deddfwriaeth, ond i'r

graddau yr ymdrinnid â diwygiadau cafodd effaith i'r gwrthwyneb. Mae defnyddio'r feddalwedd yn ystod y cyfnodau diwygio, am wahanol resymau, yn wastraffus o amser ac adnoddau. Gorfodir Cwnsleriaid Deddfwriaethol i dreulio amser helaeth yn sicrhau bod diwygiadau wedi eu cynhyrchu mewn fformat electronig tra phenodol, yn hytrach na threulio amser digonol yn sicrhau bod y cynnwys yn dechnegol gywir ac wedi ei ddrafftio'n dda.

RHAN 2

Materion gweithdrefnol a chraffu

Craffu

20. Wrth ystyried y lefel o graffu sy'n briodol ar gyfer biliau, er bod rhaid bodloni rhai safonau ynglŷn â thryloywder ac ymgynghori ym mhob achos, ym marn y Llywodraeth mae llawer yn dibynnu ar amgylchiadau penodol y Bil a gynigir. Yn ddiamau, mewn rhai amgylchiadau byddai'n briodol cyhoeddi Bil drafft cyn ei gyflwyno neu ganiatáu rhagor o amser ar gyfer craffu Cyfnod 1 neu, yn wir, fynd ymlaen i Gyfnod Adrodd. Gellid gwneud hynny, er enghraifft, mewn amgylchiadau pan fo Bil yn arbennig o gymhleth a'i effaith ar y cyhoedd yn gymharol sylweddol, neu pan fo Bil yn gwneud diwygiad helaeth ac yn hir iawn. I'r gwrthwyneb, fodd bynnag, daw adegau pan fydd amser yn fater o bwys hanfodol, neu pan fo darpariaethau'r Bil yn annadleuol. Mewn amgylchiadau o'r fath byddai ymgynghori neu graffu ymhellach naill ai'n amhriodol, yn anghymesur neu'n amhosibl.
21. Mae defnyddio Cyfnod Adrodd yn fater i'r Aelod sy'n gyfrifol am y Bil ei gynnig, a dylid ei ystyried fesul achos unigol. Roedd y Cyfnod Adrodd yn arbennig o bwysig yn ystod hynt y Bil a ddaeth wedyn yn Ddeddf Cartrefi Symudol (Cymru) 2013 oherwydd ei ail-lunio (ac yn wir, ehangu) yn sylweddol yn yng Nghyfnod 2. Roedd y Cyfnod Adrodd yn sicrhau cyfle i ystyried yn briodol y nifer fawr o welliannau a gyflwynwyd yng Nghyfnodau 2 a 3, a oedd wedi trawsnewid hanfodol y Bil fel y'i cyflwynwyd, a sicrhau cyfnod i adfyfrio ar y Bil. Roedd y cyfnod adrodd rhan hefyd hanfodol o hynt Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 oherwydd maint a chymhlethdod y Bil hwnnw a nifer y gwelliannau a gyflwynwyd.
22. Ar y llaw arall, mater yn gyntaf oll i adran 111 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 a Rheolau Sefydlog y Cynulliad Cenedlaethol yw i ba raddau y ceir prysuro hynt Biliau drwy'r craffu. Mae Rheolau Sefydlog y Cynulliad hwn yn gwneud darpariaeth eglur ar gyfer 'gweithdrefn garlam' sy'n cwtogi'r craffu ar filiau pan fo'r angen yn codi a'r Pwyllgor Busnes o'r farn bod hynny'n briodol. Mae'r Llywodraeth yn credu y daw adegau pan fydd yn briodol neu'n angenrheidiol trin Biliau yn unol â'r weithdrefn garlam. Roedd yn ofynnol, er enghraifft, fod Deddf Cyllid y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2014 mewn grym erbyn dechrau blwyddyn ariannol 2014/2015, er mwyn osgoi hyd at flwyddyn o oedi pe byddid wedi methu'r dyddiad hwnnw, gan fod y Bil yn cyflawni argymhellion a wnaed mewn adroddiad gan Swyddfa Archwilio Cymru yng Ngorffennaf 2012. Cytunodd Cynulliad Cenedlaethol Cymru i ddilyn y weithdrefn garlam, gan alluogi'r Bil i fynd trwy'r broses ddeddfwriaethol yn yr amser byrraf posibl, a llwyddwyd i gadw o fewn y terfyn amser cyfyng iawn. Yn ychwanegol, roedd y Llywodraeth yn ymwybodol bod y polisi oedd yn y Bil hwnnw wedi ei drafod a'i ystyried yn helaeth gan dri o bwyllgorau'r Cynulliad cyn cyflwyno'r Bil. Roedd y polisi, felly, wedi bod yn destun craffu ac archwilio cyn gynnig y ddeddfwriaeth. Mae'n werth nodi hefyd fod y Bil yn ymwneud ag un polisi, tra chyfyng, yn unig. Pe na bai hynny'n wir, mae'n bosibl na fyddem wedi cwtogi'r broses o graffu.

23. Mae prysuro Biliau drwy'r craffu, sef y 'weithdrefn garlam', yn wahanol i'r amgylchiad pan fo'r Llywodraeth yn cynnig bod bil yn cael ei ystyried gan y Cynulliad yn Fil Brys y Llywodraeth. Yn achos Bil Sector Amaethyddol (Cymru), gosodwyd y dadleuon dros ddiogelu gweithwyr amaethyddol rhag camau a gymerwyd gan Lywodraeth y DU gerbron y Cynulliad Cenedlaethol yn fanwl. Er bod y Bil hwn wedi mynd trwy'r Cynulliad fel Bil Brys, gwnaeth hynny yn ôl amserlen hwy na'r un y darperir ar ei chyfer yn y Rheolau Sefydlog, ac ymddangosodd yr Aelod oedd yn Gyfrifol gerbron y pwyllgorau perthnasol. Roedd modd i'r Gweinidog ddarparu tystiolaeth o'r angen i weithredu ar frys ac ymateb i gwestiynau mewn pwyllgor yn ogystal â Chyfarfod Llawn.

24. Wrth edrych i'r dyfodol, mae'r Llywodraeth yn rhagweld y gall fod yn briodol ymdrin hefyd â rhai materion ariannol neu refeniw treth drwy broses graffu amgen, a dylid gwneud hynny hefyd i hwyluso cydgrynhoi a datblygu 'Llyfr Statudau' i Gymru.

Cydbwysedd rhwng yr hyn a gynhwysir mewn deddfwriaeth sylfaenol ac is-ddeddfwriaeth.

25. Mater a fu o gryn ddiddordeb i Aelodau wrth graffu ar filiau yw'r cydbwysedd rhwng yr hyn a gynhwysir ar wyneb Bil a'r hyn y mae'n briodol ei ddwyn gerbron fel is-ddeddfwriaeth. Mae'n gyfiawn bod Aelodau'r Cynulliad yn awyddus i sicrhau bod pwerau gweithredol i wneud is-ddeddfwriaeth yn cael eu rhoi yn briodol yn gyntaf oll, a sicrhau wedyn y creffir yn briodol ar y pwerau hynny. Mae Llywodraeth Cymru yn amcanu i ddilyn y drefn safonol a fabwysiadwyd gan y Senedd gan gadw mewn cof argymhellion y Pwyllgor ar y mater a'r pwysigrwydd o leihau nifer y Biliau fframwaith.

26. Mae nifer o resymau am y rhaniad rhwng deddfwriaeth sylfaenol ac is-ddeddfwriaeth. Yn gyntaf oll, mae rhinwedd mewn cadw Biliau mor eglur, syml a byr ag y gellir; mewn geiriau eraill, hepgor manylion anniben.

27. Yn ogystal, enillir hyblygrwydd ychwanegol sylweddol drwy wneud is-ddeddfwriaeth; nid yw'n ddarostyngedig i'r un cyfyngiadau amserlen â Biliau Cynulliad, ac mae'n galluogi diweddarau'r gyfraith i gyfateb ag amgylchiadau cyfnewidiol, neu gywiro neu ddiwygio'r gyfraith yng ngoleuni profiad.

28. Pe bai'r broses hon yn gweithio'n dda, byddai'n helpu'r Cynulliad i ganolbwyntio, yn ei waith o graffu, ar y pwyntiau hanfodol, sef polisi ac egwyddor.

29. Wrth ymateb i bryderon a fynegwyd yn gynharach gan y Cynulliad, i'r perwyl nad oedd y modd y defnyddid y gweithdrefnau cadarnhaol a negyddol yn ddigon tryloyw neu eglur, mae'r Cwnsler Cyffredinol wedi dyroddi canllawiau yn Ionawr 2012 (gweler Nodyn 1 yn yr Atodiad), sy'n nodi'r ffactorau y dylai'r Llywodraeth eu cymryd i ystyriaeth wrth gynnig gweithdrefn. Mae'r canllawiau hyn yn cydnabod bod rhaid, ym mhob achos, cadw cydbwysedd rhwng craffu gan y Cynulliad, y defnydd o amser y Cynulliad (neu Bwyllgor) (ystyriaeth a ddaw'n bwysicach beunydd gyda threigl amser), arwyddocâd y darpariaethau sydd dan sylw, a gwneud y ddeddfwriaeth yn y ffordd fwyaf effeithiol. Er bod y canllawiau yn nodi'n eglur o dan ba amgylchiadau y byddai Llywodraeth yn defnyddio gweithdrefn benodol, mae Aelodau'n parhau i geisio dylanwadu ar y defnydd o

weithdrefnau ac yn gwrthwynebu, fel mater o drefn, pa bynnag safbwynt a gymerir gan y Llywodraeth (gofynnir am y weithdrefn gadarnhaol pan fo'r Llywodraeth yn cynnig y weithdrefn negyddol, a gweithdrefn 'uwchgadarnhaol' – hyd yn oed pan nad yw ystyr hynny'n eglur yn y cyd-destun dan sylw – pan fo'r Llywodraeth yn cynnig y weithdrefn gadarnhaol).

30. Yn gyffredinol, mae'r Llywodraeth o'r farn y cynhaliwyd y cydbwysedd cywir yn ystod y Cynulliad hwn, er ei bod yn ymwybodol o'r feirniadaeth a ddenodd o bryd i'w gilydd yn y cyd-destun hwn. Yn ystod taith Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) drwy'r Cynulliad Cenedlaethol, beirniadwyd y Llywodraeth mewn perthynas â phŵer a roddwyd i Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau i benderfynu a oes hawl gan berson i gael gwasanaethau cymdeithasol. Awgrymwyd bod y Llywodraeth rywfodd yn lleihau gallu Aelodau'r Cynulliad i ddylanwadu ar faterion o'r fath, ond nod oedd hynny'n wir. Roedd y ddeddf mewn gwirionedd yn ehangu dylanwad y Cynulliad Cenedlaethol drwy ddarparu ar gyfer gwell tryloywder ac atebolrwydd mewn perthynas â materion o'r fath. Cyn hynny, roedd hawlogaeth person i gael gwasanaethau cymdeithasol yn dibynnu ar wahanol gymeradwyaethau a chyfarwyddiadau a roddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol wrth arfer ei bwerau o dan Ddeddf Cymorth Gwladol 1948. Nid oedd y cymeradwyaethau a chyfarwyddiadau hynny (a wnaed ym 1993) yn ddarostyngedig i unrhyw ffurf o weithdrefn Seneddol, ac nid ydynt ar gael yn hwylus i aelodau'r cyhoedd. Roedd hawlogaeth plentyn i gael gwasanaethau cymdeithasol, yn benodol, yn dibynnu ar benderfyniadau disgresiynol a wneid gan awdurdodau lleol wrth arfer eu dyletswydd o dan adran 17 o Ddeddf Plant 1989. Wrth arfer eu disgresiwn, roedd rhaid i awdurdodau lleol fod wedi rhoi sylw i ganllawiau a wnaed gan Weinidogion Cymru. Nid oedd y canllawiau hynny wedi bod yn ddarostyngedig i unrhyw ffurf o weithdrefn Cynulliad, ac nid oeddent ar gael yn hwylus. Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn ysgubo ymaith y trefniadau hyn ac yn gosod yn eu lle system a fydd yn cynnwys meini prawf cymhwysra a gyhoeddir mewn rheoliadau a fydd yn ddarostyngedig i'r weithdrefn 'uwchgadarnhaol'.

31. Gellir nodi pwyntiau tebyg ynglŷn â darpariaethau eraill o'r Ddeddf, yn ogystal. Er enghraifft, roedd gallu gan Weinidogion Cymru gynt, trwy gyfarwyddiadau cyffredinol, i ddylanwadu'n sylweddol ar y modd yr arferai awdurdodau lleol eu swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol. Unwaith eto, nid oedd y cyfarwyddiadau hynny yn ddarostyngedig i unrhyw ffurf o weithdrefn Cynulliad. Disodlwyd y trefniadau hyn gan system a fydd yn arfer yr un dylanwad gan ddefnyddio Codau cyhoeddedig. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i ymgynghori ar Godau drafft, ac wedyn gosod y Codau gerbron y Cynulliad Cenedlaethol. Os bydd y Cynulliad yn penderfynu na ddylid eu gwneud, ni chaiff Gweinidogion Cymru ddyroddi'r Codau hynny. Unwaith eto mae'r Ddeddf yn darparu ar gyfer gwell rheolaeth ar y weithrediaeth gan y ddeddfwrfa.

RHAN 3

Arferion drafftio

Cyffredinol

32. Mae cyfanrwydd Bil pan gyflwynir ef a chywirdeb y modd y'i drafftiwyd yn dibynnu ar dri ffactor. Y cyntaf yw'r amser sydd ar gael i ddatblygu'r polisi a adlewyrchir yn y Bil (gan gynnwys amser digonol i baratoi cyfarwyddiadau polisi a chyfarwyddiadau cyfreithiol cynhwysfawr o ansawdd da) yn ogystal â chwblhau'r broses dra manwl o baratoi deddfwriaeth gywir a hygyrch mewn dwy iaith. Yr ail ffactor yw arbenigedd y rhai sy'n ymwneud â'r gwaith, nid yn unig drafftwyr y Bil ond aelodau eraill o'r Timau Bil yn ogystal. Y trydydd ffactor yw'r gweithdrefnau a sefydlwyd i sicrhau bod y gwiriadau ar ansawdd y ddeddfwriaeth yn ddigonol i sicrhau ei bod yn gywir ac na wnaed camgymeriadau.
33. Mae'n anochel y bydd tyndra rhwng yr amser a ystyrir yn ddigonol i sicrhau na pheryglir ansawdd y ddeddfwriaeth, a'r angen i fodloni'r gofynion gwleidyddol drwy yrru ymlaen â'r ddeddfwriaeth a chyflawni'r diwygiadau a geisir cyn gynted â phosibl. Fodd bynnag, un cam yw cyflwyno bil mewn proses hir o ddatblygu, herio a chraffu, tra bo ystyriaeth o fanylion y bil yn parhau drwy gydol y broses honno. Fel y dywedodd Llywodraeth Cymru eisoes, dylid edrych ar y diwygiadau a wneir mewn biliau yn ystod Cyfnodau 2 a 3 o'r broses graffu fel arwydd bod y broses graffu yn gweithio ac y parheir i gymryd gwahanol faterion i ystyriaeth hyd nes bo'r bil wedi ei basio.
34. Mae arbenigedd a gwiriadau sicrwydd ansawdd yn hanfodol. Rhaid cael arbenigeddau penodol ynghyd â system o wiriadau gan rai sy'n meddu arbenigedd o'r fath. O fewn y Llywodraeth darperir hyn yn bennaf gan swyddogion o'r adrannau gwasanaeth canolog: yr Adran Gwasanaethau Cyfreithiol, SCD, Swyddfa'r Cwnsler Cyffredinol, ieithwyr cyfraith ac URhDd. Mae ganddynt i gyd rolau a chyfrifoldebau gwahanol ond cydategol, a'r bwriad yw sicrhau y bydd cynnwys y biliau wedi bod yn destun herio cadarn ac wedi ei ystyried mor drwyadl a'i ddrafftio mor dda â phosibl. Mae'r system a ddatblygwyd yn seiliedig ar yr arferion gorau mewn awdurdodaethau eraill.
35. Yn fwy cyffredinol, mae llawer y gellir ei ddysgu oddi wrth y systemau datblygu deddfwriaeth mewn awdurdodaethau eraill o fewn y DU a ledled y Gymanwlad. Ers dechrau'r Trydydd Cynulliad, mae swyddogion o Lywodraeth Cymru wedi bod yn aelodau o Gymdeithas Cwnsleriaid Deddfwriaethol y Gymanwlad. Drwy'r cysylltiadau yn y corff hwnnw (a chymorth gan y Swyddfa Dramor) trefnwyd pedwar diwrnod o gyfarfodydd gwerthfawr ar gyfer y Cwnsler Cyffredinol gyda gwleidyddion a swyddogion o lywodraethau De Cymru Newydd a Seland Newydd yn 2012.
36. Mae gan y Cwnsler Cyffredinol swyddogaeth statudol o dan adran 112 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, sef ystyried a ddylid cyfeirio bil i'r Goruchaf Lys i benderfynu cwestiwn o gymhwysedd deddfwriaethol, ond mae ganddo hefyd y rôl hollbwysig o sicrhau bod Deddfau'r Cynulliad yn hygyrch ac yn cydymffurfio â rheolaeth cyfraith.

37. O ran arbenigedd swyddogion, roedd ailstrwythuro ac ehangu SCD, swyddfa ddrafftio ddeddfwriaethol arbenigol y Llywodraeth, yn ddigwyddiad arwyddocaol yn ystod y Pedwerydd Cynulliad. Mae swyddfa ddrafftio Llywodraeth y DU, sef Swyddfa'r Cwnsleriaid Seneddol (OPC) wedi bod mewn bodolaeth ers 1869. Ffurfiwyd Swyddfa'r Cwnsleriaid Deddfwriaethol ym Melffast pan rannwyd Iwerddon ym 1920, a bu Swyddfa Cwnsleriaid Seneddol yr Alban yn bodoli am flynyddoedd lawer cyn datganoli, yn niwyg Adran yr Arglwydd Adfocad. Yng Nghymru, ar y llaw arall, cychwynwyd SCD o ddim, gyda chymorth gan OPC. Er mai yn ei babandod y mae, o gymharu â rhannau eraill o'r DU, cafodd gwaith SCD ei gymeradwyo yn adroddiad yr ymchwiliad tebyg i Fesurau'r Cynulliad; ac yn gynnar yn ystod y Cynulliad hwn, cafodd ganmoliaeth gan Farnwr y Goruchaf Lys, yr Arglwydd Hope a ddywedodd yn ystod achos y Bil Is-ddeddfau Llywodraeth Leol, fod y Bil "wedi ei ddrafftio'n dda iawn", gan ychwanegu bod y drafftwy'r Cymreig yn "defnyddio'u llinellau eu hunain ond yn cymhwyso'r un safonau" â'r Cwnsleriaid Seneddol.
38. Daethai'n eglur, er gwaethaf hyn, fod cyfuniad o gynnydd yn y galw oherwydd maint y Rhaglen Ddeddfwriaethol, a llai o gymorth gan OPC, yn golygu bod rhaid i'r swyddfa ehangu. Nid oedd hwnnw'n orchwyl mor hawdd ag y gallai ymddangos gan fod drafftio deddfwriaethol yn waith arbenigol, a nifer y drafftwy'r profiadol a oedd ar gael yn y DU yn gyfyngedig iawn. Ailstrwythurwyd y Swyddfa felly, gyda golwg yn bennaf ar recriwtio Cwnsleriaid Seneddol profiadol. Er mai swyddfa fach ydyw o hyd, mae SCD bellach yn ddwywaith ei maint blaenorol, gyda thri aelod sydd â blynyddoedd lawer o brofiad o weithio yn OPC ac un arall a recriwtiwyd o Swyddfa Cwnsleriaid Seneddol yr Alban. Mae hyn wedi ei ychwanegu at y profiad a ddatblygwyd eisoes gan y drafftwy'r 'cartref'. Mae SCD hefyd wedi cadw gwasanaeth drafftiwr deddfwriaethol ymgynghorol sydd â mwy na 30 mlynedd o brofiad o ddrafftio Biliau San Steffan ar gyfer OPC, swyddfa a enillodd barch uchel o fewn llywodraeth ac yn fyd-eang ers llawer o flynyddoedd. Gwnaed trefniadau i SCD gael cymorth technegol yn achlysurol gan OPC mewn achosion unigol, ond mae hynny'n digwydd yn anamlach o lawer bellach.

Deddfwriaeth ddwyieithog

39. Mae'r ffaith bod y Cynulliad Cenedlaethol yn deddfu yn Gymraeg ac yn Saesneg yn gamp aruthrol, nad yw'n cael ei gwerthfawrogi i'r graddau y dylai. Ychydig hefyd sy'n deall goblygiadau hyn i'r broses o ddrafftio a chraffu ar ddeddfwriaeth. Yn gyntaf oll, mae drafftio deddfwriaeth yn ddwyieithog yn peri bod pob Bil Cynulliad yn ddwywaith maint bil cyfatebol a ddrafftiwyd mewn awdurdodaeth arall (o fewn y Deyrnas Unedig, o leiaf), a bod angen rhagor o wirio a chydbwyso o fewn y system er mwyn sicrhau bod y drafftio yn y ddwy iaith yn gywir a chyfystyr. Cyflawnir hyn drwy gydymdrechion y Cwnsleriaid Deddfwriaethol a thîm o ieithwyr cyfraith arbenigol, sy'n paratoi'r drafft cyntaf o'r testun yn yr ail iaith, ac yna'n parhau i weithio gyda'r Cwnsleriaid Ddeddfwriaethol i berffeithio a golygu'r testun a sicrhau mai'r un yw effaith cyfreithiol y ddau destun. Mae'r dasg o lunio deddfwriaeth sydd wedi ei drafftio mewn dull modern ac mewn iaith glir yn gymwys, wrth gwrs, yn yr un modd i'r ddwy iaith. Mae drafftio deddfwriaeth yn dasg enwog o gymhleth, a'i drafftio mewn dwy iaith yn fwy o her byth. Hawdd iawn yw gwneud camgymeriadau, yn enwedig wrth ddrafftio a diwygio biliau mawr. Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn 378

tudalen o faint (189 tudalen ym mhob iaith). Mae llunio deddfwriaeth ddwyieithog ar y raddfa honno'n dasg enfawr.

40. Er bod risgiau'n gysylltiedig â'r angen i ddrafftio yn y ddwy iaith, yn nhermau'r defnydd o adnoddau a'r posibilrwydd o anghysondebau rhwng yr ieithoedd, mae hefyd yn gyfle unigryw i wella safon y ddwy iaith. Wrth baratoi testun mewn ail iaith, mae'r biliau'n ddarostyngedig i broses olygu ychwanegol, sydd â'r gallu i wella eglurder y gyfraith. Mae nifer o resymau am hyn, ond y mwyaf arwyddocaol yw fod rhaid deall y testun gwreiddiol yn llawn er mwyn llunio'r ail destun. Dylai unrhyw amwysedd, felly, ddod i'r amlwg yn ystod y broses. Yn ychwanegol, oherwydd y gwahaniaeth yng nghystrawen y Gymraeg a'r Saesneg, mae'n digwydd yn aml fod drafftiwr, wrth ystyried strwythur ac eglurder y testun yn yr ail iaith, yn ail-ymweld â'r testun fel y'i drafftiwyd yn yr iaith gyntaf ac yn ei wella. Mae drafftio yn y ddwy iaith yn rhoi cyfle hefyd i feddwl ymhellach am y derminoleg a ddefnyddir i ddisgrifio cysyniadau allweddol.
41. Dylai'r ffaith bod deddfwriaeth Gymreig yn ddwyieithog, yn ei hunan, helpu i'w gwneud yn hygyrch; mae'n rhoi'r dewis i'r darllenydd o ddarllen y gyfraith yn yr iaith y mae'n fwyaf cyffyrddus ynddi. Mae darllenydd deddfwriaeth Ewropeaidd (er enghraifft) yn gwybod fel y mae'r gallu i ddarllen darpariaeth gymhleth mewn iaith arall weithiau'n helpu'r darllenydd i'w deall.

laith glir

42. Dylid drafftio deddfwriaeth mewn Cymraeg a Saesneg safonol modern, ac yn gyffredinol dylai adlewyrchu'r arfer cyffredin cyfoes. Mae hyn yn golygu, yn gyffredinol, y dylai drafftiwr deddfwriaeth:
- ddefnyddio geiriau syml a chyfarwydd y hytrach nag ymadroddion cymhleth ac anghyffredin;
 - osgoi defnyddio geiriau estron;
 - osgoi defnyddio geiriau hynafol;
 - osgoi defnyddio jargon, yn enwedig byrfoddau llywodraethol neu acronymau heb eu hesbonio; ac
 - osgoi cynnwys gormod o syniadau mewn un frawddeg (gweler y Nodyn 1 ychwanegol yn yr Atodiad).
43. Weithiau nid yw'n bosibl nac yn synhwyrol fynegi cysyniadau cymhleth mewn iaith sy'n hawdd i bawb ei deall. Gall ymadroddion technegol fod yn briodol pan fo termau o'r fath yn ddealladwy gan brif gynulleidfa'r deddfwriaeth. Gall hyn fod yn wir hefyd os byddai unrhyw ymgais i gyfleu ystyr darpariaethau mewn iaith gyffredin yn eu gwneud yn hirwyntog ac anodd i'w deall neu'n ansicr eu heffaith. Wrth amcanu i ddrafftio mewn iaith glir, fodd bynnag, mae'n hanfodol peidio ag aberthu manylder na hepgor unrhyw fanylyn angenrheidiol. Mae Llywodraeth Cymru yn cymeradwyo polisi iaith glir Swyddfa Cwnsler Seneddol De Cymru Newydd. Yn gyntaf oll, mae'r Swyddfa honno'n egluro nad iaith syml yw iaith glir. Iaith glir, meddir, yw Saesneg dealladwy, eglur. Nid Saesneg simplistig ydyw. Nid wy'n golygu colli unrhyw fanylder.

44. Yr ail bwynt a wneir gan y Swyddfa honno yw mai proses sy'n parhau yw ei pholisi Saesneg clir, a bod i'r polisi hwnnw ei gyfyngiadau:

“cydnabyddir bod mabwysiadu iaith glir yn broses sy'n parhau ac na fydd pob dogfen o anghenraid yn ymgorfforiad perffaith o iaith glir. Dylid deall bod gwahanol raddau o iaith glir, ac er bod y Swyddfa'n cytuno y dylid mynegi deddfwriaeth mewn iaith mor glir a ffurfiol ag y bo modd, mae nifer o ffactorau parhaus sy'n cyfrannu i gymhlethdod, gan gynnwys y canlynol:

- *mae'r polisiau sydd i'w cyflawni gan ddeddfwriaeth yn aml yn gymhleth iawn eu hunain, er y gellir cyfleu polisi cymhleth hyd yn oed mewn ffordd glir a chyfeillgar i'r defnyddiwr,*
- *rhaid i'r drafftiwr gadw mewn cof o leiaf dair o gynulleidfaeod, pob un â'i gofynion gwahanol: y Senedd ei hunan, y cyhoedd neu'r adran o'r cyhoedd yr anelir y ddeddfwriaeth ati a'r llysoedd a'r system gyfreithiol,*
- *mae cymhlethdod y gyfraith amgylchynol, ysgrifenedig ac anysgrifenedig, ar bwnc penodol yn gwneud cyflwyno cysyniadau mewn ffurf wahanol yn waith anodd ac araf iawn,*
- *mae dogfen iaith glir fel arfer yn cymryd mwy o amser i'w llunio na dogfen nad yw mewn iaith glir”.*

45. Rhaid gwneud dyfarniadau, felly, ynglŷn â sut y dylid drafftio deddfwriaeth er mwyn sicrhau bod y person yr effeithir arno yn ei deall orau. Rhaid cadw cydbwysedd rhwng drafftio darpariaethau sy'n ddealladwy i ddefnyddwyr arbenigol a darpariaethau y gall personau heb hyfforddiant cyfreithiol eu defnyddio a'u cymhwyso o ddydd i ddydd. Yn y pen draw, mae hwn yn fater i'w farnu gan y swyddogion sy'n cyfarwyddo a'r drafftiwr. Rhaid cofio bob amser wrth gwrs, fod rhaid i ddeddfwriaeth fod fanwl gywir yn dechnegol ac yn effeithiol. Rhaid peidio ag aberthu manwl gywirdeb ac effeithiolrwydd er mwyn eglurder; a gall gorsymleiddio beri bod y ddeddfwriaeth yn methu â chyflawni ei diben.

Adrannau trosolygu

46. Ynglŷn ag adrannau trosolygu, mae canllawiau drafftio SCD yn darparu fel a ganlyn:

“gall adran ar ddechrau Bil, neu ar ddechrau Rhan neu Bennod, sy'n esbonio'r hyn sy'n dilyn, helpu'r darllenydd i ymdopi â darn hir o ddeddfwriaeth lle mae'r tabl cynnwys yn rhy hir i roi darlun clir. Gallai darpariaeth drosolygu fod o fudd mewn darnau byrrach o ddeddfwriaeth; er enghraifft, os yw'r darpariaethau o sylwedd yn ymwneud â phwnc annelwig neu os gallent fod yn anodd i'r cyfan neu i rai o'r darllenyddwyr tebygol.

At ei gilydd, crynodeb byr o gynnwys Deddf, Rhan, Pennod, grŵp o adrannau (neu erthyglau neu reoliadau) neu Atodlen yw “trosolwg”. Gall gynnwys hefyd gyfeiriadau at ddarpariaethau perthnasol eraill. Diben y trosolwg yw helpu'r darllenydd i lywio drwy ddeunyddiau deddfwriaethol. Yn gyffredinol, ni fydd ei effaith weithredol ei hun i drosolwg. Gellir cyferbynnu trosolwg â chymal diben y bwriedir iddo effeithio ar ddehongli darpariaeth arall.”

47. Defnyddir darpariaethau trosolygu yn rheolaidd gan SCD, ond nid ym mhob bil. Defnyddiwyd hwy'n bennaf fel offeryn i lywio drwy'r biliau mwyaf neu'r biliau sy'n cynnwys elfen weithdrefnol gref (sy'n digwydd yn bur gyffredin) er mwyn helpu'r darllenydd i ffurfio dealltwriaeth ddechreuol o effaith y ddeddfwriaeth. Felly, yn Neddf Sgorio Hylendid Bwyd (Cymru) 2013 er enghraifft, diben yr adran drosolygu ar y dechrau yw helpu'r darllenydd i ymdopi â'r ffaith bod y Ddeddf yn cynnwys nifer o ddarpariaethau gweithdrefnol sy'n anodd i'w gosod yn eu trefn (hynny yw, nid yw cronoleg y system ei hunan yn cyfateb bob amser i gronoleg y darpariaethau allweddol yn y ddeddfwriaeth ei hunan). Er mai Deddf fer iawn oedd Deddf Cyllid y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2014, defnyddiwyd adran drosolygu i esbonio effaith diwygiad testunol cymharol gymhleth yn Neddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol 2006 heb wneud yn ofynnol bod y darllenydd yn darllen y diwygiad yn ei gyd-destun (h.y. yn ei le yn Neddf 2006).
48. Fodd bynnag, mae rhai anfanteision yn gysylltiedig â darpariaethau trosolygu. Mae'r gyntaf yn ymwneud â'r ddadl mai diben esboniadol sydd i drosolwg, ac y dylid ei gynnwys yn y Nodiadau Esboniadol i Ddeddf yn hytrach nag yn y Ddeddf ei hunan. Y ddadl i'r gwrthwyneb, fodd bynnag, yw y byddai'n well gan lawer gael esboniad sylfaenol yng nghorff y brif ddogfen, sef y Ddeddf, yn hytrach na gorfod chwilio amdano mewn ail ddogfen. Y budd a enillid yw y byddai hynny, yn ei hunan, yn gwella eglurder y ddeddfwriaeth. Mae'n bosibl na fydd angen hyn yn y dyfodol wrth i ddatblygiadau newydd ymddangos mewn technoleg cyhoeddi, a dull pobl o ddarllen deddfwriaeth newid, ond ar hyn o bryd mae Llywodraeth Cymru o'r farn bod rhywfaint o ddeunydd esboniadol yn y brif ddogfen yn fuddiol. Perygl arall yw y gallai'r ddarpariaeth yn yr adran drosolygu newid i fod yn anghywir (neu'n 'wenwynig') yn ystod y cyfnodau diwygio, naill ai oherwydd anghofio amdani neu o ganlyniad i ddiwygiad hwyr yn ystod cyfnodau diwygio'r bil. Mae dau berygl arall sydd i'w hosgoi wrth ddefnyddio adrannau trosolygu. Y cyntaf yw y gellid cymysgu rhyngddynt ac adrannau o sylwedd, oni fyddant wedi eu geirio'n ofalus; yr ail yw y gall trosolygon fynd yn rhy hir – a gellid dadlau y byddai hynny'n tanseilio'u diben.
49. Ffordd ddelfrydol o ddatrys yr anfanteision fyddai ailystyried y defnydd o deitlau hir mewn deddfwriaeth; dewis Llywodraeth Cymru fyddai defnyddio trosolwg yn lle'r teitl hir mewn Bil, a'i gorffori heb ei wneud yn rhan o'r darpariaethau gweithredol eu hunain. Byddai'n bosibl wedyn gwneud diwygiadau mewn adran drosolygu fel newid argraffu ar ôl cytuno ar ddiwygiadau o sylwedd (yn yr un modd ag y gwneir diwygiadau mewn penawdau adrannau).

Technegau drafftio

50. Gellir rhannu'n ddwy ran y cwestiwn o beth sy'n arfer da o ran techneg drafftio, sef yr elfen o broses a'r elfen dechnegol.
51. O fewn Llywodraeth Cymru, mae'r elfen o broses yn ymwneud â sicrhau bod y gwaith o ddrafftio bil wedi ei osod ar sylfeini da, a bod y rhai sy'n datblygu bil yn deall rôl deddfwriaeth a'r defnydd a wneir ohoni. Mae hyn (ymysg pethau eraill) yn golygu osgoi deddfu diangen, a chaniatáu amser digonol i archwilio'n drwyadl y materion polisi sy'n sail i fil posibl. Mae ystyriaethau gwleidyddol a threfniadol yn dylanwadu ar hyn.

52. Mae (neu dylai fod) drafftio deddfwriaeth yn broses oddrychol yn ei hanfod, o leiaf i ryw raddau. Mae angen rhywfaint o ryddid ar y drafftwyr yn eu gwaith; os cyfyngir arnynt, gellir amharu ar yr arloesi a'r hyblygrwydd sydd eu hangen er mwyn llunio'r hyn y byddai'r drafftiwr yn ystyried y drafft gorau posibl yn yr holl amgylchiadau. Fodd bynnag, mae rhywfaint o gyfyngu yn llesol, gan gynnwys cytuno ar egwyddorion drafftio da a glynu wrthynt, a'r egwyddor bod cysondeb/unffurfiaeth yn ddymunol mewn rhai meysydd. Yn dilyn y newidiadau strwythurol a'r ehangu diweddar yn SCD, mae'r Swyddfa'n ymroi fwyfwy i sefydlu'r hyn y gall y gymuned ddrafftio eu hystyried yn arferion gorau:

- yr egwyddor 'pedwar llygad' (sef dau ddrafftiwr o leiaf yn edrych ar bob darpariaeth sy'n cael ei drafftio);
- argaeledd drafftwyr o wahanol gefndiroedd a lefelau profiad, fel y gellir datrys problemau, cydweithio yn 'golegol' a chyflawni'r drafftio yn y Rhaglen Ddeddfwriaethol;
- creu corff o wybodaeth ac arbenigedd yn y maes drafftio (a llunio deddfwriaeth);
- hyfforddi rhai nad ydynt yn ddrafftwyr yn y meysydd sydd o fewn arbenigedd y Swyddfa;
- datblygu'r Swyddfa fel un o'r ystorfeydd o wybodaeth am filiau blaenorol.

53. Mae'r elfen 'dechnegol' mewn drafftio deddfwriaethol yn fater i SCD yn bennaf. Mae arferion da mewn perthynas â hyn yn ymwneud â'r canlynol:

- defnyddio technegau drafftio da i lunio cyfraith fodern a hygyrch;
- gweithredu dan arweiniad egwyddorion cryf ynglŷn â drafftio da (neu 'gyfraith dda');
- gweithredu rhaglen ddatblygu gynhwysfawr a pharhaus ar gyfer SCD ac eraill sydd â diddordeb mewn deddfwriaeth;
- y gallu i rannu gwybodaeth gyda swyddfeydd drafftio eraill; a
- chyfrannu i'r corff ehangach o ddysg a thrafodaeth ar faterion drafftio.

54. Mae SCD hefyd yn defnyddio arferion gorau yn yr ystyr ei bod:

- yn deall ac yn amcanu i gymhwyso'r egwyddorion 'cyfraith dda' y bu Swyddfa'r Cabinet yn eu hyrwyddo (gweler <https://www.gov.uk/good-law>);
- yn arbennig o ymwybodol o'r materion drafftio sy'n benodol i Gymru, and yn amcanu i roi sylw iddynt yn ei gwaith;
- pan fo modd, yn drafftio biliau gyda'r nod hirdymor o sefydlu llyfr statudau i Gymru (sydd ei hunan yn dod o fewn un o'r egwyddorion 'cyfraith dda');
- yn cael ac yn defnyddio canllawiau ar dechnegau drafftio ddarperir gan OPC, ond hefyd yn datblygu ei thechnegau drafftio ei hunan sy'n seiliedig ar ei hanghenion penodol ei hunan a'i safbwyntiau ei hunan ynghylch yr arferion drafftio gorau (gweler Atodiad 2);
- yn ysgogi rhaglen ddatblygu fewnol gan ragweld y bydd 3 chyfreithiwr llai profiadol yn ymuno â'r Swyddfa yn fuan; ac
- yn ymgysylltu â'r gymuned ddrafftio gyffredinol, yn enwedig gyda swyddfeydd drafftio eraill yn y DU drwy gyfrwng secondiadau, cyfarfodydd,

seminarau a fforymau (ers ei sefydlu mae SCD wedi cymryd rhan hefyd ym mhob un o gynadleddau dwyflyneddol Cymdeithas Cwnsleriaid Deddfwriaethol y Gymanwlad).

RHAN 4

“Llyfr statudau” a hygyrchedd

Hygyrchedd

55. Wrth geisio gwneud deddfwriaeth yn ddealladwy, rhaid i'r drafftiwr, yn ogystal ag ystyried hygyrchedd yr iaith (a drafodir uchod), ystyried cydlyniad y bil cyfan a sicrhau bod y deunydd wedi ei drefnu'n dda:

- dylid gosod darpariaethau mewn trefn resymegol;
- dylai darpariaeth gyffredinol gael ei dilyn gan ddarpariaethau penodol ac eithriadau;
- dylid grwpio darpariaethau sydd â phwnc cyffredin gyda'i gilydd;
- dylid trefnu darpariaethau yn nhrefn amser;
- dylai darpariaethau arwyddocaol ragflaenu darpariaethau o bwysigrwydd llai ;
- dylid cyfyngu'r nifer o is-adrannau a gynhwysir mewn adran;
- mae rhannu testun yn rhannau, a defnyddio penawdau ac is-benawdau yn torri dogfen hir yn dameidiau hylaw ac yn hwyluso dealltwriaeth; a
- dylid rhifo adrannau.

Cydgrynhoi

56. Mater o bwys sy'n cael effaith gref ar hygyrchedd deddfwriaeth Gymreig yw cyflwr y llyfr statudau cyfan. Mae gwella'r mynediad at ddeddfwriaeth a datblygu Llyfr Statudau i Gymru wedi bod yn bryder ers amser hir. Yng ngeiriau'r Pwyllgor ei hunan:

“Yn ôl nifer o'r sylwadau a gawsom, mae'n anodd weithiau canfod beth yw'r gyfraith sy'n gymwys yng Nghymru. Mae cyfreithiau ar gyfer Cymru wedi eu gwneud gan Senedd y DU a chan y Cynulliad Cenedlaethol, a chyfreithiau a wnaed gan y naill gorff wedi eu diwygio gan y llall, gydag offerynnau statudol weithiau'n diwygio deddfwriaeth sylfaenol, sy'n cymhlethu'r darlun ymhellach. Mae'n bwysig bod y gyfraith yn hygyrch i ymarferwyr ac i ddinasyddion. Rydym yn argymhell y dylid canfod mecanwaith a fydd yn sicrhau y cyhoeddir yn ddiymdroi y gyfraith gyfoes sy'n gymwys i Gymru, ac y dylid ymgymryd â rhaglen o gydgrynhoi'r gyfraith. Byddai Comisiwn y Gyfraith yn chwarae rhan bwysig yn y broses hon.”

Mae hon yn broblem i'r DU gyfan, ond sydd â dimensiwn Gymreig penodol iddi. Mae nifer y statudau sydd mewn grym ar hyn o bryd yn y DU yn anferthol, tua 4,000 o Ddeddfau ynghyd â miloedd o ddarnau o is-ddeddfwriaeth. Gall ystyriaethau ynglŷn ag adnoddau a'r angen i weithredu polisiau yn gyflym arwain at ddewis diwygio cyfreithiau sy'n bodoli yn hytrach na chydgrynhoi: diwygio'r hyn sydd yna yn hytrach na dechrau o'r newydd. Canlyniad hyn yw fod y Llyfr Statudau'n cael ei newid byth a hefyd yn ôl blaenoriaeth polisi ar y pryd; mae diffyg trefn synhwyrol ynddo, gyda'r darpariaethau wedi eu gwasgaru ar draws y

Deddfau heb fawr ddim cydlyniad. Prin yw'r pwyslais a roddir ar gydgrynhoi, ac ychydig o hynny sydd wedi digwydd yn hanesyddol yn y Deyrnas Unedig.

57. Mae'n bosibl y gall datganoli, yn enwedig i Gymru, wneud y gyfraith yn fwy anhygyrch byth. Gellid dweud bod cymhlethdod bellach yn rhan gynhenid o'r gyfraith sy'n gymwys i Gymru. Mae nifer o resymau am hyn.

- Y cyntaf yw fod rhaid, yn aml, ddarllen y ddeddfwriaeth mewn meysydd a ddatganolwyd ar y cyd â deddfwriaeth mewn meysydd nad ydynt wedi eu datganoli, a hynny yn ychwanegol at yr angen i gydymffurfio â darpariaethau trosfwaol megis cyfraith yr UE a Hawliau Dynol,
- Yr ail reswm yw, o fewn cymhwysedd Cynulliad Cenedlaethol Cymru, fod y mwyafrif llethol o'r ddeddfwriaeth bresennol sy'n gymwys i Gymru mewn gwirionedd yn gymwys i Gymru a Lloegr. Mae'r rhan fwyaf o'r darpariaethau yn gymwys yn yr un modd i Gymru ac i Loegr, a rhai yn unig sydd ar wahân. Nid heb ymdrech daer y gellir datgyplysu'r darpariaethau hen a newydd sy'n gymwys i Gymru yn unig. Ar y llaw arall, pan fo datgyplysu o'r fath wedi ei gyflawni o ganlyniad i Filiau San Steffan yn unig, mae hynny yn aml wedi gadael hen destun cymhleth y DU, neu Gymru a Lloegr, mewn grym ar gyfer Cymru yn unig.
- Y trydydd rheswm yw'r mecanwaith hanesyddol fu'n rhoi pwerau gweithredol i'r hen Gynulliad, yn rhannol drwy orchmynion trosglwyddo swyddogaethau ac yn rhannol (ar ôl datganoli) drwy Filiau San Steffan. Mae hyn yn gwneud yn ofynnol bod y darlennydd yn deall nad yw'r testun sydd ar wyneb y ddeddfwriaeth yn adlewyrchu'r realiti cyfreithiol. Yn aml, mae cyfeiriadau mewn Deddfau at bŵer a roddwyd "i'r Ysgrifennydd Gwladol" yn gyfeiriadau at bŵer a ddelir gan yr Ysgrifennydd Gwladol yn Lloegr tra, yng Nghymru, delid y pŵer hwnnw gyntaf gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ond delir ef yn awr gan Weinidogion Cymru. Yn yr un modd, wedi i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ddod i rym, mae nifer o bwerau a roddwyd i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar wyneb statudau a ddeddfwyd ar ôl 1999 bellach yn bwerau a ddelir gan Weinidogion Cymru.

58. Mae'r Pwyllgor yn gwybod eisoes fod y Cwnsler Cyffredinol, yn gynnar yn ystod y Cynulliad hwn wedi ymrwmo i ailddatgan darpariaethau mewn Bil Cynulliad pan fo'n briodol, er mwyn lleihau'r arfer o ddiwygio'r ddeddfwriaeth bresennol sy'n gymwys i Gymru a Lloegr, neu i'r Deyrnas Unedig gyfan. Bydd hyn (o ystyried popeth) yn lleihau cymhlethdod, gan y bydd y darpariaethau deddfwriaethol yn gymwys i Gymru yn unig. Effaith hyn hefyd yw sicrhau bod darpariaethau y byddid wedi eu gwneud yn Saesneg yn unig (gan y byddai'r ddeddfwriaeth bresennol yn Saesneg yn unig) yn cael eu gwneud yn Gymraeg yn ogystal. Mae hyn wedi ei gyflawni gydag eithriadau prin yn ystod y Cynulliad hwn. Yn achos yr eithriadau hynny, nid oedd fawr ddim dewis ymarferol arall (roeddent yn ymwneud â Deddfau Cymreig cymharol fach, yn gwneud nifer cymharol fach o ddiwygiadau at ddiben cyfyngedig mewn Deddfau Cymru a Lloegr mawr).

59. O blich y Deddfau a'r Biliau a ddatblygwyd hyd yma yn y Cynulliad hwn, dwy ohonynt yn unig, sef Deddf Addysg Bellach ac Uwch (Llywodraethu a Gwybodaeth) 2014 a'r un fer iawn, Deddf Cyllid y GIG (Cymru) 2014, a gyfansoddwyd yn gyfan gwbl (am reswm da) o ddiwygiadau i Deddfau Seneddol sy'n gymwys i Gymru a Lloegr. Ym mhob achos arall, datblygwyd cyfreithiau

Cymreig annibynnol yn unol â'r egwyddorion a amlinellwyd wrth y Cynulliad gan y Cwnsler Cyffredinol ddwy flynedd yn ôl. Roedd y rhain yn aml yn ailddatgan darpariaethau o'r gyfraith bresennol yn ogystal â diwygio'r gyfraith. Mae'r canlynol yn enghreifftiau o'r arfer hwn:

- Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013;
- Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013;
- Deddf Trawsblannu Dynol (Cymru) 2013;
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014;
- Deddf Addysg (Cymru) 2014; a
- Deddf Cartrefi Symudol (Cymru) 2013.

60. Mae hyn yn beth cymharol amlwg i'w wneud pan fo'r cynigion polisi yn galw am ailgynllunio system gyfan (mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn enghraifft), ond mae'n llai amlwg os y peth symlaf a hawsaf i'w wneud fyddai diwygio'r gyfraith bresennol.

61. Er enghraifft, o safbwynt y drafftiwr, byddai wedi bod yn symlach pe bai Deddf Trawsblannu Dynol (Cymru) 2013 wedi diwygio adran helaeth o Ddeddf Meinweoedd Dynol 2004 (a oedd yn gymwys i Gymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon) er mwyn darparu ar gyfer system o ragdybio cydsyniad yng Nghymru. Penderfynwyd fodd bynnag y dylai'r Bil Cynulliad, er mwyn gwella hygyrchedd, naddu allan y system gydsynio y darperid ar ei chyfer yn Neddf 2004, wedi ei diwygio'n briodol fel ei bod yn ymwneud yn unig â thrawsblannu, a chynnwys ynddi y diwygiadau angenrheidiol i adlewyrchu'r polisi. Roedd hyn hefyd yn galluogi paratoi'r darpariaethau o sylwedd yn ddwyieithog, rhywbeth na fyddai wedi digwydd pe baem wedi diwygio Deddf 2004. Dylid nodi, fodd bynnag, fod ailddatgan y darpariaethau hyn yn y Ddeddf Cynulliad wedi creu ei gymhlethdodau ei hunan, yn deillio o'r ffaith bod y system rhoi organau yn system ar gyfer y DU gyfan a'r ffaith bod Deddf Meinweoedd Dynol 2004 (sy'n pennu'r fframwaith cyfreithiol ar gyfer cydsynio i ddefnyddio rhannau o gyrff) yn gymwys mewn gwirionedd i ddefnyddio organau at 15 o wahanol ddibenion, ac mai un yn unig o'r pymtheg oedd trawsblannu. Achosid cymhlethdod hefyd oherwydd nad oedd darpariaethau penodol, er enghraifft mewn perthynas â chrwneriaid, wedi eu datganoli. Ni ellid ychwaith osgoi gwneud rhai diwygiadau yn Neddf 2004 gan mai'r Awdurdod Meinweoedd Dynol, sef corff y DU, oedd yn goruchwyllo'r system flaenorol. Roedd rhaid, felly, cynnwys darpariaethau yn Neddf 2004 ynghlŷn â chanllawiau a ddyroddir gan y corff hwnnw.

62. Mae Deddf Cartrefi Symudol (Cymru) 2013, a oedd yn 85 tudalen erbyn y diwedd, yn nodedig am ei bod yn cydgrynhoi 4 Deddf Seneddol, yn ymestyn yn ôl i'r 1960au ac wedi gwahanu'r holl ddarpariaethau a oedd yn ymwneud â chartrefi symudol preswyl oddi wrth y rhai a oedd gynt yn gymwys i Gymru a Lloegr. I'r gwrthwyneb, oedd Deddf Cartrefi Symudol 2013 (San Steffan), a oedd hefyd yn fil Aelod, wedi diwygio'r ddeddfwriaeth gynharach ac wedi gadael y gyfraith yn llwyr anhygyrch o lawer nag yng Nghymru.

63. Mae Llywodraeth Cymru'n croesawu'r faith bod ymgynghoriad y Pwyllgor hefyd yn edrych ar y ffordd y mae bil wedi ei strwythuro, fel mesur posibl o arfer da wrth ddrafftio biliau, ac yn disgwyl cymryd rhan mewn gyrru'r gwaith hwnnw yn ei flaen.

64. Er nad yw hynny'n amlwg yn allanol, gwaned cynnydd hefyd gan fentrau eraill sy'n amcanu i wella hygyrchedd. Ers 2012, mae swyddogion o SCD wedi bod yn gweithio gyda'r Archif Genedlaethol yn benodol ar ddiweddaru darpariaethau Cymreig ar legislation.gov.uk (sydd yn awr ar gael yn ddwyieithog ac yn bwriadu cyhoeddi'r holl ddeddfwriaeth sylfaenol yn ie ddiweddariadau – h.y. wedi eu diwygio – erbyn 2015). Yn ychwanegol, mae gwaith ar droed, ar y cyd â Westlaw, i ddatblygu gwyddoniadur o gyfreithiau Cymreig, y dylid ei lansio (fel gwaith ar droed) yn ddiweddarach eleni. Mae trafodaethau wedi eu cynnal hefyd gyda Chomisiwn y Gyfraith, a gobeithiwn y gellir gwneud datganiad yn fuan ynglŷn â phrosiect Comisiwn y Gyfraith i ystyried costau a buddion cydgrynhoi cyfreithiau, a'r ffordd orau i gyflawni hynny drwy lunio 'llyfr statudau' mwy cydlynol i Gymru.

Effaith y model o gymhwysedd deddfwriaethol trwy roi pwerau i'r Cynulliad ar ddrafftio Biliau

65. Nid yw'r "model" o gymhwysedd deddfwriaethol fel y cyfryw yn cael fawr ddim effaith ar ddrafftio biliau. Fodd bynnag, mae cwmpas y cymhwysedd deddfwriaethol, hynny yw, i ba raddau y mae'r pwnc dan sylw wedi ei ddatganoli, yn cael effaith wirioneddol ar ddatblygu yn ogystal â drafftio deddfwriaeth. Gall hynny ddigwydd ar adegau pan nad yw pob agwedd ar y pwnc yr ymdrinnir ag ef mewn cynnig polisi yn dod o fewn y cymhwysedd deddfwriaethol.

66. Yn ddiamau, mae'r setliad datganoli Cymreig yn un cymhleth, a gall beri dryswch i'r sawl sy'n datblygu deddfwriaeth gan nad yw'n eglur bob amser ym mhle mae'r ffiniau. Mae'r problemau'n tarddu o'r ffaith bod y meysydd pwnc a ddatganolwyd yn gyfyng ac yn ddarostyngedig i eithriadau sydd yn aml yn gymhleth; a chyfyngir arnynt hefyd gan swyddogaethau presennol Gweinidog y Goron. Mae hyn oll yn ychwanegu at y dasg o ddatblygu deddfwriaeth yng Nghymru.

Dogfennau sy'n mynd gyda biliau

67. Mae cynnwys ac ansawdd Memoranda Esboniadol yn amrywio'n sylweddol o fewn Cymru ac yn y DU yn gyffredinol. Caiff, a dylai, eu hyd, eu harddull a'u cynnwys amrywio yn ôl y cyd-destun a'r materion y mae'r ddeddfwriaeth yn ymdrin â hwy; ond pwrpas allweddol y Memorandwm Esboniadol yw esbonio ac ategu'r bil sydd dan ystyriaeth.

68. Mae'r Memoranda Esboniadol yn cyflawni rôl bwysig ac yn darparu cyfle i nodi'r gryno pa opsiynau polisi a ystyriwyd a'r rhesymau dros eu gwrthod neu'u mabwysiadu, y dulliau ymgynghori a ddefnyddiwyd a chyfeiriad y newid a hyrwyddir gan y bil. Mae cynnwys darpariaethau Asesiad Effaith Rheoleiddiol mewn Memoranda Esboniadol, yn caniatáu ystyried yr effeithiau a'r canlyniadau ariannol ochr yn ochr â'r cyd-destun polisi ac yn ychwanegu at dryloywder y dull o ddeddfu a ddewiswyd.

69. Mae Memoranda Esboniadol yr un mor bwysig mewn meysydd lle mae'r bil yn diwygio deddfwriaeth flaenorol. Gall deddfwriaeth sylfaenol sy'n diwygio deddfwriaeth flaenorol ymddangos yn annirnadwy i ddarllenwyd lleyg anhyddysg,

ac felly mae gan y Memorandwm Esboniadol rôl bwysig i'w chwarae wrth helpu'r lleygwr i ddeall diben ac effaith y ddeddfwriaeth.

70. Gellir dweud yr un peth am yr Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol a'r Nodiadau Esboniadol. Mae'r casgliad o ddogfennau sy'n ategu'r bil yn hwyluso dealltwriaeth ohono ac yn chwarae rhan bwysig ynglŷn â'r posibilrwydd y gellid herio'r bil yn y dyfodol. Mae'n ofynnol bod y diben polisi yn eglur o fewn y dogfennau hyn, ac yn dod o fewn y diben(ion) y caiff y Cynulliad ddeddfu ar eu cyfer. Mae'n ofynnol hefyd fod yr holl ddogfennau ategol a ddyroddir gyda'r bil yn fanwl a chywir, gan y bydd y Llys yn aml yn cyfeirio at y dogfennau hyn – fel y gwnaeth, er enghraifft, pan gyfeiriwyd Bil Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru) i'r goruchaf Lys.
71. Cydnabyddir y gellid gwneud mwy i gynorthwyo defnyddwyr y ddeddfwriaeth drwy wella'r Nodiadau Esboniadol. Mae hyn yn wir am gynnwys testunol y nodiadau ac am y ffordd y gellir eu darllen yn electronig, er enghraifft ar y wefan legislation.gov.uk. Bu'r Archifau Cenedlaethol a Swyddfa'r Cwnsleriaid Seneddol yn San Steffan yn edrych ar y mater penodol hwn yn ddiweddar. Yn rhan o'r broses honno, mae Llywodraeth Cymru wedi cael canlyniadau ymchwil a wnaed i fuddion Nodiadau Esboniadol a sut y gellir eu gwella. Mae Llywodraeth Cymru wedi cychwyn ei brosiect ei hunan sy'n ystyried pa welliannau y gellir eu gwneud mewn cyd-destun Cymreig.

ATODIAD

Rhan 1

(dim)

Rhan 2

Nodyn 1:

Ynglŷn â pha weithdrefn ddylai fod yn gymwys i is-ddeddfwriaeth a wneir o dan Ddeddfau Cynulliad, mae ffactorau penodol a allai, i raddau mwy neu lai, sy'n dibynnu ar y cyd-destun, awgrymu cymhwyso'r weithdrefn 'gadarnhaol ddrafft' (neu ofyn am gyfiawnhad penodol os cymhwysir gweithdrefn ac eithrio gweithdrefn 'gadarnhaol ddrafft'). Y ffactorau hynny yw:

- a) pwerau sy'n galluogi gwneud darpariaeth allai effeithio'n sylweddol ar ddarpariaethau Deddfau Seneddol, Mesurau Cynulliad neu Ddeddfau Cynulliad (e.e. pwerau Harri VIII os ydynt yn ehangach na'r hyn sydd ei angen ar gyfer diwygiadau canlyniadol pur o ganlyniad i'r Ddeddf neu Fesur);
- b) pwerau sydd â'r prif bwrpas o alluogi Gweinidogion Cymru, y Prif Weinidog neu'r Cwnsler Cyffredinol i roi iddynt eu hunain bwerau sylweddol ychwanegol;
- c) pwerau i gymhwysu yng Nghymru ddarpariaethau Deddf Seneddol, er enghraifft, sydd wedi eu cynnwys yn y Ddeddf ei hunan yn Lloegr, yr Alban neu Ogledd Iwerddon (boed gydag addasiadau neu hebddynt);
- d) pwerau i osod neu gynyddu trethiant neu feichiau ariannol sylweddol eraill ar y cyhoedd;
- e) darpariaeth sy'n ymwneud â gwariant sylweddol gan y Llywodraeth;
- f) pwerau i greu darpariaethau troseddol anghyffredin neu gosbau sifil anghyffredin;
- g) pwerau i roi pwerau mynediad, archwilio neu arolygu anghyffredin, neu ddarparu ar gyfer casglu gwybodaeth o dan bwerau gorfodi;
- h) pwerau sy'n gosod dyletswyddau beichus ar y cyhoedd (e.e. gofyniad i adneuo symiau fel sicrwydd, neu bennu terfynau amser cyfyng iawn ar gyfer cydymffurfio ag ymrwymiad).
- i) pwerau sy'n ymwneud ystyriaethau o bwysigrwydd arbennig, nad ydynt yn dod o dan y penawdau uchod (e.e. pan nad yw'r Ddeddf sy'n galluogi yn pennu dim ond y diben, a phennir prif sylwedd y cynllun deddfwriaethol mewn is-ddeddfwriaeth a wneir drwy arfer y pŵer).

Mae'r canlynol yn rhai o'r ffactorau penodol a allai, yn rhesymol, awgrymu cymhwyso'r weithdrefn 'negyddol':

- a) pan fo pwnc yr is-ddeddfwriaeth yn fanylyn cymharol fach mewn cynllun deddfwriaethol cyffredinol, neu pan fo'n dechnegol;
- b) pan allai fod yn briodol diweddarau pwnc yr is-ddeddfwriaeth ar sail reolaidd;
- c) pan allai fod yn briodol deddfu'n ddiymdroi (e.e. i osgoi achos am dorri cyfraith Ewropeaidd, neu amddiffyn iechyd dynol neu iechyd anifeiliaid neu'r amgylchedd, pan nad yw is-ddeddfwriaeth a wneir at y dibenion hyn yn

ddarostyngedig i unrhyw weithdrefn mewn rhai achosion oherwydd yr angen cydnabyddedig i ddeddfu ar frys).

- d) pan fo disgrisiwn Llywodraeth Cymru ynglŷn â chynnwys yr is-ddeddfwriaeth yn gyfyngedig (e.e. deddfwriaeth sy'n rhoi effaith i rai o ddarpariaethau cyfraith yr UE);
- e) pan fyddai'n briodol cyfuno darpariaeth sydd i'w gwneud o dan y pŵer gyda darpariaeth y gallir ei gwneud o dan bŵer arall, pan gaiff yr olaf fod yn ddarostyngedig i weithdrefn negyddol.

Rhan 3

Nodyn 1:

Egwyddorion iaith glir:

- Dylai'r drafftio fod mor syml â phosibl. Dylai fod yn fanwl gywir hefyd er mwyn i'r ddogfen gael yr effaith a fwriedir. Rhaid i'r offeryn fod yn ymarferol ond wedi ei ddrafftio yr un pryd mewn iaith ac arddull sy'n sicrhau y gall ei ddarllenwyr ei ddeall yn rhwydd. Dylai eglurder drafftio annog eglurder a symlwydd polisi.
- Dylai brawddegau fod yn fyr ac wedi eu strwythuro'n dda.
- Ni ddylai brawddegau gynnwys gormod o is-gymalau a chymalau perthynol.
- Dylid defnyddio'r stâd weithredol yn hytrach na'r oddefol.
- Dylid osgoi iaith a mynegiant hynafol.
- Ni ddylid defnyddio iaith rhyw benodol. Dyna fu'r arferiad yng Nghymru ers creu'r Cynulliad Cenedlaethol, ac argymhellwyd hynny gan y Pwyllgor Deddfwriaeth (cyntaf) (dilynwyd yr un drefn yn fuan wedyn gan awdurdodaethau eraill y DU).
- Dylai'r drafftio fod yn gyson. Dylid defnyddio geiriau yn yr un ystyr. Os newidir yr ystyr dylid egluro hynny.
- Dylid osgoi gorddefnyddio priflythrennau.
- Dylid mynegi gosodiadau mewn termau cadarnhaol, nid negyddol.
- Dylid mynegi gosodiadau tebyg mewn iaith debyg.
- Dylid osgoi ailadrodd a geiriau diangen.
- Dylid osgoi croesgyfeirio a goleddfu yn ormodol.
- Dylid defnyddio ymadroddion cyffredin ac iaith bob dydd os yw'n bosibl.
- Dylid osgoi jargon; fodd bynnag, bydd angen termau technegol mewn deddfwriaeth sy'n ymdrin â deunydd pwnc technegol.
- Gall paragraffau ac is-baragraffau rannu blociau o destun yn dameidiau hwylus; ond yn aml, mae llw o baragraffau ac is-baragraffau, er yn ymddangos yn eglur, yn ymdrin â nifer o syniadau a chysyniadau ac yn anodd i'w deall.

Rhan 4

(dim)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 3

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol Offerynnau statudol gydag adroddiadau clir 23 Mawrth 2015

CLA497 – Rheoliadau Addysg (Trefniadau Ymsefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Ma'r Rheoliadau hyn yn dirymu ac yn disodli Rheoliadau Addysg (Trefniadau Ymsefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) 2005 ("Rheoliadau 2005"), fel y'u diwygiwyd. Ailddeddfir darpariaethau Rheoliadau 2005, ond disodlwyd y cyfeiriadau at y Cyngor Addysgu Cyffredinol gan gyfeiriadau at Gyngor y Gweithlu Addysg. Mae hefyd yn dirymu ac yn diddymu Rheoliadau Addysg (Trefniadau Ymsefydlu ar gyfer Athrawon Ysgol) (Cymru) (Diwygio) 2012 a Rheoliad 10 o Reoliadau Cymwysterau Athrawon Ysgol (Cymru) 2012.

CLA499 – Rheoliadau Cyngorau Iechyd Cymuned (Cyfansoddiad, Aelodaeth a Gweithdrefnau) (Cymru) (Diwygio) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau Cyngorau Iechyd Cymuned (Cyfansoddiad, Aelodaeth a Gweithdrefnau) (Cymru) 2010 mewn perthynas â chyfansoddiad, aelodaeth a gweithdrefnau Cyngorau Iechyd Cymuned a'r Bwrdd Cyngorau Iechyd Cymuned. Bydd y diwygiadau yn darparu ar gyfer:

–

- y Bwrdd CIC yng Nghymru i osod safonau y mae'n rhaid i'r saith CIC roi sylw iddynt;
- penodi Cadeirydd y Bwrdd CIC a dau aelod arall o'r Bwrdd CIC drwy'r broses penodiadau cyhoeddus;
- newid teitl Cyfarwyddwr Bwrdd CIC;

- i'r Bwrdd CIC fonitro a rheoli perfformiad y Cyngorau lechyd Cymuned a'u haelodau.
- Gweinidogion Cymru i allu darparu indemniad ar gyfer Cyngorau lechyd Cymuned a'r Bwrdd CIC;
- awdurdodau lleol i gael yr opsiwn o benodi personau i CIC nad eu haelodau hwy ydynt, ar yr amod y daw o leiaf un penodiad o blith ei aelodau;
- Gweinidogion Cymru i benodi aelodau cyfetholedig sydd â hawliau pleidleisio i CIC, yn unol â chyngor y Bwrdd CIC;
- pob aelod ac aelod cyfetholedig o CIC i roi ymrwymiad ysgrifenedig i gadw at god ymddygiad;
- personau i gael eu cyflogi fel swyddogion o fwy nag un Cyngor lechyd Cymuned;
- newid i dymor penodiad Cadeiryddion CIC o ddwy flynedd i dair blynedd.

CLA500 – Gorchymyn Cyngorau lechyd Cymuned (Sefydlu, Trosglwyddo Swyddogaethau a Diddymu) (Cymru) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r gorchymyn hwn yn darparu ar gyfer diddymu Cyngor lechyd Cymuned Brycheiniog a Maesyfed a Chyngor lechyd Cymuned Sir Drefaldwyn ("y cyngorau a ddiddymwyd") ac yn sefydlu, gan ddod i rym o 1 Ebrill 2015, un Cyngor lechyd Cymunedol sengl i Bowys yn eu lle.

Mae hefyd yn darparu ar gyfer trosglwyddo swyddogaethau, hawliau a rhwymedigaethau o'r cyngorau a ddiddymwyd i Gyngor lechyd Cymuned Powys.

CLA501 – Rheoliadau'r Gwasanaeth lechyd Gwladol (Ffioedd Deintyddol) (Cymru) (Diwygio) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r Rheoliadau hyn yn cynyddu'r bandiau tâl deintyddol cyfredol 2.3 y cant (wedi'i dalgrynnu i fyny i'r 50c agosaf) ac wedi'u lledaenu ar draws Bandiau 1, 2 a 3 a chwrs o driniaeth frys.

CLA502 – Rheoliadau Ardrethu Annomestig (Dyfrffyrdd) (Cymru) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r Rheoliadau hyn yn darparu bod eiddo penodol y mae Canal & River Trust yn ei feddiannu, neu os nad yw'n cael ei feddiannu, yn berchen arno, i'w drin fel hereditament unigol at ddibenion ardrethu annomestig. Mae hefyd yn darparu bod Canal & River Trust i'w drin fel meddiannwr yr hereditament a'i fod i'w drin fel hereditament sydd wedi ei leoli yn ardal Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam.

Mae Canal & River Trust yn gwmni cyfyngedig drwy warant a ffurfiwyd ac a gofrestrwyd o dan Ddeddf Cwmniau 2006 (p. 46). Trosglwyddwyd swyddogaethau statudol Bwrdd Dyfrffyrdd Prydain, a oedd yn arferadwy mewn perthynas â Chymru a Lloegr, i Canal & River Trust gan Orchymyn Bwrdd Dyfrffyrdd Prydain (Trosglwyddo Swyddogaethau) 2012 (O.S. 2012/1659). Trosglwyddwyd eiddo, hawliau a rhwymedigaethau penodol Bwrdd Dyfrffyrdd Prydain i Canal & River Trust gan Gynllun Trosglwyddo Bwrdd Dyfrffyrdd Prydain 2012 a wnaed o dan Ddeddf Cyrff Cyhoeddus 2011.

CLA504 – Gorchymyn Awdurdodau Tân ac Achub (Dangosyddion Perfformiad) (Cymru) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r Gorchymyn hwn yn dirymu Gorchymyn Awdurdodau Tân ac Achub (Dangosyddion Perfformiad) (Cymru) 2011 (O.S. 2011/558 (Cy. 80)) ac yn pennu, o ran Cymru, set newydd o ddangosyddion perfformiad statudol y bydd perfformiad awdurdodau tân ac achub, wrth iddynt arfer eu

swyddogaethau, yn cael eu mesur yn eu herbyn. Bydd y Gorchymyn yn cael effaith o 1 Ebrill 2015.

CLA505 – Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Ffioedd a Thaliadau Optegol) (Diwygio) (Cymru) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Ffioedd a Thaliadau Optegol) 1997 i gynyddu gwerth, i gael effaith o 1 Ebrill 2015, y talebau a ddyroddir tuag at gost profion golwg a'r gost o gyflenwi ac amnewid sbectolau a lensys cyffwrdd, i gynyddu gwerthoedd ychwanegol y talebau ar gyfer prismau, arlliwiau, lensys ffotocromaidd a chategoriâu arbennig o declynnau ac i gynyddu gwerth y talebau a ddyroddir tuag at y gost o drwsio ac amnewid teclynnau optegol.

CLA510 – Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Diwygiadau Canlyniadol Diwygio Lles) (Cymru) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio:-

- (1) Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Gwasanaethau Offthalmig Cyffredinol) 1986;
- (2) Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Ffioedd a Thaliadau Optegol) 1997; a
- (3) Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Treuliau Teithio a Pheidio â Chodi Tâl) (Cymru) 2007.

Effaith y diwygiadau hyn yw caniatáu i'r Credyd Cynhwysol gael ei dderbyn fel budd-dal cymhwyso fel na fydd yn rhaid i hawliwr dalu taliadau'r GIG yn llawn neu'n rhannol. Byddai'n basbort ar gyfer holl hawlwyr y Credyd Cynhwysol rhwng 1 Ebrill 2014 a 31 Mawrth 2016.

Mae hyn yn golygu y gall y rhai sy'n cael y Credyd Cynhwysol fod yn gymwys i gael triniaeth ddeintyddol y GIG am ddim, prawf golwg y GIG am ddim a chymorth tuag at gost sbectolau a chostau teithio, a chyflwyno hawliad o dan Gynllun Incwm Isel y GIG i gael cymorth gyda chostau iechyd.

CLA511 – Rheoliadau Ardrethu Annomestig (Hysbysiadau Galw am Dalu) (Cymru) (Diwygio) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Mae Rheoliadau Ardrethu Annomestig (Hysbysiadau Galw am Dalu) (Cymru) 1993 (“Rheoliadau 1993”) yn darparu ar gyfer cynnwys yr hysbysiadau galw am dalu, a ddyroddir gan awdurdodau bilio (cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref) yng Nghymru, ac ar gyfer yr wybodaeth sydd i’w rhoi pan fyddant yn cyflwyno hysbysiadau o’r fath.

Mae’r Rheoliadau hyn, sy’n gymwys o ran Cymru, yn diwygio Rheoliadau 1993 drwy roi cyfeiriadau at Orchymyn Ardrethu Annomestig (Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach) (Cymru) 2015 yn lle cyfeiriadau at Orchymyn Ardrethu Annomestig (Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach) (Cymru) 2008. Mae’r Rheoliadau hyn yn gymwys mewn perthynas ag ardrethi sy’n daladwy ar ôl 31 Mawrth 2015.

CLA513 – Rheoliadau Cymorth Gwladol (Symiau at Anghenion Personol) (Aseiad o Adnoddau) a Ffioedd Gofal Cymdeithasol (Cymru) (Diwygiadau Amrywiol) 2015

Gweithdrefn: Negyddol

Mae'r Rheoliadau yn ymwneud ag aseiad ariannol o unigolion ar gyfer codi tâl am ofal preswyl a gofal nad yw'n ofal preswyl a bydd yn:

Gofal a Chymorth Dibreswyl

- codi'r swm o arian wythnosol y mae'n rhaid i awdurdodau lleol ganiatau i breswlydd mewn gofal ei gadw i'w wario ar eitemau personol o £25.00 i £25.50 yr wythnos;

Gofal a Chymorth Dibreswyl

- cynyddu'r swm uchaf y caiff awdurdod lleol ei benderfynu fel tâl rhesymol am ddarparu gwasanaeth neu gyfuniad o ofal a chymorth, a'r swm uchaf y caiff awdurdod lleol ei benderfynu fel swm rhesymol am gyfraniad neu ad-daliad am dderbyn taliad uniongyrchol, o £55.00 yr wythnos i £60.00 yr wythnos.

CLA506 – Rheoliadau Digartrefedd (Gweithdrefnau Adolygu) (Cymru) 2015

Gweithdrefn: Cadarnhaol

Mae'r Rheoliadau hyn yn gwneud darpariaeth ynghylch y weithdrefn i'w dilyn o dan adran 85 o Ddeddf Tai (Cymru) 2014.

Mae'r Rheoliadau hyn yn gwneud darpariaeth gan gynnwys ceisiadau am hysbysiad o weithdrefn adolygiad (Rheoliad 2), penderfyniadau swyddog am adolygiad (Rheoliad 3), gweithdrefn gychwynol lle y cafodd penderfyniad gwreiddiol ei wneud o dan y Penderfyniad ar Orchymyn Atgyfeiriadau (Rheoliad 4), gweithdrefn adolygiad (Rheoliad 5), hysbysiad o'r penderfyniad ar yr adolygiad (Rheoliad 6), a chymhwysiad y Penderfyniad ar Orchymyn Atgyfeiriadau (Rheoliad 7).

CLA507 – Gorchymyn Digartrefedd (Addasrwydd Llety) (Cymru) 2015

Gweithdrefn: Cadarnhaol

Wrth gyflawni swyddogaeth tai i sicrhau bod llety ar gael i geisydd sy'n ddigartref, neu o dan fygythiad o ddigartrefedd, o dan Ran 2 o Ddeddf Tai 2014 (Deddf 2014), rhaid i awdurdod tai lleol sicrhau bod y llety yn addas.

Mae Adran 59 o'r Ddeddf yn nodi rhai materion sydd i'w cymryd i ystyriaeth wrth benderfynu ar addasrwydd at ddibenion Rhan 2 o'r Ddeddf.

O dan adran 59 (3) o'r Ddeddf, mae gan Weinidogion Cymru y pŵer i bennu:

–

- (i) amgylchiadau lle y mae llety, neu nad yw llety, i gael ei ystyried yn addas i berson; a
- (ii) materion y mae'n rhaid i awdurdod eu hystyried, neu diystyru, wrth benderfynu a yw llety'n addas.

CLA509 – Rheoliadau Digartrefedd (Bwriadoldeb) (Categoriâu Penodedig) (Cymru) 2015

Gweithdrefn: Cadarnhaol

Mae adran 78(2) o Ddeddf Tai (Cymru) 2014 yn darparu na chaiff awdurdod tai lleol roi sylw i ba un a yw ceisydd wedi dod yn ddigartref yn fwriadol ai peidio at ddibenion adrannau 68 a 75 wrth asesu ceisydd am gymorth ynghylch digartrefedd, oni bai ei fod wedi penderfynu rhoi sylw i un neu ragor o'r categorïau o geiswyr a bennwyd gan Weinidogion Cymru.

Mae adran 78(1) o'r Ddeddf yn gosod rhwymedigaeth ar Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau i bennu categorïau o'r fath.

Yn y Rheoliadau hyn, mae Gweinidogion Cymru yn pennu rhestr o gategoriâu o geiswyr at ddibenion adran 78.

Adroddiad drafft y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Teitl: Rheoliadau Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (Cymru) 2015

Mae'r Rheoliadau hyn yn sefydlu cynllun ar gyfer talu pensiynau a buddion eraill i ddiffoddwyr tân yng Nghymru o 1 Ebrill 2015 ymlaen a wneir o dan bwerau a roddir i Weinidogion Cymru o dan Ddeddf Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus 2013. Mae'r cynllun a sefydlir yn gynllun enillion ailbrisedig cyfartaledd gyrfu. Mae Atodlen 2 i'r Rheoliadau yn gwneud darpariaeth drosiannol.

Gweithdrefn: Negyddol

Materion technegol: craffu

Ni nodir unrhyw bwyntiau i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Rhinweddau: craffu

Nodir y pwyntiau a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3

(ii) mewn perthynas â'r offeryn drafft hwn - ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Cynulliad.

Mae paragraff 2 o'r Memorandwm Esboniadol yn cyfeirio:

“When the Regulations were in the final stages of preparation, it came to the Welsh Government’s attention that the Parliamentary Joint Committee on Statutory Instruments (“the JCSI”) had published a report criticising the drafting of three provisions in the Firefighters’ Pension Scheme (England) Regulations 2014 (“the English 2015 Scheme Regulations”). The Regulations are substantially based on the English 2015 Scheme Regulations and include the three provisions the JCSI criticised. “

Mae'r Gwasanaethau Cyfreithiol yn fodlon ar yr esboniadau a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru bod y broses o ddrafftio'r tair darpariaeth yn effeithiol fel y nodir yn y Memorandwm Esboniadol a'r eglurhad ychwanegol a ddarparwyd gan gyfreithwyr Llywodraeth Cymru.

O ystyried natur dechnegol y Rheoliadau a'r sylwadau y cyfeirir atynt uchod gan y Cydbwyllgor ar Offerynnau Statudol, tynnir sylw'r Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol at baragraff 4 o'r Memorandwm Esboniadol.

“Although the Welsh Government is content that the drafting of the provisions is effective, it will further reflect on the JCSI’s concerns post-introduction of the Regulations and will consider whether it is appropriate to bring forward amending regulations in due course.”

Cynghorwyr Cyfreithiol

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol
Mawrth 2015

Ymateb y Llywodraeth

Mae Llywodraeth Cymru yn nodi adroddiad y Pwyllgor ar y Rheoliadau hyn. Er bod Llywodraeth Cymru yn fodlon bod y darpariaethau y mae beirniadaeth y Cyd-bwyllgor ar Offerynnau Statudol yn cyfeirio atynt wedi'u drafftio'n effeithiol, bydd yn parhau i ystyried pryderon y Cyd-bwyllgor ac adroddiad y Pwyllgor, ac yn ystyried a yw'n briodol cyflwyno rheoliadau diwygio maes o law

2015 Rhif 622 (Cy. 50)

PENSIYNAU GWASANAETHAU CYHOEDDUS, CYMRU

Rheoliadau Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (Cymru) 2015

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae Rhan 1 o'r Rheoliadau hyn yn sefydlu cynllun ar gyfer talu pensiynau a buddion eraill i ddiffoddwyr tân yng Nghymru o 1 Ebrill 2015 ymlaen. Mae'r cynllun a sefydlir felly yn gynllun enillion ailbrisedig cyfartaledd gyrfa.

Mae Rhan 2 yn cynnwys darpariaethau sy'n penodi awdurdodau tân ac achub yn "rheolwyr cynllun" ac yn caniatáu dirprwyo swyddogaethau Gweinidogion Cymru a'r rheolwyr cynllun o dan y Rheoliadau hyn. Mae Rhan 2 hefyd yn cynnwys darpariaethau ynglŷn â sefydlu, aelodaeth a gweithredu Byrddau Pensiynau Lleol a Bwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru.

Mae Rhan 3 yn darparu ar gyfer aelodaeth o gynllun. Mae'n pennu'r cysyniadau allweddol o gyflogaeth cynllun ac enillion pensiynadwy. Mae'n cynnwys darpariaethau cymhwystra a chofrestru awtomatig.

Mae Rhan 4 yn darparu ar gyfer sefydlu cyfrifon pensiwn aelod mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn. Mae'n darparu hefyd ar gyfer sefydlu cyfrif aelod â chredyd pensiwn.

Mae Rhan 5 yn darparu ar gyfer hawlogaeth aelod i gael taliad o fuddion ymddeol, gan gynnwys buddion rhan-ymddeoliad a buddion afiechyd. Mae'n darparu hefyd ar gyfer aseinio buddion. Mae'n pennu'r cysyniad allweddol o wasanaeth cymwys.

Mae Rhan 6 yn darparu ar gyfer buddion marwolaeth taladwy i oedolion sy'n goroesi ac i blant cymwys ac ar gyfer talu buddion cyfandaliad.

Mae Rhan 7 yn darparu ar gyfer buddion i aelodau â chredyd pensiwn.

Mae Rhan 8 yn darparu ar gyfer talu cyfraniadau gan aelodau a chyflogwyr.

Mae Rhan 9 yn darparu ar gyfer gwneud taliadau i mewn ac allan o Gronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân.

Mae Rhan 10 yn darparu ar gyfer gwneud a chael taliadau trosglwyddo.

Mae Rhan 11 yn darparu ar gyfer prisiau actiwaraid ac yn darparu ar gyfer cap ar gostau cyflogwyr sy'n ganran o enillion pensiynadwy aelodau o'r cynllun.

Mae Rhan 12 yn darparu ar gyfer penderfynu cwestiynau ac apelau.

Mae Rhan 13 yn cynnwys darpariaethau atodol ar dalu pensiynau, fforffedu a gwrthgyfrif, a thalu a didynnu treth.

Mae Atodlen 1 yn gwneud darpariaeth ar gyfer gwneud taliadau am bensiwn ychwanegol.

Mae Atodlen 2 yn gwneud darpariaeth drosiannol.

Ystyriwyd Cod Ymarfer Gweinidogion Cymru ar gynnal Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. O ganlyniad, mae aseiad effaith rheoleiddiol wedi ei baratoi o'r costau a'r manteision sy'n debygol o ddeillio o gydymffurfio â'r Rheoliadau hyn. Gellir cael copi gan y Gangen Tân a Lluoedd Arfog, Llywodraeth Cymru, Rhyd-y-car, Merthyr Tudful, CF48 1UZ neu 0300 062 8221.

2015 Rhif 622 (Cy. 50)

**PENSIYNAU
GWASANAETHAU
CYHOEDDUS, CYMRU**

Rheoliadau Cynllun Pensiwn y
Diffoddwyr Tân (Cymru) 2015

Gwnaed 9 Mawrth 2015

*Gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol
Cymru* 10 Mawrth 2015

Yn dod i rym 1 Ebrill 2015

CYNNWYS

RHAN 1

Rhagarweiniol

1. Enwi a chychwyn
2. Sefydlu Cynllun Pensiwn y
Diffoddwyr Tân (Cymru) 2015
3. Dehongli

RHAN 2

Llywodraethu

4. Rheolwr cynllun
5. Byrddau pensiynau lleol: sefydlu
6. Bwrdd pensiynau lleol: aelodaeth
7. Byrddau pensiynau lleol:
gwrthdrawiad buddiannau
8. Byrddau pensiynau lleol:
canllawiau a chyngor
9. Byrddau pensiynau lleol: cyhoeddi
gwybodaeth
10. Bwrdd cynghori'r cynllun: sefydlu
11. Bwrdd cynghori'r cynllun:
aelodaeth
12. Bwrdd cynghori'r cynllun:
gwrthdrawiad buddiannau

13. Bwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn
y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru:
canllawiau
14. Dirprwyo

RHAN 3

Aelodaeth o'r cynllun

PENNOD 1

Cymhwystra ar gyfer aelodaeth actif

15. Cyflogaeth gynllun
16. Personau cymwys
17. Gwasanaeth mewn dwy neu ragor
o gyflogaethau cynllun

PENNOD 2

Gwasanaeth pensiynadwy

18. Cymhwyso'r Bennod
19. Dehongli'r Bennod
20. Cofrestru awtomatig
21. Optio i mewn i'r cynllun hwn
22. Ailgofrestru awtomatig
23. Optio allan o'r cynllun hwn
24. Optio allan cyn diwedd y tri mis
cyntaf
25. Optio allan ar ôl y tri mis cyntaf

PENNOD 3

Tâl pensiynadwy

26. Tâl pensiynadwy
27. Ystyr "tâl pensiynadwy tybiedig"

PENNOD 4

Aelodaeth

28. Aelodaeth actif
29. Aelodaeth ohiriedig
30. Aelod â chredyd pensiwn

RHAN 4

Cyfrifon pensiwn

PENNOD 1

Rhagarweiniol

31. Disgrifiad o bensiwn

PENNOD 2

Cyfrifo pensiwn cronedig

32. Cyfrifo swm pensiwn cronedig at
y diben o ohirio neu ymddeol

PENNOD 3

Cyfrifo addasiadau

33. Cyfrifo "addasiad mynegai
ymddeol"

- 34. Cyfrifo “addasiad mynegai DPC ymddeol”
- 35. Penderfynu’r “ychwanegiad oedran”
- 36. Penderfynu’r “ychwanegiad oedran tybiedig”

PENNOD 4

Cyfrifon pensiwn: cyffredinol

- 37. Sefydlu cyfrifon pensiwn: cyffredinol
- 38. Cau ac addasu cyfrifon pensiwn wrth drosglwyddo allan neu wrth ad-dalu balans o gyfraniadau

PENNOD 5

Cyfrif aelod actif

- 39. Cymhwyso’r Bennod
- 40. Sefydlu cyfrif aelod actif
- 41. Derbyn taliad gwerth trosglwyddiad
- 42. Derbyn taliad gwerth trosglwyddiad clwb
- 43. Swm y pensiwn ar gyfer blwyddyn gynllun
- 44. Balans agoriadol, addasiad mynegai ac ychwanegiad oedran
- 45. Dyfarniad afiechyd sy’n peidio â bod yn daladwy
- 46. Cau ac ailsefydlu cyfrif aelod actif

PENNOD 6

Cyfrif pensiwn ychwanegol

- 47. Sefydlu cyfrif pensiwn ychwanegol
- 48. Y cyfrif i bennu swm y pensiwn ychwanegol
- 49. Y cyfrif i bennu’r balans agoriadol a’r addasiad mynegai DPC
- 50. Cau a throsglwyddo cyfrif pensiwn ychwanegol
- 51. Pensiwn afiechyd sy’n peidio â bod yn daladwy

PENNOD 7

Cyfrif aelod gohiriedig

- 52. Cymhwyso’r Bennod
- 53. Sefydlu cyfrif aelod gohiriedig
- 54. Swm dros dro o bensiwn gohiriedig
- 55. Swm y pensiwn gohiriedig ymddeol

- 56. Addasu cyfrif wedi i daliadau cynnar o bensiwn gohiriedig ddod i ben
- 57. Cyfrif a sefydlir ar ôl i ddyfarniad afiechyd beidio â bod yn daladwy
- 58. Cau cyfrif aelod gohiriedig ar ôl bwlch mewn gwasanaeth pensiynadwy nad yw'n hwy na phum mlynedd

PENNOD 8

Cyfrif ymddeol

- 59. Sefydlu cyfrif ymddeol ac addasiadau eraill
- 60. Y cyfrif i bennu swm y pensiwn ymddeol (aelodau actif)

PENNOD 9

Cyfrifon pensiwn ar gyfer aelod-oroeswyr

- 61. Sefydlu cyfrif aelod-oroeswr
- 62. Swm y pensiwn sy'n daladwy i aelod-oroeswr

PENNOD 10

Cyfrifon pensiwn ar gyfer aelodau â chredyd pensiwn

- 63. Sefydlu cyfrif aelod â chredyd pensiwn
- 64. Cyfrifon pensiwn eraill

RHAN 5

Buddion ymddeol

PENNOD 1

Dehongli

- 65. Cymhwyso'r Rhan
- 66. Gwasanaeth cymwys

PENNOD 2

Buddion ymddeol

- 67. Hawlogaeth i pensiwn ymddeol
- 68. Cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau actif)
- 69. Cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau gohiriedig)
- 70. Gostyngiad talu'n gynnar
- 71. Ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr

PENNOD 3

Buddion rhan-ymddeoliad

- 72. Arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad
- 73. Cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol ar ôl arfer opsiwn o ran-ymddeoliad

PENNOD 4

Buddion afiechyd

74. Hawlogaeth i bensiwn afiechyd haen isaf a phensiwn afiechyd haen uchaf
75. Cyfradd flynyddol dyfarniadau afiechyd
76. Talu pensiwn ymddeol yn gynnar i aelod gohiriedig
77. Adolygu dyfarniad afiechyd neu daliad o bensiwn ymddeol yn gynnar
78. Canlyniadau adolygu

PENNOD 5

Talu buddion ymddeol

79. Cychwyn pensiynau
80. Opsiwn i gymudo rhan o'r pensiwn

PENNOD 6

Dyrannu rhan o bensiwn

81. Dewisiad i ddyrannu
82. Gwneud dewisiad i ddyrannu
83. Effaith dyrannu
84. Addasu budd a ddyrannwyd

RHAN 6

Buddion marwolaeth

PENNOD 1

Dehongli

85. Ystyr "partner sy'n goroesi"
86. Ystyr "cyfnod dechreuol"

PENNOD 2

Pensiynau ar gyfer partneriaid sy'n goroesi

87. Pensiwn sy'n daladwy i bartner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod actif
88. Pensiwn sy'n daladwy i bartner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod gohiriedig
89. Pensiwn sy'n daladwy i bartner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod-bensiynwr
90. Pensiwn profedigaeth: partner sy'n goroesi
91. Lleihau pensiynau mewn achosion o wahaniaeth oedran eang
92. Lleiafswm pensiwn gwarantedig goroeswr

PENNOD 3

Pensiynau ar gyfer plant cymwys

93. Pensiwn plentyn cymwys
94. Ystyr “plentyn cymwys”
95. Pensiwn plentyn cymwys ar farwolaeth aelod actif
96. Pensiwn plentyn cymwys sy'n daladwy ar farwolaeth aelod gohiriedig
97. Pensiwn plentyn cymwys sy'n daladwy ar farwolaeth aelod-bensiynwr
98. Cyfran benodedig
99. Cynnydd mewn pensiwn plentyn cymwys pan nad oes partner sy'n goroesi
100. Cynnydd ym mhensiwn plentyn cymwys os oedd yr aelod yn aelod â debyd pensiwn
101. Pensiwn profedigaeth: plentyn cymwys

PENNOD 4

Cyfundaliadau o fuddion marwolaeth

102. Ystyr “tâl terfynol”
103. Ystyr “tâl blynyddol terfynol”
104. Y person y mae cyfundaliad budd marwolaeth yn daladwy iddo
105. Cyfundaliad sy'n daladwy ar farwolaeth aelod actif
106. Cyfundaliad sy'n daladwy ar farwolaeth aelod-bensiynwr
107. Cyfundaliad sy'n daladwy ar farwolaeth mewn achosion penodol
108. Cyfundaliad sy'n daladwy ar farwolaeth aelod â chredyd pensiwn

PENNOD 5

Talu buddion marwolaeth

109. Talu pensiynau o dan y Rhan hon
110. Pensiynau partner sy'n goroesi a phensiynau plentyn cymwys: atal dros dro ac adennill
111. Dyfarniadau dros dro o bensiynau plentyn cymwys: addasiadau diweddarach
112. Addasu dyfarniadau plentyn cymwys o ganlyniad i adfer buddion pensiwn

113. Addasu buddion i gydymffurfio â DC 2004 pan fydd farw aelodau dros 75 mlwydd oed

RHAN 7

Buddion ar gyfer aelodau â chredyd pensiwn

114. Hawlogaeth i bensiwn aelod â chredyd pensiwn
115. Cyfradd flynyddol pensiwn aelod â chredyd pensiwn
116. Lleihau buddion aelod â debyd pensiwn
117. Hawliau aelod â chredyd pensiwn
118. Cymudo rhan o bensiwn

RHAN 8

Cyfraniadau

PENNOD 1

Cyfraniadau aelodau

119. Cyfraniadau aelodau
120. Cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith oherwydd salwch, anaf, anghydfod undebol neu absenoldeb awdurdodedig
121. Cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn
122. Cyfraniadau yn ystod absenoldeb cysylltiedig â phlentyn
123. Didynnu a thalu cyfraniadau
124. Atodlen 1 (taliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol)

PENNOD 2

Ad-dalu cyfraniadau aelod

125. Ad-dalu holl gyfraniadau aelod a'r holl daliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol a wnaed gan aelod

PENNOD 3

Cyfraniadau cyflogwr

126. Cyfraniadau cyflogwr
127. Cyfraniad ychwanegol cyflogwr: dyfarniad afiechyd
128. Ad-dalu cyfraniad ychwanegol cyflogwr ar gyfer dyfarniad afiechyd, yn dilyn adolygiad
129. Cyfraniad ychwanegol cyflogwr: ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr

RHAN 9

Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

130. Dehongli'r Rhan
131. Sefydlu Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân
132. Taliadau i mewn i Gronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân
133. Taliadau sydd i'w gwneud allan o Gronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân
134. Gwybodaeth sydd i'w darparu i Weinidogion Cymru
135. Amcangyfrifon o ddiffygion
136. Amcangyfrifon o wargedion
137. Diffygion gwirioneddol
138. Gwargedion gwirioneddol
139. Dyletswydd i ddarparu gwybodaeth

RHAN 10

Trosglwyddiadau

PENNOD 1

Rhagarweiniol

140. Cymhwyso'r Rhan hon
141. Dehongli mewn perthynas â'r Rhan hon

PENNOD 2

Trosglwyddiadau allan

142. Taliadau trosglwyddo a wneir i gynlluniau neu drefniadau pensiwn eraill
143. Cais am ddatganiad o hawlogaeth
144. Datganiad o hawlogaeth
145. Cais am wneud taliad trosglwyddo
146. Cyfrifo swm gwerth trosglwyddiad neu werth trosglwyddiad clwb
147. Effaith trosglwyddiadau allan

PENNOD 3

Trosglwyddiadau i mewn

148. Cymhwyso'r Bennod
149. Dehongli'r Bennod
150. Cais am dderbyn taliad trosglwyddo
151. Datganiad trosglwyddo
152. Swm pensiwn trosglwyddedig
153. Datganiad o werth trosglwyddiad clwb

154. Swm pensiwn enilledig
trosglwyddiad clwb

PENNOD 4

Trosglwyddo cofnodion cyfrif pensiwn i reolwr cynllun arall

155. Gofyniad bod rheolwr cynllun yn darparu tystysgrif
156. Cais am gadarnhau manylion ar dystysgrif
157. Apêl ynghylch cofnodion ar dystysgrif
158. Trosglwyddo cofnodion cyfrif pensiwn

RHAN 11

Prisiadau actiwaraid

159. Penodi actiwari'r cynllun a phrisiadau actiwaraid
160. Cap ar gostau cyflogwyr

RHAN 12

Penderfyniadau ac apelau

PENNOD 1

Penderfyniadau a rôl YMCA

161. Penderfyniadau gan y rheolwr cynllun
162. Rôl YMCA mewn penderfyniadau gan y rheolwr cynllun
163. Adolygu barn feddygol

PENNOD 2

Apelau i'r Bwrdd Canolwyr Meddygol

164. Apelau yn erbyn penderfyniadau ar sail tystiolaeth feddygol
165. Hysbysiad o apêl
166. Cyfeirio apêl i'r bwrdd
167. Y weithdrefn pan wneir apêl
168. Adroddiad y bwrdd
169. Ailystyried gan y bwrdd
170. Ffioedd a lwfansau sy'n daladwy i'r bwrdd
171. Treuliau pob un o'r partïon
172. Hysbysiadau etc.

PENNOD 3

Apelau ar faterion eraill

173. Apelau ar faterion eraill

RHAN 13

Atodol

PENNOD 1

Talu pensiynau

- 174. Talu addasiad mynegai ymddeol yn hwyr
- 175. Adennill gordaliad o fuddion
- 176. Lleiafswm pensiwn gwarantedig
- 177. Cymudo pensiynau bach
- 178. Taliadau ar gyfer personau sy'n analluog i reoli eu busnes eu hunain
- 179. Taliadau sy'n ddyledus mewn cysylltiad â phersonau a fu farw
- 180. Cyfyngiad ar aseinio buddion

PENNOD 2

Fforffedu

- 181. Fforffedu: troseddau a gyflawnir gan aelodau, partneriaid sy'n goroesi neu blant cymwys
- 182. Fforffedu pensiynau: troseddau a gyflawnir gan bersonau eraill
- 183. Fforffedu cyfandaliad budd marwolaeth: troseddau a gyflawnir gan bersonau eraill
- 184. Fforffedu: rhwymedigaethau ariannol perthnasol a cholledion ariannol perthnasol
- 185. Gwrthgyfrif
- 186. Fforffedu a gwrthgyfrif: gweithdrefn

PENNOD 3

Talu a didynnu treth

- 187. Gweinyddwr cynllun at ddibenion Deddf Cyllid 2004
- 188. Talu'r tâl lwfans oes ar ran aelodau
- 189. Lleihau buddion pan fo tâl lwfans oes yn daladwy
- 190. Gwybodaeth ynghylch talu tâl lwfans oes
- 191. Lleihau buddion pan fo tâl lwfans oes wedi ei dalu gan reolwr cynllun

PENNOD 4

Cyffredinol

- 192. Cyfrifo cyfnodau o aelodaeth a gwasanaeth
- 193. Datganiadau blynyddol o wybodaeth am fuddion

- 194. Tystiolaeth o hawlogaeth
- 195. Gwybodaeth sydd i'w darparu i aelod cyn absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn
- 196. Darpariaethau trosiannol
- 197. Dyletswydd i roi sylw i ganllawiau

—

YR ATODLENNI

ATODLEN 1 — Taliadau ar gyfer
pensiwn ychwanegol

RHAN 1 — Dehongli

RHAN 2

ATODLEN 2 — Darpariaethau
trosiannol

RHAN 1 — Cyffredinol

RHAN 2 — Aelodau diogelwch
llawn o Gynllun
1992 neu CPNDT

RHAN 3 — Eithriadau i adran
18(1) o Ddeddf
2013: aelodau
diogelwch taprog o
Gynllun 1992 neu
CPNDT

RHAN 4 — Cynllun 1992

Mae Gweinidogion Cymru yn gwneud y Rheoliadau hyn drwy arfer y pwerau a roddir gan adrannau 1(1) a (2)(f)(1), 2(1), 3(1), (2), (3)(a) ac (c), 4(5) a (6), fel y'u darllenir ar y cyd ag adran 4(1)(2), 7(2), 8(1)(a)(3), 12(6) a (7), ac 18(5), (5A)(4), (6) a (7), o Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013(5), a pharagraff 6(b) o Atodlen 2, Atodlen 3 a pharagraffau 20 a 21 o Atodlen 5, i'r Ddeddf honno.

Yn unol ag adran 21 o'r Ddeddf honno, mae Gweinidogion Cymru wedi ymgynghori â chynrychiolwyr y personau hynny y mae'n ymddangos yn debygol i Weiniogion Cymru yr effeithir arnynt gan y Rheoliadau hyn.

-
- (1) Gweler hefyd adran 1(3) ac Atodlen 1.
 - (2) Yn dod i rym ar 1 Ebrill 2015.
 - (3) Gweler hefyd adran 8(2)(a) a (4).
 - (4) Mewnosodwyd is-adran (5A) gan Ddeddf Pensiynau 2014 (p. 19), adran 52.
 - (5) 2013 p. 25.

RHAN 1

Rhagarweiniol

Enwi a chychwyn

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (Cymru) 2015.

(2) Daw'r Rheoliadau hyn i rym ar 1 Ebrill 2015.

Sefydlu Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (Cymru) 2015

2.—(1) Mae'r Rheoliadau hyn yn sefydlu cynllun ar gyfer talu pensiynau a buddion eraill i, neu mewn cysylltiad â, gweithwyr tân ac achub(1) sy'n ddiffoddwyr tân yng Nghymru.

(2) Enw'r cynllun hwn yw Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (Cymru) 2015.

Dehongli

3. Yn y Rheoliadau hyn, oni fydd y cyd-destun yn mynnu'n wahanol,

ystyr "absenoldeb cysylltiedig â phlentyn" ("*child-related leave*") yw—

- (a) absenoldeb mabwysiadu arferol,
- (b) absenoldeb mamolaeth arferol,
- (c) absenoldeb mamolaeth neu fabwysiadu ychwanegol,
- (d) absenoldeb tadolaeth,
- (e) absenoldeb tadolaeth ychwanegol, neu
- (f) cyfnod o absenoldeb rhiant;

ystyr "absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn" ("*reserve forces service leave*") yw absenoldeb o ddyletswydd oherwydd galwad allan neu adalwad i wasanaethu'n barhaol yn lluoedd arfog Ei Mawrhydi o ganlyniad i hysbysiad galw allan a gyflwynwyd, neu orchymyn galw allan neu adalw a wnaed, o dan Ddeddf Lluoedd Wrth Gefn 1996 neu absenoldeb yn ystod hyfforddiant a wneir yn ofynnol o dan adran 22 neu a ganiateir o dan adran 27 o'r Ddeddf honno(2);

ystyr "absenoldeb mabwysiadu arferol" ("*ordinary adoption leave*") yw absenoldeb o dan adran 75A o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996(3);

-
- (1) Gweler paragraff 6 o Atodlen 1 i Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013 ar gyfer y diffiniad o "fire and rescue workers".
 - (2) Diwygiwyd adran 27 gan baragraff 1 o Atodlen 17 i Ddeddf y Lluoedd Arfog 2006 (p. 52).
 - (3) Mewnosodwyd adran 75A gan adran 3 o Ddeddf Cyflogaeth 2002 (p. 22). Fe'i diwygiwyd gan adrannau 118, 121 a 122 o

ystyr “absenoldeb mabwysiadu ychwanegol” (“*additional adoption leave*”) yw absenoldeb o dan adran 75B o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996(1);

ystyr “absenoldeb mamolaeth arferol” (“*ordinary maternity leave*”) yw absenoldeb o dan adran 71 o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996(2);

ystyr “absenoldeb mamolaeth ychwanegol” (“*additional maternity leave*”) yw absenoldeb o dan adran 73 o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996(3);

mae i “absenoldeb rhiant” (“*parental leave*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 2(1) o Reoliadau Absenoldeb Mamolaeth a Rhiant etc. 1999(4);

ystyr “absenoldeb tadolaeth” (“*paternity leave*”) yw absenoldeb o dan reoliad 4 neu 8 o Reoliadau Absenoldeb Tadolaeth a Mabwysiadu 2002(5);

ystyr “absenoldeb tadolaeth ychwanegol” (“*additional paternity leave*”) yw absenoldeb o dan Reoliadau Absenoldeb Tadolaeth Ychwanegol 2010(6);

ystyr “actiwari’r cynllun” (“*scheme actuary*”) yw’r actiwari a benodir gan Weinidogion Cymru o dan reoliad 159 (penodi actiwari’r cynllun a phrasiadau actiwaraid);

ystyr “addasiad mynegai” (“*index adjustment*”) yw—

(a) mewn perthynas â’r balans agoriadol o bensiwn enilledig ar gyfer unrhyw flwyddyn gynllun, y newid mewn enillion ar gyfer y flwyddyn gynllun flaenorol(7), a

(b) mewn perthynas â’r balans agoriadol o bensiwn enilledig trosglwyddiad clwb ar gyfer unrhyw flwyddyn gynllun, y mynegai ailbriso mewn-gwasanaeth y byddai’r cynllun sy’n anfon wedi cymhwyso i’r pensiwn trosglwyddedig ar gyfer y flwyddyn gynllun

(1) Ddeddf Plant a Theuluoedd 2014 (p. 6), a chan baragraff 33 o Atodlen 1 i Ddeddf Gwaith a Theuluoedd 2006 (p. 18). 1996 p. 18; mewnosodwyd adran 75B gan Ddeddf Cyflogaeth 2002 (p. 22), adran 3.

(2) Amnewidiwyd adran 71 gan Ddeddf Cysylltiadau Cyflogaeth 1999. Fe’i diwygiwyd gan adran 118 o Ddeddf Plant a Theuluoedd 2014 (p. 6), paragraff 31 o Atodlen 1 i Ddeddf Gwaith a Theuluoedd (p. 18) a chan adran 17 o Ddeddf Cyflogaeth 2002 (p. 22).

(3) Amnewidiwyd adran 73 gan Ddeddf Cysylltiadau Cyflogaeth 1999 (p. 26), adran 7 ac Atodlen 4.

(4) O.S. 1999/3312, y gwnaed diwygiadau iddo nad ydynt yn berthnasol i’r Rheoliadau hyn.

(5) O.S. 2002/2788. Diwygiwyd rheoliadau 4 ac 8 gan O.S. 2005/1114 a 2014/2112.

(6) O.S. 2010/1055.

(7) O dan adran 9 o Ddeddf 2013, y newid mewn enillion sydd i’w gymhwyso mewn cyfnod yw’r cynnydd canran neu’r lleihad canran a bennir mewn gorchymyn Trysorlys o dan yr adran honno mewn perthynas â’r cyfnod hwnnw.

honno, pe na bai'r pensiwn wedi ei drosglwyddo;

ystyr “addasiad mynegai DPC” (“*PIA index adjustment*”), mewn perthynas â balans agoriadol pensiwn ychwanegol ar gyfer unrhyw flwyddyn gynllun, yw swm y cynnydd y byddid wedi ei wneud yn y flwyddyn honno o dan DPC 1971, yng nghyfradd flynyddol pensiwn o swm hafal i'r balans agoriadol, pe bai—

(a) y pensiwn hwnnw'n gymwys i'w gynyddu felly, a

(b) diwrnod cyntaf y flwyddyn ariannol flaenorol yn ddyddiad cychwyn ar gyfer y pensiwn hwnnw;

mae i “addasiad mynegai DPC ymddeol” (“*retirement PIA index adjustment*”), mewn perthynas â swm pensiwn cronedig, yr ystyr a roddir yn rheoliad 34 (cyfrifo “addasiad mynegai DPC ymddeol”);

mae i “addasiad mynegai ymddeol” (“*retirement index adjustment*”), mewn perthynas â swm pensiwn cronedig, yr ystyr a roddir yn rheoliad 33 (cyfrifo “addasiad mynegai ymddeol”);

ystyr “aelod” (“*member*”), mewn perthynas â'r cynllun hwn, yw aelod actif, aelod gohiriedig, neu aelod-bensiynwr o'r cynllun hwn;

mae i “aelod â chredyd pensiwn” (“*pension credit member*”) yr ystyr a roddir gan reoliad 30 (aelod â chredyd pensiwn);

ystyr “aelod â debyd pensiwn” (“*pension debit member*”), mewn perthynas â'r cynllun hwn, yw person sy'n aelod o'r cynllun hwn ac y mae ei fuddion, neu ei fuddion yn y dyfodol, o dan y cynllun hwn wedi eu lleihau o dan adran 31 o DDLIPh 1999 (lleihau budd o dan orchymyn rhannu pensiwn);

mae i “aelod a ddiogelir” (“*protected member*”), mewn perthynas â Chynllun 1992 neu CPNDT, yr ystyr a roddir yn Atodlen 2;

mae i “aelod actif” (“*active member*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 28 (aelodaeth actif);

mae i “aelod gohiriedig” (“*deferred member*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 29 (aelodaeth ohiriedig);

mae i “aelod trosiannol” (“*transition member*”) yr ystyr a roddir ym mharagraff 1 o Atodlen 2;

ystyr “aelod-bensiynwr” (“*pensioner member*”), mewn perthynas â'r cynllun hwn, yw person sydd â'r hawl ganddo i gael taliad o bensiwn ymddeol ar unwaith o dan y cynllun hwn;

mae i “aelod-oroeswr” (“*survivor member*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 61 (sefydlu cyfrif aelod-oroeswr);

mae i “anghydfod undebol” yr ystyr a roddir i “trade dispute” yn adran 218 o Ddeddf Undebau Llafur a Chysylltiadau Llafur (Cydgrynhoi) 1992(1);

ystyr “awdurdod” (“*authority*”) yw awdurdod tân ac achub ar gyfer ardal yng Nghymru, y penderfynwyd arno yn unol ag adran 1 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004(2);

mae i “balans agoriadol” (“*opening balance*”), mewn perthynas â disgrifiad o bensiwn ar gyfer blwyddyn gynllun ac eithrio pensiwn ychwanegol, yr ystyr a roddir yn rheoliad 44 (balans agoriadol, addasiad mynegai ac ychwanegiad oedran) ac mewn perthynas â phensiwn ychwanegol, yr ystyr a roddir yn rheoliad 49 (y cyfrif i bennu’r balans agoriadol a’r addasiad mynegai DPC);

ystyr “blwyddyn ariannol” (“*financial year*”) yw cyfnod o un flwyddyn sy’n dechrau gydag 1 Ebrill ac yn diweddu gyda 31 Mawrth;

ystyr “blwyddyn dreth” (“*tax year*”) yw cyfnod o un flwyddyn sy’n gyfnod asesu at ddibenion treth incwm;

ystyr “blwyddyn gynllun” (“*scheme year*”) yw cyfnod o un flwyddyn sy’n dechrau gydag 1 Ebrill ac yn diweddu gyda 31 Mawrth;

ystyr “blwyddyn gynllun actif olaf” (“*last active scheme year*”) yw’r flwyddyn gynllun pan fo aelod actif o’r cynllun hwn yn peidio â bod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn;

ystyr “blwyddyn ymadael” (“*leaving year*”) yw’r flwyddyn gynllun y mae’r diwrnod olaf perthnasol yn digwydd ynddi;

ystyr “buddion marwolaeth” (“*death benefits*”) yw un rhyw un neu ragor o’r canlynol—

- (a) pensiwn partner sy’n goroesi,
- (b) pensiwn plentyn cymwys, neu
- (c) cyfandaliad budd marwolaeth;

ystyr “buddion ymddeol” (“*retirement benefits*”) yw buddion sy’n daladwy o dan Ran 5 (buddion ymddeol);

ystyr “Bwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru” (“*Firefighters’ Pensions Scheme Advisory Board for Wales*”) yw bwrdd a sefydlwyd o dan reoliad 10 (bwrdd cynghori’r cynllun: sefydlu);

ystyr “bwrdd pensiynau lleol” (“*local pension board*”) yw bwrdd a sefydlir o dan reoliad 5 (byrddau pensiynau lleol: sefydlu);

(1) 1992 p. 52.
(2) 2004 p. 21.

ystyr “canllawiau actiwaraidd” (“*actuarial guidance*”) yw canllawiau actiwaraidd a ddyroddir gan Weinidogion Cymru ar ôl ymgynghori ag actiwari’r cynllun;

ystyr “cofrestredig” (“*registered*”), mewn perthynas â chynllun pensiwn, yw cofrestredig o dan Bennod 2 o Ran 4 (cofrestru cynlluniau pensiwn) o DC 2004;

ystyr “CPNDT” (“*NFPS*”) yw Cynllun Pensiwn Newydd y Diffoddwyr Tân (Cymru) fel y’i nodir yn Atodlen 1 i Orchymyn Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (Cymru) 2007(1);

ystyr “creyd pensiwn” (“*pension credit*”) yw credyd o dan adran 29(1)(b) o DDLIPh 1999;

ystyr “cyfanswm y dyraniad” (“*total allocation amount*”), mewn perthynas â swm pensiwn ymddeol, yw cyfanswm y pensiwn hwnnw a ddyrennir o dan Bennod 6 o Ran 5 (buddion ymddeol);

mae i “cyflogaeth gynllun” (“*scheme employment*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 15 (cyflogaeth gynllun);

ystyr “cyflogaeth reolaidd” (“*regular employment*”) yw cyflogaeth am o leiaf 30 awr yr wythnos ar gyfartaledd am gyfnod o ddim llai na 12 mis yn olynol gan ddechrau gyda’r dyddiad pan fo mater galluogrwydd person i wneud gwaith cyflogedig yn codi;

mae i “cyflogwr cynllun” (“*scheme employer*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 15 (cyflogaeth gynllun);

ystyr “cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy” (“*continuous period of pensionable service*”), mewn perthynas â’r cynllun hwn, yw cyfnod o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn gan ddiystyru unrhyw fwch mewn gwasanaeth pensiynadwy nad yw’n hwy na phum mlynedd, oni ddarperir yn wahanol;

ystyr “cyfnod tâl” (“*pay period*”) yw’r cyfnod y gwneir taliad o dâl pensiynadwy mewn cysylltiad ag ef;

mae i “cyfradd wythnosol”, mewn perthynas â lleiafswm pensiwn gwarantedig, yr ystyr a roddir i “weekly rate” yn rheoliad 55(2) o Reoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Contractio Allan) 1996(2);

mae i “cyfran benodedig” (“*specified proportion*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 98 (cyfran benodedig);

(1) O.S. 2007/1072 (Cy. 110); gwnaed diwygiadau i Atodlen 1 nad ydynt yn berthnasol i’r Rheoliadau hyn.

(2) O.S. 1996/1172. Diwygiwyd rheoliad 55(2) gan O.S. 2014/560.

mae i “cyfraniadau aelodau” (“*member contributions*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 119(8) (cyfraniadau aelodau);

mae i “cyfrif aelod â chredyd pensiwn” (“*pension credit member’s account*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 63 (sefydlu cyfrif aelod â chredyd pensiwn);

ystyr “cyfrif aelod actif” (“*active member’s account*”) yw’r cyfrif a sefydlwyd o dan reoliad 40 (sefydlu cyfrif aelod actif);

mae i “cyfrif aelod gohiriedig” (“*deferred member’s account*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 53 (sefydlu cyfrif aelod gohiriedig);

mae i “cyfrif ymddeol” (“*retirement account*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 59 (sefydlu cyfrif ymddeol ac addasiadau eraill);

ystyr “Cynllun 1992” (“*1992 Scheme*”) yw Cynllun Pensiwn y Dynion Tân 1992 fel y’i nodir yn Atodlen 2 i Orchymyn Cynllun Pensiwn y Dynion Tân 1992(1) ac fel y mae’n cael effaith yng Nghymru;

ystyr “cynllun clwb” (“*club scheme*”) yw cynllun pensiwn galwedigaethol cofrestredig (ac eithrio cynllun cysylltiedig) sydd wedi cytuno i wneud a derbyn taliadau gwerth trosglwyddiad clwb o dan y trefniadau trosglwyddiadau clwb;

ystyr “cynllun cysylltiedig” (“*connected scheme*”) yw cynllun pensiwn statudol arall sy’n gysylltiedig â’r cynllun hwn o fewn ystyr adran 4(6) o Ddeddf 2013;

ystyr “y cynllun hwn” (“*this scheme*”) yw’r cynllun a sefydlir gan y Rheoliadau hyn;

mae i “cynllun pensiwn galwedigaethol” (“*occupational pension scheme*”) yr ystyr a roddir yn adran 1 o DCauP 1993(2);

ystyr “cynllun pensiwn personol” yw cynllun pensiwn personol o fewn y diffiniad o “personal pension scheme” yn adran 1 o DCauP 1993 sydd yn gynllun pensiwn cofrestredig;

ystyr “cynllun sy’n anfon” (“*sending scheme*”) yw cynllun clwb sy’n talu gwerth trosglwyddiad clwb;

ystyr “DC 2004” (“*FA 2004*”) yw Deddf Cyllid 2004(3);

ystyr “DCauP 1993” (“*PSA 1993*”) yw Deddf Cynlluniau Pensiwn 1993(4);

-
- (1) O.S. 1992/129. Newidiwyd enw’r cynllun i Gynllun Pensiwn y Dynion Tân (Cymru) gan O.S. 2004/2918 (Cy. 257). Nid yw’r diwygiadau eraill a wnaed yn berthnasol i’r Rheoliadau hyn.
- (2) Gwnaed diwygiadau perthnasol i adran 1 gan adran 239 o Ddeddf Pensiynau 2004 (p. 35) a chan O.S. 2007/3014.
- (3) 2004 p. 12.
- (4) 1993 p. 48.

ystyr “DDLIPh 1999” (“*WRPA 1999*”) yw Deddf Diwygio Lles a Phensiynau 1999(1);

ystyr “Deddf 2013” (“*2013 Act*”) yw Deddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013;

ystyr “DPC 1971” (“*PIA 1971*”) yw Deddf Pensiynau (Cynnydd) 1971(2);

ystyr “dewisiad i ddyrannu” (“*allocation election*”) yw dewisiad o dan reoliad 81 (dewisiad i ddyrannu);

ystyr “dewisiad pensiwn ychwanegol” (“*added pension election*”) yw'r dewisiad i wneud taliadau pensiwn ychwanegol;

ystyr “diffoddwr tân gwirfoddol” (“*volunteer firefighter*”) yw person (P) sy'n cymryd rhan weithredol mewn ymladd tân ar gyfer awdurdod—

- (a) fel diffoddwr tân, ond nid fel diffoddwr rheolaidd na diffoddwr tân wrth gefn,
- (b) ar delerau y mae'n ofynnol oddi tanynt, neu y caniateir ei gwneud yn ofynnol oddi tanynt, fod P yn ymladd tân, neu y caniateir ei gwneud yn ofynnol ei fod yn cyflawni dyletswyddau eraill sy'n briodol i rôl P fel diffoddwr tân (pa un ai yn lle ymladd tân, neu'n ychwanegol at ymladd tân),
- (c) rhywfodd ac eithrio ar sail dros dro, a
- (d) sydd dan rwymedigaeth i fod yn bresennol ar y cyfryw adegau a ystyrir yn angenrheidiol gan y swyddog cyfrifol ac yn unol â'r gorchmynion a gaiff P;

ystyr “diffoddwr tân rheolaidd” (“*regular firefighter*”) yw person (P) a gyflogir (pa un ai am amser cyflawn neu'n rhan amser) gan awdurdod—

- (a) fel diffoddwr tân, ond nid fel diffoddwr tân wrth gefn na diffoddwr tân gwirfoddol,
- (b) ar delerau y mae'n ofynnol oddi tanynt, neu y caniateir ei gwneud yn ofynnol oddi tanynt, fod P yn ymladd tân neu, heb doriad ym mharhad y cyfryw gyflogaeth, y caniateir ei gwneud yn ofynnol ei fod yn cyflawni dyletswyddau eraill sy'n briodol i rôl P fel diffoddwr tân (pa un ai yn lle ymladd tân, neu'n ychwanegol at ymladd tân), ac
- (c) rhywfodd ac eithrio ar sail dros dro;

ystyr “diffoddwr tân wrth gefn” (“*retained firefighter*”) yw person (P) a gyflogir gan awdurdod—

- (a) fel diffoddwr tân, ond nid fel diffoddwr tân rheolaidd na diffoddwr tân gwirfoddol,

(1) 1999 p. 30.
(2) 1971 p. 56.

- (b) ar delerau y mae'n ofynnol oddi tanynt, neu y caniateir ei gwneud yn ofynnol oddi tanynt, fod P yn ymladd tân neu, heb doriad ym mharhad y cyfryw gyflogaeth, y caniateir ei gwneud yn ofynnol ei fod yn cyflawni dyletswyddau eraill sy'n briodol i rôl P fel diffoddwr tân (pa un ai yn lle ymladd tân, neu'n ychwanegol at ymladd tân),
- (c) rhywfodd ac eithrio ar sail dros dro, a
- (d) sydd dan rwymedigaeth i fod yn bresennol ar y cyfryw adegau a ystyrir yn angenrheidiol gan y swyddog cyfrifol ac yn unol â'r gorchmynion a gaiff P;

ystyr “diwrnod olaf o wasanaeth pensiynadwy” (“*last day of pensionable service*”) yw diwrnod olaf cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn;

ystyr “y diwrnod olaf perthnasol” (“*the relevant last day*”) yw—

- (a) yn achos aelod rhan-ymddeoledig, y diwrnod yr arferwyd yr opsiwn o ran-ymddeoliad, a
- (b) mewn achosion eraill, diwrnod olaf gwasanaeth pensiynadwy'r aelod;

mae i “dyddiad cau” (“*closing date*”), mewn perthynas ag aelod trosiannol, yr ystyr a roddir ym mharagraff 1 o Atodlen 2 (darpariaethau trosiannol);

ystyr “dyddiad cychwyn” (“*beginning date*”), mewn perthynas â phensiwn nad yw'n briodoladwy (yn uniongyrchol nac yn anuniongyrchol) i gredyd pensiwn, yw'r dyddiad yr ystyrir bod y pensiwn yn cychwyn at ddiben adran 8(2) (ystyr “pension” a darpariaethau atodol eraill) o DPC 1971(1);

ystyr “dyfarniad” (“*award*”) yw dyfarniad o fudd o dan y Rheoliadau hyn;

ystyr “dyfarniad afiechyd” (“*ill-health award*”) yw—

- (a) pensiwn afiechyd haen isaf, a
- (b) pensiwn afiechyd haen uchaf pan fo hwnnw hefyd wedi ei ddyfarnu;

ystyr “gorchymyn rhannu pensiwn” (“*pension sharing order*”) yw unrhyw ddarpariaeth neu orchymyn a bennir yn adran 28 o DDLIPH 1999(2);

(1) Diwygiwyd adran 8(2) gan Ddeddf Pensiynau (Darpariaethau Amrywiol) 1990 (p. 7), adran 1(5) a chan DLIPH 1999 (p. 30), adran 39(1) a (4). Caniateir cymhwysu adran 8(2) o DPC 1971 yn ddarostyngedig i ba bynnag newidiadau, addasiadau ac eithriadau a bennir mewn rheoliadau o dan adran 5(3) o'r Ddeddf honno.

(2) Diwygiwyd adran 28 gan Ddeddf Partneriaethau Sifil 2004 (p. 33), Atodlen 27, paragraff 159 ac Atodlen 30, paragraff

mae i “gostyngiad talu’n gynnar” (“*early payment reduction*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 70 (gostyngiad talu’n gynnar);

ystyr “gwasanaeth cyhoeddus pensiynadwy” (“*pensionable public service*”) yw gwasanaeth pensiynadwy o dan gynllun presennol(1) neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol fel y’i diffinnir ym mharagraff 1 o Atodlen 2;

mae i “gwasanaeth cymwys” (“*qualifying service*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 66 (gwasanaeth cymwys);

mae i “gwerth trosglwyddiad” neu “gwerth trosglwyddo” (“*transfer value*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 141 (dehongli mewn perthynas â Rhan 10);

mae i “gwerth trosglwyddiad clwb” (“*club transfer value*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 141 (dehongli mewn perthynas â Rhan 10);

mae i “hawliau credyd pensiwn” yr ystyr a roddir i “pension credit rights” yn adran 124(1) o Ddeddf Pensiynau 1995(2);

mae i “lwfans blynyddol” (“*annual allowance*”) yr ystyr a roddir yn adran 228 (lwfans blynyddol) o DC 2004(3);

ystyr “lleiafswm gwarantedig” (“*guaranteed minimum*”) yw’r lleiafswm gwarantedig fel y’i diffinnir yn adrannau 14(4) (lleiafswm gwarantedig enillydd) ac 17(5) (pensiynau lleiafswm ar gyfer gwragedd a gwŷr gweddw) o DCauP 1993—

(a) fel y’i cynyddir yn unol ag adran 109(6) o’r Ddeddf honno (cynnydd blynyddol mewn pensiynau lleiafswm gwarantedig), a

1; Deddf Plant a Theuluoedd 2014 (p. 6), adran 18 a Deddf Pensiynau 2008 (p. 30), adran 128.

- (1) Gweler adran 18(2) o Ddeddf 2013 ar gyfer ystyr “existing scheme”.
- (2) 1995 p. 26. Gwnaed diwygiadau i adran 124(1) o’r Ddeddf honno nad ydynt yn berthnasol i’r Rheoliadau hyn.
- (3) Amnewidiwyd adran 228 gan Ddeddf Cyllid 2011 (p. 11), Atodlen 17, paragraffau 1 a 4 ac fe’i diwygiwyd gan Ddeddf Cyllid 2013 (p. 29), adran 49.
- (4) Diwygiwyd adran 14 gan Ddeddf Pensiynau 1995 (p. 26), Atodlen 5, paragraff 27 ac Atodlen 7, Rhan 3; Deddf Cyfraniadau Nawdd Cymdeithasol (Trosglwyddo Swyddogaethau etc.) 1999 (p. 2), Atodlen 1, paragraff 38; a Deddf Enillion Troseddau 2002 (p. 29), Atodlen 11, paragraffau 1 a 22.
- (5) Diwygiwyd adran 17 gan Ddeddf Cyfraniadau Nawdd Cymdeithasol (Trosglwyddo Swyddogaethau etc.) 1999 (p. 2), Atodlen 1, paragraff 39; Deddf Cymorth Plant, Pensiynau a Nawdd Cymdeithasol 2000 (p. 19), Atodlen 5, paragraff 1 ac Atodlen 9, Rhan 3; Deddf Pensiynau 2004 (p. 35), adran 284(2); Deddf Pensiynau 2007 (p. 22), adran 14(2); Deddf Priodasau (Cyplau o’r Un Rhyw) 2013 (p. 30), Atodlen 4, paragraffau 18 a 20; O.S. 2005/2050 a 2014/560.
- (6) Diwygiwyd adran 109 gan Ddeddf Pensiynau 1995 (p. 26), adran 55 ac O.S. 2005/2050.

- (b) os gwnaed gostyngiad o dan adran 15A(1) o'r Ddeddf honno (gostwng lleiafswm gwarantedig o ganlyniad i ddebyd pensiwn), fel y'i gostyngwyd yn unol â'r adran honno;

mae i "lluoedd wrth gefn" yr ystyr a roddir i "reserve forces" yn adran 1(2) o Ddeddf y Lluoedd Wrth Gefn 1996(2);

ystyr "mynegai ailbrisiu mewn-gwasanaeth" ("in-service revaluation index"), mewn perthynas â chynllun pensiwn, yw canran y cynnydd neu'r lleihad a wneir yn enillion pensiynadwy person, neu gyfran o'r enillion hynny sydd wedi cronni fel pensiwn, drwy'u hailbrisiu tra bo'r person hwnnw mewn gwasanaeth pensiynadwy yn y cynllun pensiwn hwnnw;

ystyr "oedran LIPG" ("*GMP age*") yw 65 yn achos dyn neu 60 yn achos menyw;

ystyr "oedran pensiwn arferol" ("*normal pension age*"), mewn perthynas â'r cynllun hwn, yw 60 fel sy'n ofynnol gan adran 10(2) o Ddeddf 2013;

mae "oedran pensiwn gohiriedig" ("*deferred pension age*") yr un peth ag oedran pensiwn y wladwriaeth y person, neu 65 os yw 65 yn fwy;

ystyr "opsiwn cymudo" ("*commutation option*") yw'r opsiwn i gyfnewid rhan o bensiwn am gyfandaliad—

- (a) sy'n arferadwy o dan reoliad 80 (opsiwn i gymudo rhan o'r pensiwn) mewn perthynas â phensiwn ymddeol, neu
- (b) sy'n arferadwy o dan reoliad 118 (cymudo rhan o bensiwn) mewn perthynas â phensiwn aelod â chredyd pensiwn;

ystyr "opsiwn o ran-ymddeoliad" ("*partial retirement option*") yw'r opsiwn sy'n arferadwy o dan reoliad 72 (arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad);

mae i "parhad gwasanaeth" ("continuity of service"), mewn perthynas ag aelod trosiannol, yr ystyr a roddir ym mharagraff 2 o Atodlen 2;

mae i "partner sy'n cyd-fyw" ("*cohabiting partner*") yr ystyr a roddir yn rheoliad 85 (ystyr "partner sy'n goroesi");

mae i "partner sy'n goroesi" ("*surviving partner*") yr ystyr a roddir yn rheoliad 85 (ystyr "partner sy'n goroesi");

ystyr "pensiwn aelod â chredyd pensiwn" ("*pension credit member's pension*") yw pensiwn sy'n daladwy o dan reoliad 114 (hawlogaeth i bensiwn aelod â chredyd pensiwn);

(1) Mewnosodwyd adran 15A gan Ddeddf Diwygio Lles a phensiynau 1999 (p. 30), adran 32(1) a (3).

(2) 1996 p. 14.

ystyr “pensiwn afiechyd haen isaf” (“*lower tier ill-health pension*”) yw pensiwn afiechyd haen isaf sy’n daladwy o dan reoliad 74(1) (hawlogaeth i bensiwn afiechyd haen isaf a phensiwn afiechyd haen uchaf);

ystyr “pensiwn afiechyd haen uchaf” (“*higher tier ill-health pension*”) yw pensiwn afiechyd haen uchaf sy’n daladwy o dan reoliad 74(2) (hawlogaeth i bensiwn afiechyd haen isaf a phensiwn afiechyd haen uchaf);

ystyr “pensiwn enilledig” (“*earned pension*”) yw pensiwn enilledig sy’n daladwy heb ostyngiad actiwaraidd yn yr oedran pensiwn arferol;

mae i “pensiwn enilledig cronedig” (“*accrued earned pension*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 32(3) (cyfrifo swm pensiwn cronedig at y diben o ohirio neu ymddeol);

ystyr “pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb” (“*club transfer earned pension*”) yw pensiwn sy’n briodoladwy i dderbyniad o daliad gwerth trosglwyddiad clwb;

mae i “pensiwn enilledig ymddeol” (“*retirement earned pension*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 60(2) (y cyfrif i bennu swm y pensiwn ymddeol (aelodau actif));

ystyr “pensiwn partner sy’n goroesi” (“*surviving partner’s pension*”) yw pensiwn sy’n daladwy i bartner sy’n goroesi o dan reoliad 87 (pensiwn sy’n daladwy i bartner sy’n goroesi, ar farwolaeth aelod actif), rheoliad 88 (pensiwn sy’n daladwy i bartner sy’n goroesi, ar farwolaeth aelod gohiriedig) neu reoliad 89 (pensiwn sy’n daladwy i bartner sy’n goroesi, ar farwolaeth aelod-bensiynwr);

mae i “pensiwn plentyn cymwys” (“*eligible child’s pension*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 93 (pensiwn plentyn cymwys);

ystyr “pensiwn trosglwyddedig” (“*transferred pension*”) yw pensiwn sydd i’w briodoli i dderbyn taliad gwerth trosglwyddiad;

mae i “pensiwn ychwanegol cronedig” (“*accrued added pension*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 32(4) (cyfrifo swm pensiwn cronedig at y diben o ohirio neu ymddeol);

mae i “pensiwn ychwanegol ymddeol” (“*retirement added pension*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 60(3) (y cyfrif i bennu swm y pensiwn ymddeol (aelodau actif));

ystyr “pensiwn ymddeol” (“*retirement pension*”) yw—

(a) mewn perthynas ag aelod-bensiynwr a oedd yn aelod actif ar yr adeg yr hawliodd pensiwn

ymddeol, pensiwn enilledig ymddeol, a phensiwn ychwanegol ymddeol (os oes un);

- (b) mewn perthynas ag aelod-bensiynwr a oedd yn aelod gohiriedig ar yr adeg yr hawliodd pensiwn ymddeol, swm y pensiwn gohiriedig ymddeol;

mae i “person cymwys” (“*eligible person*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 16 (personau cymwys);

mae i “plentyn cymwys” (“*eligible child*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 94 (ystyr “plentyn cymwys”);

ystyr “rôl” (“*role*”), mewn perthynas â diffoddwr tân, yw’r rôl y cyflogir y diffoddwr tân ynddi am y tro, sef rôl a nodir yn “Fire and Rescue Services Rolemaps” a ddyroddwyd gan Gyd-gyngor Cenedlaethol Gwasanaethau Tân ac Achub yr Awdurdodau Lleol yn Awst 2005(1);

mae i “rheolwr cynllun” (“*scheme manager*”), ac eithrio pan fo’r cyd-destun yn mynnu’n wahanol, yr ystyr a roddir yn rheoliad 4 (rheolwr cynllun);

mae i “swm dros dro o pensiwn gohiriedig” (“*provisional amount of deferred pension*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 54 (swm dros dro o pensiwn gohiriedig);

ystyr “swm y cymudiad” (“*the commutation amount*”), mewn perthynas â phensiwn, yw swm y pensiwn a gyfnewidir am gyfandaliad o ganlyniad i arfer yr opsiwn cymudo;

ystyr “swm y dyraniad” (“*allocation amount*”) yw swm y pensiwn a ddyrennir o ganlyniad i wneud dewisiad i ddyrannu;

mae i “swm y pensiwn enilledig cronedig” (“*amount of accrued earned pension*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 32(3) (cyfrifo swm pensiwn cronedig at y diben o ohirio neu ymddeol);

mae i “swm y pensiwn gohiriedig ymddeol” (“*retirement amount of deferred pension*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 55(3) (swm y pensiwn gohiriedig ymddeol);

ystyr “swm y pensiwn ychwanegol” (“*amount of added pension*”) yw’r symiau a gredydir i’r cyfrif pensiwn ychwanegol o dan baragraffau 11 neu 14 o Atodlen 1;

mae i “swm y pensiwn ychwanegol cronedig” (“*amount of accrued added pension*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 32(4) (cyfrifo swm pensiwn cronedig at y diben o ohirio neu ymddeol);

ystyr “tâl cyfeirio” (“*reference pay*”), mewn perthynas â thâl diffoddwr tân wrth gefn neu

(1) Mae copi ar gael yn http://www.local.gov.uk/c/document_library/get_file?uuid=326723e9-8192-4798-89bb-d152fb05fa5f&groupId=10180.

ddiffoddwr tân gwirfoddol am unrhyw gyfnod, yw tâl pensiynadwy cyfwerth ag amser cyflawn am y cyfnod hwnnw y byddai diffoddwr tân rheolaidd sy'n cael ei gyflogi mewn rôl debyg a chyda gwasanaeth cymwys cyfwerth yn ei gael;

mae i “tâl lwfans blynyddol” (“*annual allowance charge*”) yr ystyr a roddir yn adran 227 (tâl lwfans blynyddol) o DC 2004(1);

mae i “tâl pensiynadwy” (“*pensionable pay*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 26 (tâl pensiynadwy);

mae i “tâl pensiynadwy tybiedig” (“*assumed pensionable pay*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 27 (ystyr “tâl pensiynadwy tybiedig”);

ystyr “tâl statudol” (“*statutory pay*”) yw—

- (a) tâl mabwysiadu statudol yn yr ystyr a roddir i “statutory adoption pay” yn adran 171ZL(1) (hawlogaeth) o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992(2),
- (b) tâl mamolaeth statudol yn yr ystyr a roddir i “statutory maternity pay” yn adran 164(1) (tâl mamolaeth statudol – hawlogaeth a rhwymedigaeth i dalu) o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992(3),
- (c) tâl tadolaeth statudol arferol yn yr ystyr a roddir i “ordinary statutory paternity pay” yn adran 171ZA(1) (hawlogaeth: genedigaeth) neu 171ZB(1) (hawlogaeth: mabwysiadu) o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992(4), neu
- (d) tâl tadolaeth statudol ychwanegol yn yr ystyr a roddir i “additional statutory paternity pay” yn adran 171ZEA(1) (hawlogaeth i gael tâl tadolaeth statudol ychwanegol: genedigaeth) neu 171ZEB(1) (hawlogaeth i gael tâl tadolaeth statudol ychwanegol: mabwysiadu) o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992(5);

-
- (1) Diwygiwyd adran 227 gan Ddeddf Cyllid 2011, adrannau 65 a 66, Atodlen 16, paragraff 45 ac Atodlen 17, paragraffau 1 a 3.
 - (2) 1992 p. 4. Mewnosodwyd adran 171ZL gan adran 4 o Ddeddf Cyflogaeth 2002 (p. 22), ac fe'i diwygiwyd gan adran 21 o Ddeddf Plant a Theuluoedd 2014 (p. 6) a chan O.S. 2006/2012.
 - (3) Diwygiwyd adran 164 gan Ddeddf Cyflogaeth 2002 (p. 22), adran 20(b), Atodlen 8, paragraff 1 ac Atodlen 7, paragraff 6 a chan Ddeddf Cyfraniadau Nawdd Cymdeithasol (Trosglwyddo Swyddogaethau, etc.) 1999 (p. 2), Atodlen 1, paragraff 12.
 - (4) Mewnosodwyd adrannau 171ZA a 171ZB gan Ddeddf Cyflogaeth 2002, adran 2. Diwygiwyd is-adrannau (1) o'r adrannau hynny gan Ddeddf Gwaith a Theuluoedd 2006 (p. 18), Atodlen 1, paragraffau 12 a 13.
 - (5) Mewnosodwyd adrannau 171ZEA a 171ZEB gan adrannau 6 a 7 o Ddeddf Gwaith a Theuluoedd 2006 (p. 18).

ystyr “taliad gwerth trosglwyddiad” (“*transfer value payment*”) yw taliad o werth trosglwyddiad;

ystyr “taliad gwerth trosglwyddiad clwb” (“*club transfer value payment*”) yw taliad o werth trosglwyddiad clwb;

ystyr “taliad trosglwyddo” (“*transfer payment*”) yw taliad gwerth trosglwyddiad neu daliad gwerth trosglwyddiad clwb;

ystyr “taliadau pensiwn ychwanegol” (“*added pension payments*”) yw naill ai taliadau rheolaidd neu gyfandaliad ar gyfer pensiwn ychwanegol, a wneir i’r cynllun hwn;

ystyr “trefniadau trosglwyddiadau clwb” (“*club transfer arrangements*”) yw trefniadau a gymeradwywyd gan Weinidogion Cymru fel rhai sy’n darparu trefniadau cilyddol rhwng y cynllun hwn a chynlluniau pensiwn galwedigaethol cofrestredig eraill ar gyfer gwneud a chael taliadau o werthoedd trosglwyddiad clwb;

ystyr “trosglwyddiad clwb” (“*club transfer*”) yw trosglwyddiad i mewn i’r cynllun hwn neu allan ohono o dan y trefniadau trosglwyddiadau clwb;

mae i “ychwanegiad oedran” (“*age addition*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 35 (penderfynu’r “ychwanegiad oedran”);

mae i “ychwanegiad oedran tybiedig” (“*assumed age addition*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 36 (penderfynu’r “ychwanegiad oedran tybiedig”);

ystyr “YMCA” (“*IQMP*”) yw ymarferydd meddygol sydd â diploma mewn meddygaeth alwedigaethol neu gymhwyster cyfwerth neu uwch a ddyroddwyd gan awdurdod cymwys mewn Gwladwriaeth AEE, neu sy’n Gydymaith, Aelod neu Gymrawd o’r Gyfadran Meddygaeth Alwedigaethol neu sefydliad cyfwerth mewn Gwladwriaeth AEE; ac at ddibenion y diffiniad hwn, mae i “awdurdod cymwys” yr ystyr a roddir i “competent authority” yn adran 55(1) o Ddeddf Feddygol 1983(1).

RHAN 2

Llywodraethu

Rheolwr cynllun

4.—(1) Mae awdurdod yn gyfrifol am reoli a gweinyddu’r cynllun hwn, ac unrhyw gynllun statudol sy’n gysylltiedig â’r cynllun hwn(2), mewn perthynas

(1) 1983 p. 54; mewnosodwyd y diffiniad o “competent authority” gan O.S. 2007/3101.

(2) Gweler adran 4(6) o Ddeddf 2013 sy’n nodi o dan ba amgylchiadau yr ystyrir bod cynlluniau pensiwn statudol yn “connected”.

ag unrhyw berson y mae'n awdurdod priodol ar ei gyfer o dan y Rheoliadau hyn.

(2) Yr awdurdod priodol mewn perthynas â pherson—

- (a) sydd neu a fu yn aelod o'r cynllun hwn; neu
- (b) sydd â hawl i gael unrhyw fudd mewn cysylltiad â pherson sydd neu a fu yn aelod o'r cynllun hwn,

yw'r awdurdod a oedd yn cyflogi'r aelod hwnnw ddiwethaf, tra oedd yn aelod actif o'r cynllun hwn.

(3) Yr awdurdod priodol mewn perthynas ag aelod â chredyd pensiwn yw'r awdurdod a oedd yn gyfrifol am gyfrif pensiwn yr aelod â debyd pensiwn ar ddyddiad effeithiol y gorchymyn rhannu pensiwn.

(4) Yn y cynllun hwn, cyfeirir at yr awdurdod priodol fel y rheolwr cynllun.

Byrddau pensiynau lleol: sefydlu

5.—(1) Rhaid i bob rheolwr cynllun sefydlu bwrdd pensiynau ("bwrdd pensiynau lleol") i fod yn gyfrifol am gynorthwyo'r rheolwr cynllun—

- (a) i sicrhau y cydymffurfir ag—
 - (i) y Rheoliadau hyn;
 - (ii) unrhyw ddeddfwriaeth arall sy'n ymwneud â llywodraethu a gweinyddu'r cynllun hwn ac unrhyw gynllun cysylltiedig, ac â'r ddarpariaeth o fuddion o dan y cynllun hwn;
 - (iii) unrhyw ofynion a osodir gan y Rheoleiddiwr Pensiynau mewn perthynas â'r cynllun hwn ac unrhyw gynllun cysylltiedig;
- (b) i sicrhau y llywodraethir ac y gweinyddir y cynllun hwn ac unrhyw gynllun cysylltiedig yn effeithiol ac effeithlon yn lleol.

(2) Caiff rheolwr cynllun benderfynu pa weithdrefnau fydd yn gymwys i fwrdd pensiynau lleol, gan gynnwys gweithdrefnau ynglŷn â hawliau pleidleisio, sefydlu is-bwyllgorau a thalu treuliau.

(3) Mae gan fwrdd pensiynau lleol y pŵer i wneud unrhyw beth a gynlluniwyd i hwyluso, neu sy'n ffafrio neu'n gysylltiedig â chyflawni unrhyw un o'i swyddogaethau.

Bwrdd pensiynau lleol: aelodaeth

6.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraffau (2) a (3) rhaid i bob rheolwr cynllun benderfynu ar—

- (a) aelodaeth y bwrdd pensiynau lleol;
- (b) y modd y caniateir penodi a diswyddo aelodau o'r bwrdd pensiynau lleol;

- (c) telerau penodi aelodau o'r bwrdd pensiynau lleol, gan gynnwys parhad eu penodiad.

(2) Rhaid i fwrdd pensiynau lleol gynnwys niferoedd cyfartal, sef dim llai na 4, o gynrychiolwyr cyflogwyr a chynrychiolwyr aelodau(1) ac at y dibenion hyn rhaid i'r rheolwr cynllun fod wedi ei fodloni bod person a benodir—

- (a) fel cynrychiolydd cyflogwr, yn berson sydd â'r gallu i gynrychioli cyflogwyr ar y bwrdd pensiynau lleol;
- (b) fel cynrychiolydd aelodau, yn berson sydd â'r gallu i gynrychioli aelodau ar y bwrdd pensiynau lleol.

(3) Drwy gydol cyfnod penodiad person a benodwyd yn aelod o fwrdd pensiynau lleol i gynrychioli cyflogwyr neu aelodau, yn ôl fel y digwydd, rhaid i reolwr cynllun fod wedi ei fodloni bod yr aelod yn parhau i feddu'r gallu i gynrychioli cyflogwyr neu aelodau, yn ôl fel y digwydd, ar fwrdd pensiynau lleol.

(4) Rhaid i berson sydd i'w benodi yn aelod o fwrdd pensiynau lleol gan reolwr cynllun i gynrychioli cyflogwyr neu aelodau, yn ôl fel y digwydd, ddarparu i'r rheolwr cynllun pa bynnag wybodaeth y gwneir yn ofynnol yn rhesymol gan reolwr y cynllun at ddibenion paragraff (2).

(5) Rhaid i berson sy'n aelod o fwrdd pensiynau lleol a benodwyd i gynrychioli cyflogwyr neu aelodau, yn ôl fel y digwydd, ddarparu i'r rheolwr cynllun a wnaeth y penodiad, pa bynnag wybodaeth y gwneir yn ofynnol yn rhesymol gan reolwr y cynllun at ddibenion paragraff (3).

(6) Caiff y rheolwr cynllun benodi personau, nad ydynt yn aelodau o'r bwrdd pensiynau lleol, yn aelodau ymgynghorol di-bleidlais o'r bwrdd pensiynau lleol, a chaiff yr aelodau hynny, drwy wahoddiad, fod yn bresennol mewn cyfarfodydd o'r bwrdd pensiynau lleol ac unrhyw is-bwyllgor o'r bwrdd pensiynau lleol.

(7) Rhaid i nifer yr aelodau ymgynghorol di-bleidlais o'r bwrdd pensiynau lleol fod yn llai na nifer y cynrychiolwyr cyflogwyr, ac yn llai hefyd na nifer y cynrychiolwyr aelodau.

(8) Bydd aelod ymgynghorol o'r bwrdd pensiynau lleol yn dal ei swydd ac yn gadael ei swydd yn unol â thelerau penodiad yr aelod hwnnw.

(9) Ni chaiff aelod neu swyddog o awdurdod, sy'n gyfrifol am gyflawni unrhyw swyddogaeth o dan y Rheoliadau hyn, (ac eithrio unrhyw swyddogaeth sy'n ymwneud â bwrdd pensiynau lleol neu Fwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru) fod yn aelod o fwrdd pensiynau lleol.

(1) Gweler adran 5(6) o Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013 am ddiffiniadau o'r termau hyn.

Byrddau pensiynau lleol: gwrthdrawiad buddiannau

7.—(1) Rhaid i bob rheolwr cynllun fod wedi ei fodloni nad oes gan unrhyw berson, sydd i'w benodi yn aelod o fwrdd pensiynau lleol, fuddiannau sy'n gwrthdaro(1).

(2) Rhaid i reolwr cynllun fodloni ei hunan o bryd i'w gilydd nad oes gan yr un o aelodau'r bwrdd pensiynau lleol fuddiannau sy'n gwrthdaro.

(3) Rhaid i berson sydd i'w benodi yn aelod o fwrdd pensiynau lleol gan reolwr cynllun, ddarparu i'r awdurdod hwnnw y cyfryw wybodaeth y gwneir yn ofynnol yn rhesymol gan yr awdurdod at ddibenion paragraff (1).

(4) Rhaid i berson sydd yn aelod o fwrdd pensiynau lleol ddarparu i'r rheolwr cynllun a wnaeth y penodiad, y cyfryw wybodaeth y gwneir yn ofynnol yn rhesymol gan yr awdurdod hwnnw at ddibenion paragraff (2).

Byrddau pensiynau lleol: canllawiau a chyngor

8. Rhaid i reolwr cynllun roi sylw i'r canlynol—

- (a) canllawiau a ddyroddir gan Weinidogion Cymru mewn perthynas â byrddau pensiynau lleol; a
- (b) cyngor a roddir gan Fwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru mewn perthynas â gweinyddu a rheoli'r cynllun yn effeithiol ac effeithlon;
- (c) codau ymarfer a ddyroddir gan y Rheoleiddiwr Pensiynau o dan adran 90A (codau ymarfer: cynlluniau pensiynau'r gwasanaethau cyhoeddus) o Ddeddf Pensiynau 2004(2).

Byrddau pensiynau lleol: cyhoeddi gwybodaeth

9.—(1) Rhaid i reolwr cynllun gyhoeddi'r wybodaeth ganlynol ynglŷn â'i fwrdd pensiynau lleol—

- (a) pwy sy'n aelodau o'r bwrdd;
- (b) cynrychiolaeth aelodau'r cynllun ar y bwrdd; ac
- (c) y materion sy'n dod o fewn cyfrifoldeb y bwrdd.

(2) Rhaid i reolwr cynllun gadw'n gyfredol yr wybodaeth a gyhoeddir o dan baragraff (1).

(1) Gweler adran 5(5) o Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013 ar gyfer ystyr "conflict of interest".

(2) 2004 p. 35. Mewnosodwyd adran 90A gan baragraff 14 o Atodlen 4 i Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013.

Bwrdd cynghori'r cynllun: sefydlu

10.—(1) Bydd bwrdd cynghori ar gyfer y cynllun (“Bwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru”).

(2) Bwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru sy'n gyfrifol am ddarparu cyngor, mewn ymateb i gais gan Weinidogion Cymru, ar y materion canlynol—

- (a) dymunoldeb gwneud newidiadau i'r cynllun hwn ac unrhyw gynllun cysylltiedig; a
- (b) unrhyw fater arall yr ystyria'n berthnasol o ran gweithredu'r cynllun hwn yn effeithiol ac effeithlon.

(3) Bwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru sy'n gyfrifol hefyd am ddarparu cyngor i reolwyr cynllun a byrddau pensiwn lleol mewn perthynas â gweinyddu a rheoli'r cynllun hwn ac unrhyw gynllun cysylltiedig yn effeithiol ac effeithlon.

(4) Yn ddarostyngedig i'r Rheoliadau hyn, caiff Bwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru benderfynu ar ei weithdrefnau ei hunan, gan gynnwys gweithdrefnau ynglŷn â hawliau pleidleisio, sefydlu is-bwyllgorau, talu lwfansau mynychu rhesymol ac unrhyw dreuliau rhesymol mewn cysylltiad â chyflawni ei swyddogaethau, fel yr ystyrir yn angenrheidiol ym marn y Bwrdd.

Bwrdd cynghori'r cynllun: aelodaeth

11.—(1) Bydd Bwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru yn cynnwys cadeirydd ac o leiaf ddau, ond dim mwy na 12 person, sydd i'w penodi gan Weinidogion Cymru.

(2) Wrth benderfynu pa un ai i wneud penodiad o dan baragraff (1), rhaid i Weinidogion Cymru roi sylw i ddymunoldeb cael niferoedd cyfartal o bersonau yn cynrychioli buddiannau cyflogwyr cynllun a phersonau yn cynrychioli buddiannau aelodau.

(3) Bydd aelod o Fwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru yn dal ac yn gadael ei swydd yn unol â thelerau penodiad yr aelod hwnnw.

(4) Caiff cadeirydd Bwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru, gyda chytundeb y Bwrdd, benodi personau nad ydynt yn aelodau o'r Bwrdd yn aelodau ymgynghorol dibleidlais o'r Bwrdd, a chaiff yr aelodau hynny, drwy wahoddiad, fod yn bresennol mewn cyfarfodydd o'r Bwrdd ac unrhyw is-bwyllgor o'r Bwrdd.

(5) Bydd aelod ymgynghorol o Fwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru yn dal ac yn gadael ei swydd yn unol â thelerau penodiad yr aelod hwnnw.

(6) Caiff cadeirydd Bwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru, gyda chytundeb y Bwrdd, benodi personau nad ydynt yn aelodau o'r Bwrdd i fod yn aelodau o is-bwyllgorau o'r Bwrdd.

(7) Bydd aelod o is-bwyllgor o Fwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru yn dal ac yn gadael ei swydd yn unol â thelerau penodiad yr aelod hwnnw.

Bwrdd cyngori'r cynllun: gwrthdrawiad buddiannau

12.—(1) Cyn penodi unrhyw berson i fod yn aelod o Fwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru, rhaid i Weinidogion Cymru fod wedi eu bodloni nad oes gan y person hwnnw fuddiannau sy'n gwrthdaro(1).

(2) Rhaid i Weinidogion Cymru fodloni eu hunain o bryd i'w gilydd nad oes gan yr un o aelodau Bwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru fuddiannau sy'n gwrthdaro.

(3) Rhaid i berson sydd i'w benodi yn aelod o Fwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru ddarparu i Weinidogion Cymru ba bynnag wybodaeth y gofynnant amdani yn rhesymol at ddibenion paragraff (1).

(4) Rhaid i berson sydd yn aelod o Fwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru ddarparu i Weinidogion Cymru ba bynnag wybodaeth y gwneir yn ofynnol yn rhesymol gan Weinidogion Cymru at ddibenion paragraff (2).

Bwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru: canllawiau

13. Rhaid i Fwrdd Cyngori Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Cymru roi sylw i ganllawiau a ddyroddir gan Weinidogion Cymru mewn perthynas ag arfer gan y Bwrdd ei swyddogaethau o dan y Rheoliadau hyn.

Dirprwyo

14.—(1) Caiff Gweinidogion Cymru ddirprwyo unrhyw swyddogaethau o dan y Rheoliadau hyn, gan gynnwys y pŵer hwn i ddirprwyo.

(2) Caiff y rheolwr cynllun ddirprwyo unrhyw swyddogaethau o dan y Rheoliadau hyn, gan gynnwys y pŵer hwn i ddirprwyo, i'r cyfryw bersonau neu gyflogeion y cyfryw berson a awdurdodir yn y cyswllt hwnnw gan y rheolwr cynllun.

(1) Gweler adran 7(5) o Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013 ar gyfer ystyr "conflict of interest".

RHAN 3

Aelodaeth o'r cynllun

PENNOD 1

Cymhwystra ar gyfer aelodaeth actif

Cyflogaeth gynllun

15.—(1) At ddibenion y Rheoliadau hyn, mae person mewn cyflogaeth gynllun os yw'r person hwnnw yn gyflogedig fel diffoddwr tân gan awdurdod ac yn bodloni'r gofyniad ym mharagraff (2) neu baragraff (3).

(2) Mae person a ddaeth yn gyflogedig ar neu ar ôl 1 Ebrill 2015 yn bodloni'r gofyniad yn y paragraff hwn os yw rôl y person hwnnw pan yw'n ymgymryd â'r gyflogaeth yn cynnwys—

- (a) datrys digwyddiadau gweithredol; neu
- (b) arwain a chefnogi eraill i ddatrys digwyddiadau gweithredol.

(3) Mae person sy'n aelod trosiannol yn bodloni'r gofyniad yn y paragraff hwn.

(4) Yn y Rheoliadau hyn, cyfeirir at gyflogwr person sydd mewn cyflogaeth gynllun fel y "cyflogwr cynllun".

Personau cymwys

16.—(1) At ddibenion y Rhan hon, person cymwys yw person sy'n gymwys i fod yn aelod actif o'r cynllun hwn.

(2) Mae person (P) sy'n gwasanaethu mewn cyflogaeth gynllun yn berson cymwys mewn perthynas â'r gyflogaeth honno, onid yw P, mewn perthynas â gwasanaeth yn y gyflogaeth honno—

- (a) yn aelod a ddiogelir o Gynllun 1992 neu'r CPNDT; neu
- (b) yn aelod o unrhyw gynllun pensiwn arall a'r awdurdod sy'n cyflogi P yn talu cyfraniadau i'r cynllun hwnnw mewn cysylltiad â P.

(3) Mae P yn berson cymwys tra bo ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn.

Gwasanaeth mewn dwy neu ragor o gyflogaethau cynllun

17. Os yw person yn gwasanaethu mewn dwy neu ragor o gyflogaethau cynllun, mae rheoliad 16 (personau cymwys) yn gymwys ar wahân mewn perthynas â phob cyflogaeth (pa un ai yw'r gyflogaeth gyda'r un awdurdod ai peidio).

PENNOD 2

Gwasanaeth pensiynadwy

Cymhwyso'r Bennod

18.—(1) Mae'r Bennod hon yn gymwys mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth mewn cyflogaeth gynllun.

(2) Os yw person yn gwasanaethu mewn dwy neu ragor o gyflogaethau cynllun yr un pryd, mae'r Bennod hon yn gymwys ar wahân mewn perthynas â phob un o'r cyflogaethau (pa un ai yw'r gyflogaeth gyda'r un awdurdod ai peidio).

Dehongli'r Bennod

19. Yn y Bennod hon—

ystyr “cyfnod di-dor o wasanaeth” (“*continuous period of service*”), mewn perthynas â chyflogaeth gynllun, yw cyfnod o wasanaeth mewn cyflogaeth gynllun gan ddiystyru unrhyw fwlch mewn gwasanaeth nad yw'n hwy na phum mlynedd;

ystyr “diwrnod cymwys cyntaf o wasanaeth” (“*first eligible day of service*”) yw'r diwrnod pan fo person yn dod yn berson cymwys mewn perthynas â'r gwasanaeth hwnnw;

ystyr “dyddiad ailgofrestru awtomatig” (“*automatic re-enrolment date*”), mewn perthynas â pherson sy'n gwasanaethu mewn cyflogaeth gynllun, yw dyddiad a benderfynir o dan reoliad 12 o Reoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol a Phersonol (Cofrestru Awtomatig) 2010(1).

Cofrestru awtomatig

20.—(1) Pan fo person (P) sydd mewn gwasanaeth pensiynadwy(2) o dan y cynllun yn symud oddi wrth un cyflogwr cynllun at un arall ond yn aros mewn cyflogaeth gynllun, mae P yn parhau mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun.

(2) Mae person (P), nad yw mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun yn union cyn diwrnod cymwys cyntaf o wasanaeth P mewn cyflogaeth gynllun, yn dechrau gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn ar y diwrnod cymwys cyntaf o wasanaeth P yn y gyflogaeth honno, onid yw—

(a) rheoliad 24 (optio allan cyn diwedd y tri mis cyntaf) yn gymwys; neu

(1) O.S. 2010/772. Diwygiwyd rheoliad 12 gan O.S. 2012/215.
(2) Gweler adran 37 o Ddeddf 2013 ar gyfer ystyr “pensionable service”.

- (b) P yn aelod trosiannol gyda pharhad gwasanaeth a pharagraff (3) yn gymwys.
- (3) Mae'r paragraff hwn yn gymwys—
 - (a) os y diwrnod cymwys cyntaf o wasanaeth P mewn cyflogaeth gynllun yw'r diwrnod ar ôl dyddiad cau P; a
 - (b) os ar ddyddiad cau P—
 - (i) yr oedd P yn gwasanaethu yn yr un gyflogaeth, a
 - (ii) yr oedd P wedi optio allan o Gynllun 1992 neu'r CPNDT, yn ôl fel y digwydd, mewn perthynas â'r gwasanaeth hwnnw.

Optio i mewn i'r cynllun hwn

21.—(1) Caiff person (P) sydd, mewn perthynas â chyflogaeth gynllun, yn berson cymwys ond nid mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn, arfer yr opsiwn i ddod yn aelod actif o'r cynllun hwn mewn perthynas â gwasanaeth yn y gyflogaeth honno.

(2) Ni chaniateir arfer yr opsiwn o dan y rheoliad hwn ac eithrio drwy hysbysiad i'r rheolwr cynllun, yn y ffurf sy'n ofynnol gan y rheolwr cynllun ("hysbysiad optio i mewn").

(3) Mae opsiwn a arferir gan berson o dan y rheoliad hwn, i optio i mewn i'r cynllun hwn mewn perthynas â gwasanaeth mewn cyflogaeth gynllun, yn cael effaith mewn perthynas â gwasanaeth yn y gyflogaeth honno o'r dyddiad y mae'r rheolwr cynllun yn cael yr hysbysiad optio i mewn.

(4) Ystyrir bod yr opsiwn o dan y rheoliad hwn yn cael ei arfer ar y dyddiad hwnnw.

(5) Os yw P yn optio i mewn i'r cynllun hwn mewn perthynas â chyflogaeth, mae P yn dod yn aelod actif o'r cynllun hwn mewn perthynas â'r gyflogaeth honno ar ddechrau'r cyfnod tâl cyntaf sy'n dechrau ar ôl y dyddiad yr arferir yr opsiwn, neu ar ba bynnag adeg arall a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun.

Ailgofrestru awtomatig

22.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys yn achos person cymwys (P) mewn perthynas â gwasanaeth mewn cyflogaeth gynllun, os nad yw P, ar y dyddiad ailgofrestru awtomatig, mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn mewn perthynas â gwasanaeth yn y gyflogaeth honno.

(2) Ar y dyddiad ailgofrestru awtomatig, rhaid i'r rheolwr cynllun gofrestru P yn y cynllun hwn mewn perthynas â gwasanaeth yn y gyflogaeth honno os yw'n ofynnol o dan adran 5 o Ddeddf Pensiynau

2008(1) (ailgofrestru awtomatig) bod y cyflogwr yn gwneud trefniadau i P fod yn aelod actif o gynllun pensiwn.

Optio allan o'r cynllun hwn

23.—(1) Mae person (P) yn optio allan o'r cynllun hwn mewn perthynas â gwasanaeth mewn cyflogaeth gynllun os yw P yn dewis peidio â bod yn aelod actif o'r cynllun hwn mewn perthynas â'r gwasanaeth hwnnw.

(2) Ni chaiff P arfer yr opsiwn hwn ac eithrio drwy roi hysbysiad i'r rheolwr cynllun ym mha bynnag ffurf sy'n ofynnol gan y rheolwr cynllun ("hysbysiad optio allan").

(3) Ystyrir bod yr opsiwn wedi ei arfer ar y dyddiad y bydd y rheolwr cynllun yn cael yr hysbysiad optio allan.

Optio allan cyn diwedd y tri mis cyntaf

24.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os yw person (P) yn optio allan o'r cynllun hwn mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth mewn cyflogaeth gynllun cyn diwedd tri mis—

- (a) ar ôl y diwrnod cyntaf o gyfnod o wasanaeth di-dor P mewn cyflogaeth gynllun; neu
- (b) ar ôl y dyddiad ailgofrestru awtomatig.

(2) Os yw paragraff (1)(a) yn gymwys, ystyrir na fu P erioed mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn mewn perthynas â'r cyfnod di-dor hwnnw o wasanaeth mewn cyflogaeth gynllun.

(3) Os yw paragraff (1)(b) yn gymwys, ystyrir na fu P mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw o wasanaeth yn ystod y cyfnod y cyfeirir ato ym mharagraff (1)(b).

(4) Nid yw'r rheoliad hwn yn ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn talu i P unrhyw swm ychwanegol a ddaw'n daladwy gan P mewn cysylltiad â chyfraniadau yswiriant gwladol, oherwydd na fu P, wedi'r cwbl, yn aelod actif o'r cynllun hwn yn ystod unrhyw gyfnod.

Optio allan ar ôl y tri mis cyntaf

25.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os yw person (P) yn optio allan o'r cynllun hwn mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth mewn cyflogaeth gynllun ymhen tri mis neu'n hwy—

- (a) ar ôl y diwrnod cyntaf o gyfnod gwasanaeth di-dor P mewn cyflogaeth gynllun; neu

(1) 2008 p. 30.

(b) ar ôl dyddiad ailgofrestru awtomatig P.

(2) Os yw P yn arfer yr opsiwn o dan baragraff (1)(a) neu (b), mae P yn peidio â bod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn mewn perthynas â'r cyfnod di-dor hwnnw o wasanaeth mewn cyflogaeth gynllun—

- (a) ar y diwrnod cyntaf o'r cyfnod tâl cyntaf sy'n dechrau ar neu ar ôl y dyddiad yr arferwyd yr opsiwn; neu
- (b) os yw'r rheolwr cynllun yn ystyried y diwrnod hwnnw'n amhriodol, ar ddiwrnod cyntaf unrhyw gyfnod tâl diweddarach a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun.

PENNOD 3

Tâl pensiynadwy

Tâl pensiynadwy

26.—(1) At y diben o gyfrifo pensiwn neu fuddion eraill aelod o dan y cynllun hwn, tâl pensiynadwy'r aelod yw—

- (a) y tâl a dderbyniodd yr aelod am gyflawni dyletswyddau rôl yr aelod, ac eithrio unrhyw lwfans neu enillion a dalwyd i'r aelod hwnnw ar sail dros dro;
- (b) enillion parhaol yr aelod (gan gynnwys, yn achos diffoddwr tân wrth gefn, unrhyw lwfans cadw);
- (c) y swm a hepgorwyd pan fo aelod wedi cytuno i ildio'r hawl i gael unrhyw ran o dâl pensiynadwy'r aelod hwnnw, yn gyfnewid am ddarparu unrhyw fudd anariannol gan y cyflogwr; a
- (d) y swm a dalwyd i'r aelod ar gyfer datblygu proffesiynol parhaus, ac y penderfynodd y rheolwr cynllun ei fod yn bensiynadwy.

(2) Nid yw'r taliadau ym mharagraff (1) yn cynnwys unrhyw daliad a wnaed gan gyflogwr i aelod sydd ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn.

Ystyr “tâl pensiynadwy tybiedig”

27.—(1) Ar gyfer unrhyw gyfnod pan fo'r amgylchiadau a bennir ym mharagraff (2) yn gymwys i aelod actif o'r cynllun hwn, trinnir yr aelod fel pe bai'n cael tâl pensiynadwy (“tâl pensiynadwy tybiedig”) hafal i'r tâl pensiynadwy y byddai'r aelod yn ei gael pe na bai'r amgylchiadau hynny yn gymwys.

(2) Yr amgylchiadau yw fod yr aelod—

- (a) ar secondiad i gyflogwr gwahanol o dan drefniant sy'n darparu bod yr aelod i barhau'n aelod actif o'r cynllun hwn mewn cysylltiad â

gwasanaeth yr aelod, er mai'r cyflogwr arall sy'n talu i'r aelod am ei wasanaeth;

- (b) ar absenoldeb oherwydd salwch neu anaf ac yn cael tâl gostyngedig neu, pan fo'r aelod wedi talu'r cyfraniadau sy'n ofynnol gan reoliad 120(2) (cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith oherwydd salwch neu anaf), nad yw'n cael tâl;
- (c) yn cael tâl neu dâl statudol tra bo ar absenoldeb mabwysiadu, absenoldeb mabwysiadu ychwanegol, absenoldeb mamolaeth ychwanegol, absenoldeb rhiant neu absenoldeb tadolaeth ychwanegol;
- (d) ar absenoldeb mabwysiadu arferol, absenoldeb mamolaeth arferol neu absenoldeb tadolaeth;
- (e) heb gael tâl na thâl statudol yn ystod rhan neu'r cyfan o'r cyfnod absenoldeb mabwysiadu ychwanegol, absenoldeb mamolaeth ychwanegol neu absenoldeb tadolaeth ychwanegol ac wedi talu cyfraniadau aelod mewn cysylltiad â'r cyfnod hwnnw;
- (f) ar absenoldeb di-dâl am gyfnod nad yw'n hwy na phum mlynedd, mewn amgylchiadau y cytunodd y rheolwr cynllun y cânt gyfrif at ddibenion y paragraff hwn, ac wedi talu'r cyfraniadau sy'n ofynnol gan reoliad 120(4) (cyfraniadau yn ystod absenoldeb awdurdodedig o'r gwaith);
- (g) ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn; neu
- (h) yn absennol oherwydd anghydfod undebol ac wedi talu'r cyfraniadau sy'n ofynnol gan reoliad 120(3) (cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith oherwydd anghydfod undebol).

(3) Nid yw paragraff (2)(g) yn gymwys mewn cysylltiad ag unrhyw gyfnod o wasanaeth sy'n peri bod yr aelod yn gymwys am fuddion o dan unrhyw gynllun pensiwn galwedigaethol arall mewn cysylltiad â'r gwasanaeth hwnnw.

(4) Pan fo'r amgylchiadau ym mharagraff (2) yn gymwys i aelod (P), a gyflogid fel diffoddwr tân wrth gefn neu ddiffoddwr tân gwirfoddol yn union cyn y daeth yr amgylchiadau hynny yn gymwys, a gwasanaeth pensiynadwy P am y cyfnod hwnnw yn 365 diwrnod neu ragor, cyfrifir swm tâl pensiynadwy tybiedig P drwy rannu cyfanswm y tâl pensiynadwy a gafodd P am y gwasanaeth hwnnw yn ystod y cyfnod o 365 diwrnod oedd yn diweddu gyda'r diwrnod olaf o wasanaeth pensiynadwy di-dor cyn y daeth yr amgylchiadau hynny yn gymwys, gyda 365 a lluoosi

gyda nifer y diwrnodau pan oedd yr amgylchiadau ym mharagraff (2) yn gymwys.

(5) Pan fo'r amgylchiadau ym mharagraff (2) yn gymwys i aelod (P), a gyflogid fel diffoddwr tân wrth gefn neu ddiffoddwr tân gwirfoddol yn union cyn y daeth yr amgylchiadau hynny yn gymwys, a gwasanaeth pensiynadwy P am y cyfnod hwnnw yn llai na 365 diwrnod, cyfrifir swm tâl pensiynadwy tybiedig P drwy rannu cyfanswm y tâl pensiynadwy a gafodd P am y gwasanaeth hwnnw yn ystod y cyfnod hwnnw o wasanaeth pensiynadwy di-dor cyn y daeth yr amgylchiadau hynny yn gymwys, gyda nifer y diwrnodau o'r gwasanaeth hwnnw a lluosî gyda nifer y diwrnodau pan oedd yr amgylchiadau ym mharagraff (2) yn gymwys.

PENNOD 4

Aelodaeth

Aelodaeth actif

28. Mae person (P) yn aelod actif o'r cynllun hwn—

- (a) os yw P mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn;
- (b) os nad yw P mewn gwasanaeth pensiynadwy tra bo P ar absenoldeb salwch di-dâl neu ar absenoldeb di-dâl cysylltiedig â phlentyn neu ar anghydfod undebol, a P wedi bod yn aelod actif yn union cyn dechrau'r absenoldeb neu'r anghydfod undebol hwnnw;
- (c) os yw P ar absenoldeb awdurdodedig di-dâl a'r rheolwr cynllun yn caniatáu trin P fel aelod actif; neu
- (d) os yw P ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn a P wedi bod yn aelod actif yn union cyn dechrau'r absenoldeb hwnnw.

Aelodaeth ohiriedig

29. Mae person (P) yn aelod gohiriedig o'r cynllun hwn mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy—

- (a) os yw P yn peidio â bod yn aelod actif o'r cynllun hwn mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw o wasanaeth, cyn bo P yn hawlio pensiwn o dan y cynllun hwn mewn cysylltiad â'r cyfnod hwnnw o wasanaeth pensiynadwy;
- (b) os nad yw P yn aelod-bensiynwr o'r cynllun hwn mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw o wasanaeth; ac
- (c) os oes gan P dri mis o leiaf o wasanaeth cymwys neu os oes taliad gwerth trosglwyddiad, ac eithrio taliad o'r fath allan o gynllun pensiwn galwedigaethol arall, wedi ei

dderbyn gan y cynllun hwn mewn perthynas â P.

Aelod â chredyd pensiwn

30. Mae person yn aelod â chredyd pensiwn o'r cynllun hwn os rhoddwyd i'r person hwnnw gredyd pensiwn yn y cynllun o ganlyniad i ddebyd pensiwn a grëwyd o dan adran 29 o DDLIPh 1999 mewn perthynas ag aelod o'r cynllun hwn.

RHAN 4

Cyfrifon pensiwn

PENNOD 1

Rhagarweiniol

Disgrifiad o bensiwn

31. At ddibenion y Rhan hon, ystyr “disgrifiad o bensiwn” (“*description of pension*”) yw unrhyw un o'r canlynol—

- (a) pensiwn enilledig;
- (b) pensiwn trosglwyddedig;
- (c) pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb;
- (d) pensiwn ychwanegol.

PENNOD 2

Cyfrifo pensiwn cronedig

Cyfrifo swm pensiwn cronedig at y diben o ohirio neu ymddeol

32.—(1) At ddiben cyfrif ymddeol aelod actif sy'n ymddeol neu'n ymddeol yn rhannol, swm y pensiwn cronedig yw swm y pensiwn enilledig cronedig a gyfrifir yn unol â pharagraff (3) a swm y pensiwn ychwanegol cronedig a gyfrifir yn unol â pharagraff (4).

(2) At ddiben cyfrif aelod gohiriedig, cyfrifir swm y pensiwn enilledig cronedig yn unol â pharagraff (3).

(3) Swm y pensiwn enilledig cronedig yw cyfanswm y symiau canlynol a bennir yng nghyfrif yr aelod actif ar gyfer diwedd y diwrnod olaf o wasanaeth pensynadwy—

- (a) swm y balans agoriadol o bensiwn enilledig ar gyfer y flwyddyn gynllun actif olaf a'r addasiad mynegai ar gyfer y balans agoriadol hwnnw;
- (b) swm y pensiwn enilledig a gronnodd yn ystod y flwyddyn gynllun actif olaf;

- (c) swm y balans agoriadol o bensiwn a drosglwyddwyd (os oes un) ar gyfer y flwyddyn gynllun actif olaf a'r addasiad mynegai ar gyfer y balans agoriadol hwnnw;
- (d) swm y pensiwn trosglwyddedig (os oedd un) yn ystod y flwyddyn gynllun actif olaf;
- (e) swm y balans agoriadol o bensiwn enilledig trosglwyddiad clwb (os oes un) ar gyfer y flwyddyn gynllun actif olaf a'r addasiad mynegai ar gyfer y balans agoriadol hwnnw; ac
- (f) swm y pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb (os oedd un) ar gyfer y flwyddyn gynllun actif olaf.

(4) Swm y pensiwn ychwanegol cronedig yw cyfanswm y symiau canlynol a bennir yn y cyfrif pensiwn ychwanegol ar gyfer diwedd y diwrnod olaf o wasanaeth pensiynadwy—

- (a) swm y balans agoriadol o bensiwn ychwanegol ar gyfer y flwyddyn gynllun actif olaf a'r addasiad mynegai DPC (os oes un) ar gyfer y balans agoriadol hwnnw; a
- (b) swm y pensiwn ychwanegol cronedig ar gyfer y flwyddyn gynllun actif olaf.

PENNOD 3

Cyfrifo addasiadau

Cyfrifo “addasiad mynegai ymddeol”

33.—(1) Yr addasiad mynegai ymddeol ar gyfer swm o bensiwn enilledig cronedig yw—

Y swm o bensiwn cronedig x canran mynegai ymddeol ac ystyr “canran mynegai ymddeol” (“*retirement index percentage*”) yw'r ganran mynegai ymddeol a gyfrifir o dan baragraff (2) ar gyfer pensiwn enilledig cronedig.

(2) Y ganran mynegai ymddeol yw—

$$A \times \frac{B}{12}$$

ac—

ystyr A yw—

- (i) ar gyfer pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb cronedig, y mynegai ailbrizio mewn-gwasanaeth sy'n gymwys mewn perthynas â'r cynllun hwn ar gyfer y flwyddyn ymadael;
- (ii) ar gyfer pensiwn enilledig cronedig ac eithrio pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb, yr addasiad mynegai sy'n gymwys

mewn perthynas â'r cynllun hwn ar gyfer y flwyddyn ymadael;

B yw nifer y misoedd cyflawn yn y cyfnod rhwng dechrau'r flwyddyn ymadael a diwedd y diwrnod olaf perthnasol.

(3) At ddibenion y rheoliad hwn, mae “mis cyflawn” (“*complete month*”) yn cynnwys mis anghyflawn sy'n cynnwys 16 diwrnod o leiaf.

Cyfrifo “addasiad mynegai DPC ymddeol”

34.—(1) Cyfrifir yr addasiad mynegai DPC ymddeol ar gyfer y swm o bensiwn ychwanegol cronedig yn unol â pharagraff (2).

(2) Yr addasiad mynegai DPC ymddeol yw swm y cynnydd y byddid wedi ei wneud o dan DPC 1971 yn y flwyddyn ymadael, yng nghyfradd flynyddol pensiwn o swm sy'n hafal i swm y pensiwn ychwanegol cronedig pe bai—

- (a) y pensiwn hwnnw yn gymwys i'w gynyddu felly; a
- (b) y diwrnod ar ôl y diwrnod olaf perthnasol yn ddyddiad cychwyn ar gyfer y pensiwn hwnnw.

Penderfynu'r “ychwanegiad oedran”

35.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phob blwyddyn gynllun pan fo cyfrif aelod actif, a chyfrif pensiwn ychwanegol aelod actif, os oes un, ar agor; sy'n flwyddyn gynllun ddiweddarach na'r flwyddyn gynllun pan fo'r aelod yn cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan y cynllun hwn; ac nad yw'n flwyddyn gynllun pan sefydlwyd y cyfrif o dan y Rhan hon.

(2) Ar ddechrau'r flwyddyn gynllun, ar gyfer pob disgrifiad o bensiwn, rhaid i'r rheolwr cynllun, gan roi sylw i ganllawiau actiwaraid, benderfynu'r ychwanegiad oedran sydd i'w ddyfarnu ar gyfer y flwyddyn gynllun honno drwy gyfeirio at y balans agoriadol o'r disgrifiad o bensiwn sydd dan sylw ar gyfer y flwyddyn gynllun flaenorol.

(3) Yn y Rheoliadau hyn, ystyr “yr ychwanegiad oedran” (“*the age addition*”) yw swm ychwanegol o bensiwn a benderfynir drwy gyfeirio at y gyfran o'r flwyddyn gynllun flaenorol pan oedd aelod eisoes wedi cyrraedd yr oedran pensiwn arferol o dan y cynllun hwn.

Penderfynu'r “ychwanegiad oedran tybiedig”

36.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan sefydlir cyfrif aelod gohiriedig neu gyfrif ymddeol mewn cysylltiad ag aelod nad oes ganddo gyfrif aelod actif mewn cysylltiad â chyflogaeth gynllun arall.

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun, gan roi sylw i ganllawiau actiwaraid, benderfynu'r ychwanegiad oedran tybiedig ar gyfer y swm o bensiwn enilledig cronedig a phensiwn ychwanegol cronedig (os oes un) a bennir yn y cyfrif hwnnw.

(3) Yn y Rheoliadau hyn, ystyr "yr ychwanegiad oedran tybiedig" (*"the assumed age addition"*) yw—

- (a) yn achos swm o bensiwn enilledig cronedig nad yw'n briodoladwy i bensiwn a drosglwyddwyd, yr ychwanegiad oedran y byddid wedi ei ddyfarnu ar gyfer pensiwn enilledig cronedig pe na bai'r aelod wedi gadael gwasanaeth pensiynadwy neu wedi arfer yr opsiwn o ymddeol yn rhannol yn y flwyddyn ymadael, a benderfynir drwy gyfeirio at y gyfran o'r flwyddyn ymadael pan oedd yr aelod yn aelod actif o'r cynllun hwn, ac wedi cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan y cynllun hwn;
- (b) yn achos swm o bensiwn enilledig cronedig sy'n briodoladwy i bensiwn a drosglwyddwyd, yr ychwanegiad oedran y byddid wedi ei ddyfarnu ar gyfer pensiwn a drosglwyddwyd pe na bai'r aelod wedi gadael gwasanaeth pensiynadwy neu wedi arfer yr opsiwn o ymddeol yn rhannol yn y flwyddyn ymadael, a benderfynir drwy gyfeirio at y gyfran o'r flwyddyn ymadael pan oedd yr aelod yn aelod actif o'r cynllun hwn, ac wedi cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan y cynllun hwn;
- (c) yn achos swm o bensiwn ychwanegol cronedig, yr ychwanegiad oedran y byddid wedi ei ddyfarnu ar gyfer pensiwn ychwanegol pe na bai'r aelod wedi gadael gwasanaeth pensiynadwy neu wedi arfer yr opsiwn o ymddeol yn rhannol yn y flwyddyn ymadael, a benderfynir drwy gyfeirio at y gyfran o'r flwyddyn ymadael pan oedd yr aelod yn aelod actif o'r cynllun hwn, ac wedi cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan y cynllun hwn.

PENNOD 4

Cyfrifon pensiwn: cyffredinol

Sefydlu cyfrifon pensiwn: cyffredinol

37.—(1) Rhaid i'r rheolwr cynllun sefydlu a chynnal un neu ragor o gyfrifon pensiwn ar gyfer pob aelod o'r cynllun hwn yn unol â'r Rhan hon.

(2) O ran cyfrif pensiwn—

- (a) caniateir ei gadw ym mha bynnag ffurf a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun; a

- (b) rhaid iddo bennu'r manylion sy'n ofynnol gan y Rheoliadau hyn.

(3) Mae cyfeiriadau yn y Rheoliadau hyn at unrhyw swm a bennir mewn cyfrif pensiwn yn gyfeiriadau at y swm y mae'n ofynnol ei bennu felly o dan y Rheoliadau hyn ac nid, os yw'n wahanol, y swm a bennir felly mewn gwirionedd.

Cau ac addasu cyfrifon pensiwn wrth drosglwyddo allan neu wrth ad-dalu balans o gyfraniadau

38.—(1) Ac eithrio fel y darperir yn wahanol yn y rheoliad hwn, rhaid i'r rheolwr cynllun gau pob cyfrif pensiwn sy'n ymwneud ag aelod o'r cynllun hwn—

- (a) os gwneir taliad trosglwyddo mewn cysylltiad â hawliau cronedig yr aelod o dan y cynllun hwn; neu
- (b) os ad-delir holl gyfraniadau'r aelod i'r aelod o dan reoliad 125 (ad-dalu holl gyfraniadau aelod a'r holl daliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol a wnaed gan aelod).

(2) Nid yw paragraff (1) yn ei gwneud yn ofynnol bod rheolwr cynllun yn cau cyfrif sy'n cynnwys symiau nad yw'r taliad trosglwyddo yn berthnasol iddynt neu nad yw'n briodoladwy iddynt.

(3) Rhaid i gyfrif nas caeir oherwydd paragraff (2) gael ei addasu ym mha bynnag fodd a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun, i adlewyrchu diddymu hawliau o dan y cynllun hwn(1).

(4) Nid yw paragraff (1)(a) yn ei gwneud yn ofynnol bod rheolwr cynllun yn cau cyfrif aelod â chredyd pensiwn os gwneir y taliad trosglwyddo mewn cysylltiad ag aelod sydd—

- (a) yn aelod â chredyd pensiwn o'r cynllun hwn; a
- (b) yn aelod actif, yn aelod gohiriedig neu'n aelod-bensiynwr o'r cynllun hwn.

PENNOD 5

Cyfrif aelod actif

Cymhwyso'r Bennod

39.—(1) Mae'r Bennod hon yn gymwys mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn.

(2) Yn achos person sy'n aelod actif o'r cynllun hwn mewn perthynas â dau neu ragor o gyfnodau di-dor o

(1) Mae rheoliad 125 yn darparu ar gyfer diddymu hawliau ar ôl ad-dalu'r holl gyfraniadau a'r holl daliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol a wnaed gan aelod. Mae rheoliad 147 (effaith trosglwyddiadau allan) yn darparu ar gyfer diddymu hawliau ar ôl gwneud taliad trosglwyddo.

wasanaeth pensiynadwy yr un pryd, mae'r Bennod hon yn gymwys ar wahân mewn perthyna â phob un o'r cyfnodau hynny o wasanaeth.

Sefydlu cyfrif aelod actif

40.—(1) Rhaid i'r rheolwr cynllun sefydlu cyfrif pensiwn ar gyfer aelod sydd mewn gwasanaeth pensiynadwy o'r diwrnod y mae'r aelod yn dechrau mewn gwasanaeth pensiynadwy.

(2) At ddibenion y Rheoliadau hyn, cyfeirir at gyfrif a sefydlwyd o dan baragraff (1) fel cyfrif aelod actif.

Derbyn taliad gwerth trosglwyddiad

41.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os ceir taliad gwerth trosglwyddiad gan gynllun pensiwn arall (ac eithrio cynllun cysylltiedig) mewn perthynas ag aelod actif o'r cynllun hwn.

(2) Ar ôl cael y taliad gwerth trosglwyddiad, rhaid i'r rheolwr cynllun gredydu cyfrif yr aelod actif gyda'r swm o bensiwn a drosglwyddwyd, a gyfrifir o dan reoliad 152(2) (swm pensiwn a drosglwyddir).

Derbyn taliad gwerth trosglwyddiad clwb

42.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os ceir taliad gwerth trosglwyddiad clwb gan gynllun clwb arall mewn perthynas ag aelod actif o'r cynllun hwn.

(2) Ar ôl cael y taliad gwerth trosglwyddiad clwb, rhaid i'r rheolwr cynllun gredydu cyfrif yr aelod actif gyda'r swm o bensiwn enilledig trosglwyddiad clwb, a gyfrifir o dan reoliad 154(2) (swm pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb).

Swm y pensiwn ar gyfer blwyddyn gynllun

43.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phob blwyddyn gynllun pan fo cyfrif aelod actif ar agor.

(2) Rhaid i'r cyfrif aelod actif bennu swm—

- (a) y pensiwn enilledig (os oes un) am y flwyddyn gynllun;
- (b) y pensiwn trosglwyddedig (os oes un) am y flwyddyn gynllun; ac
- (c) y pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb (os oes un), gan bob cynllun sy'n anfon, am y flwyddyn gynllun.

(3) Y swm yw—

- (a) ar gyfer pensiwn enilledig, 1/61.4fed o'r tâl pensiynadwy a gafodd yr aelod am y flwyddyn honno mewn cysylltiad â'r gyflogaeth gynllun y sefydlwyd cyfrif yr aelod hwnnw ar ei chyfer;

- (b) ar gyfer pensiwn enilledig, 1/61.4fed o dâl pensiynadwy tybiedig yr aelod am y flwyddyn gynllun pan fo'r aelod yn talu'r cyfraniadau sy'n ofynnol gan—
 - (i) paragraffau (3) a (4) o reoliad 120 (cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith oherwydd anghydfod undebol neu absenoldeb awdurdodedig di-dâl),
 - (ii) paragraff (1) o reoliad 121 (cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn),
 - (iii) paragraff (3) o reoliad 122 (cyfraniadau yn ystod absenoldeb cysylltiedig â phlentyn);
- (c) ar gyfer pensiwn enilledig, 1/61.4fed o dâl pensiynadwy tybiedig yr aelod yn ystod absenoldeb yr aelod oherwydd salwch neu anaf, am y cyfnod y telir y cyfraniadau mewn cysylltiad ag ef gan yr aelod, sy'n ofynnol gan baragraff (2) o reoliad 120 (cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith oherwydd salwch neu anaf);
- (d) ar gyfer pensiwn enilledig, 1/61.4fed o dâl pensiynadwy tybiedig yr aelod tra bo'r aelod ar absenoldeb mabwysiadu arferol, absenoldeb mamolaeth arferol neu absenoldeb tadolaeth;
- (e) ar gyfer pensiwn trosglwyddedig, y swm y mae gan yr aelod hawl i'w gyfrif o dan reoliad 152(2) (swm pensiwn a drosglwyddir) am y flwyddyn honno; ac
- (f) ar gyfer pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb, swm yr holl werthoedd trosglwyddiad clwb a gafwyd mewn perthynas â'r aelod yn ystod y flwyddyn honno fel y'i cyfrifir o dan reoliad 154(2) (swm pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb).

Balans agoriadol, addasiad mynegai ac ychwanegiad oedran

44.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phob blwyddyn gynllun pan fo cyfrif aelod actif ar agor ac eithrio'r flwyddyn gynllun y sefydlwyd y cyfrif hwnnw ynddi.

(2) Rhaid i'r cyfrif aelod actif bennu—

- (a) balans agoriadol y pensiwn enilledig ar gyfer y flwyddyn gynllun a'r addasiad mynegai ar gyfer y balans agoriadol hwnnw ac, os yw'n gymwys, yr ychwanegiad oedran a ddyfarnwyd ar ddechrau'r flwyddyn gynllun;
- (b) balans agoriadol y pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb (os oedd un) ar gyfer y flwyddyn gynllun a'r addasiad mynegai ar

gyfer y balans agoriadol hwnnw ac, os yw'n gymwys, yr ychwanegiad oedran a ddyfarnwyd ar ddechrau'r flwyddyn gynllun;

- (c) balans agoriadol y pensiwn a drosglwyddwyd (os oedd un) ar gyfer y flwyddyn gynllun a'r addasiad mynegai ar gyfer y balans agoriadol hwnnw ac, os yw'n gymwys, yr ychwanegiad oedran a ddyfarnwyd ar ddechrau'r flwyddyn gynllun.

(3) Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr “balans agoriadol” (“*opening balance*”) mewn perthynas â disgrifiad o bensiwn, ac eithrio pensiwn ychwanegol, yw—

- (a) yn achos y flwyddyn gynllun sy'n dilyn yn union ar ôl y flwyddyn gynllun y sefydlwyd cyfrif yr aelod actif ynddi, swm y pensiwn hwnnw am y flwyddyn gynllun flaenorol, fel y'i pennid ar ddiwedd y flwyddyn gynllun honno; a
- (b) yn achos unrhyw flwyddyn gynllun ddilynol, cyfanswm y symiau canlynol—
 - (i) balans agoriadol y pensiwn hwnnw am y flwyddyn gynllun flaenorol a'r addasiad mynegai ar gyfer y balans agoriadol hwnnw,
 - (ii) swm y pensiwn hwnnw am y flwyddyn gynllun flaenorol fel y'i pennid ar ddiwedd y flwyddyn gynllun flaenorol honno, a
 - (iii) os yw'n gymwys, yr ychwanegiad oedran a ddyfarnwyd ar ddechrau'r flwyddyn gynllun flaenorol.

Dyfarniad afiechyd sy'n peidio â bod yn daladwy

45.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo dyfarniad afiechyd yn peidio â bod yn daladwy i berson o dan reoliad 78 (canlyniadau adolygu) a'r aelod-bensiynwr yn dychwelyd i wasanaeth pensiynadwy.

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun—

- (a) cau'r cyfrif ymddeol;
- (b) ailsefydlu'r cyfrif aelod actif a'i gredydu â swm hafal i'r gyfradd flynyddol o bensiwn afiechyd haen isaf a oedd yn daladwy pan wnaed y dyfarniad afiechyd gyntaf; ac
- (c) gwneud cofnodion yn y cyfrif aelod actif fel pe bai'r aelod, yn ystod y bwlech yn y gwasanaeth pensiynadwy—
 - (i) wedi bod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn, ond
 - (ii) heb gael unrhyw dâl pensiynadwy.

Cau ac ailsefydlu cyfrif aelod actif

46.—(1) Rhaid i'r rheolwr cynllun gau cyfrif aelod actif mewn perthynas â chyfnod o wasanaeth pan fo'r rheolwr cynllun yn sefydlu, mewn perthynas â'r cyfnod o wasanaeth hwnnw—

- (a) cyfrif aelod gohiriedig o dan Bennod 7 (cyfrif aelod gohiriedig); neu
- (b) cyfrif ymddeol o dan Bennod 8 (cyfrif ymddeol).

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun ailsefydlu cyfrif aelod actif o dan y Bennod hon os yw'r rheolwr cynllun yn cau cyfrif aelod gohiriedig o dan Bennod 7.

(3) Pan fo gan aelod actif fwy nag un cyfrif aelod actif ac yn peidio â bod mewn gwasanaeth pensiynadwy mewn cysylltiad â gwasanaeth mewn un cyflogaeth gynllun, a hynny pan nad oedd ganddo wasanaeth cymwys am gyfnod o dri mis mewn cysylltiad â'r cyfrif hwnnw, rhaid cau'r cyfrif aelod actif ar gyfer y gyflogaeth honno, a chyfuno'r buddion sydd yn y cyfrif hwnnw â'r cyfrif aelod actif arall.

(4) Os bydd gan yr aelod actif fwy nag un cyfrif aelod actif ar ôl cau'r cyfrif a grybwyllir ym mharagraff (3), caiff yr aelod ddewis y cyfrif aelod actif y mae'r buddion o'r cyfrif a gaer i'w cyfuno ag ef.

(5) Os yw'r aelod actif yn methu â gwneud y dewis a grybwyllir ym mharagraff (4), caiff y rheolwr cynllun ddewis y cyfrif aelod actif y mae'r buddion o'r cyfrif a gaer i'w cyfuno ag ef.

PENNOD 6

Cyfrif pensiwn ychwanegol

Sefydlu cyfrif pensiwn ychwanegol

47.—(1) Rhaid sefydlu cyfrif pensiwn ar gyfer pob aelod actif (P) sy'n gwneud dewisiad pensiwn ychwanegol.

(2) Os yw P yn aelod actif mewn perthynas â mwy nag un gyflogaeth gynllun, un cyfrif pensiwn ychwanegol yn unig sydd i'w agor.

(3) At ddibenion y Rheoliadau hyn, gelwir cyfrif a sefydlwyd o dan baragraff (1) yn gyfrif pensiwn ychwanegol.

Y cyfrif i bennu swm y pensiwn ychwanegol

48.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phob blwyddyn gynllun pan fo dewisiad pensiwn ychwanegol yn cael effaith.

(2) Rhaid i'r cyfrif pensiwn ychwanegol bennu, mewn perthynas ag unrhyw daliadau pensiwn ychwanegol a wnaed yn y flwyddyn gynllun dan sylw, swm y pensiwn ychwanegol a benderfynwyd gan y

rheolwr cynllun o dan baragraff 11 neu o dan baragraff 14 o Atodlen 1 (taliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol) sydd i'w credydu mewn cysylltiad â'r flwyddyn gynllun honno.

Y cyfrif i bennu'r balans agoriadol a'r addasiad mynegai DPC

49.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phob flwyddyn gynllun pan fo cyfrif pensiwn ychwanegol ar agor, ac eithrio'r flwyddyn gynllun pan sefydlwyd y cyfrif.

(2) Rhaid i'r cyfrif bennu—

- (a) y balans agoriadol o pensiwn ychwanegol ar gyfer y flwyddyn gynllun a'r addasiad mynegai DPC ar gyfer y balans agoriadol hwnnw;
- (b) os yw'n gymwys, yr ychwanegiad oedran a ddyfarnwyd ar ddechrau'r flwyddyn gynllun.

(3) Ystyr "balans agoriadol" ("*opening balance*") o pensiwn ychwanegol yw—

- (a) yn achos y flwyddyn gynllun sy'n dilyn yn union ar ôl y flwyddyn gynllun y sefydlwyd y cyfrif pensiwn ychwanegol ynddi, swm y pensiwn ychwanegol fel y'i pennid yn y cyfrif ar ddiwedd y flwyddyn gynllun flaenorol; a
- (b) yn achos unrhyw flwyddyn gynllun ddilynol, cyfanswm y symiau canlynol—
 - (i) balans agoriadol y pensiwn ychwanegol am y flwyddyn gynllun flaenorol,
 - (ii) yr addasiad mynegai DPC (os oes un) ar gyfer y balans agoriadol hwnnw,
 - (iii) os yw'n gymwys, yr ychwanegiad oedran a ddyfarnwyd ar ddechrau'r flwyddyn gynllun flaenorol, a
 - (iv) swm y pensiwn ychwanegol am y flwyddyn gynllun flaenorol fel y'i pennid ar ddiwedd y flwyddyn gynllun flaenorol.

Cau a throsglwyddo cyfrif pensiwn ychwanegol

50.—(1) Os oes gan aelod actif (P) gyfrif pensiwn ychwanegol, rhaid i'r cyfrif pensiwn ychwanegol barhau ar agor—

- (a) hyd nes bo P wedi hawlio pensiwn ymddeol a swm y pensiwn ychwanegol wedi ei drosglwyddo i'r cyfrif ymddeol neu'r cyfrif aelod gohiriedig; neu
- (b) hyd nes gwneir taliad gwerth trosglwyddiad mewn cysylltiad â hawliau P i'r pensiwn ychwanegol cronedig; neu
- (c) pan fo trosglwyddiad o gofnodion y cyfeirir atynt ym mharagraff (2) wedi ei gwblhau.

(2) Pan fo rheolwr cynllun wedi darparu tystysgrif o dan reoliad 155 (gofyniad bod rheolwr cynllun yn darparu tystysgrif) mewn cysylltiad â chyfrif pensiwn ychwanegol, rhaid i'r rheolwr cynllun newydd sefydlu cyfrif pensiwn ychwanegol a throsglwyddo'r cofnodion o'r dystysgrif honno i'r cyfrif hwnnw.

Pensiwn afiechyd sy'n peidio â bod yn daladwy

51.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os yw—

- (a) pensiwn ychwanegol yn daladwy gyda dyfarniad afiechyd; a
- (b) y dyfarniad afiechyd yn peidio â bod yn daladwy o dan reoliad 78 (canlyniadau adolygu).

(2) Rhaid i'r cyfrif pensiwn ychwanegol gael ei ailsefydlu a'i gredydu â swm hafal i'r gyfradd flynyddol o bensiwn ychwanegol a dalwyd i'r aelod-bensiynwr yn y flwyddyn gynllun olaf cyn peidio â thalu'r dyfarniad afiechyd i'r aelod.

PENNOD 7

Cyfrif aelod gohiriedig

Cymhwyso'r Bennod

52.—(1) Mae'r Bennod hon yn gymwys mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn.

(2) Yn achos person sy'n aelod gohiriedig o'r cynllun hwn mewn perthynas â dau neu ragor o gyfnodau di-dor o wasanaeth pensiynadwy, mae'r Bennod hon yn gymwys ar wahân mewn perthynas â phob un o'r cyfnodau hynny o wasanaeth.

Sefydlu cyfrif aelod gohiriedig

53.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo aelod actif o'r cynllun hwn yn dod yn aelod gohiriedig o'r cynllun hwn.

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun—

- (a) cau'r cyfrif aelod actif ar gyfer y cyfnod hwnnw o wasanaeth; a
- (b) sefydlu cyfrif pensiwn ar gyfer yr aelod gohiriedig am y cyfnod hwnnw o wasanaeth.

(3) At ddibenion y Rheoliadau hyn, gelwir cyfrif a sefydlwyd o dan baragraff (2)(b) yn gyfrif aelod gohiriedig.

Swm dros dro o bensiwn gohiriedig

54.—(1) Rhaid i'r cyfrif aelod gohiriedig bennu'r swm dros dro o bensiwn gohiriedig.

(2) Y swm dros dro o bensiwn gohiriedig yw cyfanswm y canlynol—

- (a) swm y pensiwn enilledig cronedig a gyfrifwyd o dan reoliad 32(3) (cyfrifo swm pensiwn cronedig at y diben o ohirio neu ymddeol) (“swm cronedig”);
- (b) yr addasiad mynegai ymddeol ar gyfer y swm cronedig; ac
- (c) yr ychwanegiad oedran tybiedig (os oes un) ar gyfer y swm cronedig.

(3) Ni chymhwysir yr addasiad mynegai ymddeol mewn perthynas â swm y pensiwn enilledig cronedig os gwnaed taliad trosglwyddo mewn cysylltiad â hawliau'r aelod i'r pensiwn enilledig cronedig hwnnw cyn diwedd y flwyddyn gynllun actif olaf.

(4) Mae'r ychwanegiad oedran tybiedig yn gymwys mewn perthynas ag aelod sy'n cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan y cynllun hwn heb fod yn llai nag un mis cyn y diwrnod olaf o wasanaeth pensiyndwy.

Swm y pensiwn gohiriedig ymddeol

55.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo aelod gohiriedig o'r cynllun hwn yn cael yr hawl i daliad o bensiwn ymddeol ar unwaith am gyfnod o wasanaeth.

(2) Rhaid i gyfrif yr aelod gohiriedig bennu swm y pensiwn gohiriedig ymddeol.

(3) Swm y pensiwn gohiriedig ymddeol yw cyfanswm y canlynol—

- (a) swm unrhyw bensiwn ychwanegol cronedig a drosglwyddwyd i gyfrif yr aelod gohiriedig,
- (b) yr addasiad mynegai DPC ymddeol ar gyfer y pensiwn ychwanegol cronedig,
- (c) yr ychwanegiad oedran tybiedig (os oes un) ar gyfer y pensiwn ychwanegol cronedig, a
- (d) y swm dros dro o bensiwn gohiriedig.

(4) Ar gyfer swm y pensiwn gohiriedig ymddeol, rhaid i'r cyfrif aelod gohiriedig bennu—

- (a) y gostyngiad talu'n gynnar (os oes un);
- (b) swm y cymudiad (os oes un); ac
- (c) cyfanswm y dyraniad (os oes un).

Addasu cyfrif wedi i daliadau cynnar o bensiwn gohiriedig ddod i ben

56. Pan fo aelod gohiriedig, sydd wedi cael y taliad cynnar o bensiwn gohiriedig o dan reoliad 76 (talu pensiwn ymddeol yn gynnar i aelod gohiriedig), yn peidio â bod â'r hawl i gael y taliad cynnar o'r pensiwn gohiriedig o dan reoliad 78(7) (canlyniadau adolygu)

rhaid i'r rheolwr cynllun wneud yr addasiadau angenrheidiol i gyfrif yr aelod gohiriedig.

Cyfrif a sefydlir ar ôl i ddyfarniad afiechyd beidio â bod yn daladwy

57. Os yw pensiwn afiechyd haen isaf yn peidio â bod yn daladwy i berson (P) o dan reoliad 78 (canlyniadau adolygu) ac nad yw P yn dychwelyd i wasanaeth pensiynadwy—

- (a) rhaid sefydlu cyfrif aelod gohiriedig; a
- (b) rhaid credydu'r cyfrif hwnnw gyda swm hafal i'r gyfradd flynyddol o'r pensiwn afiechyd haen isaf a oedd yn daladwy yn union cyn y peidiodd y pensiwn afiechyd haen isaf â bod yn daladwy.

Cau cyfrif aelod gohiriedig ar ôl bwlch mewn gwasanaeth pensiynadwy nad yw'n hwy na phum mlynedd

58.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo aelod gohiriedig o'r cynllun hwn yn dychwelyd i wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn ar ôl bwlch mewn gwasanaeth pensiynadwy nad yw'n hwy na phum mlynedd.

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun—

- (a) cau'r cyfrif aelod gohiriedig mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw o wasanaeth a thrin y cyfrif aelod gohiriedig fel pe na bai erioed wedi ei sefydlu;
- (b) ailsefydlu'r cyfrif aelod actif o dan Bennod 5 mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw o wasanaeth; a
- (c) gwneud cofnodion yn y cyfrif aelod actif fel pe bai'r aelod, yn ystod y bwlch mewn gwasanaeth pensiynadwy—
 - (i) mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn, ond
 - (ii) heb gael unrhyw dâl pensiynadwy.

(3) Os oedd gan yr aelod gohiriedig fwy nag un cyfrif aelod gohiriedig, a agorwyd o fewn pum mlynedd i'r dyddiad ym mharagraff (1), caiff yr aelod, o fewn tri mis i'r dyddiad dychwelyd i gyflogaeth gynllun, ddewis pa gyfrif aelod gohiriedig sydd i'w gau.

(4) Os metha'r aelod gohiriedig â gwneud y dewis a grybwyllir ym mharagraff (3), rhaid i'r rheolwr cynllun ddewis pa gyfrif aelod gohiriedig sydd i'w gau.

PENNOD 8

Cyfrif ymddeol

Sefydlu cyfrif ymddeol ac addasiadau eraill

59.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn.

(2) Pan fo aelod actif o'r cynllun hwn yn cael yr hawl i daliad ar unwaith o bensiwn ymddeol neu ddyfarniad afiechyd, rhaid i'r rheolwr cynllun—

- (a) cau'r holl gyfrifon aelod actif ar gyfer yr aelod hwnnw ac unrhyw gyfrif pensiwn ychwanegol; a
- (b) sefydlu cyfrif ar gyfer yr aelod-bensiynwr am y cyfnod hwnnw o wasanaeth.

(3) Pan fo aelod actif o'r cynllun hwn yn arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad ac yn cael yr hawl o dan reoliad 67(1) (hawlogaeth i bensiwn ymddeol) i daliad ar unwaith o bensiwn ymddeol, rhaid i'r rheolwr cynllun—

- (a) cau'r cyfrif aelod actif am y cyfnod o wasanaeth cynharach;
- (b) sefydlu cyfrif ar gyfer yr aelod-bensiynwr am y cyfnod hwnnw o wasanaeth cynharach;
- (c) cau unrhyw gyfrif pensiwn ychwanegol a throsglwyddo swm y pensiwn ychwanegol cronedig i'r cyfrif ymddeol; a
- (d) sefydlu cyfrif aelod actif newydd o dan Bennod 5 ar gyfer gwasanaeth parhaus yr aelod fel pe bai'r diwrnod sy'n dilyn y dyddiad opsiwn yn ddiwrnod cyntaf y gwasanaeth pensiynadwy yn y gyflogaeth gynllun.

(4) Pan fo aelod gohiriedig yn cael yr hawl i daliad ar unwaith o bensiwn ymddeol, rhaid i'r rheolwr cynllun—

- (a) cau unrhyw gyfrif pensiwn ychwanegol; a
- (b) trosglwyddo swm y pensiwn ychwanegol cronedig (os oes un) i gyfrif yr aelod gohiriedig.

(5) At ddibenion y Rheoliadau hyn, gelwir cyfrif a sefydlir ar gyfer aelod-bensiynwr o dan baragraff (2)(b) neu (3)(b) yn gyfrif ymddeol.

(6) Yn y rheoliad hwn—

ystyr “cyfnod o wasanaeth cynharach” (“*period of earlier service*”) yw'r cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy a oedd yn diweddu ar y dyddiad opsiwn;

ystyr “dyddiad opsiwn” (“*option date*”) yw'r dyddiad yr arferir yr opsiwn o ran-ymddeoliad ac y

caiff yr aelod yr hawl i daliad ar unwaith o bensiwn ymddeol; ac

ystyr “gwasanaeth parhaus” (“*continuing service*”) yw gwasanaeth pensiynadwy sy’n parhau, yn dilyn arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad yn rheoliad 72 (arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad) ar ôl y dyddiad opsiwn.

Y cyfrif i bennu swm y pensiwn ymddeol (aelodau actif)

60.—(1) Rhaid i’r cyfrif ymddeol bennu, o ran pensiwn enilledig cronedig a phensiwn ychwanegol cronedig, swm y pensiwn ymddeol hwnnw.

(2) Swm y pensiwn enilledig ymddeol yw cyfanswm y canlynol—

- (a) swm y pensiwn enilledig cronedig a gyfrifir o dan reoliad 32(3) (cyfrifo swm pensiwn cronedig at y diben o ohirio neu ymddeol) (“swm cronedig”);
- (b) yr addasiad mynegai ymddeol ar gyfer y swm cronedig; ac
- (c) yr ychwanegiad oedran tybiedig (os oes un) ar gyfer y swm cronedig.

(3) Swm unrhyw bensiwn ychwanegol ymddeol yw cyfanswm y canlynol—

- (a) swm y pensiwn ychwanegol cronedig a gyfrifir o dan reoliad 32(4) (cyfrifo swm pensiwn cronedig at y diben o ohirio neu ymddeol);
- (b) yr addasiad mynegai DPC ymddeol ar gyfer y pensiwn ychwanegol cronedig; ac
- (c) yr ychwanegiad oedran tybiedig (os oes un) ar gyfer y pensiwn ychwanegol cronedig.

(4) Ar gyfer swm y pensiwn enilledig ymddeol a swm y pensiwn ychwanegol ymddeol, rhaid i’r cyfrif ymddeol bennu’r canlynol—

- (a) y gostyngiad talu’n gynnar (os oes un);
- (b) swm y cymudiad (os oes un); ac
- (c) cyfanswm y dyraniad (os oes un).

(5) Mae’r ychwanegiad oedran tybiedig yn gymwys mewn perthynas ag aelod sy’n cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan y cynllun hwn o leiaf un mis cyn y diwrnod olaf o wasanaeth pensiynadwy.

PENNOD 9

Cyfrifon pensiwn ar gyfer aelod-oroeswyr

Sefydlu cyfrif aelod-oroeswr

61.—(1) Rhaid i’r rheolwr cynllun sefydlu cyfrif pensiwn ar gyfer pob person sydd â hawl i gael pensiwn o dan y cynllun hwn fel partner sy’n goroesi

neu blentyn cymwys yn dilyn marwolaeth aelod actif, aelod gohiriedig neu aelod-bensiynwr.

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun—

- (a) cau'r cyfrif aelod actif neu'r cyfrif aelod gohiriedig neu'r cyfrif ymddeol (yn ôl fel y digwydd) a'r cyfrif pensiwn ychwanegol (os oes un); a
- (b) sefydlu cyfrif pensiwn ar gyfer pob aelod-oroeswr.

(3) At ddibenion y Rheoliadau hyn—

- (a) gelwir person sydd â hawl i gael pensiwn yn yr amgylchiadau a grybwyllir ym mharagraff (1) yn aelod-oroeswr; a
- (b) gelwir cyfrif a sefydlwyd o dan baragraff (2)(b) yn gyfrif aelod-oroeswr.

Swm y pensiwn sy'n daladwy i aelod-oroeswr

62. Rhaid credydu cyfrif yr aelod-oroeswr â swm hafal i gyfradd flynyddol y pensiwn sy'n daladwy i'r aelod-oroeswr, a gyfrifir yn unol â'r rheoliad priodol ym Mhennod 2 (pensiynau ar gyfer partneriaid sy'n goroesi) neu Bennod 3 (pensiynau ar gyfer plant cymwys) o Ran 6 (buddion marwolaeth), yn ôl fel y digwydd, sy'n rhoi'r pensiwn i'r aelod-oroeswr.

PENNOD 10

Cyfrifon pensiwn ar gyfer aelodau â chredyd pensiwn

Sefydlu cyfrif aelod â chredyd pensiwn

63.—(1) Rhaid i'r rheolwr cynllun sefydlu cyfrif pensiwn ar gyfer pob aelod o'r cynllun hwn sydd â chredyd pensiwn.

(2) Os oes gan aelod â chredyd pensiwn fwy nag un credyd pensiwn, yn deillio o ddau neu ragor o aelodau â debyd pensiwn, rhaid i'r rheolwr cynllun sefydlu cyfrif aelod â chredyd pensiwn mewn perthynas â phob aelod â debyd pensiwn.

(3) Rhaid i'r cyfrif aelod â chredyd pensiwn bennu swm y pensiwn a gredydwyd, ac, ar gyfer y swm hwnnw, swm y cymudiad (os oes un).

(4) Pan sefydlir y cyfrif aelod â chredyd pensiwn, rhaid i'r cyfrifon a sefydlwyd o dan y Rhan hon ar gyfer yr aelod â debyd pensiwn gael eu lleihau gan y swm perthnasol.

(5) At ddibenion y Rheoliadau hyn, gelwir cyfrif a sefydlir ar gyfer aelod â chredyd pensiwn o dan baragraff (1) yn gyfrif aelod â chredyd pensiwn.

(6) Yn y rheoliad hwn—

ystyr "swm perthnasol" ("*relevant amount*") yw'r swm a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun, ar

ôl ymgynghori ag actiwari'r cynllun, gan roi sylw i'r canlynol—

- (a) y cyfwerth ariannol, a fyddai wedi bod yn daladwy o dan Bennod 2 o Ran 4A (gofynion cysylltiedig â budd credyd pensiwn: gwerthoedd trosglwyddiad) o DCauP 1993(1), mewn cysylltiad â hawl yr aelod â chredyd pensiwn i gael buddion o dan y cynllun hwn, sydd i'w priodoli (yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol) i'r credyd pensiwn; a
- (b) darpariaethau adrannau 29 (creu credydau a debydau pensiwn) ac 31 (lleihau budd) o DDLIPh 1999;

ystyr “swm y pensiwn a gredydwyd” (“*amount of credited pension*”) yw swm hafal i'r credyd pensiwn a gyfrifir yn unol â rheoliadau a wneir o dan baragraff 5(b) o Atodlen 5 (credydau pensiwn: modd diwallu) i DDLIPh 1999.

Cyfrifon pensiwn eraill

64. Os yw aelod o'r cynllun hwn sydd â chredyd pensiwn hefyd yn aelod actif, aelod gohiriedig, aelod-bensiynwr neu'n aelod-oroeswr o'r cynllun hwn, rhaid i'r rheolwr cynllun sefydlu cyfrif aelod â chredyd pensiwn yn ychwanegol at unrhyw gyfrif arall a sefydlwyd ar gyfer yr aelod o dan y Rhan hon.

RHAN 5

Buddion ymddeol

PENNOD 1

Dehongli

Cymhwyso'r Rhan

65. Mae'r Rhan hon yn gymwys mewn perthynas â buddion ymddeol sy'n daladwy mewn cysylltiad â chyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn.

Gwasanaeth cymwys

66.—(1) Yn y Rheoliadau hyn, mewn perthynas â chyfrif pensiwn aelod, ystyr “gwasanaeth cymwys” (“*qualifying service*”) yw cyfanswm y canlynol—

- (a) unrhyw wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn mewn perthynas â'r un cyfrif pensiwn;

(1) Mewnosodwyd Rhan 4A gan adran 37 o Ddeddf Diwygio Lles a Phensiynau 1999 (p. 30).

- (b) os derbyniwyd taliad gwerth trosglwyddiad o dan Ran 10 (trosglwyddiadau) mewn cysylltiad â hawliau cronedig aelod o dan gynllun pensiwn galwedigaethol arall, y cyfnod o wasanaeth pensiynadwy'r aelod o dan y cynllun hwnnw; ac
- (c) yn achos aelod trosiannol sydd â pharhad gwasanaeth, yn ddarostyngedig i baragraffau (2), (3), (4) a (5), gwasanaeth pensiynadwy yr aelod sy'n gyfrifadwy o dan reol F1(1) (cyfrifo gwasanaeth pensiynadwy a thystysgrifau o'r cyfryw) o Gynllun 1992 (os oes rhywfaint) a gwasanaeth cymwys yr aelod o dan CPNDT (os oes rhywfaint).

(2) Os oes gan aelod trosiannol fwy nag un cyfrif aelod actif ac os oedd yn aelod o Gynllun 1992, rhaid ychwanegu'r gwasanaeth pensiynadwy sy'n gyfrifadwy o dan reol F1 o Gynllun 1992 at y gwasanaeth pensiynadwy ar gyfer y cyfrif aelod actif y mae'r gyflogaeth gynllun ar ei gyfer yn fwyaf tebyg i'r gyflogaeth a oedd yn bensiynadwy o dan Gynllun 1992.

(3) Os oes gan aelod trosiannol nifer mwy o gyfrifon aelod actif na nifer y contractau cyflogaeth yr oedd yr aelod hwnnw'n aelod o CPNDT mewn cysylltiad â hwy, rhaid ychwanegu'r gwasanaeth cymwys o dan yr CPNDT at y gwasanaeth pensiynadwy ar gyfer y cyfrif aelod actif y mae'r gyflogaeth gynllun ar ei gyfer yn fwyaf tebyg i'r gyflogaeth a oedd yn bensiynadwy o dan yr CPNDT.

(4) Os oedd aelod trosiannol yn aelod o Gynllun 1992 ac o CPNDT neu os oedd ganddo ddau neu ragor o gontractau cyflogaeth yr oedd yn aelod o CPNDT mewn perthynas â hwy, rhaid ychwanegu'r gwasanaeth pensiynadwy sy'n gyfrifadwy o dan reol F1 o Gynllun 1992, neu'r gwasanaeth cymwys o dan yr CPNDT, yn ôl fe y digwydd, at y gwasanaeth pensiynadwy ar gyfer y cyfrif aelod actif y mae'r gyflogaeth gynllun ar ei gyfer yn fwyaf tebyg i'r gyflogaeth a oedd yn bensiynadwy o dan Gynllun 1992 neu'r CPNDT.

(5) Os nad yw'r rheolwr cynllun yn sicr pa wasanaeth pensiynadwy o dan Gynllun 1992, neu wasanaeth cymwys o dan yr CPNDT, yw'r tebycaf i'r gyflogaeth gynllun ar gyfer cyfrif pensiwn penodol, caiff yr aelod benderfynu pa wasanaeth pensiynadwy o dan Gynllun 1992, neu wasanaeth cymwys o dan yr CPNDT, sydd i'w ychwanegu at y gwasanaeth pensiynadwy mewn perthynas â chyfrif pensiwn yr aelod, a hysbysu'r rheolwr cynllun o hynny drwy

(1) Diwygiwyd rheol F1 o Gynllun 1992 fel y mae'n cael effaith yng Nghymru gan O.S. 2006/1672 (Cy. 160), 2007/1074 (Cy. 112) a 2014/3242 (Cy. 329).

hysbysiad ysgrifenedig, ym mha bynnag ffurf sy'n ofynnol gan y rheolwr cynllun.

(6) Ni chyfrifir yr un o'r canlynol yn wasanaeth cymwys—

- (a) unrhyw wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn y diddymwyd mewn cysylltiad ag ef hawliau'r person o dan y cynllun hwn;
- (b) unrhyw wasanaeth pensiynadwy o dan Gynllun 1992 neu'r CPNDT y diddymwyd mewn cysylltiad ag ef hawliau'r person o dan y cynllun hwnnw;
- (c) unrhyw absenoldeb diawdurdod o gyflogaeth gynllun.

PENNOD 2

Buddion ymddeol

Hawlogaeth i bensiwn ymddeol

67.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), mae hawl gan aelod (P) o'r cynllun hwn i gael taliad ar unwaith o bensiwn enilledig ymddeol o dan y cynllun hwn—

- (a) os—
 - (i) yw P wedi cyrraedd 55 mlwydd oed,
 - (ii) oes gan P o leiaf dri mis o wasanaeth cymwys,
 - (iii) yw P wedi hawlio taliad o bensiwn ymddeol, a
 - (iv) nad yw P bellach yn gyflogedig mewn cyflogaeth gynllun ac nad oes hawl ganddo, felly, i fod yn aelod actif o'r cynllun hwn; neu
- (b) os yw P wedi arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad.

(2) Pan fo hawl gan aelod i gael dyfarniad afiechyd, nid yw'r gofyniad ym mharagraff (1)(a)(i) yn gymwys i'r aelod hwnnw.

(3) Wrth gael yr hawl i daliad ar unwaith o bensiwn enilledig ymddeol, mae hawl gan P i gael taliad ar unwaith o bensiwn ychwanegol ymddeol os oedd gan P, cyn cael yr hawl felly, gyfrif pensiwn ychwanegol yn y cynllun hwn.

(4) Rhaid gwneud yr hawliad am daliad o bensiwn ymddeol drwy roi hysbysiad i'r rheolwr cynllun ym mha bynnag ffurf sy'n ofynnol gan y rheolwr cynllun, a rhaid rhoi'r hysbysiad cyn y dyddiad y gwneir y taliad cyntaf o'r pensiwn ymddeol.

Cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau actif)

68.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo aelod actif o'r cynllun hwn yn cael yr hawl i daliad o bensiwn ymddeol ar unwaith.

(2) Cyfrifir y gyfradd flynyddol o bensiwn ymddeol sy'n daladwy i aelod y mae'r rheoliad hwn yn gymwys iddo, ar y diwrnod sy'n dilyn y diwrnod olaf o wasanaeth pensiynadwy, drwy adio cyfansymiau is-baragraffau (a), (b) ac (c)—

(a) y cyfanswm sy'n deillio o—

- (i) cymryd swm y pensiwn enilledig ymddeol a bennir yng nghyfrif ymddeol yr aelod,
- (ii) didynnu'r gostyngiad talu'n gynnar (os oes un), a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw,
- (iii) didynnu swm y cymudiad (os oes un), a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw, a
- (iv) didynnu cyfanswm y dyraniad (os oes un), a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw; a

(b) y cyfanswm sy'n deillio o—

- (i) cymryd swm y pensiwn ychwanegol ymddeol (os oes un) a bennir yng nghyfrif ymddeol yr aelod,
- (ii) didynnu'r gostyngiad talu'n gynnar (os oes un), a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw,
- (iii) didynnu swm y cymudiad (os oes un), a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw, a
- (iv) didynnu cyfanswm y dyraniad (os oes un), a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw;

(c) swm y pensiwn afiechyd haen uchaf (os oes un) a ddyfarnwyd i'r aelod o dan reoliad 74(2) (hawlogaeth i bensiwn afiechyd haen isaf a phensiwn afiechyd haen uchaf).

Cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau gohiriedig)

69.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo aelod gohiriedig o'r cynllun hwn yn cael yr hawl i daliad o bensiwn ymddeol ar unwaith.

(2) Cyfrifir y gyfradd flynyddol o bensiwn ymddeol sy'n daladwy i aelod y mae'r rheoliad hwn yn gymwys iddo drwy ddydynnu'r canlynol o swm y pensiwn gohiriedig ymddeol sydd yng nghyfrif yr aelod gohiriedig—

- (a) y gostyngiad talu'n gynnar (os oes un), a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw;
- (b) swm y cymudiad (os oes un) a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw;
- (c) cyfanswm y dyraniad (os oes un) a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw.

Gostyngiad talu'n gynnar

70.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo gostyngiad actiwaraidd i'w gymhwyso wrth gyfrifo cyfradd flynyddol y pensiwn sy'n daladwy i aelod actif nad yw wedi cyrraedd yr oedran pensiwn arferol, neu i aelod gohiriedig nad yw wedi cyrraedd yr oedran pensiwn gohiriedig.

(2) Caiff aelod actif (A) hawlio taliad o bensiwn ymddeol ar ôl i A gyrraedd 55 mlwydd oed, a chyn iddo gyrraedd yr oedran pensiwn arferol.

(3) Cyfrifir y gostyngiad actiwaraidd i'w gymhwyso, mewn achos sy'n dod o fewn paragraff (2), yn unol â chanllawiau actiwaraidd sy'n lleihau'r pensiwn ar y sail nad oedd A wedi cyrraedd yr oedran pensiwn arferol. Rhaid i'r canllawiau actiwaraidd roi sylw i niwtraliaeth actiwaraidd wrth gymharu â gwerth presennol pensiwn sy'n daladwy ar yr oedran pensiwn arferol, a dylai ychwanegiadau yn y dyfodol, rhwng dyddiad ymddeoliad cynnar A a'r oedran pensiwn arferol, fod yn unol ag ychwanegiadau o dan yr addasiad mynegai.

(4) Caiff aelod gohiriedig (G) hawlio taliad o bensiwn ymddeol ar ôl i G gyrraedd 55 mlwydd oed, a chyn iddo gyrraedd yr oedran pensiwn gohiriedig.

(5) Cyfrifir y gostyngiad actiwaraidd i'w gymhwyso, mewn achos sy'n dod o fewn paragraff (4), yn unol â chanllawiau actiwaraidd sy'n lleihau'r pensiwn ar y sail nad oedd G wedi cyrraedd yr oedran pensiwn gohiriedig. Rhaid i'r canllawiau actiwaraidd roi sylw i niwtraliaeth actiwaraidd wrth gymharu â gwerth presennol pensiwn sy'n daladwy ar yr oedran pensiwn gohiriedig, a dylai ychwanegiadau yn y dyfodol, rhwng dyddiad ymddeoliad cynnar G a'r oedran pensiwn gohiriedig, fod yn unol ag ychwanegiadau o dan DPC 1971.

Ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr

71.—(1) Pan fo aelod actif sydd wedi cyrraedd 55 mlwydd oed neu'n hŷn, ond heb gyrraedd yr oedran pensiwn arferol, yn cael ei ddiswyddo o gyflogaeth gynllun gan gyflogwr am reswm effeithlonrwydd busnes, neu pan derfynir ei gyflogaeth drwy gydsyniad cilyddol ar sail effeithlonrwydd busnes, a'r cyflogwr

yn gwneud y penderfyniad ym mharagraff (2), cyfrifir pensiwn yr aelod hwnnw yn unol â rheoliad 68 (cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau actif)) heb y gostyngiad talu'n gynnar.

(2) Ni chaiff cyflogwr dalu pensiwn ymddeol o'r swm a grybwyllir ym mharagraff (1) ac eithrio yn yr amgylchiadau a grybwyllir yn y paragraff hwnnw, sef pan fo'r cyflogwr yn penderfynu y byddai pensiwn ymddeol, a ddyfernid ar y sail honno, yn gymorth i reoli swyddogaethau'r cyflogwr yn ddarbodus, yn effeithiol ac yn effeithlon, ar ôl ystyried y costau tebygol a dynnid yn yr achos penodol dan sylw.

PENNOD 3

Buddion rhan-ymddeoliad

Arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad

72.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys, mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy, i aelod actif o'r cynllun hwn (P)—

- (a) sy'n 55 mlwydd oed o leiaf; a
- (b) y byddai hawl ganddo i gael taliad ar unwaith o bensiwn ymddeol mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw o wasanaeth pe bai P yn gadael gwasanaeth pensiynadwy ac yn hawlio taliad o'r pensiwn.

(2) Caiff P arfer yr opsiwn o barhau mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn, ond hawlio taliad o'r cyfan o bensiwn cronedig P mewn perthynas â'r gwasanaeth pensiynadwy cyn arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad.

(3) Os oes gan P fwy nag un cyfrif aelod actif, caniateir arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad mewn cysylltiad â rhai neu'r cwbl o gyfrifon cyfrif aelod actif P.

(4) Ni chaniateir arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad ac eithrio drwy roi hysbysiad i'r rheolwr cynllun ("hysbysiad optio"), yn y ffurf sy'n ofynnol gan y rheolwr cynllun a rhaid ei roi cyn y dyddiad yr hawlio y taliad cyntaf o'r pensiwn ymddeol arno.

(5) At ddibenion y Rheoliadau hyn, ystyrir bod yr opsiwn o ran-ymddeoliad wedi ei arfer ar ba bynnag ddyddiad a gytunir rhwng yr aelod a'r rheolwr cynllun.

(6) Rhaid i'r hysbysiad optio bennu bod P yn hawlio'r cyfan o bensiwn cronedig P mewn cysylltiad â'i gyfrif aelod actif, mewn cysylltiad â gwasanaeth cynharach yn y gyflogaeth gynllun honno.

Cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol ar ôl arfer opsiwn o ran-ymddeoliad

73.—(1) Mae hawl gan aelod actif o'r cynllun hwn (P) sy'n arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad i gael taliad ar unwaith o bensiwn ymddeol.

(2) Cyfrifir y gyfradd flynyddol o bensiwn ymddeol o dan reoliad 68 (cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau actif)) drwy gyfeirio at swm y pensiwn enilledig ymddeol a swm y pensiwn ychwanegol ymddeol (os oes un) o'r disgrifiad hwnnw a bennir yng nghyfrif ymddeol yr aelod.

(3) At ddibenion y Rhan hon, pan fo aelod yn arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad, diwrnod olaf gwasanaeth pensynadwy'r aelod hwnnw, mewn perthynas â'r gwasanaeth pensynadwy yr arferir yr opsiwn o ran-ymddeoliad mewn cysylltiad ag ef, yw'r diwrnod yr arferodd yr aelod yr opsiwn o ran-ymddeoliad.

PENNOD 4

Buddion afiechyd

Hawlogaeth i bensiwn afiechyd haen isaf a phensiwn afiechyd haen uchaf

74.—(1) Mae gan aelod actif nad yw wedi cyrraedd yr oedran pensiwn arferol yr hawl i gael taliad ar unwaith o bensiwn afiechyd haen isaf os bodlonir yr amodau canlynol—

- (a) ym marn YMCA, mae'r aelod yn analluog i gyflawni unrhyw un o swyddogaethau'r rôl y cyflogwyd yr aelod ynddi ddiwethaf, oherwydd anallu meddyliol neu gorfforol, a bydd yr anallu hwnnw'n parhau nes cyrraedd oedran pensiwn arferol;
- (b) mae gan yr aelod dri mis o leiaf o wasanaeth cymwys;
- (c) o ganlyniad i'r anallu yn is-baragraff (a), mae'r aelod wedi ei ddiswyddo neu wedi ymddeol o gyflogaeth gynllun; a
- (d) mae'r rheolwr cynllun wedi penderfynu bod hawl gan yr aelod i gael pensiwn afiechyd haen isaf.

(2) Mae hawl gan aelod actif i gael taliad ar unwaith o bensiwn afiechyd haen uchaf yn ychwanegol at y pensiwn afiechyd haen isaf os bodlonir yr amodau canlynol—

- (a) ym marn YMCA, mae'r aelod yn analluog i ymgymryd â chyflogaeth reolaidd, oherwydd anallu meddyliol neu gorfforol, a bydd yr anallu hwnnw'n parhau nes cyrraedd oedran pensiwn arferol;
- (b) mae gan yr aelod bum mlynedd o leiaf o wasanaeth cymwys;
- (c) mae hawl gan yr aelod i gael pensiwn afiechyd haen isaf; a
- (d) mae'r rheolwr cynllun wedi penderfynu bod hawl gan yr aelod i gael pensiwn afiechyd haen uchaf.

(3) Yn y Rheoliadau hyn, ystyr “dyfarniad afiechyd” (“*ill-health award*”) yw hawlogaeth i gael taliad o bensiwn afiechyd haen isaf, ac mewn achosion pan fo gan yr aelod hawlogaeth hefyd i gael pensiwn afiechyd haen uchaf, y taliad o bensiwn afiechyd haen uchaf.

Cyfradd flynyddol dyfarniadau afiechyd

75.—(1) Cyfrifir y gyfradd flynyddol o bensiwn afiechyd haen isaf ac o bensiwn afiechyd haen uchaf fel a ganlyn.

(2) Cyfrifir y gyfradd flynyddol o bensiwn afiechyd haen isaf yn unol â pharagraffau (2)(a) a (2)(b) o reoliad 68 (cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau actif)), ond heb ddidynnu'r gostyngiad talu'n gynnar.

(3) Cyfrifir y gyfradd flynyddol o bensiwn afiechyd haen uchaf drwy luosi swm blynyddol y pensiwn addasedig afiechyd haen isaf gan gyfnod tybiedig gwasanaeth pensiynadwy yr aelod a chyda 2%.

(4) Yn y rheoliad hwn—

ystyr “cyfnod tybiedig gwasanaeth pensiynadwy yr aelod” (“*the member's assumed period of pensionable service*”) yw'r cyfnod, a fynegir mewn blynyddoedd—

- (a) sy'n dechrau gyda'r diwrnod ar ôl i'r cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy yr aelod ddod i ben, ac
- (b) yn diweddu gyda'r diwrnod cyn y diwrnod y byddai'r aelod yn cyrraedd yr oedran pensiwn arferol;

ystyr “y pensiwn addasedig afiechyd haen isaf” (“*the adjusted lower tier ill-health pension*”) yw'r pensiwn afiechyd haen isaf sy'n daladwy o dan baragraff (2) a gyfrifir—

- (a) heb gynnwys swm hafal i unrhyw bensiwn ychwanegol a gynhwyswyd wrth gyfrifo'r pensiwn afiechyd haen isaf, a
- (b) heb y didyniad ar gyfer unrhyw gyfran o'r pensiwn a gymudwyd.

Talu pensiwn ymddeol yn gynnar i aelod gohiriedig

76. Mae gan aelod gohiriedig nad yw wedi cyrraedd yr oedran pensiwn gohiriedig yr hawl i gael taliad ar unwaith o bensiwn ymddeol a gyfrifir o dan reoliad 69 (cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau gohiriedig)) heb ddidynnu'r gostyngiad talu'n gynnar os bodlonir yr amodau canlynol—

- (a) mae'r aelod wedi rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun yn gofyn am dalu'r pensiwn cyn yr oedran pensiwn gohiriedig;
- (b) ym marn YMCA, mae'r aelod yn analluog i ymgymryd â chyflogaeth reolaidd, oherwydd

gwendid meddyliol neu gorfforol, a bydd yr anallu hwnnw'n parhau nes cyrraedd oedran pensiwn gohiriedig; ac

- (c) mae'r rheolwr cynllun wedi penderfynu bod hawl gan yr aelod i gael taliad cynnar o'r pensiwn ymddeol.

Adolygu dyfarniad afiechyd neu daliad o bensiwn ymddeol yn gynnar

77.—(1) Pan fo aelod (P) wedi bod yn cael dyfarniad afiechyd o dan reoliad 74 (hawlogaeth i bensiwn afiechyd haen isaf a phensiwn afiechyd haen uchaf) am gyfnod llai na 10 mlynedd, ac yntau o dan oedran pensiwn gohiriedig, rhaid i'r rheolwr cynllun ystyried, fesul pa bynnag ysbeidiau yr ystyria'n briodol, a yw P wedi dod yn alluog—

- (a) i gyflawni unrhyw ddyletswydd sy'n briodol i'r rôl yr ymddeolodd P ohoni ar sail afiechyd; a

- (b) i ymgymryd â chyflogaeth reolaidd.

(2) Mewn perthynas ag aelod-bensiynwr a oedd yn aelod gohiriedig ac y telir ei bensiwn yn gynnar yn rhinwedd rheoliad 76 (talu pensiwn ymddeol yn gynnar i aelod gohiriedig), rhaid i'r rheolwr cynllun ystyried, fesul pa bynnag ysbeidiau yr ystyria'n briodol cyn bo'r aelod wedi cyrraedd oedran pensiwn gohiriedig, a yw'r aelod hwnnw wedi dod yn alluog i ymgymryd â chyflogaeth reolaidd.

Canlyniadau adolygu

78.—(1) Os yw'r rheolwr cynllun, yn dilyn ystyriaeth fel y crybwyllir yn rheoliad 77(1) (adolygu dyfarniad afiechyd neu dalu pensiwn ymddeol yn gynnar), yn penderfynu(1) bod aelod (U), sy'n cael pensiwn afiechyd haen uchaf, wedi dod yn alluog i ymgymryd â chyflogaeth reolaidd, rhaid terfynu hawlogaeth U i gael y pensiwn hwnnw gydag effaith ar unwaith.

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), rhaid parhau i dalu pensiwn afiechyd haen isaf i aelod y mae ei hawlogaeth i gael pensiwn afiechyd haen uchaf yn dod i ben.

- (3) Os yw—

- (a) rheolwr cynllun, yn dilyn ystyriaeth fel y crybwyllir yn rheoliad 77(1) (adolygu dyfarniad afiechyd neu dalu pensiwn ymddeol yn gynnar), yn penderfynu bod aelod (I) sy'n cael pensiwn afiechyd haen isaf wedi dod yn

(1) Mae rheoliad 162 (rôl YMCA mewn penderfyniadau gan y rheolwr cynllun) yn ei gwneud yn ofynnol bod rheolwr y cynllun yn cael barn YMCA mewn rhai amgylchiadau.

alluog i gyflawni'r dyletswyddau sy'n briodol i'r rôl yr ymddeolodd I ohoni ar sail afiechyd;
a

- (b) y cyflogwr yn cynnig cyflogaeth i I yn y rôl honno ("cynnig paragraff (3)(b)"),

rheid terfynu hawlogaeth I i gael pensiwn afiechyd haen isaf, pa un ai yw I yn derbyn neu'n gwrthod y cynnig.

(4) Rhaid i'r cyflogwr, drwy hysbysiad ysgrifenedig, wrth wneud cynnig paragraff (3)(b), bennu dyddiad pan ystyrir y bydd yr aelod wedi gwrthod y cynnig os na fydd yr aelod wedi derbyn y cynnig erbyn y dyddiad hwnnw.

(5) Mae pensiwn afiechyd haen isaf yn peidio â bod yn daladwy ar y cynharaf o'r dyddiadau canlynol—

- (a) y dyddiad pan fo aelod yn ailddechrau mewn cyflogaeth gynllun yn unol â chynnig paragraff (3)(b);
(b) unrhyw ddyddiad ar ôl gwneud y cynnig paragraff (3)(b) a bennir gan y cyflogwr drwy hysbysiad o dan baragraff (4).

(6) Pan fo aelod yn gwrthod cynnig paragraff (3)(b), rhaid sefydlu cyfrif aelod gohiriedig o dan reoliad 57 (cyfrif a sefydlir wedi i ddyfarniad afiechyd beidio â bod yn daladwy) o'r dyddiad y bydd dyfarniad afiechyd yr aelod hwnnw yn peidio â bod yn daladwy yn unol â pharagraff (5).

(7) Os yw'r rheolwr cynllun, yn dilyn ystyriaeth fel y crybwyllir yn rheoliad 77(2) (adolygu dyfarniad afiechyd neu dalu pensiwn ymddeol yn gynnar), wedi cael barn gan yr YMCA sy'n datgan bod yr aelod gohiriedig (P), y telir ei bensiwn gohiriedig yn gynnar, wedi dod yn alluog i ymgymryd â chyflogaeth reolaidd, rhaid terfynu hawlogaeth P i gael taliad cynnar o'r pensiwn gydag effaith ar unwaith a rhaid addasu cyfrif aelod gohiriedig P o dan reoliad 56 (addasu cyfrif wedi i daliadau cynnar o bensiwn gohiriedig ddod i ben).

PENNOD 5

Talu buddion ymddeol

Cychwyn pensiynau

79.—(1) Mae'r cyfnod cyntaf y bydd unrhyw bensiwn ymddeol yn daladwy ar unwaith ar ei gyfer wedi i aelod adael cyflogaeth gynllun yn dechrau gyda'r diwrnod ar ôl y dyddiad pan fo'r gyflogaeth yn dod i ben, os yw'r aelod wedi gwneud hawliad cyn y dyddiad hwnnw am i'r pensiwn gael ei dalu.

(2) Os nad yw aelod actif wedi hawlio taliad o'r pensiwn ymddeol cyn y dyddiad y mae'r aelod hwnnw'n ymddeol, bydd y pensiwn yn daladwy o

ddyddiad ar ôl i'r hawliad gael ei wneud, ac yr hysbysir yr aelod ohono gan y rheolwr cynllun.

(3) Os yw cyflogwr aelod actif wedi penderfynu talu pensiwn ymddeol i'r aelod hwnnw cyn bo'r aelod yn cyrraedd oedran pensiwn arferol, gan arfer y pwerau yn rheoliad 71 (ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr), mae'r cyfnod cyntaf y bydd y pensiwn yn daladwy ar ei gyfer yn dechrau ar y diwrnod ar ôl i gyflogaeth gynllun yr aelod ddod i ben.

(4) Yn achos aelod actif sy'n arfer yr opsiwn o ran-ymddeoliad, mae'r cyfnod cyntaf y bydd unrhyw bensiwn ymddeol yn daladwy ar ei gyfer yn dechrau ar y diwrnod ar ôl y dyddiad yr arferir yr opsiwn o ran-ymddeoliad.

(5) Yn achos aelod gohiriedig, mae'r cyfnod cyntaf y bydd taliad unrhyw bensiwn ymddeol yn daladwy ar ei gyfer yn dechrau ar y dyddiad y mae'r aelod yn cyrraedd oedran pensiwn gohiriedig pan fo aelod gohiriedig wedi hawlio taliad pensiwn ymddeol, oni fydd yr aelod hwnnw wedi rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun cyn bo'r aelod yn cyrraedd oedran pensiwn gohiriedig, yn gofyn am—

- (a) gohirio talu, drwy hysbysiad a roddir i'r rheolwr cynllun fwy na thri mis cyn bo'r aelod yn cyrraedd oedran pensiwn gohiriedig, ac ni chaiff unrhyw ohiriad o'r fath ymestyn y tu hwnt i'r diwrnod cyn 75fed pen-blwydd yr aelod;
- (b) talu'r pensiwn ymddeol cyn yr oedran pensiwn gohiriedig ar ôl didynnu'r gostyngiad talu'n gynnar; neu
- (c) talu'r pensiwn ymddeol yn gynnar o dan reoliad 76 (talu pensiwn ymddeol yn gynnar i aelod gohiriedig) ar sail anallu i ymgymryd â chyflogaeth reolaidd.

(6) Pan fo hawl gan aelod actif i gael pensiwn afiechyd haen isaf neu bensiwn afiechyd haen uchaf o dan reoliad 74 (hawlogaeth i bensiwn afiechyd haen isaf a phensiwn afiechyd haen uchaf), mae'r cyfnod cyntaf y bydd pensiwn ymddeol yn daladwy ar ei gyfer yn dechrau ar y diwrnod ar ôl y dyddiad y terfynir cyflogaeth gynllun yr aelod.

(7) Pan fo aelod gohiriedig wedi gwneud cais y cyfeirir ato ym mharagraff (5)(c) a phan fo hawl ganddo i gael y taliad cynnar o bensiwn ymddeol, mae'r cyfnod cyntaf y bydd y pensiwn yn daladwy ar ei gyfer yn dechrau ar y dyddiad y daeth yr aelod gohiriedig yn analluog i ymgymryd â chyflogaeth reolaidd oherwydd gwendid corfforol neu feddyliol, neu, os na ellir canfod y dyddiad hwnnw, o ddyddiad y cais gan yr aelod i'r rheolwr cynllun am daliad cynnar.

(8) Pan fo aelod gohiriedig wedi gwneud cais y cyfeirir ato ym mharagraff (5)(a) neu (b), bydd y pensiwn yn daladwy o ddyddiad ar ôl gwneud yr

hawliad amdano, yr hysbysir yr aelod ohono gan y rheolwr cynllun.

Opsiwn i gymudo rhan o'r pensiwn

80.—(1) Caiff aelod sy'n cael yr hawl i daliad ar unwaith o bensiwn ymddeol arfer opsiwn o dan y rheoliad hwn i gyfnewid rhan o'r pensiwn am gyfandaliad.

(2) Ni chaniateir arfer yr opsiwn ac eithrio—

- (a) drwy hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun, sy'n nodi'r swm sydd i'w gymudo; a
- (b) cyn gwneud y taliad cyntaf o'r pensiwn.

(3) Os yw aelod yn arfer yr opsiwn, am bob £1 o ostyngiad i swm cyfradd flynyddol pensiwn yr aelod, rhaid talu i'r aelod gyfandaliad o £12.

(4) Ni chaiff aelod gyfnewid am gyfandaliad o dan y rheoliad hwn fwy na'r lleiaf o'r canlynol—

- (a) 25% o'r pensiwn; a
- (b) cyfran o'r pensiwn i'r graddau y byddai'n achosi taliad trethadwy o'r cynllun⁽¹⁾ at ddibenion Rhan 4 o DC 2004.

(5) Nid yw'r rheoliad hwn yn gymwys i bensiwn sy'n deillio o hawliau credyd pensiwn os oedd yr aelod â debyd pensiwn, y mae'r pensiwn yn deillio o'i hawliau, wedi cael cyfandaliad o dan y rheoliad hwn cyn y dyddiad yr oedd y gorchymyn rhannu pensiwn yn cael effaith.

(6) Nid yw'r rheoliad hwn yn gymwys i bensiwn afiechyd haen uchaf.

PENNOD 6

Dyrannu rhan o bensiwn

Dewisiad i ddyrannu

81.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phensiwn enilledig ymddeol sy'n daladwy mewn cysylltiad â gwasanaeth pensiynadwy aelod o dan y cynllun hwn.

(2) Caiff aelod actif neu aelod gohiriedig wneud dewisiad i ddyrannu i fuddiolwr hyd at draean o swm y gyfradd flynyddol o unrhyw rai o bensiynau ymddeol yr aelod o dan y cynllun hwn (“dewisiad i ddyrannu”).

(3) Rhaid i fuddiolwr dewisiad i ddyrannu, pan wneir y dewisiad i ddyrannu, fod yn un o'r personau canlynol—

(1) Gweler adran 241 o Ddeddf Cyllid 2004. Diwygiwyd yr adran honno gan Ddeddf Cyllid 2011 (p. 11), Atodlen 16, paragraff 74 a chan Ddeddf Cyllid 2006 (p. 25), Atodlen 21, paragraff 9.

- (a) priod, partner sifil neu bartner sy'n cyd-fyw â'r aelod actif neu'r aelod gohiriedig; neu
- (b) gyda chydysniad y rheolwr cynllun, unrhyw berson arall sy'n dibynnu'n sylweddol ar yr aelod actif neu'r aelod gohiriedig, ac a fuasai'n ddibynnydd yr aelod at ddibenion paragraff 15(2) neu (3) o Atodlen 28 i DC 2004 pe buasai farw'r aelod pan wnaed y dewisiad(1).

(4) Caiff y rheolwr cynllun atal cydsyniad o dan baragraff (3)(b) os nad yw'r rheolwr cynllun wedi ei fodloni bod y person yn dibynnu'n sylweddol ar yr aelod actif neu'r aelod gohiriedig.

(5) Os yw aelod yn dymuno dyrannu pensiwn i fwy nag un buddiolwr, rhaid gwneud dewisiad ar wahân mewn cysylltiad â phob buddiolwr.

(6) Pan ddyrennir mwy nag un gyfran o bensiwn penodol, ni chaiff cyfanswm y cyfrannau o'r pensiwn hwnnw a ddyrennir fod yn fwy na'r gyfran o'r pensiwn hwnnw a gedwir gan yr aelod actif neu'r aelod gohiriedig.

(7) Os yw paragraff (8) yn gymwys, ni chaiff yr aelod wneud dewisiad i ddyrannu dim mwy na'r gyfran o'r pensiwn (ar ôl didynnu swm y cymudiad, os oes un) sydd dros ben y lleiafswm gwarantedig, wedi ei lluosu gyda pha bynnag ffactor a ddynodir ar gyfer person o ddisgrifiad yr aelod mewn tablau a ddarperir gan y rheolwr cynllun, gan roi sylw i ganllawiau actiwaraid.

(8) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os oes gan yr aelod leiafswm gwarantedig o dan adran 14 (lleiafswm gwarantedig enillydd) o DCauP 1993 mewn perthynas â'r cyfan neu ran o bensiwn, o ganlyniad i dderbyn gan y cynllun daliad trosglwyddo oddi wrth gynllun pensiwn arall, yr oedd gan yr aelod leiafswm gwarantedig o'r fath mewn cysylltiad ag ef.

Gwneud dewisiad i ddyrannu

82.—(1) Pan fo aelod actif neu aelod gohiriedig yn bwriadu gwneud dewisiad i ddyrannu, rhaid i'r aelod hwnnw—

- (a) bodloni'r rheolwr cynllun fod yr aelod hwnnw mewn iechyd da a bod ganddo ddisgwyliad oes normal; a
- (b) rhoi i'r rheolwr cynllun hysbysiad ysgrifenedig o ddewisiad i ddyrannu (“hysbysiad dyrannu”), gan bennu—
 - (i) y gyfran,
 - (ii) enw a chyfeiriad y buddiolwr,

(1) Diwygiwyd paragraff 15(2) gan baragraff 26 o Atodlen 10 i Ddeddf Cyllid 2005 (p. 7) ac O.S. 2005/3229.

(iii) rhyw'r buddiolwr, a

(iv) dyddiad geni'r buddiolwr.

(2) Rhaid rhoi'r hysbysiad dyrannu, y caniateir ei anfon drwy'r post, ddim cynharach na dau fis cyn bo'r pensiwn yn dod yn daladwy.

(3) Pan fo'r gofynion ym mharagraffau (1) a (2) wedi eu bodloni, rhaid i'r rheolwr cynllun hysbysu'r aelod ei fod wedi derbyn y dewisiad i ddyrannu.

(4) Ni fydd dewisiad yn cael effaith os bydd farw'r aelod neu'r buddiolwr cyn i'r hysbysiad dyrannu gael effaith.

Effaith dyrannu

83.—(1) Os bydd dewisiad i ddyrannu yn cael effaith, bydd pensiwn ymddeol yr aelod yn cael ei leihau yn unol â hynny.

(2) Os bydd hysbysiad dyrannu yn cael effaith, bydd yn gwneud hynny ar y diwrnod y daw'r pensiwn ymddeol yn daladwy.

(3) Pan fo hysbysiad dyrannu wedi cael effaith, a'r buddiolwr yn goroesi'r pensiyndwr, rhaid i'r rheolwr cynllun, o ddyddiad marwolaeth y pensiyndwr, dalu pensiwn i'r buddiolwr am ei oes ("pensiwn dyranedig") o swm a benderfynir gan y rheolwr cynllun yn unol â chanllawiau actiwaraid sydd mewn grym pan fo'r hysbysiad dyrannu yn cael effaith, gan roi sylw i—

(a) y swm o'r pensiwn ymddeol a ddyrannwyd o dan y dewisiad; a

(b) oedran y pensiyndwr a'r buddiolwr ar y dyddiad pan roddwyd yr hysbysiad dyrannu.

(4) Pan fo mwy nag un gyfran o bensiwn ymddeol yr aelod wedi eu dyrannu, rhaid gwneud cyfrifiad ar wahân o dan baragraff (3) mewn cysylltiad â phob dyraniad.

(5) Pan fo—

(a) hysbysiad dyrannu wedi cael effaith; a

(b) y buddiolwr yn marw cyn y pensiyndwr,

rhaid i'r rheolwr cynllun dalu i'r pensiyndwr (gan wahaniaethu rhwng y taliad ac unrhyw bensiwn arall sy'n daladwy i'r pensiyndwr hwnnw) y gyfran o'r pensiwn sydd wedi ei dyrannu ("y pensiwn dyraniad methodig").

(6) Pan fo paragraff (5) yn gymwys, nid oes hawl gan y pensiyndwr i adennill oddi wrth y rheolwr cynllun swm unrhyw ddiidyniad a wnaed mewn cysylltiad â'r pensiwn dyraniad methodig.

(7) Bydd dyraniad yn peidio â chael effaith at ddibenion y rheoliad hwn os byddai'n peri bod pensiwn yn cael ei dalu o dan y rheoliad hwn i fuddiolwr nad yw—

- (a) yn briod â'r aelod, yn bartner sifil i'r aelod nac yn bartner sy'n cyd-fyw â'r aelod ar—
 - (i) y dyddiad y caiff yr aelod yr hawl i gael y pensiwn, neu
 - (ii) pan fydd farw'r aelod; nac
- (b) yn ddibynnydd yr aelod at ddibenion paragraff 15(2) neu (3) o Atodlen 28 i DC 2004 pan fydd farw'r aelod.

Addasu budd a ddyrannwyd

84.—(1) Caniateir addasu swm y pensiwn dyranedig sy'n daladwy i fuddiolwr dewisiad i ddyrannu, mewn modd sydd i'w benderfynu gan y rheolwr cynllun os—

- (a) bydd farw'r aelod a wnaeth y dewisiad i ddyrannu ar ôl cyrraedd 75 mlwydd oed; a
- (b) ar farwolaeth yr aelod, nad yw swm y pensiwn dyranedig sy'n daladwy i'r buddiolwr yn gymwys fel pensiwn cynllun dibynnyddion o dan adran 167 (y rheolau buddion marwolaeth pensiwn) o DC 2004(1).

(2) Yn y rheoliad hwn, mae i "pensiwn dyranedig" ("*allocated pension*") yr un ystyr a roddir yn rheoliad 83(3) (effaith dyrannu).

RHAN 6

Buddion marwolaeth

PENNOD 1

Dehongli

Ystyr "partner sy'n goroesi"

85.—(1) At ddibenion y Rheoliadau hyn, mae person yn bartner sy'n goroesi mewn perthynas ag aelod os yw'r person hwnnw, ar ddyddiad marwolaeth yr aelod—

- (a) yn briod â'r aelod neu'n bartner sifil i'r aelod;
- (b) yn cyd-fyw â'r aelod ac—
 - (i) nad yw'n briod â'r aelod hwnnw nac mewn partneriaeth sifil â'r aelod hwnnw,
 - (ii) nad yw'n briod ag unrhyw berson arall nac yn bartner sifil i unrhyw berson arall,
 - (iii) gallai ymuno mewn priodas neu bartneriaeth sifil â'r aelod o dan gyfraith

(1) Diwygiwyd adran 167 gan Ddeddf Cyllid 2007 (p. 11), Atodlen 20, paragraff 22; Deddf Cyllid 2011 (p. 11), Atodlen 16, paragraff 11 a Deddf Cyllid 2014 (p. 26), adran 41(2). Gweler hefyd Ran 2 o Atodlen 28 i Ddeddf Cyllid 2011, am ystyron yr ymadroddion a ddefnyddir yn adran 167.

Cymru a Lloegr ond nad yw wedi gwneud hynny,

- (iv) yn ddibynnol yn ariannol ar yr aelod o'r cynllun, neu mewn cyflwr o gyd-ddibyniaeth ariannol gilyddol â'r aelod o'r cynllun, a
- (v) mewn perthynas hirdymor â'r aelod o'r cynllun.

(2) Ym mharagraff (1), ystyr “perthynas hirdymor” (“*long-term relationship*”) yw perthynas sydd wedi parhau am gyfnod o ddwy flynedd o leiaf, sy'n diweddu ar y dyddiad y digwydd i fater statws y person mewn perthynas â'r aelod gael ei ystyried, neu pa bynnag gyfnod byrrach a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun mewn unrhyw achos priodol.

(3) Yn y Rheoliadau hyn, ystyr “partner sy'n cydfyw” (“*cohabiting partner*”) yw person sy'n bodloni'r gofynion ym mharagraff (1)(b).

Ystyr “cyfnod dechreuol”

86. At ddibenion y Rhan hon, ystyr “cyfnod dechreuol” (“*initial period*”) yw'r cyfnod o 13 wythnos sy'n cychwyn ar y diwrnod ar ôl marwolaeth yr aelod, pan ganiateir i bensiwn profedigaeth fod yn daladwy i unrhyw bartner sy'n goroesi neu i blentyn cymwys.

PENNOD 2

Pensiynau ar gyfer partneriaid sy'n goroesi

Pensiwn sy'n daladwy i bartner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod actif

87.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phartner sy'n goroesi aelod a fu farw, os oedd yr aelod, ar ddyddiad ei farwolaeth, yn aelod actif gyda mwy na thri mis o wasanaeth cymwys.

(2) Mae hawl gan bartner sy'n goroesi, ac y mae'r rheoliad hwn yn gymwys iddo, i gael pensiwn partner sy'n goroesi.

(3) Yn ddarostyngedig i reoliad 91 (lleihau pensiynau mewn achosion o wahaniaeth oedran eang), cyfradd flynyddol pensiwn y partner sy'n goroesi yw swm sy'n hafal i hanner y pensiwn y byddai hawl gan yr aelod i'w gael pe bai'r aelod wedi ymddeol ar sail afiechyd gyda dyfarniad o bensiwn afiechyd haen uchaf ar ddyddiad marwolaeth yr aelod.

Pensiwn sy'n daladwy i bartner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod gohiriedig

88.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phartner sy'n goroesi aelod a oedd, ar ddyddiad ei farwolaeth, yn aelod gohiriedig.

(2) Mae hawl gan bartner sy'n goroesi, ac y mae'r rheoliad hwn yn gymwys iddo, i gael pensiwn partner sy'n goroesi.

(3) Yn ddarostyngedig i reoliad 91 (lleihau pensiynau mewn achosion o wahaniaeth oedran eang), cyfradd flynyddol pensiwn y partner sy'n goroesi yw swm sy'n hafal i hanner y swm dros dro o pensiwn gohiriedig a bennir yng nghyfrif yr aelod gohiriedig a swm y pensiwn ychwanegol (os oes un) a bennir yn y cyfrif pensiwn ychwanegol.

Pensiwn sy'n daladwy i bartner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod-bensiynwr

89.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phartner sy'n goroesi aelod (P) a oedd, ar ddyddiad ei farwolaeth, yn aelod-bensiynwr.

(2) Mae hawl gan bartner sy'n goroesi, ac y mae'r rheoliad hwn yn gymwys iddo, i gael pensiwn partner sy'n goroesi.

(3) Yn ddarostyngedig i reoliad 91 (lleihau pensiynau mewn achosion o wahaniaeth oedran eang), cyfradd flynyddol pensiwn y partner sy'n goroesi yw swm sy'n hafal i hanner swm y gyfradd flynyddol o pensiwn ymddeol a oedd yn daladwy i P yn union cyn ei farwolaeth.

(4) Os oedd gostyngiad talu'n gynnar wedi ei wneud ar ymddeoliad P, y swm ym mharagraff (2) yw hanner y swm o pensiwn ymddeol a fyddai wedi bod yn daladwy i P pe na bai'r gostyngiad hwnnw wedi ei wneud.

Pensiwn profedigaeth: partner sy'n goroesi

90.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), mae hawl gan bartner sy'n goroesi aelod actif, neu aelod-bensiynwr, i gael pensiwn profedigaeth am y cyfnod dechreuol.

(2) Nid oes hawl gan bartner sy'n goroesi aelod actif i gael pensiwn profedigaeth os nad oedd gan yr aelod actif dri mis o leiaf o wasanaeth cymwys.

(3) Os oedd yr aelod yn aelod actif ar ddyddiad ei farwolaeth, mae swm wythnosol y pensiwn profedigaeth sy'n daladwy o dan baragraff (1) yn hafal i'r gwahaniaeth rhwng swm wythnosol y tâl pensiynadwy a delid i'r aelod ar ddyddiad ei farwolaeth neu, os trinnid yr aelod fel pe bai'n cael tâl pensiynadwy tybiedig, y swm wythnosol o dâl pensiynadwy tybiedig, a swm wythnosol pensiwn y partner sy'n goroesi.

(4) Os oedd yr aelod yn aelod-bensiynwr ar ddyddiad ei farwolaeth, mae swm wythnosol y pensiwn profedigaeth sy'n daladwy o dan baragraff (1) yn hafal i'r gwahaniaeth rhwng swm wythnosol y pensiwn yr oedd hawl gan yr aelod i'w gael ar ddyddiad ei

farwolaeth, a swm wythnosol pensiwn y partner sy'n goroesi.

Lleihau pensiynau mewn achosion o wahaniaeth oedran eang

91.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os yw pensiwn partner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod o'r cynllun hwn, yn daladwy i berson sydd dros 12 mlynedd yn iau na'r aelod.

(2) Gostyngir cyfradd flynyddol y pensiwn hwnnw gan y lleiaf o'r canlynol—

- (a) 50% o swm cyfradd flynyddol y pensiwn a gyfrifwyd felly; neu
- (b) $2.5 \times (N - 12)\%$ o'r swm hwnnw,

lle mae N yn dynodi'r nifer o flynyddoedd cyfan y mae'r partner sy'n goroesi yn iau na'r aelod.

Lleiafswm pensiwn gwarantedig goroeswr

92.—(1) Os oes gan berson sy'n briod neu'n bartner sifil sy'n goroesi aelod actif, aelod gohiriedig neu aelod-bensiynwr ymadawedig, leiafswm gwarantedig o dan adran 17(1) o DCauP 1993 mewn perthynas â buddion mewn cysylltiad â'r aelod ymadawedig o dan y cynllun hwn—

- (a) nid oes dim yn y Rheoliadau hyn sy'n caniatáu, nac yn ei gwneud yn ofynnol, unrhyw beth a fyddai'n peri i ofynion a wnaed gan, neu o dan, y Ddeddf honno mewn perthynas â pherson o'r fath, a hawliau person o'r fath o dan gynllun, beidio â chael eu bodloni yn achos y person;
- (b) nid oes dim yn y Rheoliadau hyn sy'n rhwystro unrhyw beth rhag cael ei wneud, sy'n angenrheidiol neu'n hwylus at y diben o fodloni gofynion o'r fath yn achos y person.

(2) Nid yw paragraffau (3) a (4) yn lleihau dim ar gyffredinolrwydd paragraff (1).

(3) Mae'r paragraff hwn yn gymwys pan, ac eithrio o ganlyniad i'r rheoliad hwn—

- (a) na fyddai pensiwn yn daladwy i'r partner sy'n goroesi o dan y Rhan hon; neu
- (b) byddai cyfradd wythnosol y pensiynau sy'n daladwy yn llai na'r lleiafswm gwarantedig.

(1) Diwygiwyd adran 17 gan Ddeddf Cyfraniadau Nawdd Cymdeithasol (Trosglwyddo Swyddogaethau etc.) 1999 (p. 2), Atodlen 1, paragraff 39; Deddf Cymorth Plant, Pensiynau a Nawdd Cymdeithasol 2000 (p. 19), Atodlen 5, paragraff 1 ac Atodlen 9, Rhan 3; Deddf Pensiynau 2004 (p. 35), adran 284(2); Deddf Pensiynau 2007 (p. 22), adran 14(2); Deddf Priodasau (Cyplau o'r Un Rhyw) 2013 (p. 30), Atodlen 4, paragraffau 18 ac 20; ac O.S. 2005/2050 a 2014/560.

- (4) Os yw paragraff (3) yn gymwys—
- (a) mae pensiwn sydd â'i gyfradd wythnosol yn hafal i'r lleiafswm gwarantedig yn daladwy am ei oes i'r partner sy'n goroesi neu, yn ôl fel y digwydd, bydd pensiynau sydd â'u cyfradd wythnosol gyfanredol yn hafal i'r lleiafswm gwarantedig yn daladwy felly; neu
 - (b) os yw paragraff (3)(b) yn gymwys, cynyddir y pensiynau sy'n daladwy i'r swm a bennir yn is-baragraff (a).
- (5) Nid yw paragraff (4) yn gymwys i bensiwn—
- (a) sydd wedi ei fforffedu—
 - (i) o ganlyniad i gollfarn am frad, neu
 - (ii) mewn achos pan fo'r drosedd berthnasol o dan reoliad 181 (fforffedu: troseddau a gyflawnir gan aelodau, partneriaid sy'n goroesi neu blant cymwys) yn dod o fewn paragraff (b) o'r diffiniad, yn y rheoliad hwnnw, o "trosedd berthnasol" (troseddau o dan y Deddfau Cyfrinachau Swyddogol); neu
 - (b) pan fo'r pensiwn hwnnw wedi ei gymudo o dan reoliad 177 (cymudo pensiynau bach), a'r amodau yn rheoliad 60 o Reoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Contractio Allan) 1996(1) wedi eu bodloni.

PENNOD 3

Pensiynau ar gyfer plant cymwys

Pensiwn plentyn cymwys

93.—(1) Os bydd farw aelod, sydd â thri mis o leiaf o wasanaeth cymwys, gan adael plentyn cymwys, mae pensiwn plentyn cymwys yn daladwy, a phensiwn profedigaeth, wrth ddibynnu ar amgylchiadau'r aelod ymadawedig, yn daladwy, mewn cysylltiad â'r plentyn.

(2) Nid oes pensiwn plentyn cymwys yn daladwy mewn cysylltiad ag unrhyw gyfnod cyn genedigaeth plentyn.

(3) Os yw'r plentyn, ar ôl dyddiad marwolaeth yr aelod, yn peidio â bod yn blentyn cymwys bydd y pensiwn yn peidio â bod yn daladwy oni bai a hyd nes bo'r plentyn yn dod yn blentyn cymwys drachefn; ond os na fydd y plentyn yn peidio â bod yn blentyn cymwys, bydd y pensiwn yn daladwy am ei oes.

(1) O.S. 1996/1172. Amnewidiwyd rheoliad 60 gan O.S. 2006/744 ac fe'i diwygiwyd gan O.S. 2006/1337, 2009/2930 a 2010/499.

Ystyr “plentyn cymwys”

94.—(1) Yn y Rheoliadau hyn, mewn perthynas ag aelod ymadawedig, ystyr “plentyn” (“*child*”) yw—

- (a) plentyn naturiol, llysbentyn neu blentyn mabwysiedig yr aelod; neu
- (b) plentyn naturiol, llysbentyn neu blentyn mabwysiedig priod yr aelod, neu blentyn naturiol, llysbentyn neu blentyn mabwysiedig i bartner sifil yr aelod neu i bartner a oedd yn cyd-fyw â'r aelod; neu
- (c) unrhyw blentyn naturiol yr aelod, a anwyd ar ôl marwolaeth yr aelod, ac yr oedd mam y plentyn yn feichiog â'r plentyn hwnnw ar ddyddiad marwolaeth yr aelod.

(2) Mae plentyn yr aelod ymadawedig yn “blentyn cymwys” (“*eligible child*”)—

- (a) os oedd y plentyn, ar ddyddiad marwolaeth yr aelod ymadawedig, yn ddibynnol yn ariannol ar yr aelod ymadawedig hwnnw;
- (b) os nad oedd y plentyn yn briod neu mewn partneriaeth sifil; ac
- (c) os yw'r plentyn yn bodloni unrhyw un o'r amodau A i C.

(3) Amod A yw fod y person o dan 18 mlwydd oed.

(4) Amod B yw fod y person mewn addysg amser llawn neu ar gwrs sy'n parhau am o leiaf un flwyddyn, ac nad yw'r person wedi cyrraedd 23 mlwydd oed.

(5) Amod C yw fod y person, oherwydd ei anallu meddyliol neu gorfforol parhaol, yn ddibynnol ar yr aelod ymadawedig ar ddyddiad marwolaeth yr aelod ymadawedig.

Pensiwn plentyn cymwys ar farwolaeth aelod actif

95.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phlentyn cymwys aelod a fu farw, os oedd yr aelod, ar ddyddiad ei farwolaeth, yn aelod actif a chanddo fwy na thri mis o wasanaeth cymwys.

(2) Cyfradd flynyddol pensiwn plentyn cymwys y mae'r rheoliad hwn yn gymwys iddo yw swm sy'n hafal i'r gyfran benodedig o'r pensiwn y byddai hawl gan yr aelod i'w chael pe bai'r aelod wedi ymddeol ar sail afiechyd gyda dyfarniad o bensiwn afiechyd haen uchaf ar y dyddiad y bu farw'r aelod.

Pensiwn plentyn cymwys sy'n daladwy ar farwolaeth aelod gohiriedig

96.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phlentyn cymwys aelod a fu farw, os oedd yr aelod, ar ddyddiad ei farwolaeth, yn aelod gohiriedig.

(2) Y gyfradd flynyddol o bensiwn plentyn cymwys yw swm sy'n hafal i'r gyfran benodedig o swm dros dro o bensiwn gohiriedig a bennir yn y cyfrif aelod gohiriedig a swm y pensiwn ychwanegol (os oes un) a bennir yn y cyfrif pensiwn ychwanegol.

Pensiwn plentyn cymwys sy'n daladwy ar farwolaeth aelod-bensiynwr

97.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â phlentyn cymwys aelod a fu farw, os oedd yr aelod, ar ddyddiad ei farwolaeth, yn aelod-bensiynwr (P).

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), cyfradd flynyddol o bensiwn plentyn cymwys yw swm sy'n hafal i'r gyfran benodedig o swm y pensiwn ymddeol a oedd yn daladwy i P yn union cyn ei farwolaeth.

(3) Os gwnaed gostyngiad talu'n gynnar ar ymddeoliad P, y swm ym mharagraff (2) yw'r gyfran benodedig o swm y pensiwn ymddeol a fyddai wedi bod yn daladwy pe na bai'r gostyngiad hwnnw wedi ei wneud.

Cyfran benodedig

98.—(1) Y gyfran benodedig yw un chwarter os oes un plentyn cymwys ar ddyddiad marwolaeth yr aelod.

(2) Os oes mwy nag un plentyn cymwys ar ddyddiad marwolaeth yr aelod, y gyfran benodedig yw hanner y pensiwn a grybwyllir yn rheoliadau 95 (pensiwn plentyn cymwys ar farwolaeth aelod actif), 96 (pensiwn plentyn cymwys sy'n daladwy ar farwolaeth aelod gohiriedig) a 97 (pensiwn plentyn cymwys sy'n daladwy ar farwolaeth aelod-bensiynwr) wedi ei rannu â nifer y plant cymwys fel bod pob plentyn cymwys yn cael cyfran gyfartal.

(3) Os yw person yn peidio â bod yn blentyn cymwys, rhaid i daliadau pensiwn y person hwnnw beidio, ac os oes dal mwy nag un plentyn cymwys, rhaid i swm y pensiwn hwnnw gael ei ddosrannu'n gyfartal rhwng y plant cymwys sy'n weddill (os oes rhai).

Cynnydd mewn pensiwn plentyn cymwys pan nad oes partner sy'n goroesi

99.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os nad oedd gan unrhyw berson, ar ddyddiad marwolaeth yr aelod, hawl i gael pensiwn partner sy'n goroesi.

(2) Os yw'r rheoliad hwn yn gymwys, ac os oes plentyn cymwys, mae hawl gan y plentyn hwnnw hefyd i gael y swm o bensiwn yn unol â pharagraffau (3) neu (4) y byddai partner sy'n goroesi wedi ei gael—

- (a) o dan reoliad 87 (pensiwn sy'n daladwy i bartner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod actif) os oedd yr aelod (P) yn aelod actif ar ddyddiad ei farwolaeth;
- (b) o dan reoliad 88 (pensiwn sy'n daladwy i bartner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod gohiriedig) os oedd P yn aelod gohiriedig ar ddyddiad ei farwolaeth;
- (c) o dan reoliad 89 (pensiwn sy'n daladwy i bartner sy'n goroesi, ar farwolaeth aelod-bensiynwr) os oedd P yn aelod-bensiynwr ar ddyddiad ei farwolaeth.

(3) Os nad oes dim ond un plentyn cymwys, bydd y plentyn hwnnw'n cael swm ychwanegol sy'n hafal i'r swm a ganfyddir yn unol â pharagraff (2).

(4) Os oes mwy nag un plentyn cymwys ar ddyddiad marwolaeth P, rhennir y swm a ganfyddir yn unol â pharagraff (2) rhwng nifer y plant cymwys, fel bod pob plentyn cymwys yn cael cyfran gyfartal.

(5) Os yw person yn peidio â bod yn blentyn cymwys, rhaid i daliadau cyfran y person hwnnw o'r swm a ganfyddir yn unol â pharagraff (2) beidio, a rhaid dosrannu'r gyfran honno yn gyfartal rhwng y plant cymwys sy'n weddill (os oes rhai).

Cynnydd ym mhensiwn plentyn cymwys os oedd yr aelod yn aelod â debyd pensiwn

100. Os oedd buddion yr aelod, ar ddyddiad ei farwolaeth, yn ddarostyngedig i ostyngiad o dan adran 31 o DDLIPh 1999, rhaid cyfrifo unrhyw bensiwn plentyn cymwys fel pe na bai'r gostyngiad hwnnw wedi ei wneud.

Pensiwn profedigaeth: plentyn cymwys

101.—(1) Os nad oes pensiwn partner sy'n goroesi yn daladwy ar farwolaeth yr aelod, mae pensiwn profedigaeth yn daladwy i blentyn cymwys sydd â hawl i gael pensiwn plentyn cymwys ar farwolaeth aelod actif neu aelod-bensiynwr.

(2) Os bydd farw'r partner sy'n goroesi cyn diwedd y cyfnod dechreuol, a phensiwn profedigaeth yn daladwy i'r partner sy'n goroesi, mae pensiwn profedigaeth yn daladwy i unrhyw blentyn cymwys am y rhan o'r cyfnod dechreuol sy'n weddill, neu, os yw'n gynharach, hyd nes bo'r plentyn yn peidio â bod yn gymwys i gael pensiwn plentyn cymwys.

(3) Os oedd yr aelod yn aelod actif ar ddyddiad ei farwolaeth, mae swm wythnosol y pensiwn profedigaeth sy'n daladwy o dan baragraffau (1) neu (2) yn hafal i'r gwahaniaeth rhwng swm wythnosol y tâl pensiynadwy a delid i'r aelod ar ddyddiad ei farwolaeth neu, os trinnid yr aelod fel pe bai'n cael tâl pensiynadwy tybiedig, y swm wythnosol o dâl

pensiynadwy tybiedig, a swm wythnosol y pensiwn partner sy'n goroesi.

(4) Os oedd yr aelod yn aelod-bensiynwr, mae swm wythnosol y pensiwn profedigaeth sy'n daladwy o dan baragraffau (1) neu (2) yn hafal i'r gwahaniaeth rhwng swm wythnosol y pensiwn yr oedd hawl gan yr aelod i'w gael ar ddyddiad ei farwolaeth a swm wythnosol y pensiwn partner sy'n goroesi.

(5) Os oes mwy nag un plentyn cymwys, rhennir swm wythnosol y pensiwn profedigaeth sy'n daladwy o dan baragraffau (1) neu (2) gyda nifer y plant cymwys, fel bod pob plentyn cymwys yn cael cyfran gyfartal.

(6) Os yw person yn peidio â bod yn blentyn cymwys cyn diwedd y cyfnod dechreuol, rhaid i daliadau cyfran y person hwnnw o'r pensiwn profedigaeth beidio, a rhaid dosrannu'r gyfran honno yn gyfartal rhwng y plant cymwys sy'n weddill (os oes rhai).

PENNOD 4

Cyfundaliadau o fuddion marwolaeth

Ystyr “tâl terfynol”

102.—(1) Yn y Bennod hon, ystyr “tâl terfynol” (“*final pay*”) yw'r mwyaf o'r canlynol—

- (a) swm tâl pensiynadwy yr aelod yn ystod y cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy yr aelod yn y cyfnod o 365 diwrnod sy'n diweddu gyda'r diwrnod olaf o wasanaeth pensiynadwy; a
- (b) swm tâl pensiynadwy yr aelod yn ystod y cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy yr aelod yn y cyfnod o dair blynedd sy'n diweddu gyda'r diwrnod olaf o wasanaeth pensiynadwy, wedi ei rannu gyda thri.

(2) Os oedd y cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy yr aelod yn llai na 365 diwrnod, y swm ym mharagraff (1)(a) yw swm sy'n hafal i dâl blynyddol terfynol yr aelod;

(3) At y diben o benderfynu pa un o'r symiau a grybwyllir ym mharagraff (1) yw'r mwyaf—

- (a) os oedd y cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy yr aelod yn llai na thair blynedd, y swm ym mharagraff (1)(b) yw cyfanswm y tâl pensiynadwy a gafodd am y gwasanaeth hwnnw wedi ei rannu gyda nifer y blynyddoedd mewn gwasanaeth pensiynadwy, a gyfrifir yn unol â rheoliad 192 (cyfrifo cyfnodau o aelodaeth a gwasanaeth); a
- (b) os trinnir aelod fel pe bai'n cael tâl pensiynadwy tybiedig ar gyfer unrhyw gyfnod a gynhwysir ym mharagraff (1)(a) neu (1)(b),

mae tâl pensiynadwy yn y rheoliad hwn yn cynnwys y tâl pensiynadwy tybiedig hwnnw.

(4) Ond os yw'r cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy yn cynnwys y diwrnod 29 Chwefror, mae paragraffau (1)(a) a (2) yn cael effaith fel pe rhoddid "366" yn lle "365".

Ystyr "tâl blynyddol terfynol"

103.—(1) At ddibenion y Bennod hon, tâl blynyddol terfynol aelod yw TT x 365/N, lle—

(a) TT yw tâl pensiynadwy yr aelod yn ystod cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy yr aelod; a

(b) N yw nifer y diwrnodau yn y cyfnod hwnnw.

(2) Ond os yw'r cyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy yn cynnwys y diwrnod 29 Chwefror, mae paragraff (1) yn cael effaith fel pe rhoddid "366" yn lle "365".

Y person y mae cyfandaliad budd marwolaeth yn daladwy iddo

104. Caiff y rheolwr cynllun, yn ôl ei ddisgresiwn absoliwt, dalu unrhyw gyfandaliad o fudd marwolaeth sy'n daladwy o dan y Bennod hon i, neu er budd, enwebai'r aelod, ei gynrychiolwyr personol, neu unrhyw berson y mae'n ymddangos i'r rheolwr cynllun a fu'n berthynas neu'n ddibynnydd yr aelod.

Cyfandaliad sy'n daladwy ar farwolaeth aelod actif

105.—(1) Os bydd farw aelod actif, rhaid i'r rheolwr cynllun dalu cyfandaliad budd marwolaeth.

(2) Swm y cyfandaliad budd marwolaeth yw swm sy'n hafal i dair gwaith swm tâl terfynol yr aelod.

(3) Os oes gan aelod actif fwy nag un cyfrif aelod actif, mae cyfandaliad budd marwolaeth yn daladwy mewn cysylltiad â phob un o'r cyfrifon hynny.

Cyfandaliad sy'n daladwy ar farwolaeth aelod-bensiynwr

106.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os bydd farw aelod-bensiynwr o fewn pum mlynedd ar ôl i'r pensiwn ddod yn daladwy.

(2) Os yw'r rheoliad hwn yn gymwys, rhaid i'r rheolwr cynllun dalu cyfandaliad budd marwolaeth.

(3) Mae swm y cyfandaliad budd marwolaeth yn hafal i—

(a) cyfanswm blynyddol pensiynau'r aelod, wedi ei luosi gyda phump; llai

(b) cyfanswm unrhyw daliadau pensiwn a wnaed i'r aelod o dan y cynllun hwn.

(4) Ym mharagraff (3)(a), ystyr “cyfanswm blynyddol pensiynau'r aelod” (“*total annual amount of the member's pensions*”) yw cyfanswm y gyfradd flynyddol o bensiwn ymddeol a ddangosir yng nghyfrifon pensiwn yr aelod, a gyfrifir fel pe bai dyddiad marwolaeth yr aelod yn ddyddiad cychwyn ar gyfer y pensiwn hwnnw.

(5) At ddibenion y rheoliad hwn, diystyriir unrhyw symiau a dalwyd, neu sy'n daladwy i'r aelod, neu mewn cysylltiad â'r aelod, yn y swyddogaeth o aelod â chredyd pensiwn.

Cyfundaliad sy'n daladwy ar farwolaeth mewn achosion penodol

107. Os oedd person (P) ar yr adeg y bu P farw, yn aelod-bensiynwr o'r cynllun hwn ac yn aelod actif o'r cynllun hwn, swm y cyfundaliad budd marwolaeth sy'n daladwy yw'r mwyaf o swm y cyfundaliad budd marwolaeth taladwy o dan reoliad 105 (cyfundaliad sy'n daladwy ar farwolaeth aelod actif) a swm y cyfundaliad budd marwolaeth taladwy o dan reoliad 106 (cyfundaliad sy'n daladwy ar farwolaeth aelod-bensiynwr).

Cyfundaliad sy'n daladwy ar farwolaeth aelod â chredyd pensiwn

108.—(1) Os bydd farw aelod â chredyd pensiwn cyn bod unrhyw fuddion sy'n deillio o gredyd pensiwn wedi dod yn daladwy i'r aelod, rhaid i'r rheolwr cynllun dalu cyfundaliad budd marwolaeth yn unol â pharagraff (2).

(2) Mae swm y cyfundaliad budd marwolaeth yn hafal i luoswm 2.25 a chyfradd flynyddol y pensiwn y byddai'r aelod â chredyd pensiwn wedi bod â hawl i gael, pe bai hawl wedi bod ganddo i gael taliad o'r pensiwn ar unwaith ar ddyddiad ei farwolaeth.

(3) Os bydd farw aelod â chredyd pensiwn o fewn pum mlynedd wedi i bensiwn yr aelod â chredyd pensiwn ddod yn daladwy, a chyn iddo gyrraedd 75 mlwydd oed, rhaid i'r rheolwr cynllun dalu cyfundaliad budd marwolaeth yn unol â pharagraff (4).

(4) Swm y cyfundaliad budd marwolaeth yw'r gwahaniaeth rhwng—

(a) y swm sy'n bum gwaith swm pensiwn yr aelod â chredyd pensiwn; a

(b) y rhandaliadau o bensiwn sydd wedi eu talu.

(5) Ym mharagraff (4), ystyr “swm pensiwn yr aelod â chredyd pensiwn” (“*amount of the pension credit member's pension*”) yw swm blynyddol y pensiwn hwnnw ar y dyddiad y daeth pensiwn yr aelod â chredyd pensiwn yn daladwy.

(6) Os oedd yr aelod ymadawedig yn aelod â chredyd pensiwn gyda hawl i gael dau neu ragor o gredydau

pensiwn, mae cyfandaliadau budd marwolaeth o dan y cynllun hwn yn daladwy mewn cysylltiad â'r aelod fel pe bai'r aelod yn ddau neu ragor o aelodau, pob un â hawl i gael un o'r credydau pensiwn.

PENNOD 5

Talu buddion marwolaeth

Talu pensiynau o dan y Rhan hon

109.—(1) Mae pensiwn partner sy'n goroesi neu bensiwn plentyn cymwys yn daladwy o'r diwrnod ar ôl dyddiad marwolaeth yr aelod.

(2) Rhaid talu pensiwn plentyn cymwys sy'n daladwy mewn cysylltiad â phlentyn cymwys o dan 18 mlwydd oed i ba bynnag berson arall a benderfynir gan y rheolwr cynllun, a rhaid i'r rheolwr cynllun ei gwneud yn ofynnol bod y person hwnnw'n ei ddefnyddio er budd y plentyn cymwys yn unol â chyfarwyddiadau'r rheolwr cynllun.

Pensiynau partner sy'n goroesi a phensiynau plentyn cymwys: atal dros dro ac adennill

110.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys—

- (a) os, ar farwolaeth aelod, dyfarnwyd a thalwyd pensiwn o dan y Rhan hon; a
- (b) os, yn ddiweddarach, mae'n ymddangos i'r rheolwr cynllun fod yr aelod neu'r person y talwyd y pensiwn iddo wedi gwneud datganiad anwir neu wedi celu yn fwriadol ffaith berthnasol mewn cysylltiad â'r dyfarniad.

(2) Os yw'r rheoliad hwn yn gymwys, caiff y rheolwr cynllun—

- (a) peidio â thalu'r pensiwn; a
- (b) adennill unrhyw daliad a wnaed o dan y dyfarniad.

(3) Nid yw paragraff (2) yn effeithio ar hawl y rheolwr cynllun i adennill taliad neu or-daliad o dan unrhyw ddarpariaeth arall pan fo'r rheolwr cynllun o'r farn y byddai'n briodol gwneud hynny.

Dyfarniadau dros dro o bensiynau plentyn cymwys: addasiadau diweddarach

111.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os yn dilyn marwolaeth aelod actif, aelod gohiriedig neu aelod-bensiynwr—

- (a) telir pensiwn mewn cysylltiad ag un neu ragor o bersonau o dan y Rhan hon ar y sail eu bod yn blant cymwys ar ddyddiad marwolaeth yr aelod, ac nad oedd unrhyw blant cymwys eraill ar y pryd; a

- (b) yn ddiweddarach, mae'n ymddangos—
 - (i) nad oedd person, y talwyd pensiwn o'r fath mewn cysylltiad ag ef, yn blentyn cymwys ar ddyddiad y farwolaeth,
 - (ii) bod person ychwanegol yn blentyn cymwys, neu
 - (iii) bod plentyn a anwyd ar ôl marwolaeth yr aelod yn blentyn cymwys.

(2) Caiff y rheolwr cynllun wneud pa bynnag addasiadau sy'n ofynnol yn wyneb y ffeithiau fel y maent yn ymddangos yn ddiweddarach, yn swm y pensiynau sy'n daladwy mewn cysylltiad â'r plant dan sylw, a chaiff yr addasiadau hynny fod yn gymwys yn ôl-weithredol.

(3) Nid yw paragraff (2) yn effeithio ar hawl y rheolwr cynllun i adennill taliad neu or-daliad mewn unrhyw achos pan fo'r rheolwr cynllun o'r farn y byddai'n briodol gwneud hynny.

Addasu dyfarniadau plentyn cymwys o ganlyniad i adfer buddion pensiwn

112.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo person (P) a fyddai'n gymwys i gael buddion fel partner sy'n goroesi neu fel plentyn cymwys yn dilyn marwolaeth aelod actif, aelod gohiriedig neu aelod-bensiynwr, wedi ei gollfarnu am lofruddiaeth neu ddynladdiad yr aelod hwnnw, a'r gollfarn honno wedi ei diddymu yn ddiweddarach, yn dilyn apêl.

(2) Os yw P wedyn yn gymwys i gael pensiwn partner sy'n goroesi, bydd unrhyw gynnydd mewn pensiwn plentyn cymwys o dan reoliad 99 (cynnydd mewn pensiwn plentyn cymwys pan nad oes partner sy'n goroesi) yn peidio â bod yn daladwy o'r dyddiad y diddymir y gollfarn.

(3) Os yw P wedyn yn gymwys i gael pensiwn plentyn cymwys, ac os oes mwy nag un person yn cael pensiwn plentyn cymwys ar y diwrnod cyn y diddymir y gollfarn, bydd swm pob pensiwn plentyn cymwys yn cael ei ostwng, o'r dyddiad y diddymir y gollfarn, i'r swm o bensiwn plentyn cymwys a benderfynir yn unol â'r gyfran benodedig a fyddai wedi bod yn gymwys i'r nifer hwnnw o blant cymwys.

Addasu buddion i gydymffurfio â DC 2004 pan fydd farw aelodau dros 75 mlwydd oed

- 113.**—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os—
- (a) bydd farw aelod ar ôl cyrraedd 75 mlwydd oed; a
 - (b) ac eithrio o dan y rheoliad hwn, na fyddai unrhyw ran o bensiwn, y caiff unrhyw berson yr hawl i'w gael o dan y Rhan hon yn dilyn y farwolaeth, yn gymwys fel pensiwn cynllun

dibynyddion at ddibenion adran 167 o DC 2004 (y rheolau buddion marwolaeth pensiwn).

(2) Caniateir addasu'r budd sy'n daladwy i'r person ym mha bynnag fodd a benderfynir gan y rheolwr cynllun, fel y bo'n gymwys fel pensiwn cynllun dibynyddion at ddibenion adran 167 o DC 2004.

RHAN 7

Buddion ar gyfer aelodau â chredyd pensiwn

Hawlogaeth i bensiwn aelod â chredyd pensiwn

114.—(1) Mae hawl gan aelod â chredyd pensiwn (P) o'r cynllun hwn i gael taliad o bensiwn aelod â chredyd pensiwn ar unwaith o dan y cynllun hwn—

- (a) os yw P wedi cyrraedd oedran pensiwn gohiriedig;
- (b) os yw'r gorchymyn rhannu pensiwn, y mae hawl gan P i gael y credyd pensiwn oddi tano, wedi cael effaith; ac
- (c) os yw P wedi hawlio taliad o'r pensiwn.

(2) Os oes hawl gan P i gael dau neu ragor o gredydau pensiwn, mae ganddo hawl i gael pensiwn aelod â chredyd pensiwn mewn cysylltiad â phob un o'r credydau pensiwn.

Cyfradd flynyddol pensiwn aelod â chredyd pensiwn

115. Cyfrifir cyfradd flynyddol pensiwn aelod â chredyd pensiwn drwy—

- (a) cymryd swm y pensiwn credydedig a bennir yng nghyfrif yr aelod â chredyd pensiwn; a
- (b) didynnu ohono swm y cymudiad (os oes un) a bennir yn y cyfrif hwnnw mewn perthynas â'r swm hwnnw.

Lleihau buddion aelod â debyd pensiwn

116. Mae'r buddion y mae hawl gan aelod â debyd pensiwn i'w cael o dan y Rheoliadau hyn yn ddarostyngedig i ostyngiad yn y swm perthnasol, a gyfrifir yn unol â rheoliad 63 (sefydlu cyfrif aelod â chredyd pensiwn).

Hawliau aelod â chredyd pensiwn

117. Ni chaniateir cyfuno buddion sy'n briodoladwy i gredyd pensiwn (yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol) gydag unrhyw fudd arall y mae hawl gan yr aelod â chredyd pensiwn i'w gael o dan y cynllun hwn.

Cymudo rhan o bensiwn

118.—(1) Caiff aelod â chredyd pensiwn sy'n cael yr hawl i daliad o bensiwn aelod â chredyd pensiwn o dan y cynllun hwn arfer yr opsiwn o gyfnewid rhan o'r pensiwn am gyfandaliad.

(2) Ni chaniateir arfer yr opsiwn ac eithrio drwy roi hysbysiad—

- (a) i'r rheolwr cynllun ddim cynharach na phedwar mis cyn y diweddaraf o'r canlynol—
 - (i) y dyddiad y bydd y gorchymyn rhannu pensiwn yn cael effaith, a
 - (ii) y dyddiad y bydd y person yn cyrraedd oedran pensiwn gohiriedig;
- (b) ym mha bynnag ffurf sy'n ofynnol gan y rheolwr cynllun; ac
- (c) a roddir cyn bo'r taliad cyntaf o'r pensiwn wedi ei wneud.

(3) Os yw aelod â chredyd pensiwn yn arfer yr opsiwn o dan y rheoliad hwn, am bob £1 o ostyngiad i swm cyfradd flynyddol y pensiwn, rhaid talu i'r aelod gyfandaliad o £12.

(4) Ni chaiff y gyfran a gymudir fod yn fwy na chwarter swm pensiwn yr aelod â chredyd pensiwn.

(5) Ni chaiff aelod â chredyd pensiwn gyfnewid pensiwn am gyfandaliad o dan y rheoliad hwn i'r graddau y byddai'n achosi taliad trethadwy o'r cynllun at ddibenion Rhan 4 (cynllun pensiwn etc.) o DC 2004, (gweler adran 241 o'r Ddeddf honno).

(6) Nid yw'r rheoliad hwn yn gymwys os oedd yr aelod â debyd pensiwn, y mae'r pensiwn yn deillio o'i hawliau, wedi cael cyfandaliad o dan Ran 5 (buddion ymddeol) cyn y dyddiad yr oedd y gorchymyn rhannu pensiwn yn cael effaith.

RHAN 8

Cyfraniadau

PENNOD 1

Cyfraniadau aelodau

Cyfraniadau aelodau

119.—(1) Yn ddarostyngedig i reoliadau 120 i 122 (cyfraniadau yn ystod absenoldebau), rhaid i aelod actif o'r cynllun hwn dalu cyfraniadau i'r cynllun, mewn cysylltiad â chyflogaeth gynllun, ar y gyfradd gyfraniadau sy'n gymwys i'r tâl pensiynadwy blynyddol a gaiff yr aelod hwnnw yn y cyfnod tâl sy'n cynnwys 1 Ebrill ar gyfer y gyflogaeth honno (neu, yn achos aelod actif y mae ei aelodaeth yn cychwyn ar ôl 1 Ebrill mewn unrhyw flwyddyn, y gyfradd

gyfraniadau sy'n gymwys i'r tâl pensiynadwy blynyddol y mae'r aelod yn ei gael ar ddechrau'r aelodaeth honno).

(2) Mae'r gyfradd gyfraniadau sy'n gymwys i gyflogaeth gynllun fel y'i pennir yn y tabl canlynol, gyda'r gyfradd gyfraniadau a bennir yn y golofn briodol ar gyfer y flwyddyn i'w hystyried yn gymwysadwy i'r ystod tâl pensiynadwy a bennir yn y golofn gyntaf, y mae tâl pensiynadwy blynyddol yr aelod actif, wedi ei dalgrynnu i lawr i'r bunt agosaf gyfan, yn perthyn iddo:

<i>Ystod tâl pensiynadwy ar gyfer cyflogaeth</i>	<i>Cyfradd gyfraniadau 1 Ebrill 2015-31 Mawrth 2016</i>
Hyd at £27,000	10.0%
£27,001 i £50,000	12.2%
£50,001 i £142,500	13.5%
£142,501 neu fwy	14.5%

<i>Ystod tâl pensiynadwy ar gyfer cyflogaeth</i>	<i>Cyfradd gyfraniadau 1 Ebrill 2016 – 31 Mawrth 2017</i>
Hyd at £27,270	10.0%
£27,271 i £50,500	12.5%
£50,501 i £142,500	13.5%
£142,501 neu fwy	14.5%

<i>Ystod tâl pensiynadwy ar gyfer cyflogaeth</i>	<i>Cyfradd gyfraniadau 1 Ebrill 2017 – 31 Mawrth 2018</i>
Hyd at £27,543	10.5%
£27,544 i £51,005	12.7%
£51,006 i £142,500	13.5%
£142,501 neu fwy	14.5%

<i>Ystod tâl pensiynadwy ar gyfer cyflogaeth</i>	<i>Cyfradd gyfraniadau o 1 Ebrill 2018 ymlaen</i>
Hyd at £27,818	11.0%
£27,819 i £51,515	12.9%
£51,516 i £142,500	13.5%
£142,501 neu fwy	14.5%

(3) At ddiben colofn gyntaf y tabl, rhaid i swm tâl pensiynadwy diffoddwr tân wrth gefn neu ddiffoddwr tân gwirfoddol, fod yn dâl cyfeirio'r diffoddwr tân hwnnw.

(4) At ddiben colofn gyntaf y tabl, rhaid i swm tâl pensiynadwy diffoddwr tân rheolaidd rhan-amser fod yn swm tâl pensiynadwy diffoddwr tân rheolaidd amser llawn sydd â rôl gyfatebol a hyd gwasanaeth cyfwerth.

(5) Pan fo newid yn digwydd mewn cyflogaeth gynllun, neu unrhyw newid perthnasol sy'n effeithio ar dâl pensiynadwy yr aelod yn ystod blwyddyn ariannol, a swm diwygiedig y tâl pensiynadwy yn dod o fewn ystod cyfradd gyfraniadau gwahanol, rhaid i'r rheolwr cynllun benderfynu bod rhaid cymhwyso'r gyfradd honno, a rhaid iddo roi gwybod i'r aelod pa gyfradd gyfraniadau a gymhwysir ac o ba ddyddiad y'i cymhwysir.

(6) Pan fo'r rheolwr cynllun wedi penderfynu o dan baragraff (5) fod cyfradd gyfraniadau wahanol yn gymwys, rhaid i'r aelod dalu cyfraniadau yn ôl y gyfradd honno, ar y tâl pensiynadwy y mae'r aelod hwnnw'n ei gael ar yr adeg honno.

(7) At y diben o ganfod pa gyfradd gyfraniadau sy'n gymwys o dan y rheoliad hwn, rhaid diystyru unrhyw ostyngiad mewn tâl pensiynadwy sy'n digwydd o ganlyniad i unrhyw un o'r amgylchiadau canlynol—

- (a) mwynhad, neu fwynhad tybiedig, gan yr aelod o unrhyw hawlogaeth statudol yn ystod unrhyw gyfnod i ffwrdd o'i waith;
- (b) absenoldeb cysylltiedig â phlentyn;
- (c) absenoldeb gyda chaniatâd;
- (d) absenoldeb salwch;
- (e) absenoldeb oherwydd anaf;
- (f) absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn;
- (g) absenoldeb oherwydd anghydfod undebol; neu
- (h) amgylchiadau a bennir gan y rheolwr cynllun mewn achos penodol.

(8) Yn y Rheoliadau hyn, ystyr "cyfraniadau aelod" ("*member contributions*") yw cyfraniadau y mae aelod actif yn eu talu, o dan y rheoliad hwn a rheoliadau 120 i 122 (cyfraniadau yn ystod absenoldebau o'r gwaith).

Cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith oherwydd salwch, anaf, anghydfod undebol neu absenoldeb awdurdodedig

120.—(1) Rhaid i aelod actif sy'n absennol o gyflogaeth gynllun oherwydd salwch neu anaf dalu cyfraniadau yn ôl y gyfradd gyfraniadau a bennir yn unol â rheoliad 119 (cyfraniadau aelod) wedi ei lluosu gyda swm unrhyw dâl pensiynadwy a gaiff, gan gynnwys tâl statudol.

(2) Os yw aelod actif yn absennol o gyflogaeth gynllun oherwydd salwch neu anaf ac nad oes hawl ganddo i gael tâl pensiynadwy (gan gynnwys tâl statudol) am unrhyw gyfnod, caiff yr aelod hwnnw dalu cyfraniadau yn ôl y gyfradd gyfraniadau a ganfyddir yn unol â rheoliad 119 (cyfraniadau aelod) wedi ei lluosu gyda swm y tâl pensiynadwy yr oedd yr aelod wedi ei gael yn union cyn atal y tâl ac, os yw'n

ofynnol gan y cyflogwr cynllun, rhaid iddo dalu swm y cyfraniad cyflogwr y byddai'n ofynnol, fel arall, i'r cyflogwr cynllun ei dalu gan reoliad 126(3) (cyfraniadau cyflogwr).

(3) Os yw aelod actif yn absennol ynglŷn ag anghydfod undebol, caiff yr aelod wneud dewisiad i dalu'r cyfraniadau yn ôl y gyfradd gyfraniadau a ganfyddir yn unol â rheoliad 119 (cyfraniadau aelod) wedi ei lluosu gyda swm y tâl pensiynadwy tybiedig y trinnir yr aelod hwnnw fel pe bai'n ei gael ac, os yw'n ofynnol gan y cyflogwr cynllun, rhaid iddo dalu swm y cyfraniad cyflogwr y byddai'n ofynnol, fel arall, i'r cyflogwr cynllun ei dalu gan reoliad 126(3) (cyfraniadau cyflogwr).

(4) Os yw aelod actif i ffwrdd o'i waith yn ystod cyfnod o absenoldeb di-dâl awdurdodedig, caiff yr aelod wneud dewisiad i dalu cyfraniadau yn ôl y gyfradd gyfraniadau a ganfyddir yn unol â rheoliad 119 (cyfraniadau aelod) wedi ei lluosu gyda swm y tâl pensiynadwy tybiedig y trinnir yr aelod hwnnw fel pe bai'n ei gael ac, os yw'n ofynnol gan y cyflogwr cynllun, talu swm y cyfraniadau cyflogwr y byddai'n ofynnol, fel arall, i'r cyflogwr cynllun ei dalu gan reoliad 126(3) (cyfraniadau cyflogwr).

(5) Pan fo paragraff (2), (3) neu (4) yn gymwys, rhaid talu'r cyfraniadau cyn diwedd y cyfnod o chwe mis sy'n dechrau gyda'r dyddiad y trinnir yr aelod fel pe bai'n cael tâl pensiynadwy tybiedig.

Cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn

121.—(1) Rhaid i aelod actif sydd ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn ac a drinnir fel pe bai'n cael tâl pensiynadwy tybiedig, dalu cyfraniadau yn ôl y gyfradd gyfraniadau a ganfyddir yn unol â rheoliad 119 (cyfraniadau aelod).

(2) Cyfrifir swm y cyfraniadau sydd i'w talu drwy luosi'r gyfradd gyfraniadau gyda'r lleiaf o'r symiau canlynol—

- (a) y tâl pensiynadwy tybiedig;
- (b) cyfanswm y tâl gwirioneddol a gafwyd ac unrhyw daliad ychwanegol a wnaed gan y cyflogwr cynllun.

Cyfraniadau yn ystod absenoldeb cysylltiedig â phlentyn

122.—(1) Rhaid i aelod actif sydd ar absenoldeb cysylltiedig â phlentyn dalu cyfraniadau yn ôl y gyfradd gyfraniadau a ganfyddir yn unol â rheoliad 119 (cyfraniadau aelod) wedi ei lluosu gyda swm unrhyw dâl pensiynadwy a gaiff, gan gynnwys tâl statudol, ond nid yw'r tâl hwnnw'n cynnwys unrhyw

swm sy'n gostwng y tâl pensiynadwy gwirioneddol yr aelod oherwydd hawl bosibl i gael tâl statudol.

(2) Os yw aelod actif ar absenoldeb mamolaeth arferol, absenoldeb tadolaeth neu absenoldeb mabwysiadu arferol ac nad oes hawl ganddo i gael tâl pensiynadwy (gan gynnwys tâl statudol) am unrhyw ran o'r cyfnod hwnnw o absenoldeb, trinnir yr aelod hwnnw at ddibenion y Rheoliadau hyn fel pe bai'r aelod hwnnw wedi talu cyfraniadau am y cyfnod di-dâl hwnnw o dan baragraff (1).

(3) Caiff aelod actif sydd ar absenoldeb mamolaeth ychwanegol, absenoldeb tadolaeth ychwanegol, absenoldeb mabwysiadu ychwanegol neu absenoldeb rhiant, nad oes hawl ganddo i gael unrhyw dâl pensiynadwy (gan gynnwys tâl statudol) am unrhyw ran o'r cyfnod o absenoldeb cysylltiedig â phlentyn, wneud dewisiad i dalu cyfraniadau yn ôl y gyfradd gyfraniadau a ganfyddir yn unol â rheoliad 119 (cyfraniadau aelod) wedi ei lluosu gyda swm y tâl pensiynadwy tybiedig y trinnir yr aelod hwnnw fel pe bai'n ei gael.

(4) Ni chaniateir gwneud dewisiad i dalu cyfraniadau ac eithrio cyn diwedd y cyfnod o 30 diwrnod sy'n dechrau gyda'r dyddiad y mae'r aelod hwnnw yn dychwelyd i'w waith ar ôl y cyfnod o absenoldeb cysylltiedig â phlentyn, neu, os nad yw'r aelod yn dychwelyd i'w waith, y diwrnod pan fo'r aelod yn peidio â bod yn gyflogedig gan y cyflogwr.

Didynnu a thalu cyfraniadau

123.—(1) Caiff y cyflogwr cynllun ddidynnu'r cyfraniadau y mae'n ofynnol eu talu o dan reoliad 119 (cyfraniadau aelodau) allan o bob rhandaliad o dâl pensiynadwy wrth iddo ddod yn ddyladwy, oni chytunwyd ar ddull arall o dalu rhwng y rheolwr cynllun a'r aelod.

(2) Caniateir didynnu cyfraniadau y mae'n ofynnol eu talu o dan reoliad 121(1) (cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn) allan o unrhyw daliad a wneir o dan Ran 5 o Ddeddf y Lluoedd Arfog Wrth Gefn ac Atodol (Diogelu Buddiannau Sifil) 1951(1), i'r graddau y maent yn daladwy mewn cysylltiad â'r un cyfnod.

(3) Caniateir talu cyfraniadau y mae'r aelod wedi gwneud dewisiad i'w talu, neu y mae'n ofynnol iddo'u talu, o dan reoliadau 120 (cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith oherwydd salwch, anaf, anghydfod undebol neu absenoldeb awdurdodedig) a 122 (cyfraniadau yn ystod absenoldeb cysylltiedig â phlentyn) fel cyfandaliad neu drwy ddiodynadau o randaliadau o dâl pensiynadwy, fel y cytunir rhwng y rheolwr cynllun a'r aelod.

(1) 1951 p. 65.

Atodlen 1 (taliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol)

124. Mae Atodlen 1 yn cael effaith (gan gynnwys ynglŷn â didynnu taliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol).

PENNOD 2

Ad-dalu cyfraniadau aelod

Ad-dalu holl gyfraniadau aelod a'r holl daliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol a wnaed gan aelod

125.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â chyfnod di-dor o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun.

(2) Mae holl gyfraniadau aelod a thaliadau sy'n deillio o ddewisiad i wneud cyfraniadau pensiwn ychwanegol o dan Atodlen 1 yn ad-daladwy—

- (a) os yw rheoliad 24 (optio allan cyn diwedd y tri mis cyntaf) yn gymwys; neu
- (b) os yw'r aelod yn peidio â bod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn ac—
 - (i) bod gan yr aelod lai na thri mis o wasanaeth cymwys,
 - (ii) os yw unrhyw daliad trosglwyddo a gafodd y cynllun hwn mewn perthynas â'r aelod, wedi dod o gynllun pensiwn galwedigaethol arall, a
 - (iii) bod yr aelod heb gyrraedd oedran LIPG o dan y cynllun hwn.

(3) Os yw paragraff (2)(b) yn gymwys, mae hawl gan yr aelod i gael taliad o swm sy'n hafal i gyfanswm unrhyw gyfraniadau aelod a thaliadau am bensiwn ychwanegol a wnaed gan yr aelod, llai swm sy'n hafal i'r dreth incwm sy'n daladwy o dan adran 205 o DC 2004 (treth a godir ar gyfandaliad o ad-daliad gwasanaeth byr) o ganlyniad i ad-dalu'r cyfraniadau a'r taliadau hynny⁽¹⁾.

(4) Os ad-delir yr holl gyfraniadau aelod a thaliadau am bensiwn ychwanegol a wnaed gan yr aelod o dan y rheoliad hwn, mae hawliau'r aelod mewn perthynas â'r cyfnod o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn wedi eu diddymu.

(1) Diwygiwyd adran 205 gan baragraff 121 o Atodlen 46 i Ddeddf Cyllid 2013 (p. 29) a chan O.S. 2010/536.

PENNOD 3

Cyfraniadau cyflogwr

Cyfraniadau cyflogwr

126.—(1) Rhaid i Weinidogion Cymru, ar ôl ymgynghori ag actiwari'r cynllun, benderfynu'r gyfradd cyfraniadau cyflogwr.

(2) Rhaid i gyflogwr aelod actif o'r cynllun hwn dalu cyfraniadau i'r cynllun yn ôl cyfradd cyfraniadau cyflogwr ar enillion pensynadwy'r aelod hwnnw.

(3) Rhaid i gyflogwr aelod actif a drinnir o dan reoliad 27 (ystyr "tâl pensynadwy tybiedig") fel pe bai'n cael tâl tâl pensynadwy tybiedig, dalu cyfraniadau yn ôl cyfradd cyfraniadau cyflogwr ar y tâl pensynadwy tybiedig y trinnir yr aelod fel pe bai'n ei gael.

(4) Rhaid i Weinidogion Cymru hysbysu'r rheolwr cynllun ynglŷn â'r gyfradd cyfraniadau cyflogwr, ac o ba ddyddiad y bydd yn cael effaith.

(5) Yn y Rheoliadau hyn, ystyr "cyfraniad cyflogwr" ("*employer contribution*") yw'r cyfraniadau taladwy o dan baragraff (2) neu (3) o'r rheoliad hwn.

Cyfraniad ychwanegol cyflogwr: dyfarniad afiechyd

127.—(1) Pan fo aelod (U) wedi ymddeol gyda'r hawl i gael taliad ar unwaith o bensiwn afiechyd haen uchaf a phensiwn afiechyd haen isaf o dan reoliad 74(2) (hawlogaeth i bensiwn afiechyd haen isaf a phensiwn afiechyd haen uchaf), rhaid i gyflogwr U dalu cyfraniad ychwanegol afiechyd haen uchaf.

(2) Swm y cyfraniad ychwanegol afiechyd haen uchaf yw'r swm a benderfynir, ac yr hysbysir cyflogwr U ohono, gan Weinidogion Cymru.

(3) Pan fo aelod (I) wedi ymddeol gyda'r hawl i gael taliad ar unwaith o bensiwn afiechyd haen isaf ond heb unrhyw hawl i gael pensiwn afiechyd haen uchaf, rhaid i gyflogwr I dalu cyfraniad ychwanegol afiechyd haen isaf.

(4) Swm y cyfraniad ychwanegol afiechyd haen isaf yw'r swm a benderfynir, ac yr hysbysir cyflogwr I ohono, gan Weinidogion Cymru.

(5) Rhaid i'r cyflogwr dalu'r cyfraniad ychwanegol afiechyd haen uchaf neu'r cyfraniad ychwanegol afiechyd haen isaf, yn ôl fel y digwydd, mewn rhandaliadau cyfartal sy'n ddyladwy ar:

- (a) y dyddiad y mae'r aelod yn ymddeol;
- (b) 1 Ebrill yn y flwyddyn ariannol sy'n dilyn y flwyddyn ariannol pan dalwyd y rhandaliad cyntaf; ac

- (c) 1 Ebrill yn y flwyddyn ariannol sy'n dilyn y flwyddyn ariannol pan dalwyd yr ail randaliad.

Ad-dalu cyfraniad ychwanegol cyflogwr ar gyfer dyfarniad afiechyd, yn dilyn adolygiad

128.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), pan fo'r rheolwr cynllun, o dan reoliad 77 (adolygu dyfarniad afiechyd neu daliad o bensiwn ymddeol yn gynnar), wedi ystyried hawlogaeth aelod (P) i gael dyfarniad afiechyd, a hawlogaeth P i gael naill ai pensiwn afiechyd haen uchaf neu bensiwn afiechyd haen isaf wedi dod i ben, neu hawlogaeth P i gael y ddau bensiwn wedi dod i ben, o ganlyniad i'r adolygiad hwnnw, rhaid i'r rheolwr cynllun dalu'r swm a bennir ym mharagraff (3) neu (5), yn ôl fel y digwydd, i'r cyflogwr.

(2) Pan fo'r cyflogwr wedi talu'r holl randaliadau o gyfraniadau ychwanegol afiechyd haen uchaf sy'n ofynnol gan reoliad 127 (cyfraniad ychwanegol cyflogwr: dyfarniad afiechyd), nid yw'n ofynnol bod y rheolwr cynllun yn talu i'r cyflogwr y swm a grybwyllir ym mharagraff (3).

(3) Os yw hawlogaeth P i gael pensiwn afiechyd haen uchaf yn dod i ben o ganlyniad i adolygiad o dan reoliad 77 (adolygu dyfarniad afiechyd neu daliad o bensiwn ymddeol yn gynnar) a hawlogaeth P i gael pensiwn afiechyd haen isaf yn parhau, rhaid i'r rheolwr cynllun dalu i'r cyflogwr swm sy'n hafal i'r gwahaniaeth rhwng y rhandaliadau o'r cyfraniad ychwanegol afiechyd haen uchaf sydd wedi eu talu o dan reoliad 127(1) (cyfraniad ychwanegol cyflogwr: dyfarniad afiechyd) a'r rhandaliadau o'r cyfraniad ychwanegol afiechyd haen isaf a fyddai wedi bod yn ofynnol eu talu o dan reoliad 127(3) (cyfraniad ychwanegol cyflogwr: dyfarniad afiechyd) pe bai'r pensiwn afiechyd haen isaf yn unig wedi bod yn daladwy ("y taliad tybiannol").

(4) Rhaid i'r rheolwr cynllun benderfynu swm y taliad tybiannol sy'n daladwy o dan baragraff (3).

(5) Os yw hawlogaeth P i gael pensiwn afiechyd haen uchaf a phensiwn afiechyd haen isaf neu, yn ôl fel y digwydd, hawlogaeth P i gael pensiwn afiechyd haen isaf, yn dod i ben o ganlyniad i adolygiad o dan reoliad 77 (adolygu dyfarniad afiechyd neu daliad o bensiwn ymddeol yn gynnar) ac nad yw'r cyflogwr wedi talu'r holl randaliadau o'r cyfraniad ychwanegol afiechyd haen uchaf neu'r cyfraniad ychwanegol afiechyd haen isaf fel sy'n ofynnol gan reoliad 127 (cyfraniad ychwanegol cyflogwr: dyfarniad afiechyd), rhaid i'r rheolwr cynllun ad-dalu i'r cyflogwr unrhyw randaliadau o'r cyfraniad ychwanegol afiechyd haen uchaf neu o'r cyfraniad ychwanegol afiechyd haen isaf, yn ôl fel y digwydd, a dalwyd mewn cysylltiad â

P ac ni fydd unrhyw randaliadau pellach yn ddyladwy mewn cysylltiad â P.

Cyfraniad ychwanegol cyflogwr: ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr

129.—(1) Pan fo cyflogwr wedi gwneud penderfyniad o dan reoliad 71 (ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr) i dalu i aelod actif nad yw wedi cyrraedd oedran pensiwn arferol bensiwn a gyfrifir yn unol â rheoliad 68 (cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau actif)) heb wneud y gostyngiad talu'n gynnar, rhaid i'r cyflogwr dalu'r cyfraniad ychwanegol ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr i'r cynllun.

(2) Cyfrifir swm y cyfraniad ychwanegol ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr yn unol â chanllawiau actiwaraid, a rhaid i'r canllawiau actiwaraid hynny roi sylw i'r gwahaniaeth rhwng y pensiwn sy'n daladwy o dan reoliad 71 (ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr) a'r pensiwn sy'n daladwy o dan reoliad 68 (cyfradd flynyddol pensiwn ymddeol (aelodau actif)) wedi ei ostwng yn unol â rheoliad 70(3) (gostyngiad talu'n gynnar).

RHAN 9

Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Dehongli'r Rhan

130. Yn y Rhan hon—

ystyr “amcangyfrif” (“*estimate*”) yw'r wybodaeth y cyfeirir ati yn rheoliad 134(1)(a) a (b) (gwybodaeth sydd i'w darparu i Weinidogion Cymru);

ystyr “amcangyfrif diwygiedig” (“*revised estimate*”) yw'r wybodaeth ddiwygiedig y cyfeirir ati yn rheoliad 134(4);

ystyr “blwyddyn ariannol berthnasol” (“*relevant financial year*”) yw blwyddyn ariannol sy'n diweddu ar neu ar ôl 31 Mawrth 2016, y mae'n ofynnol, o dan reoliad 134(1), bod y rheolwr cynllun yn darparu gwybodaeth i Weinidogion Cymru mewn cysylltiad â hi;

mae i “CBDT” (“*FPF*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 131 (sefydlu Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân);

ystyr “yr wybodaeth archwiliedig” (“*the audited information*”) yw—

- (a) y cyfrifon archwiliedig y cyfeirir atynt yn rheoliad 134(1)(d),
- (b) unrhyw adroddiad gan yr archwilydd mewn perthynas â'r cyfrifon hynny, ac

- (c) os yw'r rheolwr cynllun yn diwygio'r wybodaeth y cyfeirir ati yn rheoliad 134(1)(e) ac (f), yr wybodaeth ddiwygiedig honno;

ystyr "yr wybodaeth nas archwiliwyd" ("*the unaudited information*") yw'r wybodaeth y cyfeirir ati yn rheoliad 134(1)(c), (e) ac (f).

Sefydlu Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

131. Rhaid i Gronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân a sefydlwyd ac a gynhelir gan y rheolwr cynllun at ddibenion Cynllun 1992, ac a ddefnyddir hefyd gan y rheolwr cynllun ar gyfer taliadau a derbyniadau sy'n ofynnol neu yr awdurdodir eu gwneud o dan CPNDT, gael ei defnyddio hefyd at ddibenion taliadau a derbyniadau sy'n ofynnol neu yr awdurdodir eu gwneud o dan y Rheoliadau hyn.

Taliadau i mewn i Gronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

132. Rhaid i'r rheolwr cynllun dalu i mewn i'r CBDT—

- (a) unrhyw gyfraniad cyflogwr a delir gan y cyflogwr, sy'n ofynnol gan reoliad 126 (cyfraniadau cyflogwr);
- (b) unrhyw gyfraniad ychwanegol cyflogwr a delir gan y cyflogwr mewn cysylltiad â phensiwn afiechyd haen uchaf, sy'n ofynnol gan reoliad 127(1) (cyfraniad ychwanegol cyflogwr: dyfarniad afiechyd);
- (c) unrhyw gyfraniad ychwanegol cyflogwr a delir gan y cyflogwr mewn cysylltiad â phensiwn afiechyd haen isaf, sy'n ofynnol gan reoliad 127(3) (cyfraniad ychwanegol cyflogwr: dyfarniad afiechyd);
- (d) unrhyw gyfraniad ychwanegol cyflogwr a delir gan y cyflogwr mewn cysylltiad ag ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr, sy'n ofynnol gan reoliad 129(1) (cyfraniad ychwanegol cyflogwr: ymddeoliad a ysgogir gan gyflogwr);
- (e) unrhyw gyfraniadau aelodau a delir o dan reoliad 119 (cyfraniadau aelodau), rheoliad 120 (cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith oherwydd salwch, anaf, anghydfod undebol neu absenoldeb awdurdodedig), rheoliad 121 (cyfraniadau yn ystod absenoldeb o'r gwaith ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn), neu reoliad 122 (cyfraniadau yn ystod absenoldeb cysylltiedig â phlentyn);
- (f) unrhyw gyfraniadau aelodau ar gyfer pensiwn ychwanegol a delir o dan Atodlen 1 (taliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol);

- (g) unrhyw daliad gwerth trosglwyddiad clwb a dderbynnir; ac
- (h) unrhyw daliad gwerth trosglwyddiad a dderbynnir.

Taliadau sydd i'w gwneud allan o Gronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

133. Rhaid i'r rheolwr cynllun wneud taliadau allan o'r CBDT mewn cysylltiad â'r canlynol—

- (a) unrhyw ad-daliad o gyfraniadau a thaliadau aelod sy'n ofynnol gan reoliad 125 (ad-dalu holl gyfraniadau aelod a'r holl daliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol a wnaed gan aelod);
- (b) unrhyw ad-daliad o swm cyfraniad ychwanegol cyflogwr ar gyfer dyfarniad afiechyd o dan reoliad 128 (ad-dalu cyfraniad ychwanegol cyflogwr ar gyfer dyfarniad afiechyd, yn dilyn adolygiad);
- (c) unrhyw bensiwn neu ddyfarniad sy'n daladwy o dan y cynllun hwn;
- (d) unrhyw daliad gwerth trosglwyddiad clwb sydd i'w dalu mewn cysylltiad â buddion cronodig aelod yn y cynllun hwn; ac
- (e) unrhyw daliad gwerth trosglwyddiad y mae'n ofynnol ei dalu mewn cysylltiad â buddion cronodig aelod yn y cynllun hwn.

Gwybodaeth sydd i'w darparu i Weinidogion Cymru

134.—(1) Rhaid i'r rheolwr cynllun, ar gyfer pob blwyddyn ariannol sy'n diweddu ar neu ar ôl 31 Mawrth 2016 (“blwyddyn ariannol berthnasol”) anfon yr wybodaeth ganlynol mewn ysgrifen at Weinidogion Cymru—

- (a) y cyfanswm a amcangyfrifir gan y rheolwr cynllun a fydd yn daladwy allan o'r CBDT yn y flwyddyn ariannol honno;
- (b) y cyfanswm a amcangyfrifir gan y rheolwr cynllun a gredydir i'r CBDT yn y flwyddyn ariannol honno;
- (c) y cyfrifon nas archwiliwyd mewn perthynas â'r CBDT am y flwyddyn ariannol honno;
- (d) y cyfrifon archwiliedig mewn perthynas â'r CBDT am y flwyddyn ariannol honno;
- (e) y cyfanswm a dalwyd allan o'r CBDT yn y flwyddyn ariannol honno; ac
- (f) y cyfanswm a dalwyd i mewn i'r CBDT yn y flwyddyn ariannol honno.

(2) Rhaid anfon yr wybodaeth ym mharagraff (1) yn y ffurf a bennir mewn ysgrifen gan Weinidogion Cymru.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (7), rhaid i'r rheolwr cynllun anfon yr amcangyfrif ar gyfer pob blwyddyn ariannol berthnasol at Weinidogion Cymru erbyn pa bynnag ddyddiad, cyn dechrau'r flwyddyn ariannol berthnasol, a bennir mewn ysgrifen gan Weinidogion Cymru.

(4) Os bydd y rheolwr cynllun yn diwygio unrhyw ran o'r wybodaeth a anfonir yn yr amcangyfrif, rhaid i'r rheolwr cynllun anfon yr wybodaeth ddiwygiedig ("yr amcangyfrif diwygiedig") at Weinidogion Cymru erbyn pa bynnag ddyddiad yn ystod y flwyddyn ariannol berthnasol, a bennir mewn ysgrifen gan Weinidogion Cymru.

(5) Rhaid i'r rheolwr cynllun anfon yr wybodaeth nas archwiliwyd at Weinidogion Cymru erbyn pa bynnag ddyddiad ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol berthnasol a bennir mewn ysgrifen gan Weinidogion Cymru.

(6) Rhaid i'r rheolwr cynllun anfon yr wybodaeth archwiliedig at Weinidogion Cymru erbyn pa bynnag ddyddiad ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol a bennir mewn ysgrifen gan Weinidogion Cymru.

(7) Mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol sy'n diweddu ar 31 Mawrth 2016, rhaid i'r rheolwr cynllun anfon yr amcangyfrif at Weinidogion Cymru cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl dechrau'r flwyddyn ariannol honno.

Amcangyfrifon o ddiffygion

135.—(1) Os yw'n ymddangos i Weinidogion Cymru, ar ôl cymryd i ystyriaeth yr amcangyfrif ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall, y bydd y cyfanswm sy'n debygol o fod yn daladwy allan o'r CBDT yn y flwyddyn ariannol berthnasol yn fwy na'r cyfanswm sy'n debygol o fod yn daladwy i mewn i'r CBDT honno yn y flwyddyn honno, rhaid i Weinidogion Cymru dalu swm i'r rheolwr cynllun sy'n hafal i 80% o'r diffyg tebygol.

(2) Os yw'n ymddangos i Weinidogion Cymru, ar ôl cymryd i ystyriaeth unrhyw amcangyfrif diwygiedig ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall, y bydd—

- (a) y cyfanswm sy'n debygol o fod yn daladwy allan o'r CBDT yn y flwyddyn ariannol berthnasol yn fwy na'r cyfanswm sy'n debygol o fod yn daladwy i mewn i'r CBDT yn y flwyddyn honno; a
- (b) 80% o'r diffyg tebygol yn fwy nag—
 - (i) y swm a dalwyd neu sy'n daladwy gan Weinidogion Cymru i'r rheolwr cynllun

o dan baragraff (1) mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol, neu

- (ii) os nad oedd unrhyw swm o'r fath wedi ei dalu neu'n daladwy gan Weinidogion Cymru, sero,

caiff Gweinidogion Cymru dalu i'r rheolwr cynllun ba bynnag swm a ystyrir yn briodol gan Weinidogion Cymru.

(3) Os yw Gweinidogion Cymru wedi talu swm i reolwr cynllun o dan baragraffau (1) a (2), rhaid i gyfanswm y symiau hynny beidio â bod yn fwy nag 80% o ddiffyg tebygol yr CBDT am y flwyddyn honno.

(4) Os telir swm gan Weinidogion Cymru i reolwr cynllun o dan baragraff (2), nid yw unrhyw swm a dalwyd neu a fyddai wedi bod yn daladwy mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol gan y rheolwr cynllun i Weinidogion Cymru o dan reoliad 136(1) (amcangyfrifon o wargedion), i'w dalu, neu, os talwyd swm o'r fath, rhaid i Weinidogion Cymru ad-dalu'r swm hwnnw.

(5) Rhaid i Weinidogion Cymru wneud y taliad i'r rheolwr cynllun o dan baragraff (1) cyn diwedd Gorffennaf yn y flwyddyn ariannol berthnasol neu cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl hynny.

(6) Pan fo Gweinidogion Cymru yn gwneud taliad o dan baragraff (2) neu ad-daliad o dan baragraff (4), rhaid gwneud y taliad neu ad-daliad cyn diwedd y flwyddyn ariannol berthnasol neu cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl hynny.

Amcangyfrifon o wargedion

136.—(1) Os yw'n ymddangos i Weinidogion Cymru, ar ôl cymryd i ystyriaeth yr amcangyfrif ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall, y bydd y cyfanswm sy'n debygol o gael ei dalu i mewn i'r CBDT yn y flwyddyn ariannol berthnasol yn fwy na'r cyfanswm sy'n debygol o fod yn daladwy allan o'r CBDT yn y flwyddyn honno, rhaid i Weinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol bod rheolwr cynllun yn talu i Weinidogion Cymru swm sy'n hafal i 80% o'r gwarged tebygol.

(2) Os yw'n ymddangos i Weinidogion Cymru, ar ôl cymryd i ystyriaeth unrhyw amcangyfrif diwygiedig ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall, y bydd—

- (a) y cyfanswm sy'n debygol o gael ei dalu i mewn i'r CBDT yn y flwyddyn ariannol berthnasol yn fwy na'r cyfanswm sy'n debygol o fod yn daladwy allan o'r CBDT yn y flwyddyn honno; a
- (b) 80% o'r gwarged tebygol yn fwy nag—
 - (i) y swm a dalwyd neu sy'n daladwy gan y rheolwr cynllun i Weinidogion Cymru o

dan baragraff (1) mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol, neu

- (ii) os nad oedd unrhyw swm o'r fath wedi ei dalu neu'n daladwy gan y rheolwr cynllun, sero,

caiff Gweinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn talu i Weinidogion Cymru ba bynnag swm y caiff Gweinidogion Cymru ei bennu drwy hysbysiad ysgrifenedig.

(3) Os yw'r rheolwr cynllun wedi talu swm i Weinidogion Cymru o dan baragraffau (1) a (2), rhaid i gyfanswm y symiau hynny beidio â bod yn fwy nag 80% o warged tebygol yr CBDT am y flwyddyn honno.

(4) Os yw Gweinidogion Cymru yn ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn talu swm o dan baragraff (2), nid yw unrhyw swm a dalwyd neu a fyddai wedi bod yn daladwy mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol gan Weinidogion Cymru i'r rheolwr cynllun o dan reoliad 135(1) (amcangyfrifon o ddiffygion), i'w dalu, neu, os talwyd swm o'r fath, rhaid i'r rheolwr cynllun ei ad-dalu.

(5) Rhaid i Weinidogion Cymru roi i'r rheolwr cynllun, ar neu cyn 3 Mawrth yn y flwyddyn ariannol berthnasol, hysbysiad ysgrifenedig o swm unrhyw daliad neu ad-daliad y mae'n ofynnol gan Weinidogion Cymru fod y rheolwr cynllun yn ei wneud o dan baragraff (1), (2) neu (4).

(6) Pan ei gwneir yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn gwneud taliad o dan baragraffau (1) neu (2) neu ad-daliad o dan baragraff (4), rhaid gwneud y taliad neu ad-daliad cyn diwedd y flwyddyn ariannol berthnasol neu cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl hynny.

Diffygion gwirioneddol

137.—(1) Pan yw'n ymddangos i Weinidogion Cymru, ar ôl cymryd i ystyriaeth yr wybodaeth nas archwiliwyd ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall, y bydd y cyfanswm sy'n debygol o fod yn daladwy allan o'r CBDT yn y flwyddyn ariannol berthnasol yn fwy na'r cyfanswm sy'n debygol o gael ei dalu neu o fod yn daladwy i mewn i'r CBDT yn y flwyddyn honno—

- (a) os yw'r diffyg tebygol ("y diffyg nas archwiliwyd") yn fwy na chyfanswm unrhyw symiau a dalwyd neu sy'n daladwy i'r rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn honno o dan reoliad 135(1) neu (2) (amcangyfrifon o ddiffygion) ("y cyfanswm rheoliad 135"), rhaid i Weinidogion Cymru dalu i'r rheolwr cynllun swm y diffyg nas archwiliwyd llai'r cyfanswm rheoliad 135;
- (b) os yw'r diffyg nas archwiliwyd yn llai na'r cyfanswm rheoliad 135, nid yw swm y

cyfanswm rheoliad 135 llai'r diffyg nas archwiliwyd yn daladwy o dan reoliad 135(1) neu (2), ac os talwyd y swm hwnnw eisoes, rhaid i'r rheolwr cynllun ad-dalu'r swm hwnnw i Weinidogion Cymru;

- (c) os nad oedd unrhyw swm wedi ei dalu neu'n daladwy gan Weinidogion Cymru i'r rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol o dan reoliad 135(1) neu (2), rhaid i Weinidogion Cymru dalu i'r rheolwr cynllun swm y diffyg nas archwiliwyd; a
- (d) nid yw unrhyw swm yn daladwy, a dalwyd neu a oedd yn daladwy i Weinidogion Cymru mewn perthynas â'r flwyddyn honno o dan reoliad 136(1) neu (2), ac os talwyd swm o'r fath eisoes, rhaid i Weinidogion Cymru ad-dalu'r swm hwnnw i'r rheolwr cynllun.

(2) Pan yw'n ymddangos i Weinidogion Cymru, ar ôl cymryd i ystyriaeth yr wybodaeth archwiliedig ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall, fod y cyfanswm a dalwyd neu sy'n daladwy allan o'r CBDT yn y flwyddyn berthnasol yn fwy na'r cyfanswm a dalwyd neu sy'n daladwy i mewn i'r CBDT yn y flwyddyn honno—

- (a) os yw'r gwahaniaeth rhwng y cyfansymiau hynny ("y diffyg archwiliedig") yn fwy na chyfanswm unrhyw symiau a dalwyd (nad ydynt wedi eu had-dalu nac yn ad-daladwy) neu sy'n daladwy i'r rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn honno o dan baragraff (1)(a) neu (c) neu reoliad 135(1) neu (2) ("y cyfanswm nas archwiliwyd"), rhaid i Weinidogion Cymru dalu i'r rheolwr cynllun swm y diffyg archwiliedig llai'r cyfanswm nas archwiliwyd;
- (b) os yw'r diffyg archwiliedig yn llai na'r cyfanswm nas archwiliwyd, nid yw swm y cyfanswm nas archwiliwyd llai'r diffyg archwiliedig yn daladwy o dan baragraffau (1)(a) neu (c) na rheoliad 135(1) neu (2), ac os talwyd y swm hwnnw eisoes, rhaid i'r rheolwr cynllun ei ad-dalu i Weinidogion Cymru;
- (c) os nad oedd unrhyw swm wedi ei dalu neu'n daladwy gan Weinidogion Cymru i'r rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol o dan baragraffau (1)(a) neu (c) neu reoliad 135(1) neu (2), rhaid i Weinidogion Cymru dalu i'r rheolwr cynllun swm y diffyg archwiliedig; a
- (d) nid yw unrhyw swm yn daladwy, a dalwyd neu a oedd yn daladwy i Weinidogion Cymru mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol o dan reoliad 136(1) neu (2) neu reoliad 138(1)(a) neu (c), ac os talwyd swm

o'r fath eisoes, rhaid i Weinidogion Cymru ad-dalu'r swm hwnnw i'r rheolwr cynllun.

(3) Pan yw'n ofynnol bod Gweinidogion Cymru, neu'r rheolwr cynllun, yn ôl fel y digwydd, yn gwneud taliad neu ad-daliad o dan baragraff (1), rhaid ei wneud cyn diwedd Gorffennaf yn y flwyddyn ariannol sy'n dilyn y flwyddyn ariannol berthnasol ("yr ail flwyddyn") neu cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl hynny.

(4) Pan yw'n ofynnol bod Gweinidogion Cymru, neu'r rheolwr cynllun, yn ôl fel y digwydd, yn gwneud taliad neu ad-daliad o dan baragraff (2), rhaid ei wneud cyn diwedd Gorffennaf yn y flwyddyn ariannol sy'n dilyn yr ail flwyddyn neu cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl hynny.

Gwargedion gwirioneddol

138.—(1) Pan yw'n ymddangos i Weinidogion Cymru, ar ôl cymryd i ystyriaeth yr wybodaeth nas archwiliwyd ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall, y bydd y cyfanswm a delir i mewn i'r CBDT yn y flwyddyn ariannol berthnasol yn fwy na'r cyfanswm a delir allan o'r CBDT yn y flwyddyn honno—

- (a) os yw'r gwahaniaeth rhwng y cyfansymiau hynny ("y gwarged nas archwiliwyd") yn fwy na chyfanswm unrhyw symiau a dalwyd neu sy'n daladwy i Weinidogion Cymru gan y rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn honno o dan reoliad 136(1) neu (2) ("y cyfanswm rheoliad 136"), rhaid i Weinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn talu i Weinidogion Cymru swm y gwarged nas archwiliwyd llai'r cyfanswm rheoliad 136;
- (b) os yw'r gwarged nas archwiliwyd yn llai na'r cyfanswm rheoliad 136, nid yw swm y cyfanswm rheoliad 136 llai'r gwarged nas archwiliwyd yn daladwy o dan reoliad 136(1) neu (2), ac os talwyd y swm hwnnw eisoes, rhaid i Weinidogion Cymru ei ad-dalu i'r rheolwr cynllun;
- (c) os nad oedd unrhyw swm wedi ei dalu neu'n daladwy i Weinidogion Cymru gan y rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol o dan reoliad 136(1) neu (2), rhaid i Weinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn talu i Weinidogion Cymru swm y gwarged nas archwiliwyd; a
- (d) nid yw unrhyw swm yn daladwy, a dalwyd neu a oedd yn daladwy gan Weinidogion Cymru i'r rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn honno o dan reoliad 135(1) neu (2), ac os talwyd swm o'r fath eisoes, rhaid i'r

rheolwr cynllun ei ad-dalu i Weinidogion Cymru.

(2) Pan yw'n ymddangos i Weinidogion Cymru, ar ôl cymryd i ystyriaeth yr wybodaeth archwiliedig ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall, fod y cyfanswm a dalwyd i mewn i'r CBDT yn y flwyddyn ariannol berthnasol yn fwy na'r cyfanswm taladwy allan o'r CBDT honno yn y flwyddyn honno—

- (a) os yw'r gwahaniaeth rhwng y cyfansymiau hynny (“y gwarged archwiliedig”) yn fwy na chyfanswm unrhyw symiau a dalwyd (nad ydynt wedi eu had-dalu nac yn ad-daladwy) neu sy'n daladwy i Weinidogion Cymru gan y rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn honno o dan baragraff (1)(a) neu (c) neu reoliad 136(1) neu (2) (“y cyfanswm rheoliad 136 nas archwiliwyd”), rhaid i Weinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn talu i Weinidogion Cymru allan o'r CBDT swm y gwarged archwiliedig llai'r cyfanswm rheoliad 136 nas archwiliwyd;
- (b) os yw'r gwarged archwiliedig yn llai na'r cyfanswm rheoliad 136 nas archwiliwyd, nid yw swm y cyfanswm rheoliad 136 nas archwiliwyd llai'r gwarged archwiliedig yn daladwy o dan baragraffau (1)(a) neu (c) neu reoliad 136(1) neu (2), ac os talwyd y swm hwnnw eisoes, rhaid i Weinidogion Cymru ei ad-dalu i'r rheolwr cynllun;
- (c) os nad oedd unrhyw swm wedi ei dalu neu'n daladwy i Weinidogion Cymru gan y rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol berthnasol o dan baragraffau (1)(a) neu (c) neu reoliad 136(1) neu (2), rhaid i Weinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn talu i Weinidogion Cymru swm y gwarged archwiliedig; a
- (d) nid yw unrhyw swm yn daladwy, a dalwyd neu a oedd yn daladwy gan Weinidogion Cymru i'r rheolwr cynllun mewn perthynas â'r flwyddyn honno o dan reoliad 135(1) neu (2) neu reoliad 137(1)(a) neu (c), ac os talwyd swm o'r fath eisoes, rhaid i'r rheolwr cynllun ei ad-dalu i Weinidogion Cymru.

(3) Rhaid i Weinidogion Cymru roi i'r rheolwr cynllun, ar neu cyn 3 Gorffennaf yn y flwyddyn ariannol sy'n dilyn y flwyddyn ariannol berthnasol (“yr ail flwyddyn”), hysbysiad ysgrifenedig o swm y taliad y mae'n ofynnol gan Weinidogion Cymru fod y rheolwr cynllun yn ei wneud o dan baragraff (1)(a) neu (c).

(4) Pan yw'n ofynnol bod Gweinidogion Cymru, neu'r rheolwr cynllun, yn ôl fel y digwydd, yn gwneud taliad neu ad-daliad o dan baragraff (1), rhaid ei wneud

cyn diwedd Gorffennaf yn yr ail flwyddyn neu cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl hynny.

(5) Rhaid i Weinidogion Cymru roi i'r rheolwr cynllun, ar neu cyn 3 Gorffennaf yn y flwyddyn ariannol sydd yr ail flwyddyn ariannol yn dilyn y flwyddyn ariannol berthnasol ("y drydedd flwyddyn"), hysbysiad ysgrifenedig o swm unrhyw daliad y mae'n ofynnol gan Weinidogion Cymru fod y rheolwr cynllun yn ei wneud o dan baragraff (2)(a) neu (c).

(6) Pan yw'n ofynnol bod Gweinidogion Cymru, neu'r rheolwr cynllun, yn ôl fel y digwydd, yn gwneud taliad neu ad-daliad o dan baragraff (2), rhaid ei wneud cyn diwedd Gorffennaf yn y drydedd flwyddyn neu cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl hynny.

Dylatswydd i ddarparu gwybodaeth

139.—(1) Rhaid i'r rheolwr cynllun ddarparu i Weinidogion Cymru ba bynnag wybodaeth sy'n berthnasol ar gyfer arfer swyddogaethau Gweinidogion Cymru o dan y Rhan hon, fel y caiff Gweinidogion Cymru, drwy hysbysiad ysgrifenedig, ei gwneud yn ofynnol.

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun ddarparu'r wybodaeth sy'n ofynnol o fewn y cyfnod o amser a bennir gan Weinidogion Cymru yn yr hysbysiad hwnnw, neu o fewn pa bynnag gyfnod ychwanegol a ganiateir gan Weinidogion Cymru.

RHAN 10

Trosglwyddiadau

PENNOD 1

Rhagarweiniol

Cymhwyso'r Rhan hon

140. Mae'r Rhan hon—

- (a) yn ychwanegu at yr hawliau a roddir gan neu o dan Bennod 4 o Ran 4 o DCauP 1993 (gwerthoedd trosglwyddo) ac nid yw'n lleihau dim ar effaith y Bennod honno; a
- (b) yn ychwanegu at yr hawliau a roddir gan neu o dan Bennod 5 o'r Rhan honno (ymadawyr cynnar: trosglwyddo symiau ariannol ac ad-dalu cyfraniadau)(1) ac nid yw'n lleihau dim ar effaith y Bennod honno.

(1) Mewnosodwyd Pennod 5 o Ran 4 o DCauP 1993 gan adran 264 o Ddeddf Pensiynau 2004 (p. 35).

Dehongli mewn perthynas â'r Rhan hon

141. Yn y Rhan hon—

ystyr “cyfwerth ariannol” (“*cash equivalent*”) yw swm a gyfrifir yn unol â rheoliadau a wnaed o dan adran 97 o DCauP 1993;

ystyr “cyfwerth ariannol gwarantedig” (“*guaranteed cash equivalent*”), mewn perthynas â chyfrifo gwerth trosglwyddiad o hawliau cronedig i gael buddion o dan y cynllun hwn, yw cyfwerth ariannol y buddion hynny fel ar y dyddiad gwarant, fel y'i pennir mewn datganiad o hawlogaeth;

ystyr “datganiad o hawlogaeth” (“*statement of entitlement*”), mewn perthynas â hawliau cronedig aelod actif neu aelod gohiriedig i gael buddion o dan y cynllun hwn, yw datganiad gan y rheolwr cynllun o gyfwerth ariannol neu werth trosglwyddiad clwb y buddion hynny fel ar y dyddiad gwarant;

mae i “dyddiad gwarant” (“*guarantee date*”) yr ystyr a roddir yn rheoliad 144 (datganiad o hawlogaeth);

ystyr “gwerth trosglwyddiad” (“*transfer value*”), mewn perthynas â hawliau cronedig i gael buddion ac eithrio pensiwn enilledig cronedig sy'n destun trosglwyddiad clwb, yw—

- (a) yn achos hawliau cronedig i fuddion o dan y cynllun hwn, swm sy'n hafal i—
 - (i) cyfwerth ariannol gwarantedig y buddion hynny, neu
 - (ii) y cyfwerth ariannol gwarantedig ynghyd ag unrhyw gynnydd sy'n daladwy o dan reoliad 146 (cyfrifo swm gwerth trosglwyddiad neu werth trosglwyddiad clwb), a
- (b) yn achos hawliau cronedig i fuddion o dan gynllun pensiwn arall, swm—
 - (i) a benderfynir gan actiwari cynllun y cynllun hwnnw, a
 - (ii) a bennir mewn datganiad o hawliau cronedig a ddarperir gan reolwr cynllun y cynllun hwnnw; ac

ystyr “gwerth trosglwyddiad clwb” (“*club transfer value*”), mewn perthynas â swm pensiwn enilledig cronedig o dan y cynllun hwn neu o dan gynllun clwb arall, yw swm a gyfrifir gan y rheolwr cynllun—

- (a) yn unol â'r trefniadau trosglwyddiadau clwb, a
- (b) drwy gyfeirio at y canllawiau a thablau a ddarperir gan Actiwari'r Llywodraeth at y

diben hwn, sydd mewn defnydd ar y dyddiad a ddefnyddir ar gyfer y cyfrifiad.

PENNOD 2

Trosglwyddiadau allan

Taliadau trosglwyddo a wneir i gynlluniau neu drefniadau pensiwn eraill

142.—(1) Ni chaniateir gwneud taliad trosglwyddo ac eithrio mewn cysylltiad â hawliau cronedig i gael buddion aelod actif neu aelod gohiriedig o'r cynllun hwn.

(2) Ni chaniateir gwneud taliad trosglwyddo ac eithrio i'r canlynol—

- (a) cynllun pensiwn cofrestredig nad yw'n gynllun cysylltiedig; neu
- (b) trefniant pensiwn sy'n gynllun pensiwn tramor cydnabyddedig cymwys at ddibenion Rhan 4 o DC 2004 (gweler adran 169(2) o'r Ddeddf honno)(1).

(3) Ni chaniateir gwneud taliad trosglwyddo mewn cysylltiad â hawliau sy'n briodoladwy (yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol) i gredyd pensiwn.

(4) Ni chaiff aelod ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn defnyddio taliad trosglwyddo mewn unrhyw ffordd ac eithrio ffordd a bennir yn adran 95(2) o DCauP 1993(2).

(5) Ni chaiff aelod ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn gwneud taliad gwerth trosglwyddiad clwb ac eithrio yn ystod y cyfnod o 12 mis sy'n dechrau gyda'r diwrnod y daw'r aelod yn gymwys i fod yn aelod actif o'r cynllun y gwneir y taliad iddo.

(6) Rhaid gwneud y cyfan o'r taliad trosglwyddo yn unol â darpariaethau'r rheoliad hwn.

(7) Os yw adran 96(2) o DCauP 1993 (ymddiriedolwyr neu reolwyr cynlluniau neu drefniadau penodol sy'n derbyn, nad ydynt yn alluog a bodlon i dderbyn taliad trosglwyddo, ac eithrio mewn cysylltiad â hawliau eraill yr aelod) yn gymwys(3), caniateir eithrio o'r taliad trosglwyddo unrhyw fuddion sy'n briodoladwy i'r canlynol—

- (a) hawliau cronedig yr aelod i leiafswm pensiwn gwarantiedig; a

(1) Diwygiwyd adran 169(2) gan adran 53(3) o Ddeddf Cyllid 2013 (p. 29).

(2) Diwygiwyd adran 95(2) gan O.S. 2001/3649.

(3) Diwygiwyd adran 96(2) gan Ddeddf Pensiynau 2007 (p. 22), Atodlen 7, paragraff 1; Deddf Diwygio Lles a Phensiynau 1999 (p. 30), Atodlen 13, paragraff 1; Deddf Pensiynau 1995 (p. 26), Atodlen 5, paragraff 63(a) ac O.S. 2011/1730.

- (b) hawliau cronedig yr aelod sy'n briodoladwy i wasanaeth mewn cyflogaeth a gontractiwyd allan o fewn ystyr Rhan 3 o DCauP 1993, ar neu ar ôl 6 Ebrill 1997.

Cais am ddatganiad o hawlogaeth

143.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas ag aelod actif neu ohiriedig o'r cynllun hwn (P) sy'n gofyn am i daliad trosglwyddo gael ei wneud mewn cysylltiad â'i hawliau cronedig i gael buddion o dan y cynllun hwn.

(2) Cyn gofyn am daliad trosglwyddo, rhaid i P wneud cais am ddatganiad o hawlogaeth, drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun.

(3) Caiff P dynnu'n ôl y cais drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun ar unrhyw adeg cyn darparu'r datganiad.

(4) Caiff P wneud ail gais yn y cyfnod o 12 mis sy'n dechrau gyda dyddiad y cais cyntaf.

Datganiad o hawlogaeth

144.—(1) Yn y datganiad o hawlogaeth, rhaid i'r rheolwr cynllun bennu'r dyddiad y cyfrifir y cyfwerth ariannol neu'r gwerth trosglwyddiad clwb drwy gyfeirio ato ("y dyddiad gwarant").

(2) Ac eithrio pan fo paragraff (4) yn gymwys, rhaid i'r dyddiad gwarant fod o fewn y ddau gyfnod canlynol—

- (a) y cyfnod o dri mis sy'n dechrau gyda dyddiad cais yr aelod am y datganiad o hawlogaeth ("y cyfnod o dri mis"); a
- (b) y cyfnod o 10 diwrnod sy'n diweddu gyda'r dyddiad pan ddarperir y datganiad hwnnw i'r aelod ("y cyfnod o 10 diwrnod").

(3) Wrth gyfrif y cyfnod o 10 diwrnod, rhaid peidio â chynnwys dyddiau Sadwrn, dyddiau Sul, Dydd Nadolig, Dydd Calan na Dydd Gwener y Groglith.

(4) Caiff y rheolwr cynllun, yn y datganiad o hawlogaeth, bennu dyddiad gwarant sy'n dod o fewn y chwe mis sy'n dechrau gyda dyddiad cais yr aelod am ddatganiad o hawlogaeth—

- (a) os, am resymau sydd y tu hwnt i reolaeth y rheolwr cynllun, na ellir cael yr wybodaeth sydd ei hangen i gyfrifo swm y cyfwerth ariannol neu'r gwerth trosglwyddiad clwb cyn diwedd y cyfnod o dri mis; a
- (b) os yw'r rheolwr cynllun o'r farn ei bod yn rhesymol pennu dyddiad gwarant sydd y tu allan i'r cyfnod o dri mis.

Cais am wneud taliad trosglwyddo

145.—(1) Caiff aelod actif neu ohiriedig o'r cynllun hwn, y darparwyd iddo ddatganiad o hawlogaeth, wneud cais am wneud taliad trosglwyddo mewn cysylltiad â hawliau cronedig yr aelod i gael buddion o dan y cynllun hwn.

(2) Rhaid gwneud y cais am daliad trosglwyddo drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun, a phennu'r cynllun pensiwn neu'r trefniant pensiwn arall y gwneir y taliad trosglwyddo i mewn iddo.

(3) Rhaid i aelod gohiriedig arfer yr hawl i wneud cais am daliad o werth trosglwyddiad clwb ar neu cyn y cynharaf o'r canlynol, sef y diwrnod cyn bo'r aelod gohiriedig yn cyrraedd yr oedran pensiwn gohiriedig, a diwedd y cyfnod o 12 mis sy'n dechrau gyda'r dyddiad y peidiodd yr aelod gohiriedig â bod yn aelod actif o'r cynllun.

(4) Rhaid i aelod gohiriedig arfer yr hawl i wneud cais am daliad o werth drosglwyddo ar neu cyn y dyddiad cyn y diwrnod y mae'r aelod gohiriedig yn cyrraedd yr oedran pensiwn gohiriedig.

(5) Yn ddarostyngedig i baragraff (6), caiff yr aelod, drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun, dynnu'r cais yn ôl ar unrhyw adeg cyn gwneud y taliad trosglwyddo.

(6) Ni chaiff yr aelod dynnu'r cais yn ôl os ymunwyd eisoes mewn cytundeb gyda thrydydd parti ar gyfer defnyddio'r cyfan neu ran o'r taliad trosglwyddo.

Cyfrifo swm gwerth trosglwyddiad neu werth trosglwyddiad clwb

146.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraffau (2) a (3), rhaid cyfrifo swm y gwerth trosglwyddo yn unol â chanllawiau actiwaraid, fel ar y dyddiad gwarant.

(2) Os telir gwerth trosglwyddo yn ddiweddarach na chwe mis ar ôl y dyddiad gwarant, rhaid cynyddu swm y cyfwerth ariannol gwarantedig yn unol â rheoliadau a wnaed o dan adran 97 (cyfrifo cyfwerthoedd ariannol) o DCauP 1993(1).

(3) Os telir gwerth trosglwyddiad clwb yn ddiweddarach na chwe mis ar ôl y dyddiad gwarant, yna, os bydd angen, rhaid cynyddu swm y gwerth trosglwyddiad clwb fel y'i pennir yn y datganiad o hawlogaeth, fel bo'r swm yn hafal i'r hyn y byddai wedi bod, pe bai'r taliad wedi ei wneud ar y dyddiad gwarant.

(4) Os yw'r gwerth trosglwyddiad neu'r gwerth trosglwyddiad clwb yn llai na'r lleiafswm gwerth

(1) Diwygiwyd adran 97 gan Ddeddf Pensiynau 1995 (p. 26), Atodlen 6, paragraff 4, a chan Ddeddf Cymorth Plant, Pensiynau a Nawdd Cymdeithasol 2000 (p. 19), Atodlen 5, paragraff 8.

trosglwyddo, rhaid cynyddu swm y gwerth trosglwyddiad neu'r gwerth trosglwyddiad clwb fel y bo'n hafal i'r lleiafswm gwerth trosglwyddo.

(5) Yn y rheoliad hwn—

ystyr “y lleiafswm gwerth trosglwyddo” (“*the minimum transfer value*”) yw cyfanswm y canlynol—

- (a) swm yr holl gyfraniadau aelod a thaliadau pensiwn ychwanegol a wnaed gan yr aelod; a
- (b) swm yr holl daliadau trosglwyddo a dderbyniwyd gan y cynllun hwn mewn perthynas â'r aelod.

Effaith trosglwyddiadau allan

147. Os gwneir taliad trosglwyddo o dan y Bennod hon mewn cysylltiad â hawliau cronedig aelod i gael buddion o dan y cynllun hwn, mae'r hawliau hynny'n cael eu diddymu.

PENNOD 3

Trosglwyddiadau i mewn

Cymhwyso'r Bennod

148. Mae'r Bennod hon yn gymwys mewn perthynas ag aelod actif o'r cynllun hwn sydd â hawliau cronedig o dan gynllun pensiwn arall (P).

Dehongli'r Bennod

149. Yn y Bennod hon—

ystyr “cais am daliad trosglwyddo” (“*transfer payment request*”) yw cais i'r rheolwr cynllun o dan y Bennod hon am dderbyn taliad trosglwyddo oddi wrth gynllun pensiwn arall;

ystyr “cynllun pensiwn arall” (“*another pension scheme*”) yw—

- (a) cynllun pensiwn galwedigaethol arall sy'n gynllun pensiwn cofrestredig ond nad yw'n gynllun cysylltiedig,
- (b) cynllun pensiwn tramor cydnabyddedig cymwys at ddibenion Rhan 4 o DC 2004, neu
- (c) cynllun pensiwn personol;

ystyr “datganiad gwerth trosglwyddiad clwb” (“*club transfer value statement*”) yw datganiad o dan reoliad 153 (datganiad gwerth trosglwyddiad clwb) o swm pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb;

ystyr “datganiad trosglwyddo” (“*transfer statement*”) yw datganiad o dan reoliad 151 (datganiad trosglwyddo); ac

ystyr “dyddiad trosglwyddo” (“*transfer date*”) yw’r cynharaf o’r canlynol—

- (a) os yw’r rheolwr cynllun wedi darparu datganiad trosglwyddo neu ddatganiad gwerth trosglwyddiad clwb, y diwrnod olaf o’r cyfnod o ddau fis sy’n dechrau gyda dyddiad y datganiad, neu
- (b) y diwrnod pan fo’r rheolwr cynllun yn cael y taliad trosglwyddo.

Cais am dderbyn taliad trosglwyddo

150.—(1) Caiff P, drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i’r rheolwr cynllun, wneud cais am dderbyn taliad trosglwyddo mewn cysylltiad â rhai neu’r cwbl o hawliau cronedig P o dan gynllun pensiwn arall.

(2) O ran cais taliad trosglwyddo—

- (a) rhaid iddo bennu—
 - (i) y cynllun pensiwn y gwneir cais am i’r taliad trosglwyddo gael ei dderbyn allan ohono, a
 - (ii) swm disgwylidig y taliad trosglwyddo; a
- (b) yn ddarostyngedig i baragraff (3), rhaid iddo gael ei wneud cyn dechrau’r cyfnod o un flwyddyn sy’n diweddu gyda’r dyddiad pan fo’r aelod yn cyrraedd oedran pensiwn arferol.

(3) Rhaid gwneud cais am dderbyn taliad trosglwyddo oddi wrth gynllun pensiwn analwedigaethol yn ystod y cyfnod o un flwyddyn sy’n dechrau gyda’r diwrnod pan ddaw’r aelod yn aelod actif, neu pa bynnag gyfnod hwy a ganiateir gan y rheolwr cynllun.

(4) Ar ôl cael cais am daliad trosglwyddo, caiff y rheolwr cynllun dderbyn y taliad trosglwyddo.

Datganiad trosglwyddo

151.—(1) Mae’r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas ag—

- (a) cais am dderbyn taliad trosglwyddo oddi wrth gynllun pensiwn arall nad yw’n gynllun clwb; a
- (b) cais am dderbyn taliad trosglwyddo mewn cysylltiad â phensiwn ychwanegol oddi wrth gynllun clwb arall.

(2) Caiff y rheolwr cynllun ei gwneud yn ofynnol bod P, cyn gwneud cais am daliad trosglwyddo, yn gofyn i reolwr cynllun y cynllun arall ddarparu datganiad o swm y pensiwn trosglwyddedig, wedi ei gyfrifo yn unol â chanllawiau actiwaraid, y bydd hawl gan P i’w gyfrif o dan reoliad 152 (swm y

pensiwn a drosglwyddir), ar yr amod bod y dyddiad trosglwyddo yn digwydd o fewn y cyfnod o ddau fis sy'n dechrau gyda dyddiad y datganiad hwnnw.

Swm pensiwn trosglwyddedig

152.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas ag—

- (a) unrhyw daliad trosglwyddo a geir mewn perthynas â P oddi wrth gynllun pensiwn arall nad yw'n gynllun clwb; a
- (b) unrhyw daliad trosglwyddo mewn cysylltiad â phensiwn ychwanegol a geir mewn perthynas â P oddi wrth gynllun clwb arall.

(2) Ar gyfer y flwyddyn gynllun y mae'r dyddiad trosglwyddo yn digwydd ynddi, swm y pensiwn trosglwyddedig y mae hawl gan P i'w gyfrif mewn cysylltiad â'r taliad trosglwyddo yw—

- (a) y swm a bennir yn y datganiad trosglwyddo; neu
- (b) os na ddarparwyd datganiad o'r fath neu os na chyfrifwyd y swm yn unol â chanllawiau actiwaraid, swm a gyfrifir gan y rheolwr cynllun yn unol â chanllawiau actiwaraid.

Datganiad o werth trosglwyddiad clwb

153.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â chais am dderbyn taliad gwerth trosglwyddiad clwb oddi wrth gynllun clwb arall.

(2) Caiff y rheolwr cynllun ei gwneud yn ofynnol bod P, cyn gwneud y cais am daliad trosglwyddo, yn gofyn i reolwr cynllun y cynllun sy'n anfon ddarparu datganiad o swm y pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb, wedi ei gyfrifo yn unol â chanllawiau actiwaraid, y bydd hawl gan P i'w gyfrif o dan reoliad 154 (swm pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb), ar yr amod bod y dyddiad trosglwyddo yn digwydd o fewn y cyfnod o ddau fis sy'n dechrau gyda dyddiad y datganiad hwnnw.

(3) Rhaid i'r datganiad bennu ar ba sail yr ailbrisiwyd swm o bensiwn enilledig cronodig o dan y cynllun sy'n anfon tra oedd yr aelod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwnnw.

Swm pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb

154.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn perthynas â thaliad gwerth trosglwyddiad clwb a gafwyd oddi wrth gynllun clwb arall.

(2) Ar gyfer y flwyddyn gynllun y mae'r dyddiad trosglwyddo yn digwydd ynddi, swm y pensiwn enilledig trosglwyddiad clwb y mae hawl gan P i'w gyfrif yw—

- (a) y swm a bennir yn y datganiad gwerth trosglwyddiad clwb; neu
- (b) os na ddarparwyd datganiad o'r fath neu os nad yw wedi ei gyfrifo yn unol â chanllawiau actiwaraid, swm a gyfrifir gan y rheolwr cynllun yn unol â chanllawiau actiwaraid.

PENNOD 4

Trosglwyddo cofnodion cyfrif pensiwn i reolwr cynllun arall

Gofyniad bod rheolwr cynllun yn darparu tystysgrif

155.—(1) Yn achos aelod actif y peidiodd â bod yn gyflogedig mewn cyflogaeth gynllun gydag un cyflogwr ac a ddechreuodd mewn cyflogaeth gynllun gydag awdurdod arall, rhaid i'r rheolwr cynllun ddarparu tystysgrif sy'n datgan—

- (a) y cofnodion yn y cyfrif pensiwn, neu'r cyfrifon pensiwn os oes mwy nag un, ar ddyddiad y dystysgrif;
- (b) y cyfnod o wasanaeth pensiynadwy yn y cyflogaeth neu'r cyflogaethau cynllun, gyda'r cyflogwr; ac
- (c) y dyddiad y rhoddir y dystysgrif.

(2) Pan fo aelod gohiriedig wedi dechrau mewn cyflogaeth gynllun gydag awdurdod arall ar ôl bwlch mewn gwasanaeth pensiynadwy nad yw'n hwy na phum mlynedd, rhaid i'r aelod ofyn i'r rheolwr cynllun mewn perthynas â'r cyfnod cynharaf o wasanaeth pensiynadwy ddarparu i'r aelod dystysgrif sy'n datgan—

- (a) y cofnodion yn y cyfrif pensiwn, neu'r cyfrifon pensiwn os oes mwy nag un, ar ddyddiad y dystysgrif;
- (b) y cyfnod o wasanaeth pensiynadwy yn y cyflogaeth neu'r cyflogaethau cynllun, gyda'r cyflogwr hwnnw;
- (c) y dyddiad y peidiodd yr aelod â bod yn gyflogedig mewn cyflogaeth gynllun gan y cyflogwr hwnnw; a
- (d) y dyddiad y rhoddir y dystysgrif.

(3) Pan yw'n ofynnol bod rheolwr cynllun yn darparu tystysgrif o dan baragraff (1) a'r rheolwr cynllun wedi sefydlu cyfrif pensiwn ychwanegol ar gyfer yr aelod hwnnw, rhaid i'r rheolwr cynllun ddarparu tystysgrif i'r aelod, sy'n datgan—

- (a) y cofnodion yn y cyfrif pensiwn ychwanegol ar ddyddiad y dystysgrif;
- (b) y dyddiad y rhoddir y dystysgrif; ac

- (c) manylion dewisiad pensiwn ychwanegol yr aelod os nad yw'r cyfnod cyfraniadau wedi dod i ben.

(4) Pan yw'n ofynnol bod rheolwr cynllun yn darparu tystysgrif o dan baragraff (2), neu pan fo aelod gohiriedig yn bwriadu gwneud dewisiad pensiwn ychwanegol ar ôl dechrau cyflogaeth gynllun yn dilyn bwllch mewn gwasanaeth pensiyndwy sy'n hwy na phum mlynedd, a'r rheolwr cynllun mewn perthynas â chyfnod blaenorol o wasanaeth pensiyndwy wedi sefydlu cyfrif pensiwn ychwanegol, rhaid i'r rheolwr cynllun, os gofynnir iddo gan yr aelod, ddarparu tystysgrif i'r aelod, sy'n datgan—

- (a) y cofnodion yn y cyfrif pensiwn ar ddyddiad y dystysgrif;
- (b) y dyddiad y peidiodd yr aelod â bod yn gyflogedig mewn cyflogaeth gynllun gan y cyflogwr hwnnw; ac
- (c) y dyddiad y rhoddir y dystysgrif.

(5) Pan fo gan aelod actif ddau neu ragor o gyfrifon aelod actif gyda dau neu ragor o reolwyr cynllun gwahanol, a'r aelod yn bwriadu gwneud, neu wedi gwneud, dewisiad pensiwn ychwanegol, caiff yr aelod ofyn am dystysgrif gan y rheolwr cynllun a sefydlodd y cyfrif pensiwn ychwanegol er mwyn gallu darparu'r dystysgrif honno i reolwr cynllun arall (B) mewn cysylltiad â chyfrif aelod actif gwahanol, fel y gellir trosglwyddo'r cofnodion i gyfrif pensiwn ychwanegol a sefydlir gan B.

(6) Rhaid i'r rheolwr cynllun ddarparu tystysgrif o dan y rheoliad hwn—

- (a) o fewn tri mis wedi'r dyddiad y mae'r aelod actif yn gadael cyflogaeth gynllun; neu
- (b) o fewn tri mis wedi'r dyddiad y mae'r aelod gohiriedig yn hysbysu'r rheolwr cynllun o'r gyflogaeth gynllun newydd.

Cais am gadarnhau manylion ar dystysgrif

156. Pan fo tystysgrif wedi ei darparu i aelod o dan reoliad 155 (gofyniad bod rheolwr cynllun yn darparu tystysgrif) a'r aelod yn anfodlon ar yr wybodaeth a ddatgenir ar y dystysgrif, caiff yr aelod, o fewn y cyfnod o dri mis sy'n cychwyn ar y dyddiad y cafwyd y dystysgrif, ofyn i'r rheolwr cynllun a ddarparodd y dystysgrif i gadarnhau cywirdeb yr wybodaeth a gynhwysir ynddi neu i ddarparu tystysgrif ddiwygiedig.

Apêl ynghylch cofnodion ar dystysgrif

157.—(1) Os nad yw aelod (P) yn fodlon ar y cofnodion sydd ar y dystysgrif, neu'r dystysgrif ddiwygiedig, wedi i P wneud cais o dan reoliad 156 (cais am gadarnhau manylion ar dystysgrif), caiff P,

drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun a ddarparodd y dystysgrif o fewn 28 i'r dyddiad hysbysu, ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn ymdrin â'r anghytundeb o dan drefniadau a gyflawnwyd gan y rheolwr cynllun yn unol â gofynion adran 50 o Ddeddf Pensiynau 1995(1) (datrys anghydfodau) a Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gweithdrefnau Mewnol i Ddatrys Anghydfodau, Diwygiadau Canlyniadol ac Amrywiol) 2008(2).

(2) Ym mharagraff (1), “y dyddiad hysbysu” (“*the notification date*”) yw'r dyddiad a drinnir fel y dyddiad pan oedd P wedi cael gan y rheolwr cynllun naill ai gadarnhad o'r dystysgrif a ddarparwyd o dan reoliad 155 neu dystysgrif ddiwygiedig a ddarparwyd yn dilyn cais gan P o dan reoliad 156 (cais am gadarnhau manylion ar dystysgrif).

Trosglwyddo cofnodion cyfrif pensiwn

158.—(1) Rhaid i aelod y darparwyd tystysgrif iddo o dan baragraff (1), (2), (3) neu (4) o reoliad 155 (gofyniad bod rheolwr cynllun yn darparu tystysgrif) roi'r dystysgrif i gyflogwr cynllun newydd yr aelod.

(2) Rhaid i'r cyflogwr cynllun newydd ofyn i'r rheolwr cynllun a roddodd y dystysgrif gadarnhau bod yr aelod wedi darparu tystysgrifau mewn cysylltiad â'r holl gyfrifon pensiwn yr oedd y cyflogwr hwnnw'n rheolwr cynllun ar eu cyfer.

(3) Rhaid i'r rheolwr cynllun a roddodd y dystysgrif ddarparu cadarnhad i'r cyflogwr newydd fod yr aelod wedi darparu tystysgrifau mewn cysylltiad â phob cyfrif pensiwn yr oedd y cyflogwr hwnnw'n rheolwr cynllun ar eu cyfer.

(4) Wedi i'r cadarnhad gael ei ddarparu gan y rheolwr cynllun, rhaid i'r rheolwr cynllun newydd drosglwyddo'r cofnodion priodol o'r dystysgrif i gyfrif pensiwn newydd yr aelod actif a sefydlwyd o dan reoliad 40 (sefydlu cyfrif aelod actif), ac os oedd gan yr aelod gyfrif pensiwn ychwanegol, trosglwyddo'r cofnodion priodol o'r dystysgrif a ddarparwyd mewn cysylltiad â'r cyfrif hwnnw i'r cyfrif pensiwn ychwanegol newydd a sefydlwyd o dan reoliad 47 (sefydlu cyfrif pensiwn ychwanegol).

(5) Ar ôl cwblhau trosglwyddo'r cofnodion o dan baragraff (4), rhaid i'r rheolwr cynllun newydd roi gwybod i'r rheolwr cynllun blaenorol fod y trosglwyddo wedi ei wneud a rhaid i'r rheolwr cynllun blaenorol gau'r holl gyfrifon pensiwn sy'n gysylltiedig

(1) 1995 p. 26. Amnewidiwyd adran 50 gan adran 273 o Ddeddf Pensiynau 2004 (p. 35). Diwygiwyd adran 273 o Ddeddf Pensiynau 2004, cyn iddi gael effaith, gan adran 16 o Ddeddf Pensiynau 2007 (p. 22).

(2) O.S. 2008/649.

â'r tystysgrifau a ddarparwyd mewn cysylltiad â'r aelod.

(6) Os yw nifer y cyfrifon pensiwn, y darparwyd manylion mewn cysylltiad â hwy gan y rheolwr cynllun blaenorol o dan baragraff (1) neu (2) o reoliad 155 (gofyniad bod rheolwr cynllun yn darparu tystysgrif), yn fwy na nifer y cyfrifon aelod actif a sefydlwyd gan y rheolwr cynllun newydd, rhaid i'r aelod benderfynu, ar ôl ymgynghori â'r rheolwr cynllun newydd, o ba gyfrifon pensiwn y bydd rhaid trosglwyddo cofnodion i'r cyfrif neu gyfrifon aelod actif newydd, a hysbysu'r rheolwr cynllun blaenorol.

(7) Pan fo paragraff (6) yn gymwys ac na throsglwyddir cofnodion o un neu ragor o gyfrifon pensiwn, rhaid cau'r cyfrifon hynny a rhaid i'r rheolwr cynllun blaenorol sefydlu cyfrif aelod gohiriedig mewn cysylltiad â phob un o'r cyfrifon hynny.

(8) Pan fo aelod wedi ymgymryd â chyflogaeth gynllun gyda dau neu ragor o gyflogwyr ac yn bwriadu gwneud dewisiad pensiwn ychwanegol, caiff yr aelod ddewis i ba reolwr cynllun y rhoddir y dystysgrif a ddarperir o dan baragraff (3) neu (4) o reoliad 155 (gofyniad bod rheolwr cynllun yn darparu tystysgrif).

(9) Nid yw'n ofynnol i reolwr cynllun wneud unrhyw daliad i'r rheolwr cynllun newydd mewn cysylltiad â throsglwyddo cyfrif pensiwn.

RHAN 11

Prisiadau actiwaraidd

Penodi actiwari'r cynllun a phrisiadau actiwaraidd

159.—(1) Rhaid i Weinidogion Cymru benodi unigolyn i ddarparu gwasanaeth ymgynghori ar faterion actiwaraidd mewn perthynas â'r cynllun hwn ac unrhyw gynllun cysylltiedig.

(2) Actiwari'r cynllun sy'n gyfrifol am—

- (a) cyflawni prisiadau o'r cynllun hwn ac unrhyw gynllun cysylltiedig; a
- (b) paratoi adroddiadau ar y prisiadau.

(3) Cyn penodi unigolyn yn actiwari'r cynllun, rhaid i Weinidogion Cymru fodloni eu hunain bod gan yr unigolyn gymwysterau priodol i gwblhau prisiadau o'r cynllun hwn ac unrhyw gynllun cysylltiedig yn unol â chyfarwyddiadau'r Trysorlys a wnaed o dan adran 11 o Ddeddf 2013 ("cyfarwyddiadau'r Trysorlys").

(4) Rhaid i reolwr cynllun ddarparu i actiwari'r cynllun unrhyw ddata sy'n ofynnol gan actiwari'r cynllun er mwyn cyflawni prisiad a pharatoi adroddiad ar y prisiad hwnnw.

(5) Rhaid cyflawni prisiad o'r cynllun ac unrhyw gynllun cysylltiedig a pharatoi adroddiad ar y prisiad yn unol â chyfarwyddiadau'r Trysorlys.

(6) Rhaid cyflawni prisiadau o'r cynllun o fewn ffrâm amser sy'n galluogi bodloni'r gofynion yng nghyfarwyddiadau'r Trysorlys mewn perthynas â dyddiadau sy'n gymwys i'r prisio.

Cap ar gostau cyflogwyr

160.—(1) Y cap ar gostau cyflogwyr ar gyfer y cynllun hwn yw 17.1% o enillion pensiynadwy aelodau o'r cynllun hwn.

(2) Os bydd cost y cynllun hwn, a gyfrifir yn dilyn prisiad yn unol â chyfarwyddiadau'r Trysorlys, yn uwch neu'n is na'r cap ar gostau cyflogwyr, o fwy na'r gorsymiau a bennir mewn rheoliadau a wnaed o dan adran 12(5) o Ddeddf 2013(1) ("y Rheoliadau Cap Costau"), rhaid i Weinidogion Cymru ddilyn y weithdrefn a bennir ym mharagraff (3) ar gyfer cyrraedd cytundeb gyda rheolwyr cynllun, cyflogwyr ac aelodau (neu gynrychiolwyr cyflogwyr ac aelodau) ynglŷn â'r camau sy'n ofynnol er mwyn cyrraedd y targed cost a bennir yn y Rheoliadau Cap Costau.

(3) Y weithdrefn a bennir at ddibenion adran 12(6)(a) o Ddeddf 2013 yw ymgynghori gyda Bwrdd Cynghori Cynllun Pensiwn Diffoddwyr Tân Cymru am unrhyw gyfnod a ystyrir yn briodol gan Weinidogion Cymru gyda golwg ar gyrraedd cytundeb a gymeradwyir gan holl aelodau'r Bwrdd hwnnw.

(4) Yn dilyn ymgynghoriad o'r fath, os na chyrhaeddir cytundeb o fewn 3 mis ar ôl diwedd y cyfnod ymgynghori, rhaid i Weinidogion Cymru gymryd camau i addasu'r gyfradd y mae buddion yn crynhoi yn unol â hi o dan reoliad 43 (swm y pensiwn ar gyfer blwyddyn gynllun) er mwyn cyrraedd y targed cost ar gyfer y cynllun hwn.

RHAN 12

Penderfyniadau ac apelau

PENNOD 1

Penderfyniadau a rôl YMCA

Penderfyniadau gan y rheolwr cynllun

161. Rhaid i'r rheolwr cynllun benderfynu a oes hawl gan berson i gael dyfarniad neu i gadw dyfarniad.

(1) Gweler rheoliad 3 o O.S. 2014/575.

Rôl YMCA mewn penderfyniadau gan y rheolwr cynllun

162.—(1) Wrth benderfynu a oes hawl gan berson i gael dyfarniad, neu i gadw dyfarniad, pan fo'r penderfyniad ynglŷn â'i hawlogaeth yn dibynnu yn rhannol ar afiechyd neu alluogrwydd y person y byddai ganddo'r hawlogaeth honno, rhaid i'r rheolwr cynllun gael barn ysgrifenedig yr YMCA ar unrhyw fater sydd o natur feddygol, yn gyfan gwbl neu'n rhannol.

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun ofyn i YMCA ddarparu barn ar y materion canlynol at y diben o benderfynu unrhyw gwestiwn sy'n codi o dan y cynllun hwn—

- (a) a yw person yn analluog i gyflawni unrhyw rai o ddyletswyddau'r rôl y cyflogid y person hwnnw ynddi ddiwethaf, oherwydd anallu meddyliol neu gorfforol;
- (b) a yw'r anallu yn is-baragraff (a) uchod yn debygol o barhau tan yr oedran pensiwn arferol neu'r oedran pensiwn gohiriedig, yn ôl fel y digwydd;
- (c) a yw person wedi dod yn alluog i gyflawni unrhyw rai o ddyletswyddau'r rôl yr ymddeolodd y person hwnnw ohoni ar sail afiechyd;
- (d) a yw person yn alluog, neu wedi dod yn alluog i ymgymryd â chyflogaeth reolaidd; neu
- (e) unrhyw fater arall sydd o natur feddygol, yn gyfan gwbl neu'n rhannol.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (6), rhaid i'r YMCA ardystio o dan baragraff (2) nad yw'r—

- (a) YMCA, yn flaenorol, wedi cynghori, wedi mynegi barn, nac wedi bod yn ymwneud rywfodd arall, yn yr achos penodol y gofynnwyd am farn ar ei gyfer; a
- (b) YMCA yn gweithredu, ac na fu ar unrhyw adeg yn gweithredu, fel cynrychiolydd yr aelod, y rheolwr cynllun, nac unrhyw barti arall mewn cysylltiad â'r un achos.

(4) Mae barn YMCA o dan baragraff (2) yn rhwymo'r rheolwr cynllun onis disodlir gan ymateb yr YMCA o dan reoliad 163(2) (adolygu barn feddygol) neu ganlyniad apêl o dan reoliad 164 (apelau yn erbyn penderfyniadau ar sail tystiolaeth feddygol).

(5) Mae ymateb yr YMCA o dan reoliad 163 (adolygu barn feddygol) neu ganlyniad apêl o dan reoliad 164 (apelau yn erbyn penderfyniadau ar sail tystiolaeth feddygol), yn ôl fel y digwydd, yn rhwymo'r rheolwr cynllun.

(6) Pan fo aelod, o ganlyniad i farn a roddwyd o dan baragraff (2), wedi ymddeol ar sail afiechyd, caiff yr YMCA a roddodd y farn, os gofynnir iddo wneud

hynny gan y rheolwr cynllun at ddibenion adolygiad o dan reoliad 77(1) (adolygu dyfarniad afiechyd neu daliad o bensiwn ymddeol yn gynnar), roi barn bellach.

(7) Os—

- (a) yw person, yn fwriadol neu'n esgeulus, yn methu ag ymostwng i'w archwilio yn feddygol gan yr YMCA a ddewiswyd gan y rheolwr cynllun; a
- (b) nad yw'r YMCA yn gallu rhoi barn ar sail y dystiolaeth feddygol sydd ar gael,

caiff y rheolwr cynllun wneud penderfyniad yn y mater ar sail pa bynnag dystiolaeth feddygol arall a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun, neu heb dystiolaeth feddygol.

(8) O fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud penderfyniad o dan y Rheoliadau hyn, rhaid i'r rheolwr cynllun—

- (a) rhoi hysbysiad ysgrifenedig o'r penderfyniad i'r person dan sylw; a
- (b) yn achos penderfyniad ar fater sy'n gyfan gwbl neu'n rhannol o natur feddygol, oni bai bod paragraff (7) yn gymwys, cyflenwi'r person hwnnw â chopi o'r farn a gafwyd o dan baragraff (2).

Adolygu barn feddygol

163.—(1) Pan fo—

- (a) tystiolaeth newydd ar fater sy'n gyfan gwbl neu'n rhannol o natur feddygol yn cael ei chyflwyno i'r rheolwr cynllun gan aelod (P), y gwnaed penderfyniad mewn cysylltiad ag ef o dan y Rheoliadau hyn;
- (b) y rheolwr cynllun yn cael y dystiolaeth honno—
 - (i) os cyflenwyd copi o farn yn unol â rheoliad 162(8) (rôl YMCA mewn penderfyniadau gan y rheolwr cynllun), o fewn 28 diwrnod wedi i P gael y copi hwnnw, a
 - (ii) mewn unrhyw achos arall, o fewn 28 diwrnod wedi i P gael hysbysiad o benderfyniad y rheolwr cynllun; ac
- (c) y rheolwr cynllun a P yn cytuno bod rhaid rhoi cyfle i'r YMCA adolygu'r farn honno yng ngoleuni'r dystiolaeth newydd,

rhaid i'r rheolwr cynllun anfon copi o'r dystiolaeth newydd at yr YMCA a gwahodd yr YMCA i ailystyried y farn honno.

(2) Rhaid i'r ymateb gan YMCA i wahoddiad o dan baragraff (1) fod mewn ysgrifen.

(3) Mae'r ymateb gan YMCA o dan baragraff (2) yn rhwymo'r rheolwr cynllun oni ddisodlir yr ymateb hwnnw gan ganlyniad apêl o dan reoliad 164 (apelau yn erbyn penderfyniadau ar sail tystiolaeth feddygol).

(4) Cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl cael ymateb o dan baragraff (2), rhaid i'r rheolwr cynllun ailystyried ei benderfyniad.

(5) O fewn 14 diwrnod ar ôl yr ailystyriaeth honno, rhaid i'r rheolwr cynllun—

- (a) rhoi hysbysiad ysgrifenedig i P ei fod wedi cadarnhau ei benderfyniad neu wedi ei ddiwygio (yn ôl fel y digwydd);
- (b) os yw'r rheolwr cynllun wedi diwygio ei benderfyniad, cyflenwi P â hysbysiad ysgrifenedig o'r penderfyniad diwygiedig; ac
- (c) cyflenwi P â chopi o'r ymateb o dan baragraff (2).

PENNOD 2

Apelau i'r Bwrdd Canolwyr Meddygol

Apelau yn erbyn penderfyniadau ar sail tystiolaeth feddygol

164.—(1) Caiff aelod (P) sy'n dymuno apelio yn erbyn penderfyniad rheolwr cynllun ar fater o natur feddygol apelio felly i fwrdd o ganolwyr meddygol yn unol â darpariaethau rheoliadau 165 (hysbysiad o apêl) i 172 (hysbysiadau etc).

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), pan fo penderfyniad—

- (a) wedi ei wneud mewn cysylltiad â barn a gafwyd o dan reoliad 162(2) (rôl YMCA mewn penderfyniadau gan y rheolwr cynllun) neu dystiolaeth feddygol y dibynnwyd arni fel y crybwyllir yn rheoliad 162(7); neu
- (b) yn cael ei ailystyried o dan reolid 163(4) (adolygu barn feddygol) mewn cysylltiad ag ymateb o dan baragraff (2) o'r rheoliad hwnnw,

rhaid i'r rheolwr cynllun, o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud, cadarnhau neu ddiwygio'r penderfyniad (yn ôl fel y digwydd), anfon at P y dogfennau a grybwyllir ym mharagraff (4).

(3) Nid oes dim ym mharagraff (2) sy'n ei gwneud yn ofynnol cyflenwi dogfennau a gyflenwyd eisoes o dan reoliad 162(8) neu 163(5).

(4) Y dogfennau yw—

- (a) copi o'r farn, yr ymateb neu'r dystiolaeth, (yn ôl fel y digwydd);
- (b) esboniad o'r weithdrefn ar gyfer apelau o dan y Bennod hon; ac

- (c) datganiad bod rhaid i P, os yw P yn dymuno apelio yn erbyn penderfyniad y rheolwr cynllun ar fater meddygol ei natur, roi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun, sy'n datgan enw a chyfeiriad P a sail yr apêl, ddim hwyrach nag 28 diwrnod wedi i P gael yr olaf o'r dogfennau y mae'n ofynnol eu cyflenwi o dan y paragraff hwn, neu o fewn pa bynnag gyfnod hwy a ganiateir gan y rheolwr cynllun.

Hysbysiad o apêl

165.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), rhaid rhoi hysbysiad ysgrifenedig o apêl yn erbyn penderfyniad ar fater meddygol ei natur, gan ddatgan—

- (a) enw a chyfeiriad yr apelydd (P); a
(b) sail yr apêl,

i'r rheolwr cynllun o fewn 28 diwrnod ar ôl y dyddiad pan fo P yn cael y dogfennau y cyfeirir atynt yn rheoliad 164(4) (apelau yn erbyn penderfyniadau ar sail tystiolaeth feddygol); ac os yw P yn cael y dogfennau hynny ar wahanol ddyddiadau, rhaid eu trin at y diben hwn fel pe bai P wedi eu cael ar y diweddaraf neu'r diweddarach o'r dyddiadau hynny.

(2) Os—

- (a) na roddwyd hysbysiad o apêl o fewn y cyfnod a bennir ym mharagraff (1); ond
(b) ym marn y rheolwr cynllun, nad oherwydd bod bai ar P ei hunan y methwyd â rhoi'r hysbysiad o fewn y cyfnod hwnnw,

caiff y rheolwr cynllun estyn y cyfnod ar gyfer rhoi hysbysiad, am ba bynnag gyfnod, o ddim hwy na chwe mis o'r dyddiad a grybwyllir ym mharagraff (1), a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun.

Cyfeirio apêl i'r bwrdd

166.—(1) Rhaid i'r rheolwr cynllun, pan gaiff hysbysiad o apêl, gyflenwi Gweinidogion Cymru â thri chopi o'r canlynol—

- (a) yr hysbysiad o apêl;
(b) yr hysbysiad o'r penderfyniad perthnasol;
(c) y farn, ymateb neu dystiolaeth (yn ôl fel y digwydd) a gyflenwyd i'r apelydd (P); a
(d) pob dogfen arall ym meddiant neu dan reolaeth y rheolwr cynllun, sy'n ymddangos i'r rheolwr cynllun yn berthnasol i'r mater sy'n destun yr apêl.

(2) Rhaid i Weinidogion Cymru gyfeirio apêl i fwrdd o ganolwyr meddygol ("y bwrdd").

(3) Rhaid i'r bwrdd gynnwys dim llai na thri ymarferydd meddygol a benodir gan, neu'n unol â threfniadau a wnaed gan, Weinidogion Cymru.

(4) Rhaid i un aelod o'r bwrdd fod yn arbenigwr mewn cyflwr meddygol sy'n berthnasol i'r apêl.

(5) Rhaid penodi un aelod o'r bwrdd yn gadeirydd.

(6) Pan fo pleidlais ymhlith aelodau'r bwrdd yn rhannu'n gyfartal, rhaid rhoi ail bleidlais neu bleidlais fwrw i'r cadeirydd.

(7) Cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl cyfeirio apêl i'r bwrdd, rhaid i Weinidogion Cymru gyflenwi gweinyddwr y bwrdd â thri chopi o bob dogfen a gyflenwyd o dan baragraff (1).

(8) Rhaid i'r bwrdd drefnu bod un o'i nifer ('yr aelod-adolygydd') yn adolygu'r dogfennau hynny.

(9) Cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl cwblhau ei adolygiad, rhaid i'r aelod-adolygydd roi hysbysiad ysgrifenedig i Weinidogion Cymru o'r canlynol—

- (a) unrhyw wybodaeth arall y byddai'n ddymunol ei darparu, ym marn yr aelod-adolygydd, er mwyn i'r bwrdd gael gwybodaeth ddigonol at y diben o'i alluogi i benderfynu'r apêl; a
- (b) os yw hynny'n wir, bod yr aelod-adolygydd o'r farn y caiff y bwrdd ystyried yr apêl yn wacsaw, yn flinderus neu'n amlwg yn ddi-sail.

(10) Ar ôl cael hysbysiad yr aelod-adolygydd, rhaid i Weinidogion Cymru—

- (a) os yw'r aelod-adolygydd wedi hysbysu Gweinidogion Cymru y byddai'n ddymunol cael gwybodaeth bellach, ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn ymdrechu ei orau i gael yr wybodaeth honno; a
- (b) os yw'r hysbysiad yn cynnwys barn o'r math a ddisgrifir ac a grybwyllir ym mharagraff (9)(b), anfon copi ohono at y rheolwr cynllun.

(11) Rhaid i reolwr cynllun sy'n cael copi o farn aelod-adolygydd, cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol—

- (a) anfon copi o'r farn honno at P; a
- (b) drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i P—
 - (i) hysbysu P y gallai fod yn ofynnol bod P yn talu costau'r rheolwr cynllun, pe bai apêl P yn aflwyddiannus, a
 - (ii) ei gwneud yn ofynnol bod P yn rhoi gwybod i'r rheolwr cynllun, o fewn 14 diwrnod o ddyddiad yr hysbysiad, pa un ai yw P yn bwriadu mynd ymlaen â'r apêl neu ei thynnu'n ôl.

(12) Rhaid i reolwr cynllun sy'n hysbysu P o dan baragraff (11)(b) roi gwybod i Weinidogion Cymru

ynghylch ymateb P i'r hysbysiad o dan is-baragraff 11(b); a rhaid i Weinidogion Cymru hysbysu'r bwrdd yn unol â hynny.

Y weithdrefn pan wneir apêl

167.—(1) Os eir ymlaen i wneud apêl, rhaid i'r bwrdd sicrhau bod yr apelydd (P) a'r rheolwr cynllun (“y partiön”) wedi—

- (a) eu hysbysu bod yr apêl i gael ei phenderfynu gan y bwrdd; a
- (b) eu hysbysu o gyfeiriad lle y gellir anfon cyfathrebiadau ynglŷn â'r apêl, ar gyfer eu cyflwyno i'r bwrdd.

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (5)—

- (a) rhaid i'r bwrdd gyfweld ac archwilio P yn feddygol unwaith o leiaf; a
- (b) caiff y bwrdd gyfweld neu archwilio P yn feddygol neu beri bod P yn cael ei gyfweld neu ei archwilio'n feddygol ar ba bynnag achlysuron pellach a ystyrir yn angenrheidiol gan y bwrdd at y diben o benderfynu'r apêl.

(3) Rhaid i'r bwrdd bennu amser a lleoliad, a rhoi i'r partiön ddim llai na dau fis o rybudd o'r amser a'r lleoliad, ar gyfer pob cyfweliad ac archwiliad meddygol; ac os bodlonir y bwrdd nad yw P yn gallu teithio, rhaid i'r lleoliad fod ym man preswyllo P.

(4) Rhaid i P fod yn bresennol ar yr amser ac yn y lleoliad a bennir ar gyfer unrhyw gyfweliad ac archwiliad meddygol gan y bwrdd, neu gan unrhyw aelod o'r bwrdd, neu unrhyw berson a benodir gan y bwrdd at y diben hwnnw.

(5) Os—

- (a) yw P yn methu â chydymffurfio â pharagraff (4); a
- (b) na fodlonir y bwrdd fod rheswm rhesymol am y methiant hwnnw,

caiff y bwrdd hepgor y cyfweliad a'r archwiliad meddygol, a chaiff benderfynu'r apêl ar sail pa bynnag wybodaeth sydd ar gael ar y pryd.

(6) Mewn unrhyw gyfweliad o dan y rheoliad hwn, caiff personau fod yn bresennol a benodwyd at y diben gan y rheolwr cynllun neu gan P neu gan y ddau ohonynt.

(7) Os yw'r naill barti neu'r llall yn bwriadu cyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig neu ddatganiad ysgrifenedig mewn cyfweliad a gynhelir o dan baragraff (2), rhaid i'r parti, yn ddarostyngedig i baragraff (8), gyflwyno'r dystiolaeth neu'r datganiad i'r bwrdd ac i'r parti arall ddim llai nag 28 diwrnod cyn y dyddiad a bennwyd ar gyfer y cyfweliad.

(8) Os cyflwynir unrhyw dystiolaeth neu ddatganiad ysgrifenedig o dan baragraff (7) llai nag 28 diwrnod

cyn y dyddiad a bennwyd ar gyfer y cyfweliad, caniateir cyflwyno unrhyw dystiolaeth neu ddatganiad ysgrifenedig yn ymateb gan y parti arall i'r bwrdd ac i'r parti a gyflwynodd y dystiolaeth neu'r datganiad a grybwyllwyd gyntaf, ar unrhyw adeg hyd at, a chan gynnwys, y dyddiad hwnnw.

(9) Os cyflwynir unrhyw dystiolaeth neu ddatganiad ysgrifenedig yn groes i baragraff (7), caiff y bwrdd ohirio'r dyddiad a bennwyd ar gyfer y cyfweliad, a gwneud yn ofynnol bod y parti a gyflwynodd y dystiolaeth neu'r datganiad yn talu pa bynnag gostau rhesymol a dynnir gan y bwrdd, a chan y parti arall, o ganlyniad i'r gohirio.

Adroddiad y bwrdd

168.—(1) Rhaid i'r bwrdd gyflenwi Gweinidogion Cymru â'r canlynol—

- (a) adroddiad ysgrifenedig o'i benderfyniad ar y materion meddygol perthnasol; a
- (b) os yw'r bwrdd o'r farn bod yr apêl yn wacsaw, yn flinderus neu'n amlwg yn ddi-sail, datganiad i'r perwyl hwnnw (a gaiff ffurfio rhan o'r adroddiad).

(2) Rhaid i Weinidogion Cymru gyflenwi'r partïon â chopi o'r adroddiad ac o unrhyw adroddiad ar wahân o dan baragraff (1)(b).

Ailystyried gan y bwrdd

169.—(1) Pan fo—

- (a) y partïon wedi cael copi o'r adroddiad a gyflenwyd o dan reoliad 168 (adroddiad y bwrdd), a
- (b) y partïon yn cytuno bod y bwrdd wedi gwneud camgymeriad ffeithiol sy'n cael effaith berthnasol ar benderfyniad y bwrdd,

rhaid i'r rheolwr cynllun, o fewn 28 diwrnod ar ôl cael yr adroddiad, gyflenwi Gweinidogion Cymru â dau gopi o ddatganiad a gytunir rhwng y partïon.

(2) Rhaid i'r datganiad a gytunir nodi—

- (i) y camgymeriad ffeithiol,
- (ii) y ffaith gywir, a

gwahodd y bwrdd i ailystyried ei benderfyniad.

(3) Rhaid i Weinidogion Cymru, o fewn 14 diwrnod ar ôl cael y datganiad, gyflenwi'r bwrdd â chopi ohono.

(4) Cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl cael y datganiad, rhaid i'r bwrdd ailystyried ei benderfyniad.

(5) O fewn 14 diwrnod ar ôl yr ailystyriaeth honno, rhaid i'r bwrdd—

- (a) rhoi hysbysiad ysgrifenedig i Weinidogion Cymru ei fod wedi cadarnhau ei benderfyniad neu wedi diwygio ei benderfyniad, (yn ôl fel y digwydd); a
- (b) os yw'r bwrdd wedi diwygio ei benderfyniad, gyflenwi Gweinidogion Cymru ag adroddiad ysgrifenedig o'i benderfyniad diwygiedig.

(6) Rhaid i Weinidogion Cymru gyflenwi'r partïon â chopi o'r hysbysiad ysgrifenedig sy'n cadarnhau penderfyniad y bwrdd, neu gopi o'r adroddiad ysgrifenedig o benderfyniad diwygiedig y bwrdd (yn ôl fel y digwydd).

Ffioedd a lwfansau sy'n daladwy i'r bwrdd

170.—(1) Rhaid talu i'r bwrdd ac i'r aelod-adolygydd—

- (a) y cyfryw ffioedd a lwfansau (gan gynnwys y rhai sy'n daladwy i'r aelod-adolygydd am waith a wnaed yn adolygu dogfennau o dan reoliad 166(8) (cyfeirio apêl i'r bwrdd)) a benderfynir yn unol â threfniadau a wnaed gan Weinidogion Cymru; neu
- (b) os na wnaed trefniadau o'r fath, y cyfryw ffioedd a lwfansau y caiff Gweinidogion Cymru eu pennu o bryd i'w gilydd.

(2) Rhaid i'r ffioedd a'r lwfansau sy'n daladwy o dan baragraff(1)—

- (a) cael eu talu gan y rheolwr cynllun; a
- (b) cael eu trin at ddibenion rheoliad 171 (treuliau pob un o'r partïon) fel rhan o dreuliau'r rheolwr cynllun.

Treuliau pob un o'r partïon

171.—(1) Yn ddarostyngedig i reoliad 167(9) (y weithdrefn pan wneir apêl) a pharagraffau (2) i (5) isod, rhaid i bob parti unigol i'r apêl ysgwyddo ei dreuliau ei hunan.

(2) Pan fo'r bwrdd—

- (a) yn penderfynu apêl o blaid y rheolwr cynllun; a
- (b) yn datgan bod yr apêl, ym marn y bwrdd, yn wacsaw, yn flinderus neu'n amlwg yn ddi-sail,

caiff y rheolwr cynllun ei gwneud yn ofynnol bod yr apelydd (P) yn talu i'r rheolwr cynllun y cyfryw swm, na chaiff fod yn fwy na chyfanswm y ffioedd a'r lwfansau sy'n daladwy i'r bwrdd a'r aelod-adolygydd o dan reoliad 170(1) (ffioedd a lwfansau sy'n daladwy i'r bwrdd), a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun.

(3) Pan fo—

- (a) P yn rhoi hysbysiad i'r bwrdd—

- (i) yn tynnu'r apêl yn ôl, neu
- (ii) yn gofyn am ddiddymu, gohirio neu oedi'r dyddiad a bennwyd ar gyfer cyfweliad neu archwiliad meddygol o dan reoliad 167(3), a

rhoddir yr hysbysiad llai na 22 o ddiwrnodau gwaith cyn y dyddiad a bennwyd o dan reoliad 167(3); neu

- (b) gweithredoedd neu anweithiau P yn peri i'r bwrdd ddiddymu, gohirio neu oedi rywfodd arall y dyddiad a bennwyd o dan reoliad 167(3), llai na 22 o ddiwrnodau gwaith cyn y dyddiad penodedig,

caiff y rheolwr cynllun ei gwneud yn ofynnol bod P yn talu i'r rheolwr cynllun y cyfryw swm, na chaiff fod yn fwy na chyfanswm y ffioedd a'r lwfansau sy'n daladwy i'r bwrdd o dan reoliad 170(1) (ffioedd a lwfansau sy'n daladwy i'r bwrdd), a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun.

(4) Pan—

- (a) yw'r bwrdd yn penderfynu apêl o blaid P; a
- (b) nad yw'r bwrdd yn cyfarwyddo'n wahanol,

rhaid i'r rheolwr cynllun ad-dalu i P y swm a bennir ym mharagraff (5).

(5) Y swm yw cyfanswm y canlynol—

- (a) unrhyw dreuliau personol a dynnwyd mewn gwirionedd ac yn rhesymol gan P mewn cysylltiad ag unrhyw gyfweliad o dan reoliad 167(2); a
- (b) os oedd ymarferydd meddygol cymwysedig a benodwyd gan P yn bresennol mewn unrhyw gyfweliad o'r fath, unrhyw ffioedd a threuliau a dalwyd yn rhesymol gan P mewn cysylltiad â phresenoldeb o'r fath.

(6) At ddibenion paragraffau (2) a (4) rhaid i unrhyw gwestiwn sy'n codi ynglŷn ag a yw penderfyniad y bwrdd o blaid y rheolwr cynllun neu P gael ei benderfynu gan y bwrdd neu, yn niffyg hynny, gan Weinidogion Cymru.

Hysbysiadau etc.

172. Oni phrofir i'r gwrthwyneb, rhaid trin unrhyw hysbysiad, gwybodaeth neu ddogfen y mae hawl gan apelydd (P) i'w gael neu i'w chael at unrhyw ddiben yn rheoliadau 164 (apelau yn erbyn penderfyniadau ar sail tystiolaeth feddygol) i 171 (treuliau pob un o'r partion), fel pe bai P wedi cael y cyfryw eitem os postwyd hi mewn llythyr a oedd wedi ei gyfeirio at P ym man preswylio hysbys olaf P.

PENNOD 3

Apelau ar faterion eraill

Apelau ar faterion eraill

173. Os—

- (a) yw aelod (P) yn anghytuno â phenderfyniad rheolwr cynllun o dan reoliad 161 (penderfyniadau gan y rheolwr cynllun); a
- (b) nad yw'r anghytundeb yn ymwneud â mater o natur feddygol,

caiff P, drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun o fewn 28 diwrnod ar ôl cael y penderfyniad, ei gwneud yn ofynnol bod y rheolwr cynllun yn ymdrin â'r anghytundeb o dan drefniadau a gyflawnwyd ganddo yn unol â gofynion adran 50 o Ddeddf Pensiynau 1995(1) (gofyniad bod trefniadau i ddatrys anghydfodau) a Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gweithdrefnau Mewnol i Ddatrys Anghydfodau, Diwygiadau Canlyniadol ac Amrywiol) 2008(2).

RHAN 13

Atodol

PENNOD 1

Talu pensiynau

Talu addasiad mynegai ymddeol yn hwyr

174. Nid oes dim yn y Rheoliadau hyn sy'n ei gwneud yn ofynnol talu unrhyw ran o bensiwn sy'n briodoladwy i addasiad mynegai ymddeol cyn diwedd y flwyddyn gynllun actif olaf.

Adennill gordaliad o fuddion

175.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys mewn cysylltiad â blwyddyn ariannol y pennir gostyngiad canran ar ei chyfer mewn gorchymyn a wneir o dan adran 9 o Ddeddf 2013(3).

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun adennill unrhyw ordaliad o fuddion a ddigwyddodd o ganlyniad i gymhwyso'r addasiad mynegai ymddeol ar gyfer y flwyddyn honno.

(1) 1995 p. 26. Amnewidiwyd adran 50 yn rhinwedd adran 273 o Ddeddf Pensiynau 2004 (p. 35).

(2) O.S. 2008/649.

(3) O dan adran 9 o Ddeddf 2013 y newid mewn enillion sydd i'w wneud mewn cyfnod yw y cynnydd neu ostyngiad canran a bennir gan orchymyn Trysorlys o dan yr adran honno mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw.

(3) Pan fo'r rheoliad hwn yn gymwys, rhaid i'r rheolwr cynllun hysbysu'r aelod mewn ysgrifen yr adenillir y gordaliad drwy leihau swm pob rhandaliad o bensiwn hyd nes bo swm y gordaliad wedi ei adennill, neu drwy hepgor talu unrhyw gynnydd yn swm unrhyw bensiwn sy'n ddyladwy hyd nes bo swm y gordaliad wedi ei adennill.

Lleiafswm pensiwn gwarantedig

176.—(1) Os oes gan aelod lleiafswm gwarantedig mewn perthynas â buddion o dan y cynllun hwn—

- (a) nid oes dim yn y Rheoliadau hyn sy'n caniatáu nac yn ei gwneud yn ofynnol unrhyw beth a fyddai'n peri nad yw gofynion a wnaed gan neu o dan DCauP 1993, mewn perthynas ag aelod o'r fath a hawliau aelod o'r fath o dan y cynllun hwn, yn cael eu bodloni yn achos yr aelod;
- (b) nid oes dim yn y Rheoliadau hyn sy'n rhwystro unrhyw beth rhag cael ei wneud, sy'n angenrheidiol neu'n hwylus at ddibenion bodloni gofynion o'r fath yn achos yr aelod; ac
- (c) mae'r darpariaethau canlynol yn ddarostyngedig i gyffredinolrwydd y paragraff hwn.

(2) Os, oni bai am y rheoliad hwn—

- (a) na fyddai pensiwn yn daladwy i'r aelod o dan y cynllun hwn; neu
- (b) byddai cyfradd wythnosol y pensiynau sy'n daladwy yn llai na'r lleiafswm gwarantedig,

bydd pensiwn ar gyfradd wythnosol sy'n hafal i'r lleiafswm gwarantedig yn daladwy i'r aelod am ei oes o'r dyddiad pan fo'r aelod yn cyrraedd oedran LIPG neu, yn ôl fel y digwydd, bydd pensiynau sydd â'u cyfradd wythnosol gyfanredol yn hafal i'r lleiafswm gwarantedig yn daladwy felly.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4)—

- (a) os yw'r aelod, pan fo'n cyrraedd oedran LIPG yn dal i barhau mewn cyflogaeth (pa un ai yn gyflogaeth gynllun ai peidio); a
- (b) pan nad yw'r gyflogaeth yn gyflogaeth gynllun, os yw'r aelod yn cydsynio i ohirio hawlogaeth yr aelod o dan baragraff (2),

nid yw paragraff (2) yn gymwys hyd nes bo'r aelod yn gadael cyflogaeth.

(4) Os yw'r aelod yn parhau mewn cyflogaeth am gyfnod pellach o bum mlynedd ar ôl cyrraedd oedran LIPG ac nad yw'n gadael cyflogaeth bryd hynny, bydd gan yr aelod, o ddiwedd y cyfnod hwnnw ymlaen, yr hawl i gael cymaint o bensiwn yr aelod o dan Ran 5 (buddion ymddeol) a Rhan 7 (buddion ar gyfer aelodau

â chredyd pensiwn) ag sy'n hafal i leiafswm gwarantedig yr aelod (neu, yn ôl fel y digwydd, cymaint o bensiynau'r aelod o dan Ran 5 a Rhan 7 ag sydd, ar y cyd, â chyfradd wythnosol sy'n hafal i leiafswm gwarantedig yr aelod), oni fydd yr aelod yn cydsynio i ohiriad pellach o'r hawlogaeth.

(5) Yn yr amgylchiadau y darperir ar eu cyfer ym mharagraff (3) neu (4), cynyddir swm y lleiafswm gwarantedig y mae hawl gan yr aelod i'w gael o dan y rheoliad hwn yn unol ag adran 15 (cynyddu lleiafswm gwarantedig pan fo cychwyn lleiafswm pensiwn gwarantedig wedi ei ohirio) o DCauP 1993.

(6) Os—

- (a) yw'r aelod, cyn cyrraedd 65 mlwydd oed, yn cael yr hawl i daliad o bensiwn ar unwaith; a
- (b) bod lleiafswm gwarantedig gan yr aelod hwnnw mewn perthynas â'r cyfan neu ran o bensiwn, o ganlyniad i'r cynllun hwn dderbyn taliad trosglwyddo oddi wrth gynllun pensiwn arall yr oedd gan yr aelod leiafswm gwarantedig o'r fath mewn cysylltiad ag ef,

rhaid i gyfradd wythnosol y pensiwn, i'r graddau y mae'n briodoladwy i'r gwasanaeth hwnnw, beidio â bod yn llai na'r lleiafswm gwarantedig, wedi ei luosi â pha bynnag ffactor a ddynodir mewn tablau a gynhwysir mewn canllawiau actiwaraidd ar gyfer person o'r un oedran a rhyw â'r aelod ar y dyddiad pan ddaw'r pensiwn yn daladwy.

(7) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os yw person wedi peidio â bod mewn cyflogaeth sy'n gyflogaeth a gontractiwyd allan o fewn ystyr Rhan 3 o DCauP 1993 (ardystio cynlluniau pensiwn ac effeithiau ar hawliau a dyletswyddau aelodau o dan gynllun y wladwriaeth) drwy gyfeirio at y cynllun hwn, a naill ai—

- (a) taliad trosglwyddo wedi ei wneud mewn cysylltiad â holl hawliau'r person i gael buddion o dan y cynllun hwn, ac eithrio hawliau'r person mewn cysylltiad â'i leiafswm gwarantedig neu ei hawliau o dan adran 9(2B)(gofynion ar gyfer ardystio cynlluniau: cyffredinol) o DCauP 1993(1) ("hawliau'r person o ran contractio allan"); neu
- (b) nad oes gan y person hawliau i gael buddion o dan y cynllun hwn ac eithrio hawliau'r person o ran contractio allan.

(8) Os yw paragraff (7) yn gymwys—

- (a) o'r dyddiad y mae'r person yn cyrraedd oedran LIPG, mae hawl gan y person i gael

(1) Mewnosodwyd is-adran (2B) gan Ddeddf Pensiynau 1995 (p. 26), adran 136(3) ac fe'i diwygiwyd gan Ddeddf Cyfraniadau Nawdd Cymdeithasol (Trosglwyddo Swyddogaethau etc.) 1999 (p. 2), Atodlen 1, paragraff 35.

pensiwn sy'n daladwy am ei oes ar gyfradd wythnosol sy'n hafal i leiafswm gwarantedig y person, os oes un; a

- (b) o'r dyddiad y mae'r person yn cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan y cynllun hwn mae hawl gan y person i gael cyfandaliad a phensiwn mewn cysylltiad â hawliau'r person hwnnw o dan adran 9(2B) o DCauP 1993,

ond nid yw person sy'n dod o fewn paragraff (7) i'w ystyried yn aelod-bensiynwr at ddibenion Rhan 6 (buddion marwolaeth).

(9) Nid yw paragraffau (2) i (8) yn gymwys i pensiwn—

- (a) sydd wedi ei fforffedu—
 - (i) o ganlyniad i gollfarn am frad, neu
 - (ii) mewn achos pan fo'r drosedd berthnasol o dan reoliad 181 (fforffedu: troseddau a gyflawnir gan aelodau, partneriaid sy'n goroesi neu blant cymwys) yn dod o fewn paragraff (b) o'r diffiniad, yn y rheoliad hwnnw, o "trosedd berthnasol" (troseddau o dan y Deddfau Cyfrinachau Swyddogol);
- (b) pan fo'r pensiwn hwnnw wedi ei gymudo o dan reoliad 177 (cymudo pensiynau bach), a phan fo'r amodau yn rheoliad 60 o Reoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Contractio Allan) 1996(1) wedi eu bodloni,

ac os oes unrhyw ddarpariaeth arall o'r cynllun hwn yn anghyson â'r rheoliad hwn, y rheoliad hwn sy'n drech.

(10) Yn y rheoliad hwn, mae cyfeiriadau at swm pensiwn yn gyfeiriadau at ei swm ar ôl didynnu swm y cymudiad, os oes un (ond cyn didynnu swm y dyraniad, os oes un).

Cymudo pensiynau bach

177.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os nad yw hawlogaeth pensiwn aelod o'r cynllun neu hawlogaeth pensiwn buddiolwr aelod yn fwy na'r uchafswm cymudo pensiynau bach.

(2) Onid yw'r aelod wedi cyrraedd yr oedran pensiwn gohiriedig, nid yw'r rheoliad hwn yn gymwys os yw hawlogaeth pensiwn yr aelod neu hawlogaeth pensiwn buddiolwr yr aelod yn hafal i, neu'n fwy na, lleiafswm gwarantedig yr aelod.

(3) Caiff y rheolwr cynllun dalu i'r aelod, i bartner sy'n goroesi neu i blentyn cymwys gyfandaliad o swm

(1) O.S. 1996/1172. Amnewidiwyd rheoliad 60 gan O.S. 2006/744 ac fe'i diwygiwyd gan 2006/1337, 2009/2930 a 2010/499.

sy'n cynrychioli gwerth ariannol y pensiwn a gyfrifir yn unol â chanllawiau actiwaraid os yw—

- (a) y person yn cydsynio i dderbyn cyfandaliad mewn cysylltiad â'r pensiwn; a
- (b) gofynion y darpariaethau cymudo sy'n gymwys yn yr amgylchiadau wedi eu bodloni.

(4) Mae talu cyfandaliad o dan y rheoliad hwn yn lle pensiwn yn rhyddhau o bob rhwymedigaeth o dan y cynllun hwn mewn cysylltiad â'r pensiwn hwnnw.

(5) Yn y rheoliad hwn—

ystyr “y darpariaethau cymudo” (“*the commutation provisions*”) yw'r darpariaethau sy'n caniatáu cymudo pensiynau, a nodir yn—

- (a) rheoliad 2 o Reoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Aseinio, Fforffedu, Methdalau etc.) 1997(1),
- (b) paragraff 7 o Atodlen 29 (cyfandaliadau awdurdodedig – atodol) i DC 2004 (sy'n diffinio cyfandaliad cymudo dibwys at ddibenion Rhan 4 o'r Ddeddf honno)(2) ac, mewn perthynas â phensiwn sy'n daladwy o dan Ran 6 (buddion marwolaeth), paragraff 20 o'r Atodlen honno (sy'n diffinio budd marwolaeth cyfandaliad cymudo dibwys at ddibenion Rhan 4 o'r Ddeddf honno)(3), ac
- (c) rheoliad 3 o Reoliadau Rhannu Pensiynau (Budd Credyd Pensiwn) 2000(4); ac

ystyr “yr uchafswm cymudo pensiynau bach” (“*the small pensions commutation maximum*”) yw'r swm y caniateir ei gymudo, o ystyried y darpariaethau cymudo sy'n gymwys yn yr amgylchiadau.

Taliadau ar gyfer personau sy'n analluog i reoli eu busnes eu hunain

178. Os yw'n ymddangos i'r rheolwr cynllun fod hawl gan berson ac eithrio plentyn cymwys i gael taliad o fuddion o dan y cynllun hwn, ond bod y person hwnnw, oherwydd anallu meddyliol neu rywffodd arall, yn analluog i reoli ei fusnes ei hunan—

- (a) caiff y rheolwr cynllun dalu'r buddion, neu unrhyw ran ohonynt i berson sy'n gofalu am y person sydd â hawlogaeth, neu i unrhyw

(1) O.S. 1997/785. Diwygiwyd rheoliad 2 gan O.S. 2002/681, 2005/706, 2006/744, 2006/778 a 2009/2930.

(2) Diwygiwyd paragraff 7 gan Ddeddf Cyllid 2011 (p. 11), Atodlen 16, paragraffau 23 a 29 ac Atodlen 18, paragraffau 1, 3, a 4; a chan Ddeddf Cyllid 2014 (p. 26), adran 42(1); a chan O.S.2006/572.

(3) Diwygiwyd paragraff 20 gan Ddeddf Cyllid 2011 (p. 11), Atodlen 16, paragraffau 32 a 39 ac Atodlen 18, paragraffau 1, 3 a 6.

(4) O.S. 2000/1054. Diwygiwyd rheoliad 3 gan O.S. 2009/2930.

berson arall y penderfynir arno gan y rheolwr cynllun, i'w defnyddio er budd y person sydd â hawlogaeth; ac

- (b) i'r graddau nad yw'r rheolwr cynllun yn talu'r buddion yn y modd hwnnw, caiff y rheolwr cynllun ddefnyddio'r buddion mewn modd a benderfynir gan y rheolwr cynllun, er budd y person sydd â hawlogaeth, neu unrhyw fuddiolwyr y person sydd â hawlogaeth.

Taliadau sy'n ddyledus mewn cysylltiad â phersonau a fu farw

179.—(1) Mae paragraff (2) yn gymwys os, ar farwolaeth person, nad yw'r cyfanswm sy'n ddyladwy o dan y cynllun hwn i gynrychiolwyr personol y person hwnnw (gan gynnwys unrhyw beth a oedd yn ddyladwy ar farwolaeth y person hwnnw) yn fwy na'r swm a bennir mewn unrhyw orchymyn sydd mewn grym am y tro o dan adran 6 o Ddeddf Gweinyddu Ystadau (Taliadau Bach) 1965(1) ac sy'n gymwys mewn perthynas â marwolaeth y person hwnnw.

(2) Caiff rheolwr cynllun dalu'r cyfan neu ran o'r swm dyladwy i—

- (a) cynrychiolwyr personol y person; neu
- (b) unrhyw berson neu bersonau y mae'n ymddangos i'r rheolwr cynllun sydd â hawlogaeth fel buddiolwyr yr ystad,

heb ddangos profiant na llythyrau gweinyddu ystad y person.

Cyfyngiad ar aseiniad buddion

180. Mae aseiniad o ddyfarniad o dan y Rheoliadau hyn yn ddi-rym i'r graddau y'i gwneir er budd person ac eithrio dibynnydd y person sydd â hawl i gael y dyfarniad.

PENNOD 2

Fforffedu

Fforffedu: troseddau a gyflawnir gan aelodau, partneriaid sy'n goroesi neu blant cymwys

181.—(1) Os caiff aelod, partner sy'n goroesi neu blentyn cymwys ei gollfarnu am drosedd berthnasol, caiff y rheolwr cynllun, i'r cyfryw raddau ac am y cyfryw gyfnod a ystyria'n briodol, gadw'n ôl bensiyntau sy'n daladwy o dan y cynllun hwn i—

- (a) yr aelod;
- (b) unrhyw berson mewn cysylltiad â'r aelod;

(1) 1965 p. 32; gwnaed diwygiadau i adran 6, nad ydynt yn berthnasol i'r offeryn hwn.

- (c) partner sy'n goroesi; neu
- (d) plentyn cymwys.

(2) Os yw pensiwn partner sy'n goroesi neu bensiwn plentyn cymwys o dan Ran 6 (buddion marwolaeth) i gael ei gadw'n ôl o dan baragraff (1), o ganlyniad i drosedd berthnasol sy'n dod o fewn is-baragraff (a) neu (b) o'r diffiniad o'r ymadrodd hwnnw ym mharagraff (5), rhaid i'r drosedd fod wedi ei chyflawni ar ôl y farwolaeth a oedd yn peri bod y person yn cael yr hawl i bensiwn partner sy'n goroesi neu bensiwn plentyn cymwys, yn ôl fel y digwydd.

(3) Ni chaiff y rheolwr cynllun gadw'n ôl ddim mwy na'r rhan honno o bensiwn person sydd dros ben unrhyw leiafswm gwarantedig y mae hawl gan y person i'w gael o dan—

- (a) adran 14 o DCauP 1993 (lleiafswm gwarantedig enillydd); neu
- (b) adran 17 (lleiafswm pensiynau ar gyfer gwragedd a gwŷr gweddw)(1) o'r Ddeddf honno.

(4) Caiff y rheolwr cynllun, ar unrhyw adeg ac i'r cyfryw raddau ac am y cyfryw gyfnod a ystyria'n briodol—

- (a) defnyddio er budd unrhyw ddibynnydd yr aelod; neu
- (b) adfer i'r aelod,

gymaint o unrhyw bensiwn ag a gadwyd yn ôl o dan y rheoliad hwn.

(5) Yn y rheoliad hwn—

ystyr “trosedd berthnasol” (“*relevant offence*”) yw—

- (a) trosedd o frad,
- (b) trosedd o dan y Deddfau Cyfrinachau Swyddogol 1911 i 1989(2) y dedfrydwyd yr aelod amdani ar yr un achlysur—
 - (i) i gyfnod o garchar am o leiaf 10 mlynedd, neu
 - (ii) i ddau neu ragor o gyfnodau olynol o garchar sydd â'u hyd cyfanredol yn 10 mlynedd o leiaf, neu
- (c) trosedd—

(1) Diwygiwyd adran 17 gan Ddeddf Cyfraniadau Nawdd Cymdeithasol (Trosglwyddo Swyddogaethau, etc.) 1999 (p. 2), Atodlen 1, paragraff 39; Deddf Cymorth Plant, Pensiynau a Nawdd Cymdeithasol 2000 (p. 19), Atodlen 5, paragraff 1 ac Atodlen 9, Rhan 3; Deddf Pensiynau 2004 (p. 35), adran 284(2); Deddf Pensiynau 2007 (p.22), adran 14(2); Deddf Priodasau (Cyplau o'r Un Rhyw) 2013 (p. 30), Atodlen 4, paragraffau 18 ac 20; ac O.S. 2005/2050 a 2014/560.

(2) 1989 p. 6; gweler adran 16(2) ar gyfer ystyr “Official Secrets Acts 1911 to 1989”.

- (i) a gyflawnwyd mewn cysylltiad â chyflogaeth gynllun yr aelod; a
- (ii) y dyroddwyd tystysgrif fforffedu mewn cysylltiad â hi gan Weinidogion Cymru; ystyr “tystysgrif fforffedu” (*“forfeiture certificate”*) yw tystysgrif sy’n datgan bod Gweinidogion Cymru o’r farn bod y drosedd—
- (a) wedi peri niwed difrifol i fuddiannau’r Wladwriaeth, neu
- (b) yn debygol o arwain at golled hyder ddifrifol yn y gwasanaeth cyhoeddus.

Fforffedu pensiynau: troseddau a gyflawnir gan bersonau eraill

182.—(1) Os collfernir person (“P”) o lofruddiaeth aelod, rhaid i’r rheolwr cynllun gadw’n ôl y cyfan o unrhyw bensiwn partner sy’n goroesi neu bensiwn plentyn cymwys a fyddai, fel arall, yn daladwy i P mewn cysylltiad â’r aelod o dan Ran 6 (buddion marwolaeth).

(2) Os collfernir P o drosedd berthnasol, caiff y rheolwr cynllun, i’r cyfryw raddau yr ystyria’n briodol, gadw’n ôl unrhyw bensiwn partner sy’n goroesi neu bensiwn plentyn cymwys sy’n daladwy i P mewn cysylltiad ag aelod o dan Ran 6 (buddion marwolaeth).

(3) Os yw paragraff (1) yn gymwys, mae Rhan 6 (buddion marwolaeth) yn gymwys fel pe buasai farw P cyn yr aelod.

(4) O dan baragraff (2), ni chaiff y rheolwr cynllun gadw’n ôl ddim mwy na’r rhan o bensiwn P sydd dros ben unrhyw leiafswm gwarantedig y mae hawl gan P i’w gael o dan adran 17 o DCauP 1993(1).

(5) Os collfernir P o lofruddiaeth aelod a diddymir y gollfarn yn ddiweddarach yn dilyn apêl, mae unrhyw bensiwn partner sy’n goroesi neu bensiwn plentyn cymwys a gadwyd yn ôl yn daladwy o’r diwrnod ar ôl y diwrnod y bu farw’r aelod, a rhaid i’r rheolwr cynllun, cyn gynted ag y bo’n rhesymol ymarferol ar ôl diddymu’r gollfarn, dalu’r ôl-ddyled gronedig o bensiwn.

(6) Os collfernir P o drosedd berthnasol a diddymir y gollfarn yn ddiweddarach yn dilyn apêl, mae unrhyw benderfyniad o dan baragraff (2) i’w drin fel pe bai wedi ei ddirymu a rhaid i’r rheolwr cynllun, cyn gynted ag y bo’n rhesymol ymarferol ar ôl diddymu’r gollfarn, dalu’r ôl-ddyled gronedig o bensiwn o’r diwrnod ar ôl y diwrnod y bu farw’r aelod.

(7) Ni chaiff dim sydd ym mharagraffau (5) neu (6) effeithio ar gymhwyso paragraffau (1) neu (2) os yw’r person y diddymwyd ei gollfarn yn cael ei gollfarnu yn

(1) Deddf Cynlluniau Pensiwn 1993 (p. 48).

ddiweddarach o lofruddiaeth yr aelod, neu o drosedd berthnasol.

(8) Yn y rheoliad hwn, ystyr “trosedd berthnasol” (“*relevant offence*”) yw—

- (a) dynladdiad yr aelod; neu
- (b) unrhyw drosedd arall, ac eithrio lofruddiaeth, y mae lladd yr aelod yn anghyfreithlon yn elfen ynddi.

Fforffedu cyfandaliad budd marwolaeth: troseddau a gyflawnir gan bersonau eraill

183.—(1) Os collfernir person o drosedd berthnasol, rhaid i'r rheolwr cynllun gadw'n ôl y cyfan o unrhyw gyfandaliad budd marwolaeth sy'n daladwy i'r person hwnnw mewn cysylltiad ag aelod o dan Bennod 4 o Ran 6 (buddion marwolaeth).

(2) yn y rheoliad hwn, ystyr “trosedd berthnasol” (“*relevant offence*”) yw—

- (a) lofruddiaeth yr aelod;
- (b) dynladdiad yr aelod; neu
- (c) unrhyw drosedd arall y mae lladd yr aelod yn anghyfreithlon yn elfen ynddi.

(3) Os yw paragraff (1) yn gymwys a'r rheolwr cynllun yn cadw'n ôl yr holl fuddion, mae Rhan 6 (buddion marwolaeth) yn gymwys fel pe buasai'r person hwnnw farw cyn yr aelod.

(4) Os collfernir person o drosedd berthnasol a diddymir y gollfarn yn ddiweddarach yn dilyn apêl, caiff y rheolwr cynllun, i'r cyfryw raddau ac am y cyfryw gyfnod yr ystyria'n briodol, adfer i'r person hwnnw gymaint o unrhyw fudd ag a gadwyd yn ôl o dan y rheoliad hwn.

(5) Ni chaiff dim sydd ym mharagraff (4) effeithio ar gymhwyso paragraff (1) os yw'r person y diddymwyd ei gollfarn yn cael ei gollfarnu yn ddiweddarach o drosedd berthnasol.

Fforffedu: rhwymedigaethau ariannol perthnasol a cholledion ariannol perthnasol

184.—(1) Os oes gan aelod (P) rwymedigaeth ariannol berthnasol neu os yw wedi achosi colled ariannol berthnasol, caiff y rheolwr cynllun, i'r cyfryw raddau ac am y cyfryw gyfnod yr ystyria'n briodol, gadw'n ôl buddion sy'n daladwy i P o dan y cynllun hwn.

(2) Caiff y rheolwr cynllun gadw'n ôl fuddion i'r graddau yr ystyria'r rheolwr cynllun yn briodol, ond ni chaiff gadw'n ôl ddim mwy na'r rhan honno o bensiwn P sydd dros ben unrhyw leiafswm gwarantedig y mae hawl gan P i'w gael o dan adran 14 o DCauP 1993.

(3) Ni chaiff y rheolwr cynllun gadw'n ôl ddim mwy na'r lleiaf o'r canlynol—

(a) swm y rhwymedigaeth ariannol berthnasol neu'r golled ariannol berthnasol; a

(b) gwerth hawlogaeth P i gael buddion.

(4) Ni chaiff y rheolwr cynllun gadw buddion yn ôl ac eithrio—

(a) os oes anghytundeb ynglŷn â swm y rhwymedigaeth ariannol berthnasol neu'r golled ariannol berthnasol; neu

(b) os yw'r rhwymedigaeth ariannol berthnasol neu'r golled ariannol berthnasol yn orfodadwy fel a ganlyn—

(i) o dan orchymyn gan lys cymwys, neu

(ii) o ganlyniad i ddyfarniad gan gymrodeddwr.

(5) Yn y rheoliad hwn—

ystyr “colled ariannol berthnasol” (“*relevant monetary loss*”) yw colled ariannol—

(a) a achoswyd i'r cynllun hwn, a

(b) a oedd yn tarddu o weithred neu anwaith droseddol, esgeulus neu dwyllodrus gan P; ac

ystyr “rhwymedigaeth ariannol berthnasol” (“*relevant monetary obligation*”) yw rhwymedigaeth ariannol—

(a) a achoswyd i gyflogwr P,

(b) a achoswyd wedi i P ddod yn aelod actif o'r cynllun hwn,

(c) a oedd yn tarddu o weithred neu anwaith droseddol, esgeulus neu dwyllodrus gan P, a

(d) a oedd yn tarddu o, neu'n gysylltiedig â gwasanaeth yn y gyflogaeth gynllun y mae P yn aelod o'r cynllun hwn mewn cysylltiad â hi.

Gwrthgyfrif

185.—(1) Caiff y rheolwr cynllun wrthgyfrif rhwymedigaeth ariannol berthnasol yn erbyn hawlogaeth aelod i gael buddion o dan y cynllun hwn.

(2) Yn y rheoliad hwn, ystyr “rhwymedigaeth ariannol berthnasol” (“*relevant monetary obligation*”) yw rhwymedigaeth ariannol sy'n ddyledus gan aelod (P) ac sy'n bodloni'r amodau ym mharagraffau (3), (4) neu (5).

(3) Yr amodau yn y paragraff hwn yw fod y rhwymedigaeth ariannol—

(a) wedi ei hachosi i gyflogwr P;

(b) wedi ei hachosi ar ôl i P ddod yn aelod actif o'r cynllun hwn;

(c) yn tarddu o, neu'n gysylltiedig â'r gyflogaeth gynllun y mae P yn aelod o'r cynllun hwn mewn cysylltiad â hi; a

(d) yn tarddu o weithred neu anwaith droseddol, esgeulus neu dwyllodrus gan P.

(4) Yr amodau yn y paragraff hwn yw fod y rhwymedigaeth ariannol—

(a) wedi ei hachosi i'r cynllun hwn; a

(b) yn tarddu o weithred neu anwaith droseddol, esgeulus neu dwyllodrus gan P.

(5) Yr amodau yn y paragraff hwn yw fod y rhwymedigaeth ariannol—

(a) wedi ei hachosi i'r cynllun hwn; a

(b) yn tarddu o daliad a wnaed i P mewn camgymeriad gan y rheolwr cynllun.

(6) Mae paragraff (7) yn gymwys os bwriedir gweithredu gwrthgyfrif o ganlyniad i rwymedigaeth ariannol berthnasol sy'n ddyledus gan P ac yn bodloni'r amodau ym mharagraff (3).

(7) Pan fo'r paragraff hwn yn gymwys, ni chaiff y rheolwr cynllun wrthgyfrif yn erbyn y rhan honno o hawlogaeth P i gael buddion sy'n cynrychioli credydau trosglwyddo, yn yr ystyr a roddir i "transfer credits" yn adran 124(1) (dehongli Rhan 1) o Ddeddf Pensiynau 1995⁽¹⁾, ac eithrio credydau trosglwyddo rhagnodedig at ddibenion adran 91(5)(d) (eithrio o anaralladwyedd pensiynau galwedigaethol) o'r Ddeddf honno⁽²⁾.

(8) Ni chaiff y rheolwr cynllun weithredu gwrthgyfrif ac eithrio yn erbyn y rhan honno o bensiwn aelod sydd dros ben unrhyw leiafswm gwarantedig y mae hawl gan yr aelod hwnnw i'w gael o dan adran 14 o DCauP 1993.

(9) Ni chaiff gwerth y gwrthgyfrif a weithredir fod yn fwy na'r lleiaf o'r canlynol—

(a) swm y rhwymedigaeth ariannol berthnasol; a

(b) gwerth hawlogaeth P i gael buddion.

(10) Ni chaiff y rheolwr cynllun wrthgyfrif rhwymedigaeth ariannol berthnasol yn erbyn hawlogaeth P i gael buddion ac eithrio—

(a) pan nad oes anghytundeb ynglŷn â swm y rhwymedigaeth ariannol berthnasol; neu

(1) Diwygiwyd adran 124(1) gan Ddeddf Diwygio Lles a Phensiynau 1999 (p. 30), Atodlen 12, paragraffau 43 a 61; gan Ddeddf Cymorth Plant, Pensiynau a Nawdd Cymdeithasol 2000 (p. 19), Atodlen 5, paragraff 8; gan Ddeddf Pensiynau 2004 (p. 35), adran 7(2), Atodlen 12, paragraffau 34, 43 a 69 ac Atodlen 13, Rhan 1; a chan O.S. 2005/2053, 2006/745 a 2014/560.

(2) Diwygiwyd adran 91(5)(d) gan Ddeddf Diwygio Lles a Phensiynau 1999 (p. 30), Atodlen 12, paragraffau 43 a 57. Gweler O.S. 1997/785 sy'n rhagnodi'r credydau trosglwyddo.

- (b) pan fo'r rhwymedigaeth ariannol berthnasol yn orfodadwy fel a ganlyn—
 - (i) o dan orchymyn llys cymwys, neu
 - (ii) o ganlyniad i ddyfarniad gan gymrodeddwr.

Fforffedu a gwrthgyfrif: gweithdrefn

186.—(1) Os yw'r rheolwr cynllun yn bwriadu cadw buddion yn ôl neu weithredu gwrthgyfrif yn erbyn hawlogaeth person i gael buddion, rhaid i'r rheolwr cynllun hysbysu'r person o'i fwriad mewn ysgrifen.

(2) Os yw'r rheolwr cynllun yn cadw buddion yn ôl o dan reoliad 184 (fforffedu: rhwymedigaethau ariannol perthnasol a cholledion ariannol perthnasol) neu'n gweithredu gwrthgyfrif yn erbyn hawlogaeth i gael buddion o dan reoliad 185 (gwrthgyfrif), rhaid i'r rheolwr cynllun roi i'r aelod dystysgrif sy'n dangos—

- (a) y swm a gedwir yn ôl neu a wrthgyfrifir; a
- (b) effaith y cadw'n ôl neu'r gwrthgyfrif ar fuddion yr aelod, partner sy'n goroesi neu blentyn cymwys o dan y cynllun hwn.

PENNOD 3

Talu a didynnu treth

Gweinyddwr cynllun at ddibenion Deddf Cyllid 2004

187. Penodir y rheolwr cynllun i fod yn gyfrifol am yr holl rwymedigaethau a chyfrifoldebau sy'n gysylltiedig â'r swyddogaethau a roddir i, neu a osodir ar, y gweinyddwr cynllun gan neu o dan Ran 4 o DC 2004, ac yr ymgwymerir â hwy gan y rheolwr cynllun fel gweinyddwr is-gynllun o dan reoliad 3 o Reoliadau Cynlluniau Pensiwn Cofrestredig (Holli Cynlluniau) 2006 ac Atodlen 3 i'r Rheoliadau hynny(1).

Talu'r tâl lwfans oes ar ran aelodau

188.—(1) Caiff aelod ofyn i weinyddwr y cynllun dalu, ar ran yr aelod, unrhyw swm sy'n daladwy fel tâl lwfans oes o dan adran 214 o DC 2004 pan fo—

- (a) digwyddiad sy'n ddigwyddiad crisialu budd a restrir yn y tabl yn adran 216(1) o DC 2004 yn digwydd mewn perthynas â'r aelod; a
- (b) yr aelod a'r rheolwr cynllun yn atebol ar y cyd ac yn unigol mewn perthynas â'r digwyddiad hwnnw.

(2) Ni chaniateir gwneud cais o'r fath ac eithrio drwy hysbysiad i'r gweinyddwr cynllun ymlaen llaw cyn y digwyddiad.

(1) O.S. 2006/569; diwygiwyd gan O.S. 2013/1114.

(3) Ni chaiff y rheolwr cynllun gydymffurfio â chais o'r fath onid yw'r aelod—

- (a) yn talu'r swm sydd dan sylw iddo ar neu cyn dyddiad y digwyddiad; neu
- (b) yn awdurdodi didynnu'r swm sydd dan sylw allan o gyfandaliad sy'n dod yn daladwy i'r aelod o dan y cynllun hwn yr un pryd â'r digwyddiad.

Lleihau buddion pan fo tâl lwfans oes yn daladwy

189.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys—

- (a) os yw'r digwyddiad sy'n ddigwyddiad crisialu budd a restrir yn y tabl yn adran 216(1) o DC 2004 ("y tabl") yn digwydd mewn perthynas ag aelod⁽¹⁾;
 - (b) os yw'r aelod a'r rheolwr cynllun yn atebol ar y cyd ac yn unigol mewn perthynas â'r digwyddiad hwnnw; ac
 - (c) os na wnaed cais yn briodol o dan reoliad 188 (talw'r tâl lwfans oes ar ran aelodau) mewn perthynas â'r digwyddiad neu, os gwnaed cais o'r fath, rhwystrwyd y rheolwr cynllun rhag cydymffurfio â'r cais hwnnw gan baragraff (3) o'r rheoliad hwnnw.
- (2) Os yw'r rheoliad hwn yn gymwys—
- (a) rhaid i'r rheolwr cynllun dalu'r dreth sy'n daladwy ar y digwyddiad;
 - (b) os y digwyddiad yw digwyddiad crisialu budd rhif 8 yn y tabl (trosglwyddo i gynllun pensiwn tramor cydnabyddedig cymwys), rhaid lleihau swm neu werth y symiau neu asedau a drosglwyddir; ac
 - (c) yn achos unrhyw ddigwyddiad arall yn y tabl hwnnw, rhaid lleihau swm neu werth y buddion sy'n daladwy i'r aelod neu mewn cysylltiad â'r aelod.
- (3) Rhaid i swm neu werth y lleihad—
- (a) adlewyrchu swm cyflawn y dreth a dalwyd felly; a
 - (b) yn achos unrhyw ostyngiad mewn buddion pensiwn, cael ei gyfrifo yn unol â chanllawiau actiwaraid.

(1) Diwygiwyd adran 216(1) gan Ddeddf Cyllid 2005 (p. 7), Atodlen 10, paragraffau 31 a 42; Deddf Cyllid 2006 (p. 25), Atodlen 23, paragraff 30; Deddf Cyllid 2008 (p. 9), Atodlen 29, paragraffau 1(3) a 5; a Deddf Cyllid 2011 (p. 11), Atodlen 16, paragraffau 43 a 73(2).

Gwybodaeth ynghylch talu tâl lwfans oes

190.—(1) Os yw swm mewnbwn cynllun pensiwn aelod ar gyfer y cynllun hwn am gyfnod mewnbwn pensiwn yn fwy na swm y lwfans blynyddol ar gyfer y flwyddyn dreth y mae'r cyfnod mewnbwn pensiwn hwnnw yn diweddu ynddi, mae paragraff (2) yn gymwys mewn cysylltiad â'r aelod ar gyfer y flwyddyn dreth honno.

(2) Rhaid i'r rheolwr cynllun, ddim hwyrach na 6 Hydref ar ôl diwedd y flwyddyn dreth, ddarparu i'r aelod y cyfryw wybodaeth a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun i gynorthwyo'r aelod i drefnu taliad o'r tâl lwfans blynyddol am y flwyddyn dreth honno, ynghyd â'r wybodaeth sy'n ofynnol gan reoliad 14A o Reoliadau Cynlluniau Pensiwn (Darparu Gwybodaeth) 2006(1).

(3) Yn y rheoliad hwn—

mae i “cyfnod mewnbwn pensiwn” (“*pension input period*”) yr ystyr a roddir yn adran 238 (cyfnod mewnbwn pensiwn) o DC 2004(2);

mae i “swm mewnbwn cynllun pensiwn” (“*pension scheme input amount*”) yr ystyr a roddir yn adran 237B(2) (atebolrwydd gweinyddwr cynllun) o DC 2004(3).

Lleihau buddion pan fo tâl lwfans oes wedi ei dalu gan reolwr cynllun

191.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo—

(a) aelod wedi rhoi hysbysiad dilys i'r rheolwr cynllun o'u hatebolrwydd ar y cyd ac yn unigol am dâl lwfans blynyddol o dan adran 237B(3) o DC 2004; a

(b) y rheolwr cynllun yn bodloni'r atebolrwydd a bennir yn yr hysbysiad.

(2) Rhaid i reolwr cynllun leihau swm neu werth y buddion sy'n daladwy i'r aelod, neu mewn cysylltiad â'r aelod, ar gyfer y flwyddyn dreth y mae'r hysbysiad yn ymwneud â hi, yn unol â pharagraff (3).

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4), rhaid i swm neu werth y gostyngiad mewn buddion—

(a) adlewyrchu'r swm cyflawn a dalwyd gan y rheolwr cynllun; a

-
- (1) O.S. 2006/567; mewnosodwyd rheoliad 14A gan reoliadau 2 ac 8 o O.S. 2011/1797. Fe'i diwygiwyd gan Ddeddf Trethu Pensiynau 2014 (p. 30), adran 1 ac Atodlen 1, paragraff 88.
- (2) Diwygiwyd adran 238 gan ddeddf Cyllid 2011 (p. 11), Atodlen 17, paragraff 16.
- (3) 2004 p. 12; mewnosodwyd adran 237B gan Ddeddf Cyllid 2011 (p. 11), Atodlen 17, paragraff 15 ac fe'i diwygiwyd gan Ddeddf Cyllid 2013 (p. 29), Atodlen 46, paragraffau 119 a 129.

(b) cael ei benderfynu yn unol â chanllawiau actiwaraid.

(4) Ni chaniateir lleihau buddion o dan y rheoliad hwn ac eithrio i'r graddau na fyddai'r lleihad yn peri colli unrhyw ran o leiafswm pensiwn gwarantedig y mae hawl gan y person i'w gael.

PENNOD 4

Cyffredinol

Cyfrifo cyfnodau o aelodaeth a gwasanaeth

192.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), at ddibenion y cynllun hwn rhaid mynegi cyfnodau o aelodaeth a gwasanaeth yn gyntaf oll mewn blynyddoedd cyfan a diwrnodau neu ffracsiynau o ddiwrnod, a rhaid cydgrynhoi'r cyfnodau ar y dechrau y mae'n ofynnol eu cydgrynhoi drwy gyfeirio at gyfnodau a fynegir felly.

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), ar ôl cydgrynhoi yr holl gyfnodau o aelodaeth neu o wasanaeth y mae'n ofynnol eu cydgrynhoi, os oes rhan o ddiwrnod dros ben y nifer o ddiwrnodau llawn, rhaid talgrynnu'r rhan dros ben honno i fyny, i wneud diwrnod llawn.

(3) Os cyfeirir at aelodaeth neu wasanaeth yn y Rheoliadau hyn fel aelodaeth neu wasanaeth mewn blynyddoedd, rhaid trosi'r canlynol yn flynyddoedd—

- (a) y diwrnodau y cyfeirir atynt ym mharagraff (1), a
- (b) y diwrnodau llawn y cyfeirir atynt ym mharagraff (2),

drwy rannu nifer y diwrnodau sydd dros ben y cyfnod o flynyddoedd llawn gyda 365, a defnyddio'r canlyniad i bedwar lle degol.

(4) Os yw cyfnod o aelodaeth neu wasanaeth yn llai nag un flwyddyn, mae'r rheoliad hwn yn gymwys fel pe bai'r geiriau “blynyddoedd cyfan a” wedi eu hepgor o baragraff (1) a'r geiriau “sydd dros ben y cyfnod o flynyddoedd llawn” wedi eu hepgor o baragraff (3).

Datganiadau blynyddol o wybodaeth am fuddion

193.—(1) Rhaid i'r rheolwr cynllun ddarparu datganiad blynyddol o wybodaeth am fuddion i bob un o'i aelodau nad ydynt yn aelod-bensiynwyr, mewn cysylltiad â'r cyfrif pensiwn y darperir y datganiad ar ei gyfer.

(2) Rhaid darparu'r datganiadau cyntaf o'r fath ar neu cyn 31 Awst 2016.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4), rhaid darparu datganiadau dilynol o leiaf unwaith y flwyddyn ar neu cyn 31 Awst ym mhob blwyddyn ddilynol.

(4) Os digwydd i aelod wneud cais mewn ysgrifen am ddarparu datganiad iddo ar ôl diwedd blwyddyn gynllun, ond cyn 31 Awst yn y flwyddyn gynllun ddilynol, rhaid i'r rheolwr cynllun ddarparu datganiad blynyddol o wybodaeth am fuddion yn unol â chais yr aelod cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol, ac eithrio pan nad yw'r data perthnasol ar gael i'w alluogi i wneud hynny.

(5) Rhaid i'r datganiad a ddarperir i aelodau actif o'r cynllun hwn fod yn unol ag adran 14 o Ddeddf 2013 (gwybodaeth am fuddion).

Tystiolaeth o hawlogaeth

194.—(1) Caiff rheolwr cynllun, drwy hysbysiad ysgrifenedig, ei gwneud yn ofynnol bod unrhyw berson sy'n cael pensiwn, neu a allai fod â hawlogaeth i gael pensiwn neu gyfandaliad o dan y cynllun hwn, yn darparu pa bynnag dystiolaeth ategol y gofynnir amdani'n rhesymol gan y rheolwr cynllun er mwyn cadarnhau—

- (a) enw'r person hwnnw; a
- (b) hawl y person hwnnw, sy'n parhau neu yn y dyfodol i gael taliad o unrhyw swm o dan y cynllun hwn.

(2) Rhaid i hysbysiad o dan baragraff (1) bennu erbyn pa ddyddiad y mae'n rhaid darparu'r wybodaeth.

(3) Pan fo person yn methu â chydymffurfio â gofynion hysbysiad a roddir yn unol â pharagraff (1), caiff y rheolwr cynllun gadw'n ôl y cyfan neu ran o unrhyw swm y byddai'r rheolwr cynllun, fel arall, yn ei ystyried yn daladwy o dan y cynllun hwn.

Gwybodaeth sydd i'w darparu i aelod cyn absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn

195. Rhaid i'r rheolwr cynllun roi i aelod sydd ar fin cychwyn cyfnod o absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn ddatganiad sy'n nodi—

- (a) tâl pensiynadwy tybiedig yr aelod hwnnw tra bo ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn;
- (b) y gyfradd cyfraniadau aelod a fydd yn gymwys yn ystod y cyfnod hwnnw;
- (c) manylion unrhyw daliadau sydd i'w talu gan y cyflogwr i'r aelod tra bo ar absenoldeb gwasanaeth lluoedd wrth gefn; a
- (d) y cyfraniad cyflogwr a fydd yn gymwys yn ystod y cyfnod hwnnw.

Darpariaethau trosiannol

196. Mae Atodlen 2 yn cael effaith.

Dyletswydd i roi sylw i ganllawiau

197. Rhaid i reolwr cynllun roi sylw i unrhyw ganllawiau a ddyroddir gan Weinidogion Cymru at ddibenion y Rhan hon.

Leighton Andrews

Y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus, un o
Weinidogion Cymru
9 Mawrth 2015

YR ATODLENNI

ATODLEN 1 Rheoliad 124

Taliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol

RHAN 1

Dehongli

Dehongli

1. Yn yr Atodlen hon—

ystyr “cyfnod o wasanaeth” (*“period of service”*) mewn perthynas â’r cynllun hwn, yw cyfnod diddor o wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn;

ystyr “cyfnod tâl priodol” (*“appropriate pay period”*) yw’r cyfnod tâl a ystyrir yn briodol gan y rheolwr cynllun;

ystyr “cyfnod taliadau cyfnodol” (*“periodical payment period”*) yw’r cyfnod y mae taliadau cyfnodol ar gyfer pensiwn ychwanegol yn daladwy ar ei gyfer;

ystyr “y diwrnod perthnasol” (*“the relevant day”*) yw’r diwrnod pan fo’r rheolwr cynllun yn cael y cyfandaliad;

ystyr “y flwyddyn gynllun berthnasol” (*“the relevant scheme year”*) yw’r flwyddyn gynllun y mae’r diwrnod perthnasol yn digwydd ynddi;

mae i “hysbysiad o ddewisiad” (*“notice of election”*) yr ystyr a roddir ym mharagraff 5;

ystyr “swm o bensiwn ychwanegol” (*“amount of extra pension”*) yw swm y pensiwn ychwanegol cronedig ar unrhyw adeg;

mae i “terfyn cyffredinol o bensiwn ychwanegol” (*“overall limit of extra pension”*) yr ystyr a roddir ym mharagraff 2.

Ystyr “terfyn cyffredinol o bensiwn ychwanegol”

2.—(1) Y terfyn cyffredinol o bensiwn ychwanegol yw—

- (a) £6,500 ar gyfer unrhyw flwyddyn gynllun sy’n dod i ben cyn 1 Ebrill 2016; a
- (b) ar gyfer unrhyw flwyddyn gynllun sy’n cychwyn ar neu ar ôl 1 Ebrill 2016—
 - (i) y terfyn cyffredinol o bensiwn ychwanegol a benderfynir gan y

Trysorlys mewn cysylltiad â'r flwyddyn gynllun honno fel y'i cyhoeddwyd cyn dechrau'r flwyddyn gynllun honno, neu

- (ii) os na wnaed penderfyniad o'r fath, y swm a gyfrifir o dan is-baragraff (2).

(2) Y swm yw'r swm y byddai'r gyfradd flynyddol o bensiwn sy'n hafal i'r terfyn cyffredinol o bensiwn ychwanegol ar gyfer y flwyddyn gynllun flaenorol wedi ei gynyddu o dan DPC 1971 pe bai—

- (a) y pensiwn hwnnw yn gymwys i'w gynyddu felly; a
- (b) diwrnod cyntaf y flwyddyn gynllun flaenorol yn ddyddiad cychwyn ar gyfer y pensiwn hwnnw.

Cyfyngiad ar ddewisiadau

3. Ni chaiff aelod actif arfer dewisiad pensiwn ychwanegol os byddai swm y pensiwn ychwanegol yn mynd dros ben y terfyn cyffredinol o bensiwn ychwanegol pe gwneid y dewisiad hwnnw.

Ni chaiff swm y pensiwn ychwanegol cronedig fod yn fwy na'r terfyn cyffredinol o bensiwn ychwanegol

4.—(1) Ar unrhyw un adeg, ni chaiff cyfanswm y pensiwn ychwanegol cronedig yng nghyfrif pensiwn ychwanegol aelod fod yn fwy na'r terfyn cyffredinol o bensiwn ychwanegol.

(2) Os gwnaed dewisiad gan yr aelod i wneud taliadau cyfnodol ar gyfer pensiwn ychwanegol, caiff y rheolwr cynllun, drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r aelod, ddiddymu'r dewisiad hwnnw os yw'n ymddangos i'r rheolwr cynllun yr eir dros ben y terfyn cyffredinol o bensiwn ychwanegol os bydd yr aelod yn parhau i wneud y taliadau cyfnodol.

(3) Os yw'r rheolwr cynllun yn diddymu'r dewisiad, bydd y taliadau cyfnodol yn peidio â bod yn daladwy o'r cyfnod tâl nesaf sy'n dechrau ar ôl y dyddiad a bennir yn yr hysbysiad diddymu.

RHAN 2

PENNOD 1

Arfer y dewisiad pensiwn ychwanegol

Dewisiad pensiwn ychwanegol sy'n arferadwy gan yr aelod

5.—(1) Caiff aelod actif o'r cynllun hwn wneud dewisiad i wneud taliadau pensiwn ychwanegol i'r cynllun hwn er mwyn cynyddu buddion ymddeol a buddion marwolaeth yr aelod.

(2) Caiff aelod wneud y dewisiad pensiwn ychwanegol drwy roi hysbysiad i'r rheolwr cynllun ym mha bynnag ffurf sy'n ofynnol gan y rheolwr cynllun.

(3) Yn yr Atodlen hon, cyfeirir at yr hysbysiad a roddir yn is-baragraff (2) fel yr hysbysiad o ddewisiad.

(4) Rhaid i'r hysbysiad o ddewisiad ddatgan—

- (a) a yw'r taliadau pensiwn ychwanegol i gael eu gwneud drwy—
 - (i) taliadau cyfnodol, neu
 - (ii) cyfandaliad;
- (b) a oes gan yr aelod gyfrif pensiwn ychwanegol ai peidio gyda chyflogwr arall; ac
- (c) a yw'r aelod yn gwneud dewisiad pensiwn ychwanegol mewn cysylltiad â chyflogaeth gynllun arall, ai peidio.

(5) Ni chaniateir gwneud dewisiad i dalu taliadau pensiwn ychwanegol drwy gyfandaliad oni fydd yr aelod wedi rhoi hysbysiad i'r rheolwr cynllun ddim hwyrach na 12 mis ar ôl y dyddiad y daeth y person yn gyflogedig ddiwethaf gan y cyflogwr cynllun hwnnw fel diffoddwr tân.

(6) Ni chaniateir gwneud dewisiad i dalu taliadau pensiwn ychwanegol drwy daliadau cyfnodol oni wneir hynny ddwy flynedd o leiaf cyn i'r aelod gyrraedd oedran pensiwn arferol, ac ni chaniateir gwneud dewisiad o'r fath unwaith y bydd y rheolwr cynllun wedi cytuno y bydd yr aelod yn gadael y gyflogaeth gynllun gyda hawlogaeth i bensiwn neu ddyfarniad afiechyd.

PENNOD 2

Taliadau cyfnodol ar gyfer pensiwn ychwanegol

Cymhwyso'r Bennod

6. Mae'r Bennod hon yn gymwys mewn perthynas ag aelod actif o'r cynllun hwn sy'n gwneud dewisiad i wneud taliadau cyfnodol ar gyfer pensiwn ychwanegol.

Dewisiad aelod i wneud taliadau cyfnodol ar gyfer pensiwn ychwanegol

7.—(1) Rhaid i'r hysbysiad o ddewisiad bennu—

- (a) y cyfnod taliadau cyfnodol; a
- (b) swm y taliad cyfnodol sydd i'w ddiynnu gan gyflogwr yr aelod allan o dâl pensiynadwy yr aelod ym mhob cyfnod tâl.

(2) Caniateir mynegi swm y taliad cyfnodol fel—

- (a) canran o dâl pensiynadwy yr aelod; neu
- (b) swm sefydlog.

(3) Ni chaiff swm y taliad cyfnodol fod yn llai nag unrhyw leiafswm a benderfynir gan y rheolwr cynllun.

Taliadau cyfnodol

8.—(1) Caiff y taliadau cyfnodol fod yn daladwy drwy ddidynnu o dâl pensiynadwy yr aelod gan ei gyflogwr yn ystod y cyfnod taliadau cyfnodol.

(2) Mae'r cyfnod taliadau cyfnodol—

- (a) yn cychwyn gyda'r cyfnod tâl priodol cyntaf sy'n cychwyn ar neu ar ôl y dyddiad pan fo'r rheolwr cynllun yn cael yr hysbysiad o ddewisiad; a
- (b) yn diweddu ar y cynharaf o'r canlynol—
 - (i) dyddiad dechrau'r cyfnod tâl priodol nesaf os yw'r aelod yn rhoi'r hysbysiad terfynu o dan baragraff 9,
 - (ii) dyddiad dechrau'r cyfnod tâl nesaf ar ôl y dyddiad a bennir mewn hysbysiad diddymu a roddir gan y rheolwr cynllun o dan baragraff 4(2),
 - (iii) y dyddiad y mae'r aelod yn peidio â bod yn aelod actif, a
 - (iv) y dyddiad a bennwyd yn yr hysbysiad o ddewisiad.

(3) Os nad yw'r aelod yn dymuno i'r taliadau cyfnodol gael eu gwneud drwy ddidynnu o'r tâl pensiynadwy, caiff y rheolwr cynllun gytuno ar ddull arall o dalu.

Terfynu taliadau cyfnodol

9. Os yw'r aelod yn dymuno terfynu'r taliadau cyfnodol, rhaid i'r aelod roi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun.

Taliadau cyfnodol yn ystod cyfnodau o dâl pensiynadwy tybiedig

10.—(1) Mae'r taliadau cyfnodol yn daladwy drwy ddidynnu o dâl pensiynadwy yr aelod yn ystod y cyfnod taliadau cyfnodol, a thra bo'r aelod yn cael ei drin fel pe bai'n cael tâl pensiynadwy tybiedig, tâl gostyngedig neu ddim tâl, caiff yr aelod—

- (a) atal y taliadau cyfnodol; neu
- (b) parhau i wneud y taliadau cyfnodol fel pe bai'r aelod yn cael tâl pensiynadwy ar y gyfradd lawn.

(2) Yn ystod unrhyw gyfnod pan fo'r aelod yn cael tâl mamolaeth statudol neu ar absenoldeb mamolaeth arferol gyda thâl, absenoldeb mabwysiadu arferol gyda thâl neu absenoldeb tadolaeth gyda thâl, caiff yr aelod—

- (a) atal y taliadau cyfnodol; neu
- (b) talu taliadau cyfnodol o swm a benderfynir drwy gyfeirio at dâl gwirioneddol yr aelod yn ystod y cyfnod hwnnw.

(3) Os yw aelod yn atal y taliadau cyfnodol yn ystod cyfnod o dâl pensiynadwy tybiedig neu gyfnod o dâl gostyngedig, caiff yr aelod ddewis ailddechrau gwneud taliadau cyfnodol yn y cyfnod tâl nesaf, wedi i'r cyfnod o dâl pensiynadwy tybiedig neu gyfnod o dâl gostyngedig ddod i ben.

(4) Ar ôl cyfnod o dâl pensiynadwy tybiedig neu gyfnod o dâl gostyngedig, caiff yr aelod roi hysbysiad ysgrifenedig i'r rheolwr cynllun yn awdurdodi'r cyflogwr i ddiwynnu'r taliadau cyfanredol y byddid wedi eu gwneud allan o dâl yr aelod yn ystod y cyfnod hwn, yn ystod y cyfnod o chwe mis o ddiwedd y cyfnod o dâl gostyngedig, neu pa bynnag gyfnod hwy a ganiateir gan y rheolwr cynllun.

(5) Rhaid rhoi hysbysiad o dan is-baragraff (4) i'r rheolwr cynllun ddim hwyrach nag un mis ar ôl diwedd y cyfnod o dâl pensiynadwy tybiedig neu dâl gostyngedig.

Swm y pensiwn ychwanegol ar gyfer blwyddyn gynllun

11.—(1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys ar gyfer pob blwyddyn gynllun pa fo aelod yn gwneud taliadau cyfnodol er mwyn cynyddu buddion ymddeol yn ogystal â buddion marwolaeth yr aelod.

(2) Rhaid credydu swm o bensiwn ychwanegol i gyfrif pensiwn ychwanegol yr aelod ar gyfer y flwyddyn gynllun honno.

(3) Y swm a gredydir i'r cyfrif pensiwn ychwanegol yw'r swm a benderfynir gan y rheolwr cynllun drwy gyfeirio at ganllawiau actiwaraid.

PENNOD 3

Cyfundaliadau ar gyfer pensiwn ychwanegol

Cymhwyso'r Bennod

12. Mae'r Bennod hon yn gymwys mewn perthynas ag aelod actif o'r cynllun a wnaeth ddewisiad i wneud cyfundaliad ar gyfer pensiwn ychwanegol.

Dewisiad aelod i wneud cyfundaliad ar gyfer pensiwn ychwanegol

13.—(1) Rhaid i'r hysbysiad o ddewisiad bennu swm y cyfundaliad, ac ni chaiff fod yn llai nag unrhyw leiafswm a benderfynir gan y rheolwr cynllun.

(2) Os na thelir y cyfundaliad o fewn tri mis ar ôl y dyddiad y rhoddwyd yr hysbysiad o ddewisiad, bydd yr hysbysiad o ddewisiad yn ddi-rym.

Swm y pensiwn ychwanegol sydd i'w gredydu i gyfrif pensiwn ychwanegol

14.—(1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os yw aelod yn gwneud dewisiad i dalu cyfandaliad er mwyn cynyddu buddion ymddeol a buddion marwolaeth yr aelod.

(2) Ar ôl talu'r cyfandaliad gan yr aelod, rhaid credydu swm o bensiwn ychwanegol i'r cyfrif pensiwn ychwanegol ar gyfer y flwyddyn gynllun berthnasol.

(3) Y swm a gredydir i'r cyfrif pensiwn ychwanegol yw'r swm a benderfynir gan y rheolwr cynllun drwy gyfeirio at ganllawiau actiwaraid.

ATODLEN 2 Rheoliad 196

Darpariaethau trosiannol

RHAN 1

Cyffredinol

Dehongli

1. Yn yr Atodlen hon—

ystyr “aelod a ddiogelir” (*“protected member”*), mewn perthynas â chynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol, yw aelod diogelwch llawn neu aelod diogelwch taprog o un o'r cynlluniau hynny;

ystyr “aelod a ddiogelir yn llawn” (*“fully protected member”*) o gynllun presennol neu o gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol yw person y mae eithriad yn gymwys mewn cysylltiad ag ef, sef eithriad y mae adran 18(6) o Ddeddf 2013(1) (neu'r adran honno fel y'i cymhwysir gan adran 31(4) o'r Ddeddf honno) yn gymwys iddo at ddibenion y cynllun hwnnw;

mae i “aelod actif o Gynllun 1992 neu o CPNDT” (*“active member of the 1992 Scheme or the NFPS”*) yr ystyr a roddir ym mharagraff 5;

mae i “aelod actif o gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol” (*“active member of an existing public body pension scheme”*) yr ystyr a roddir ym mharagraff 7;

mae i “aelod actif o gynllun presennol” (*“active member of an existing scheme”*) yr ystyr a roddir ym mharagraff 6;

(1) Diwygiwyd adran 18(6) gan adran 52(3) o Ddeddf Pensiynau 2014 (p. 19).

mae i “aelod diogelwch llawn” (“*full protection member*”), mewn perthynas â Chynllun 1992 neu CPNDT, yr ystyr a roddir ym mharagraff 9;

mae i “aelod diogelwch taprog” (“*tapered protection member*”), mewn perthynas â Chynllun 1992 neu CPNDT, yr ystyr a roddir ym mharagraff 15;

ystyr “aelod trosiannol” (“*transition member*”) yw person—

- (a) sy’n aelod o Gynllun 1992 neu CPNDT yn rhinwedd ei wasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwnnw, neu sy’n gymwys i fod yn aelod actif o CPNDT, cyn y dyddiad trosiant, a
- (b) sy’n aelod o’r cynllun hwn yn rhinwedd gwasanaeth pensiynadwy y person o dan y cynllun hwn;

mae i “cyfnod diogelwch” (“*protection period*”)—

- (a) yn achos aelod diogelwch llawn o Gynllun 1992 neu o CPNDT, yr ystyr a roddir ym mharagraff 10, a
- (b) yn achos aelod diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu o CPNDT, yr ystyr a roddir ym mharagraff 16;

mae i “cymwys i fod yn aelod actif o CPNDT” (“*eligible to be an active member of the NFPS*”) yr ystyr a roddir ym mharagraff 4;

ystyr “cynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol” (“*existing public body pension scheme*”) yw cynllun pensiwn corff cyhoeddus y mae adran 31 o Ddeddf 2013 yn gymwys iddo;

ystyr “dyddiad cau” (“*closing date*”)—

- (a) mewn perthynas â chynllun presennol, yw’r dyddiad y cyfeirir ato yn adran 18(4)(a) neu (b) o Ddeddf 2013, yn ôl fel y digwydd,
- (b) mewn perthynas â chynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol, yw’r dyddiad a benderfynir o dan adran 31(2) o Ddeddf 2013 gan y corff cyhoeddus sy’n gyfrifol am y cynllun hwnnw, ac
- (c) mewn perthynas ag aelod trosiannol, yw—
 - (i) os yw’r aelod yn aelod diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu o CPNDT, y dyddiad cau diogelwch taprog ar gyfer yr aelod hwnnw, neu
 - (ii) os nad yw’r aelod yn aelod a ddiogelir o un o’r cynlluniau hynny, dyddiad cau’r cynllun;

mae i “dyddiad cau diogelwch taprog” (“*tapered protection closing date*”), mewn perthynas ag aelod diogelwch taprog o gynllun presennol, yr ystyr a roddir ym mharagraff 3;

ystyr “dyddiad cau’r cynllun” (“*scheme closing date*”) yw 31 Mawrth 2015;

ystyr “dyddiad trosiant” (“*transition date*”), mewn perthynas ag aelod trosiannol, yw—

- (a) os yw’r aelod yn aelod diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu CPNDT, y diwrnod ar ôl y dyddiad cau diogelwch taprog ar gyfer yr aelod hwnnw, a
- (b) os nad yw’r aelod yn aelod a ddiogelir o Gynllun 1992 neu CPNDT, y diwrnod ar ôl dyddiad cau’r cynllun, neu, os yw’n ddiweddarach, y diwrnod y peidiodd y person â bod yn aelod a ddiogelir o’r cynllun hwnnw;

ystyr “eithriad” (“*exception*”) yw—

- (a) mewn perthynas â chynllun presennol, eithriad o dan adran 18(5) o Ddeddf 2013 y darperir ar ei gyfer yn y rheoliadau cynllun ar gyfer y cynllun hwnnw,
- (b) mewn perthynas â chynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol, eithriad o dan adran 31(4) o Ddeddf 2013 y darperir ar ei gyfer gan yr awdurdod cyhoeddus sy’n gyfrifol am y cynllun hwnnw.

Ystyr “parhad gwasanaeth”

2.—(1) Mae gan aelod trosiannol (T) barhad gwasanaeth rhwng gwasanaeth pensiynadwy yng Nghynllun 1992 neu CPNDT, yn ôl fel y digwydd, a gwasanaeth pensiynadwy yn y cynllun hwn, onid oes bwch yng ngwasanaeth T o fwy na phum mlynedd sy’n—

- (a) dechrau ar neu cyn dyddiad trosiant T; a
- (b) yn diweddu ar y diwrnod y daw T yn aelod actif o’r cynllun hwn.

(2) At ddibenion is-baragraff (1), ar ôl dyddiad cau’r cynllun, nid yw T mewn bwch yn ei wasanaeth tra bo T mewn gwasanaeth sy’n bensiynadwy o dan gynllun presennol, cynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol, cynllun o dan adran 1 o Ddeddf 2013 neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus newydd.

Ystyr “dyddiad cau diogelwch taprog”

3.—(1) Y dyddiad cau diogelwch taprog ar gyfer aelod diogelwch taprog o Gynllun 1992 yw’r dyddiad a ganfyddir drwy gymhwyso’r dyddiad perthnasol yng ngholofn 3 o’r tabl Cynllun 1992 yn Rhan 4 o’r Atodlen hon, i’r dyddiad geni y cyfeirir ato yng ngholofn 1 a cholofn 2.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), y dyddiad cau diogelwch taprog ar gyfer aelod diogelwch taprog o CPNDT yw’r dyddiad a ganfyddir drwy gymhwyso’r dyddiad perthnasol yng ngholofn 3 o’r tabl CPNDT yn

Rhan 4 o'r Atodlen hon, i'r dyddiad geni y cyfeirir ato yng ngholofn 1 a cholofn 2.

(3) Y dyddiad cau diogelwch taprog ar gyfer aelod diogelwch taprog o CPNDT y mae paragraff 9(5) neu 21 yn gymwys iddo yw dyddiad a benderfynir gan y rheolwr cynllun.

Ystyr “cymwys i fod yn aelod actif” o CPNDT

4.—(1) At ddibenion yr Atodlen hon, mae person (P) yn gymwys i fod yn aelod actif o CPNDT ar ddyddiad penodol os, ar y dyddiad hwnnw, nad yw P mewn gwasanaeth pensiyndwy o dan Gynllun 1992 nac o dan CPNDT, a naill ai—

- (a) bod P mewn gwasanaeth fel diffoddwr tân sy'n rhoi i P yr hawl i fod yn gymwys i fod yn aelod actif o CPNDT; neu
- (b) bod P mewn bwlch o ddim mwy na phum mlynedd yn ei wasanaeth pensiyndwy.

(2) At ddibenion is-baragraff (1)(b), ar ôl dyddiad cau'r cynllun, nid yw P mewn bwlch mewn gwasanaeth tra bo P mewn gwasanaeth cyhoeddus pensiyndwy.

Ystyr “aelod actif o Gynllun 1992 neu CPNDT”

5.—(1) At ddibenion yr Atodlen hon, mae person (P) yn aelod actif o Gynllun 1992 neu CPNDT ar ddyddiad penodol os yw P, ar y dyddiad hwnnw—

- (a) mewn gwasanaeth pensiyndwy o dan Gynllun 1992 neu CPNDT; neu
- (b) mewn bwlch o ddim mwy na phum mlynedd yn ei wasanaeth.

(2) At ddibenion is-baragraff (1)(b), ar ôl dyddiad cau'r cynllun, nid yw P mewn bwlch mewn gwasanaeth tra bo P mewn gwasanaeth cyhoeddus pensiyndwy.

Ystyr “aelod actif o gynllun presennol”

6.—(1) At ddibenion yr Atodlen hon, mae person (P) yn aelod actif o gynllun presennol⁽¹⁾ (ac eithrio Cynllun 1992 neu CPNDT) ar ddyddiad penodol os yw P, ar y dyddiad hwnnw—

- (a) mewn gwasanaeth pensiyndwy o dan y cynllun hwnnw; neu
- (b) mewn bwlch o ddim mwy na phum mlynedd yn ei wasanaeth.

(2) At ddibenion is-baragraff (1)(b), ar ôl y dyddiad cau ar gyfer y cynllun presennol nid yw P mewn bwlch

(1) Gweler adran 18(2) o Ddeddf 2013 ar gyfer ystyr “existing scheme”.

mewn gwasanaeth tra bo P mewn gwasanaeth cyhoeddus pensiynadwy.

Ystyr “aelod actif o gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol”

7.—(1) At ddibenion yr Atodlen hon, mae person (P) yn aelod actif o gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol ar ddyddiad penodol os yw P, ar y dyddiad hwnnw—

- (a) mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwnnw; neu
- (b) mewn bwlch yn ei wasanaeth nad yw'n hwy na phum mlynedd.

(2) At ddibenion is-baragraff (1)(b), ar ôl y dyddiad cau ar gyfer y cynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol nid yw P mewn bwlch yn ei wasanaeth tra bo P mewn gwasanaeth cyhoeddus pensiynadwy.

Cychwyn aelodaeth actif o'r cynllun hwn

8.—(1) Mae person sy'n aelod trosiannol pan fo'n dechrau mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn ac nad oes ganddo barhad gwasanaeth, yn dod yn aelod actif o'r cynllun hwn ar y diwrnod y mae'r person hwnnw'n dechrau mewn gwasanaeth pensiynadwy mewn cyflogaeth gynllun.

(2) Mae person sy'n aelod trosiannol pan fo'n dechrau mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwn, a chanddo barhad gwasanaeth (T), yn dod yn aelod actif o'r cynllun hwn—

- (a) os yw T mewn gwasanaeth pensiynadwy mewn cyflogaeth gynllun ar y dyddiad trosiant, ar y dyddiad hwnnw; neu
- (b) os nad yw T mewn gwasanaeth pensiynadwy mewn cyflogaeth gynllun ar y dyddiad trosiant, ar y diwrnod y mae T yn dechrau mewn gwasanaeth pensiynadwy mewn cyflogaeth gynllun ar ôl y dyddiad hwnnw.

RHAN 2

Aelodau diogelwch llawn o Gynllun 1992 neu CPNDT

Aelodau diogelwch llawn o Gynllun 1992 neu CPNDT

9.—(1) Mae person (P) y mae unrhyw un o'r paragraffau 12 i 14 yn gymwys yn aelod diogelwch llawn o Gynllun 1992 neu o CPNDT, yn ôl fel y digwydd.

(2) Mae P yn peidio â bod yn aelod diogelwch llawn o Gynllun 1992 neu o CPNDT, yn ôl fel y digwydd,

pan fo P yn peidio â bod mewn gwasanaeth pensiyndwy o dan y cynllun hwnnw ac yn peidio â bod yn gymwys i fod yn aelod actif o CPNDT, onid yw is-baragraff (3) neu (4) yn gymwys.

(3) Mae'r is-baragraff hwn yn gymwys—

- (a) os yw P yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT o wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan gynllun presennol (ac eithrio Cynllun 1992) neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol; a
- (b) os byddai P wedi bod yn aelod a ddiogelid yn llawn o'r cynllun presennol neu'r cynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol hwnnw pe bai P wedi ailgychwyn mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan y cynllun hwnnw ar y dyddiad y mae P yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT.

(4) Mae'r is-baragraff hwn yn gymwys os yw P yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT—

- (a) rhywfodd ac eithrio o wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan gynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol; a
- (b) ar ôl bwlch mewn gwasanaeth nad yw'n hwy na phum mlynedd.

(5) Os yw P yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT mewn amgylchiadau pan fo is-baragraff (6) yn gymwys, mae P yn aelod diogelwch taprog o CPNDT pan fo P yn dychwelyd i'r gwasanaeth hwnnw.

(6) Mae'r is-baragraff hwn yn gymwys—

- (a) os yw P yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT o wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan gynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol; a
- (b) os byddai P wedi bod yn aelod a ddiogelid o'r cynllun presennol neu'r cynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol yn rhinwedd eithriad y mae adran 18(7)(a) a (b) o Ddeddf 2013 (neu'r adran honno fel y'i cymhwysir gan adran 31(4) o'r Ddeddf honno) yn gymwys iddo, pe bai P wedi ailgychwyn mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan y cynllun hwnnw ar y dyddiad y mae P yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT.

(7) At ddibenion is-baragraff (4)(b), ar ôl dyddiad cau'r cynllun, nid yw P mewn bwlch mewn gwasanaeth tra bo P mewn gwasanaeth cyhoeddus pensiyndwy.

Eithriad ar gyfer aelod diogelwch llawn yn ystod y cyfnod diogelwch

10.—(1) Y cyfnod diogelwch ar gyfer person (P) sy'n aelod diogelwch llawn o Gynllun 1992 neu CPNDT, yn ôl fel y digwydd, yw'r cyfnod sydd—

- (a) yn dechrau ar y diwrnod ar ôl dyddiad cau'r cynllun; a
 - (b) yn dod i ben pan fo P yn peidio â bod yn aelod diogelwch llawn o Gynllun 1992 neu CPNDT (onid yw P yn aelod diogelwch taprog yn rhinwedd paragraff 9(5)).
- (2) Yn ystod y cyfnod diogelwch—

- (a) mae P yn gymwys i fod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan CPNDT, neu os yw P yn aelod actif o Gynllun 1992, yn gymwys i fod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwnnw;
- (b) nid yw adran 18(1) o Ddeddf 2013 yn gymwys mewn cysylltiad â'r gwasanaeth pensiynadwy hwnnw; ac
- (c) mae buddion i'w darparu o dan Gynllun 1992 neu CPNDT, yn ôl fel y digwydd, i P neu mewn cysylltiad â P mewn perthynas â'r gwasanaeth pensiynadwy hwnnw.

Nid yw aelod diogelwch llawn yn gymwys i ymuno â'r cynllun hwn

11. Tra bo person (P) yn aelod diogelwch llawn o Gynllun 1992 neu CPNDT, nid yw P yn gymwys i fod yn aelod actif o'r cynllun hwn mewn cysylltiad â'r gyflogaeth gynllun honno.

Diogelwch llawn: aelodau o Gynllun 1992 neu CPNDT ar ddyddiad cau'r cynllun

12.—(1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os yw is-baragraff (2) neu is-baragraff (3) yn gymwys.

- (2) Mae'r is-baragraff hwn yn gymwys—
- (a) os oedd P yn aelod actif o Gynllun 1992 neu'n aelod actif, neu'n gymwys i fod yn aelod actif, o CPNDT ar ddyddiad cau'r cynllun;
 - (b) os oedd P yn aelod actif o Gynllun 1992 neu'n aelod actif, neu'n gymwys i fod yn aelod actif, o CPNDT ar 31 Mawrth 2012; ac
 - (c) os yw P—
 - (i) yn aelod actif o Gynllun 1992 ac y byddai P, oni fydd farw, yn cyrraedd oedran

pensiwn arferol o dan Gynllun 1992(1), ar neu cyn 1 Ebrill 2022; neu

- (ii) yn aelod actif, neu'n gymwys i fod yn aelod actif o CPNDT, ac y byddai P, oni fydd farw, yn cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan CPNDT(2), ar neu cyn 1 Ebrill 2022.

(3) Mae'r is-baragraff hwn yn gymwys—

- (a) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol (ac eithrio Cynllun 1992 neu CPNDT) neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol (“cynllun trosiannol P”) ar 31 Mawrth 2012;
- (b) os oedd P yn aelod actif, neu'n gymwys i fod yn aelod actif o CPNDT ar ddyddiad cau'r cynllun; ac
- (c) oni fydd farw, bydd P yn cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan CPNDT a chynllun trosiannol P ar neu cyn 1 Ebrill 2022.

Diogelwch llawn: aelodau o gynllun presennol

13. Mae'r paragraff hwn yn gymwys—

- (a) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol (ac eithrio Cynllun 1992 neu CPNDT) neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol ar y dyddiad cau ar gyfer y cynllun hwnnw;
- (b) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol (“cynllun trosiannol P”) ar 31 Mawrth 2012;
- (c) os yw P yn dechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT, ddim mwy na phum mlynedd ar ôl gadael gwasanaeth pensiynadwy o dan gynllun presennol ac eithrio Cynllun 1992 neu CPNDT;
- (d) os byddai P, ar y dyddiad y mae P yn dechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT, wedi bod yn aelod a ddiogelid yn llawn o'r cynllun presennol y cyfeirir ato yn is-baragraff (c) pe bai P wedi ailddechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan y cynllun hwnnw ar y dyddiad hwnnw; ac

(1) S.I. 1992/129: mae rheol A13 yn darparu mai'r oedran pensiwn arferol yw 55 ac mae rheol B1 yn galluogi diffoddwyr tân rheolaidd dros 50 oed i ymddeol unwaith y gallant gyfrif o leiaf 25 mlynedd o wasanaeth pensiynadwy. Amnewidiwyd rheol A13 fel y mae'n cael effaith yng Nghymru gan O.S. 2006/1672. Amnewidiwyd rheol B1 fel y mae'n cael effaith yng Nghymru gan O.S. 2005/566 a 2014/3242.

(2) O.S. 2007/1072 (Cy. 110): mae rheol 3(1) o Ran 2 yn darparu mai oedran ymddeol arferol aelodau sy'n ddiffoddwyr tân yw 60.

- (e) oni fydd farw, bydd P yn cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan CPNDT a chynllun trosiannol P ar neu cyn 1 Ebrill 2022.

Diogelwch llawn: aelodau o gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol

14. Mae'r paragraff hwn yn gymwys—

- (a) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol (ac eithrio Cynllun 1992 neu CPNDT) neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol ar y dyddiad cau ar gyfer y cynllun hwnnw;
- (b) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol (“cynllun trosiannol P”) ar 31 Mawrth 2012;
- (c) os yw P yn dechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT, ddim mwy na phum mlynedd ar ôl gadael gwasanaeth pensiynadwy o dan gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol;
- (d) os byddai P, ar y dyddiad y mae P yn dechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT, wedi bod yn aelod a ddiogelid yn llawn o'r cynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol y cyfeirir ato yn is-baragraff (c) pe bai P wedi ailddechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan y cynllun hwnnw ar y dyddiad hwnnw; ac
- (e) oni fydd farw, bydd P yn cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan CPNDT a chynllun trosiannol P ar neu cyn 1 Ebrill 2022.

RHAN 3

Eithriadau i adran 18(1) o Ddeddf 2013:
aelodau diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu
CPNDT

Aelodau diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu CPNDT

15.—(1) Mae person (P) y mae unrhyw un o'r paragraffau 18 i 21 yn gymwys iddo yn aelod diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu CPNDT.

(2) Mae P yn peidio â bod yn aelod diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu CPNDT ar ba un bynnag o'r diwrnodau canlynol sy'n digwydd gyntaf—

- (a) dyddiad cau diogelwch taprog P; neu
- (b) y diwrnod y mae P yn peidio â bod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan Gynllun 1992 neu os yw'n ddiweddarach, yn peidio â bod yn gymwys i fod mewn gwasanaeth

pensiynadwy o dan CPNDT, onid yw is-baragraff (3) neu is-baragraff (4) yn gymwys.

(3) Mae'r is-baragraff hwn yn gymwys—

- (a) os yw P, cyn dyddiad trosiant P, yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT o wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan gynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol; a
- (b) os byddai P wedi bod yn aelod a ddiogelid o'r cynllun presennol neu'r cynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol hwnnw pe bai P wedi ailddechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan y cynllun hwnnw ar y dyddiad y mae P yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT.

(4) Mae'r is-baragraff hwn yn gymwys os yw P—

- (a) cyn dyddiad trosiant P, yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT rywfodd ac eithrio o wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan gynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol; a
- (b) yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT ar ôl bwlch mewn gwasanaeth nad yw'n hwy na phum mlynedd.

(5) At ddibenion is-baragraff (4)(b), ar ôl dyddiad cau'r cynllun, nid yw P mewn bwlch mewn gwasanaeth tra bo P mewn gwasanaeth cyhoeddus pensiynadwy.

Eithriad ar gyfer aelodau diogelwch taprog yn ystod y cyfnod diogelwch

16.—(1) Y cyfnod diogelwch ar gyfer aelod diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu CPNDT yw'r cyfnod sydd—

- (a) yn dechrau ar y diwrnod ar ôl dyddiad cau'r cynllun; a
- (b) yn dod i ben pan fo P yn peidio â bod yn aelod diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu CPNDT.

(2) Yn ystod y cyfnod diogelwch—

- (a) mae P yn gymwys i fod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan CPNDT neu, os yw P yn aelod actif o Gynllun 1992, yn gymwys i fod mewn gwasanaeth pensiynadwy o dan y cynllun hwnnw;
- (b) nid yw adran 18(1) o Ddeddf 2013 yn gymwys mewn cysylltiad â'r gwasanaeth pensiynadwy hwnnw; ac
- (c) mae buddion i'w darparu o dan Gynllun 1992 neu CPNDT, yn ôl fel y digwydd, i P neu mewn cysylltiad â P mewn perthynas â'r gwasanaeth pensiynadwy hwnnw.

Nid yw aelod diogelwch taprog yn gymwys i ymuno â'r cynllun hwn

17. Tra bo person (P) yn aelod diogelwch taprog o Gynllun 1992 neu CPNDT, nid yw P yn gymwys i fod yn aelod actif o'r cynllun hwn mewn cysylltiad â'r gyflogaeth gynllun honno.

Diogelwch taprog: aelodau o Gynllun 1992 neu CPNDT ar ddyddiad cau'r cynllun

18.—(1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os yw is-baragraff (2) neu is-baragraff (3) yn gymwys.

(2) Mae'r is-baragraff hwn yn gymwys—

- (a) os oedd P yn aelod actif o Gynllun 1992 neu'n aelod actif, neu'n gymwys i fod yn aelod actif, o CPNDT ar ddyddiad cau'r cynllun;
- (b) os oedd P, ar 31 Mawrth 2012, yn aelod actif o Gynllun 1992 neu'n aelod actif, neu'n gymwys i fod yn aelod actif, o CPNDT; ac
- (c) os yw P—
 - (i) yn aelod actif o Gynllun 1992 ac oni fydd farw, bydd P yn cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan Gynllun 1992 yn ystod y cyfnod sy'n dechrau gyda 2 Ebrill 2022 ac yn diweddu gyda 31 Mawrth 2026; neu
 - (ii) yn aelod actif, neu'n gymwys i fod yn aelod actif o CPNDT, ac oni fydd farw, bydd P yn cyrraedd oedran pensiwn arferol o dan CPNDT yn ystod y cyfnod sy'n dechrau gyda 2 Ebrill 2022 ac yn diweddu gyda 31 Mawrth 2026.

(3) Mae'r is-baragraff hwn yn gymwys—

- (a) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol (ac eithrio Cynllun 1992 neu CPNDT), neu o gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol, (“cynllun trosiannol P”) ar 31 Mawrth 2012;
- (b) os oedd P yn aelod actif o CPNDT ar ddyddiad cau'r cynllun; ac
- (c) oni fydd farw, bydd P yn cyrraedd oedran pensiwn arferol—
 - (i) o dan CPNDT yn ystod y cyfnod sy'n dechrau gydag 2 Ebrill 2022 ac yn diweddu gyda 31 Mawrth 2026, a
 - (ii) o dan gynllun trosiannol P ar neu cyn 1 Medi 2025.

Diogelwch taprog: aelodau o gynllun presennol

19. Mae'r paragraff hwn yn gymwys—

- (a) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol (ac eithrio Cynllun 1992 neu CPNDT) neu

gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol ar y dyddiad cau ar gyfer y cynllun hwnnw;

- (b) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol (“cynllun trosiannol P”) ar 31 Mawrth 2012;
- (c) os yw P yn dechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT, ddim mwy na phum mlynedd ar ôl gadael gwasanaeth pensiynadwy o dan gynllun presennol ac eithrio Cynllun 1992 neu CPNDT;
- (d) os byddai P, ar y dyddiad y mae P yn dechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT, wedi bod yn aelod a ddiogelid o'r cynllun presennol y cyfeirir ato yn is-baragraff (c) pe bai P wedi ailddechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan y cynllun hwnnw ar y dyddiad hwnnw; ac
- (e) oni fydd farw, bydd P yn cyrraedd oedran pensiwn arferol—
 - (i) o dan CPNDT yn ystod y cyfnod sy'n dechrau gydag 2 Ebrill 2022 ac yn diweddau gyda 31 Mawrth 2026, a
 - (ii) o dan gynllun trosiannol P ar neu cyn 1 Medi 2025.

Diogelwch taprog: aelodau o gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol

20. Mae'r paragraff hwn yn gymwys—

- (a) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol (ac eithrio Cynllun 1992 neu CPNDT) neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol ar y dyddiad cau ar gyfer y cynllun hwnnw;
- (b) os oedd P yn aelod actif o gynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol (“cynllun trosiannol P”) ar 31 Mawrth 2012;
- (c) os yw P yn dechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT, ddim mwy na phum mlynedd ar ôl gadael gwasanaeth pensiynadwy o dan gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol;
- (d) os byddai P, ar y dyddiad y mae P yn dechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT, wedi bod yn aelod a ddiogelid o'r cynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol y cyfeirir ato yn is-baragraff (c) pe bai P wedi ailddechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan y cynllun hwnnw ar y dyddiad hwnnw; ac
- (e) oni fydd farw, bydd P yn cyrraedd oedran pensiwn arferol—

- (i) o dan CPNDT yn ystod y cyfnod sy'n dechrau gydag 2 Ebrill 2022 ac yn diweddu gyda 31 Mawrth 2026, a
- (ii) o dan gynllun trosiannol P ar neu cyn 1 Medi 2025.

Aelodau diogelwch taprog o gynllun presennol neu gynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol

21. Mae'r paragraff hwn yn gymwys—

- (a) os byddai paragraff 13 neu 14 o'r Atodlen hon wedi bod yn gymwys oni bai am y ffaith na fyddai P wedi bod yn aelod a ddiogelid yn llawn o'r cynllun presennol neu'r cynllun pensiwn corff cyhoeddus presennol, y cyfeirir ato ym mharagraff 13(c) neu 14(c), yn ôl fel y digwydd, (“y cynllun sy'n trosglwyddo”) ar y dyddiad y mae P yn dechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT; a
- (b) os byddai P wedi bod yn aelod a ddiogelid o'r cynllun sy'n trosglwyddo yn rhinwedd eithriad y mae adran 18(7)(a) a (b) o Ddeddf 2013 (neu'r adran honno fel y'i cymhwysir gan adran 31(4) o'r Ddeddf honno) yn gymwys iddo, pe bai P wedi ailddechrau mewn gwasanaeth sy'n bensiynadwy o dan y cynllun sy'n trosglwyddo ar y dyddiad y mae P yn dychwelyd i wasanaeth sy'n bensiynadwy o dan CPNDT.

RHAN 4

Cynllun 1992

<i>Dyddiad geni o</i>	<i>Dyddiad geni i</i>	<i>Dyddiad y daw diogelwch i ben</i>
02/04/1967	01/05/1967	31/03/2022
02/05/1967	01/06/1967	06/02/2022
02/06/1967	01/07/1967	14/12/2021
02/07/1967	01/08/1967	23/10/2021
02/08/1967	01/09/1967	29/08/2021
02/09/1967	01/10/1967	06/07/2021
02/10/1967	01/11/1967	15/05/2021
02/11/1967	01/12/1967	21/03/2021
02/12/1967	01/01/1968	28/01/2021
02/01/1968	01/02/1968	05/12/2020
02/02/1968	01/03/1968	11/10/2020
02/03/1968	01/04/1968	22/08/2020
02/04/1968	01/05/1968	28/06/2020
02/05/1968	01/06/1968	07/05/2020
02/06/1968	01/07/1968	14/03/2020

02/07/1968	01/08/1968	21/01/2020
02/08/1968	01/09/1968	28/11/2019
02/09/1968	01/10/1968	05/10/2019
02/10/1968	01/11/1968	13/08/2019
02/11/1968	01/12/1968	20/06/2019
02/12/1968	01/01/1969	28/04/2019
02/01/1969	01/02/1969	05/03/2019
02/02/1969	01/03/1969	10/01/2019
02/03/1969	01/04/1969	22/11/2018
02/04/1969	01/05/1969	29/09/2018
02/05/1969	01/06/1969	07/08/2018
02/06/1969	01/07/1969	14/06/2018
02/07/1969	01/08/1969	22/04/2018
02/08/1969	01/09/1969	27/02/2018
02/09/1969	01/10/1969	04/01/2018
02/10/1969	01/11/1969	12/11/2017
02/11/1969	01/12/1969	19/09/2017
02/12/1969	01/01/1970	29/07/2017
02/01/1970	01/02/1970	04/06/2017
02/02/1970	01/03/1970	11/04/2017
02/03/1970	01/04/1970	21/02/2017
02/04/1970	01/05/1970	29/12/2016
02/05/1970	01/06/1970	06/11/2016
02/06/1970	01/07/1970	13/09/2016
02/07/1970	01/08/1970	23/07/2016
02/08/1970	01/09/1970	29/05/2016
02/09/1970	01/10/1970	05/04/2016
02/10/1970	01/11/1970	13/02/2016
02/11/1970	01/12/1970	20/12/2015
02/12/1970	01/01/1971	29/10/2015
02/01/1971	01/02/1971	05/09/2015
02/02/1971	01/03/1971	12/07/2015
02/03/1971	01/04/1971	24/05/2015

CPNDT

<i>Dyddiad geni o</i>	<i>Dyddiad geni i</i>	<i>Dyddiad y daw diogelwch i ben</i>
02/04/1962	01/05/1962	31/03/2022
02/05/1962	01/06/1962	06/02/2022
02/06/1962	01/07/1962	14/12/2021
02/07/1962	01/08/1962	23/10/2021
02/08/1962	01/09/1962	29/08/2021
02/09/1962	01/10/1962	06/07/2021
02/10/1962	01/11/1962	15/05/2021
02/11/1962	01/12/1962	21/03/2021
02/12/1962	01/01/1963	28/01/2021
02/01/1963	01/02/1963	05/12/2020
02/02/1963	01/03/1963	11/10/2020
02/03/1963	01/04/1963	23/08/2020
02/04/1963	01/05/1963	30/06/2020
02/05/1963	01/06/1963	09/05/2020
02/06/1963	01/07/1963	15/03/2020

02/07/1963	01/08/1963	23/01/2020
02/08/1963	01/09/1963	30/11/2019
02/09/1963	01/10/1963	06/10/2019
02/10/1963	01/11/1963	15/08/2019
02/11/1963	01/12/1963	22/06/2019
02/12/1963	01/01/1964	30/04/2019
02/01/1964	01/02/1964	07/03/2019
02/02/1964	01/03/1964	12/01/2019
02/03/1964	01/04/1964	22/11/2018
02/04/1964	01/05/1964	29/09/2018
02/05/1964	01/06/1964	07/08/2018
02/06/1964	01/07/1964	14/06/2018
02/07/1964	01/08/1964	22/04/2018
02/08/1964	01/09/1964	27/02/2018
02/09/1964	01/10/1964	04/01/2018
02/10/1964	01/11/1964	12/11/2017
02/11/1964	01/12/1964	19/09/2017
02/12/1964	01/01/1965	29/07/2017
02/01/1965	01/02/1965	04/06/2017
02/02/1965	01/03/1965	11/04/2017
02/03/1965	01/04/1965	21/02/2017
02/04/1965	01/05/1965	29/12/2016
02/05/1965	01/06/1965	06/11/2016
02/06/1965	01/07/1965	13/09/2016
02/07/1965	01/08/1965	23/07/2016
02/08/1965	01/09/1965	29/05/2016
02/09/1965	01/10/1965	05/04/2016
02/10/1965	01/11/1965	13/02/2016
02/11/1965	01/12/1965	20/12/2015
02/12/1965	01/01/1966	29/10/2015
02/01/1966	01/02/1966	05/09/2015
02/02/1966	01/03/1966	12/07/2015
02/03/1966	01/04/1966	24/05/2015

EXPLANATORY MEMORANDUM TO THE FIREFIGHTERS' PENSION SCHEME (WALES) REGULATIONS 2015

This Explanatory Memorandum has been prepared by the Department of Local Government and Communities and is laid before the National Assembly for Wales in conjunction with the above subordinate legislation and in accordance with Standing Order 27.1.

Minister's Declaration

In my view, this Explanatory Memorandum gives a fair and reasonable view of the expected impact of the Firefighters' Pension Scheme (Wales) Regulations 2015. I am satisfied the benefits of making the Regulations outweigh any costs.

Leighton Andrews AM
Minister for Public Services
9 March 2015

Description

1. To establish a scheme for the payment of pensions and other benefits to firefighters in Wales from 1 April 2015 onwards through the making of regulations, using the powers of the Welsh Ministers in relation to public service pension schemes for fire and rescue workers under sections 1 to 3, 7, 8, 12, 18 of, and Schedules 2, 3, and 5 to, the Public Service Pensions Act 2013 (“the 2013 Act”).

Matters of special interest to the Constitutional and Legislative Affairs Committee

2. Under the 2013 Act, the Regulations must come into force by 1 April 2015. When the Regulations were in the final stages of preparation, it came to the Welsh Government’s attention that the Parliamentary Joint Committee on Statutory Instruments (“the JCSI”) had published a report criticising the drafting of three provisions in the Firefighters’ Pension Scheme (England) Regulations 2014 (“the English 2015 Scheme Regulations”). The Regulations are substantially based on the English 2015 Scheme Regulations and include the three provisions the JCSI criticised. The provisions in question in the Regulations are regulations 15 (scheme employment), 70(3) and (5) (early payment reduction) and 80 (option to commute lump sum). Despite the JCSI’s criticisms, the Welsh Government considers that the drafting of those provisions is effective.

3. As regards regulation 70(3) and (5), the Welsh Government’s understanding is that their drafting is consistent with provisions in other public service pension schemes dealing with actuarial reductions applied when members take early retirement. Further, the provision has been reviewed by pension’s specialists. Regulation 70(3) differs from the equivalent provision in the English 2015 Scheme Regulations because it provides that future increases in pension between the date an active member of the scheme aged 55 or over takes early retirement and their normal pension age should be in line with increases in earnings, rather than prices. As regards regulation 80, Welsh Government Legal Services have amended this provision to respond to specific drafting points the JCSI made in its report.

4. Although the Welsh Government is content that the drafting of the provisions is effective, it will further reflect on the JCSI’s concerns post-introduction of the Regulations and will consider whether it is appropriate to bring forward amending regulations in due course.

Legislative background

5. The Welsh Ministers have the power to make regulations in relation to public service pension schemes for fire and rescue workers under sections 1 to 3, 7, 8, 12, 14, and 18 of, and Schedules 2, 3, and 5 to, the Public Service Pensions Act 2013 (“the 2013 Act”).

6. Under section 21 of the 2013 Act, the Welsh Ministers must consult such persons (or representatives of such persons) as appear likely to the Welsh

Ministers to be affected by them. Section 23 of the Act permits retrospective amendment of pension schemes but restricts the circumstances in which it is possible to do so.

7. These Regulations will follow the negative resolution procedure.

Purpose & intended effect of the legislation

8. Responsibility for the firefighters' pension schemes in Wales is devolved to the Welsh Ministers under the Fire and Rescue Services Act 2004 and the 2013 Act.

9. In 2010, the UK Government commissioned Lord Hutton to chair the Independent Public Service Pensions Commission to review public service pensions and to make recommendations on how they can be made sustainable and affordable and fair in the long-term.

10. The Commission published its final report on 10 March 2011 and set out a number of recommendations including the adoption of a new career average revalued earnings (CARE) scheme for general use in the public service schemes, an increase in Normal Pension Age (NPA) in the new schemes in line with State Pension Age apart from the uniformed services (armed forces, police and firefighters) where the NPA would be set at 60 to reflect the unique characteristics of the work involved. In addition, the Commission recommended a tiered approach to employee contribution rates to address the differing characteristics of higher and lower earnings and best practice governance arrangements. The 2013 Act gave effect to these recommendations.

11. Following the principles to be applied across all public sector pension schemes, these Regulations now establish the Firefighters' Pension Scheme (Wales) 2015, the details of which are as follows:-

- **Regulations 1–3** are general introductory provisions, including the commencement date and a list of definitions.
- **Regulations 4– 14** detail the new governance arrangements including the establishment and membership of Local Pension Boards and the Firefighters' Pension Scheme Advisory Board for Wales, and stipulate the role of the scheme manager. They also confer a power on the Welsh Ministers and Scheme Managers to delegate their functions.
- **Regulations 15-17** set out the eligibility criteria for joining the scheme. If a person is eligible through more than one employment, they are permitted to hold a membership in respect of each scheme employment.
- **Regulations 18–25** deal with the automatic enrolment or re-enrolment for eligible individuals. Members have the right to opt out of the scheme. If they do so before the expiry of a three month period, it is taken that no pensionable service has been accrued. For any longer periods, however, scheme membership is accrued for the time in question.

- **Regulations 26–27** set out the elements that comprise a member’s “pensionable pay” and the circumstances in which “assumed pensionable pay” will apply.
- **Regulations 28–30** define the concepts of “active membership”, “deferred membership” and “pension credit member”.
- **Regulation 31** defines the “description of pension” for the purposes of pension accounts.
- **Regulation 32** explains how accrued pension should be calculated for the purposes of deferment and retirement. Any added pension that has been purchased is also taken into account.
- **Regulations 33 – 36** provide for an adjustment of the indexation to be applied to a type of pension in the leaving year. Whilst a member remains in active membership, accrued pension is increased annually so that it keeps pace with earnings. Members who continue to contribute to the Scheme after the NPA are awarded an “age addition” to maintain the overall value of the pension due to it being taken later.
- **Regulations 37– 38** outline the system of pension accounts, an essential feature of the career-average system.
- **Regulations 39– 42** introduce the detailed provisions relating to members’ accounts. If a member belongs to the Scheme through more than one contemporaneous employment, an active member’s account must be maintained for each. Members may receive a credit to their account in respect of membership that is transferred from another recognised scheme.
- **Regulations 43 – 46** specify the accrual rate as 1/61.4th, meaning that for each year of full membership, this fraction of the member’s pensionable pay is accrued in their account. It is also specified that during each year of active membership, pension earned in a previous year is increased by an index adjustment. When a member returns to active membership from a period of lower-tier ill-health, the pension that they had accrued earlier is protected.
- **Regulations 47 - 51** set out the provisions for added pension. A separate account is established if a member decides on this option, which should be operated in a similar method as the main account.
- **Regulations 52 – 58** set out the operation of deferred members’ accounts. Such an account should be opened at the same time as the active member’s account is closed if the member is not claiming a pension, with the addition of the appropriate index adjustment and, in respect of a member who is at least a month beyond the Normal Pension Age, the assumed age addition. A deferred member’s account is also established if a member ceases to be paid a lower tier ill-health pension. A deferred account is replaced by an active account

if a member returns to pensionable service within five years and the member's earlier accrued pension is restarted and recalculated so that the period of non membership is uprated in accordance with earnings.

- **Regulations 59 – 60**, retirement accounts are to be created, for either a retirement or an ill-health pension, replacing the active member's account. If a member opts for partial retirement, the existing active member account is closed, and the accrued pension transferred to a retirement account. The figure to be entered into the new retirement account must take into account a number of considerations, including the retirement index adjustment, any age addition, any added pension, any early payment reductions, any commutation amount and any allocation amount. A new active member's account is opened for the subsequent period of service.
- **Regulations 61 – 62** stipulate how, following the death of a member, a survivor's account should be established, for each survivor who is entitled to be a beneficiary.
- **Regulations 63 – 64** stipulate how a pension credit member's account should be established, following divorce or dissolution of a civil partnership. The account of the original scheme member is subjected to an appropriate pension debit.
- **Regulation 66** sets out the type of membership that counts as "qualifying service". This may include membership of one of the existing Firefighters' Pension Schemes or of some other pension scheme, or pension that has been transferred into the 2015 scheme.
- **Regulations 67 – 69** stipulate the conditions that need to be fulfilled if a member is to claim a retirement pension, including that the member has reached the age of 55 and has at least three months qualifying service. Formulae are specified for the purposes of calculating the annual rate of pension for both formerly active and formerly deferred members.
- **Regulations 70– 71** As identified above the scheme proposed in Wales is the same as the England scheme (as set out in The Firefighters' Pension Scheme (England) Regulations 2014 (SI 2014/2848), **except** in respect of early retirement from active service and the active accrual rate (Regulation 43). **Regulation 70** deals with early retirement reduction and it distinguishes between those members who are in active service and those who have left the scheme. Both active and deferred members may claim a retirement pension from the age of 55 onwards.

In calculating the reduction to an active member's pension, the value of the reduced pension payable should be compared to the present value of a pension payable at normal pension age, with future increases between the date of the member's early retirement and normal pension age being in line with increases under the index adjustment. This reflects the fact that had the member remained in employment to age 60, he/she could have expected an earnings adjustment increase on their pension to that age. The pension is then reduced to reflect the

fact it is being paid for longer. Once in payment, the pension is increased in line with the Pension Increases Act.

Regulation 70(3) specifies that the earnings adjustment will apply in the calculation of the member's early retirement pension, rather than separately rely on a reference to "actuarial guidance". Increases to a member's pension after normal pension age shall be in line with increases under the PIA 1971.

In summary, for an active member retiring between ages 55 and 60, the Scheme Actuary will prepare on behalf of Welsh Government a table for the administrators which shows the actuarial reduction which should apply under Regulation 70(3). This will reflect the earnings adjustments which apply to age 60. The resulting benefit is then subject to Regulation 68 which provides for increases to be applied under the Pension Increases Act each year.

- **Regulations 72 – 73** set out where a member aged at least 55 may exercise the option of partial retirement, receiving benefits accrued up to that point whilst remaining in pensionable service.
- **Regulations 74 – 76** state when a member may potentially be entitled to a lower tier or to a higher tier ill-health pension. To be entitled for a lower tier ill-health pension, a firefighter must be permanently incapable of undertaking the role in which they were last employed. To be entitled to the additional higher tier pension, a firefighter must be incapable of any regular employment, as defined in the Regulations. A particular formula is specified for calculating the level of pension in each case. There is also separate provision for the early payment of pension to a deferred member if the member is unable to undertake regular employment.
- **Regulations 77 – 78** set out the scheme manager's duties regarding the review of cases where members have been granted an ill-health award. In the case of a lower-tier ill-health member whose health has sufficiently improved, the entitlement to such a pension ceases following any offer of employment by the employer.
- **Regulations 79– 80** deal with the commencement of retirement pension, partial retirement pension, and ill-health pension, detailing the responsibilities of the scheme manager and of the member. Before payment of pension is commenced, a member may commute up to 25% into a lump sum cash payment at the rate of 12:1. A member cannot commute the higher tier element of an ill-health pension. The application of Regulation 80(4)(b) is hypothetical at present, and will remain so until and unless HMRC set a threshold below 25% for the proportion of pension which can be commuted without creating a scheme chargeable payment.
- **Regulations 81 – 84** deal with the process of allocation whereby an active or deferred member may allocate up to a third of the amount of the annual rate of retirement pension to their nominated beneficiary. If an allocation election takes effect, the member's retirement pension is reduced accordingly, although if

the beneficiary pre-deceases the member, the allocated portion is paid to the pensioner.

- **Regulations 85 – 86** introduce the survivor benefits that are available under the Scheme. These may be awarded to a spouse, civil partner or an individual in a long-term relationship with the member.
- **Regulations 87 – 89** set out the survivor's pension to be paid to those individuals who meet the criteria. Different formulae are stipulated according to whether the member was active, deferred or a pensioner.
- **Regulation 90** sets out a bereavement pension is payable to a survivor for a period of 13 weeks. Different formulae are stipulated according to whether the member was active or a pensioner.
- **Regulation 91** sets out survivor pensions are reduced if the survivor is more than 12 years younger than the member.
- **Regulation 92** defines the survivor's guaranteed minimum pension.
- **Regulations 93 – 94** introduce the provisions on children's pensions, which can include the entitlement to a bereavement pension. A number of criteria through which an individual can qualify as an "eligible child" are listed.
- **Regulations 95 – 97** set out the survivor's pension for eligible children. Different formulae are stipulated according to whether the member was active, deferred or a pensioner.
- **Regulation 98** states the rate of benefit payable to each eligible child is adjusted according to the number of eligible children in the family.
- **Regulations 99 – 101** set the rate of benefit is increased if there is no surviving partner or if the member was a pension debit member. A bereavement pension is payable to an eligible child if there is no surviving partner or if the partner dies within 13 weeks of the member's death.
- **Regulations 102 – 103** introduce the provisions on lump sum death benefits by providing definitions for "final pay" and "annualised final pay", both of which are necessary elements in the formulae for calculating such benefits.
- **Regulation 104** stipulates that the scheme manager has discretion to pay the lump sum death benefit to an individual with a connection to the member.
- **Regulations 105 – 107** makes clear different amounts are paid depending on whether the member is active or a pensioner. If on a member's death that individual was both an active and a pensioner member the option which produces the highest amount for the beneficiary should be used.

- **Regulation 108** provides formulae for a lump sum payable on the death of a pension credit member either before that member had received any benefit or before that member reached the age of 75. Different formulae should be used in each of those two scenarios.
- **Regulations 109 – 113** deal with the commencement, adjustment and cessation of death benefits. It is made clear that such survivor benefits may be adjusted or ceased if they were awarded on the basis of incorrect information.
- **Regulations 114 – 118** set out the benefits for pension credit members. The pension may only be claimed from the age of 65 onward. Up to a quarter of the pension may be commuted to a lump sum.
- **Regulation 119** specifies four different pay ranges and the pension contribution rate to be paid by members in each of those four bands for each of the four years from 2015 – 16 onward. Part-time regular firefighters pay at the rate of their whole time equivalents. Retained firefighters pay at the rate which applies to a regular firefighter employed in a similar role and with equivalent qualifying service.
- **Regulation 120** sets out the contributions that a member needs to pay during certain types of absence. If the member is absent due to illness, contributions are paid on the pay received, including statutory sick pay. Members who then move on to nil pay may, if they wish, make contributions on the basis of their pay immediately before cessation. Members may also make contributions when they are either absent on a trade dispute or on an authorised unpaid absence.
- **Regulations 121** deals with members during absences from work on reserve forces service leave. Those members who are treated as receiving assumed pensionable pay must pay contributions at the specified rate.
- **Regulation 122** deals with members on child-related leave. Those who are paid must pay contributions at the specified rate; whilst those on ordinary, but unpaid, leave are treated as if they had paid contributions. Those on additional leave may elect to pay contributions if they wish.
- **Regulations 123-124** deal with the timing and method of deductions of contributions for ordinary and additional pension.
- **Regulation 125** sets out where if an individual leaves the scheme before accruing a total of three months membership, providing that certain other conditions are met, all contributions are returned, minus a deduction equal to the income tax payable. All rights under the scheme are extinguished.
- **Regulation 126** sets out the employer must pay contributions on each member's pensionable earnings at a rate set by the Welsh Ministers after consultation with the Scheme Actuary.

- **Regulations 127 – 128** are when additional contributions are payable by the employer in the circumstances of an award being made for a member's ill-health, depending on whether only a lower tier pension has been awarded or whether a higher tier award has been added. Repayments are due from the scheme manager to the employer if it is determined to be appropriate that entitlement to either level of award should cease.
- **Regulation 129** sets out that employers must also pay additional contributions when they determine that a member should be paid a retirement pension before the Normal Pension Age without an actuarial reduction.
- **Regulations 130 – 133** make it clear that the Firefighters' Pension Fund to be used in respect of the 2015 scheme is the same Fund as that used for the existing schemes. The seven types of payment which need to be paid into the Fund by the scheme manager are listed. Repayments, refunds, benefits and transfer payments are to be made from the Fund.
- **Regulation 134** stipulates that the scheme manager must provide to the Welsh Ministers all necessary financial information by the stated deadlines.
- **Regulation 135** deals with estimated deficits. Where it is estimated that the amount to be paid out of the fund will exceed the amount to be paid into the fund in a particular financial year, the Welsh Ministers must pay such amount of the estimated deficit as the Welsh Ministers think fit.
- **Regulation 136** deals with estimated surpluses. Where it is estimated that the amount to be paid into the fund will exceed the amount to be paid out of the fund in a particular financial year, the scheme manager must pay such amount of the estimated surplus to the Welsh Ministers as the Welsh Ministers specify by written notice.
- **Regulation 137** deals further with deficits. Firstly, where it appears likely that the deficit for the financial year is likely to be either more or less than was estimated under Regulation 135, the Welsh Ministers, or the scheme manager, as the case may be, must make up the difference. Secondly, once the accounts have been audited, where it is evident that the deficit is either more or less than was previously estimated, the Welsh Ministers, or the scheme manager, as the case may be, must again make up the difference.
- **Regulation 138** deals further with surpluses. Firstly, where it appears likely that the surplus for the financial year is likely to be either more or less than was estimated under Regulation 136, the Welsh Ministers, or the scheme manager, as the case may be, must make up the difference. Secondly, once the accounts have been audited, where it is evident that the surplus is either more or less than was previously estimated, the Welsh Ministers, or the scheme manager, as the case may be, must again make up the difference.
- **Regulation 139** states a scheme manager must provide the Welsh Ministers with any such information in relation to the Firefighters' Pension Fund as the Welsh Ministers request.

- **Regulations 140 and 141** introduce Part 10 on transfers, giving the legislative context and a list of definitions.
- **Regulation 142** details the legislative restrictions relating to transfers out of the scheme. Transfers undertaken between public service bodies (and other, limited bodies) may be undertaken on 'Club' terms. The regulation specifies that Club transfers may only be made in the 12 months following the member becoming eligible for the new scheme concerned.
- **Regulations 143 – 144** sets out where a member wishing to transfer out of the scheme must obtain a statement of entitlement from the scheme manager. The statement should specify the value of the pension to be transferred as at a specified ("guarantee") date.
- **Regulation 145** states where having obtained such a statement, any member wishing to proceed with a transfer must submit a written notice to the scheme manager, specifying the other pension scheme or arrangement to which the transfer payment should be made.
- **Regulation 146** sets out the provisions on calculating the transfer value, which should be calculated using actuarial guidance as necessary. If the payment is made more than six months after the guarantee date, the amount of the guaranteed cash equivalent must be increased in accordance with the appropriate regulations.
- **Regulation 147** makes it clear that transfers of all the member's accrued pension results in all of the member's scheme rights being extinguished.
- **Regulations 148 - 149** introduce Chapter 3 on transfers into the scheme, providing a list of definitions.
- **Regulations 150 – 151** stipulate that a member may submit a written request to the scheme manager, requesting that specified rights from another named pension scheme be transferred into the firefighters' scheme. In turn, the scheme manager may require the member to obtain from the transferring scheme a statement of the amount to be transferred.
- **Regulations 152 and 154** state the amount of pension which the member is entitled to count as a result of the transfer. Under Regulation 153, the scheme manager may require the member to obtain from a transferring club scheme a statement of the amount of pension to be transferred.
- **Regulation 155** deals with transfers of employment within the fire service. When such transfers occur, scheme managers must provide to the member a certificate setting out the details of their pension account(s), including any additional pension.

- **Regulations 156–157** give rights to members who wish to dispute the information supplied in such a certificate. A member should firstly request that the accuracy be checked. A member who is still dissatisfied has the right to instigate the Internal Dispute Resolution Procedure.
- **Regulation 158** states the next stage is for an individual to give the certificate to the new employer, who must obtain confirmation from the original employer that all of the member's accounts have been dealt with. There are special procedures in place to deal with situations in which more than one account has to be closed or opened.
- **Regulation 159** deals with the appointment by the Welsh Ministers of a suitably qualified scheme actuary. The scheme manager must provide the actuary with sufficient data to enable valuations and reports of the scheme to be completed.
- **Regulation 160** Regulation 160 provides for the employer cost cap for the scheme which is 17.1% of pensionable earnings of members of the this scheme. The employer cost cap has been set by the 2012 valuation of the Firefighters' Pension Schemes in Wales. The next valuation of the scheme will be as at 31 March 2016, which will apply a cost cap from 1 April 2019. The regulations provide for Welsh Ministers to seek to reach agreement with scheme managers, employers and members (or their representatives) to achieve the target cost. That procedure involves consultation with the Firefighters' Pension Scheme Advisory Board for Wales for such a period as the Welsh Ministers considers appropriate, with a view to reaching a unanimous agreement with members of that Board. However, if agreement is not reached within 3 months after the end of that consultation, the Welsh Ministers must take steps to adjust the accrual rate to achieve the target cost of the scheme.
- **Regulation 161** stipulates that it is the role of the scheme manager to determine if an individual should be entitled either to an award or to retain such an award.
- **Regulations 162-163** detail it is the role of the Independently Qualified Medical Practitioner (IQMP) to advise on the health-related aspects of such determinations. In particular the IQMP is required to consider such issues as an individual's current and future capacity, both in a firefighting role and in general employment. Where the IQMP is able to give an opinion, this is binding on the scheme manager, unless it is superseded by a further IQMP response based on new evidence or by an appeal to the Board of Medical Referees.
- **Regulation 164** sets out where the scheme manager has sent to the member a copy of the documents relating to such a determination as outlined above where a member is entitled to appeal against the decision to a board of medical referees.
- **Regulations 165 – 166** set out the appeals process. The member must submit written notice of an appeal within 28 days of receiving all of the relevant documents (or within six months if extended by the scheme manager). The

scheme manager is obliged to send all necessary documentation to the Welsh Ministers, who must refer the appeal to a board of medical referees consisting of at least three members. Having obtained any further necessary information, the board must come to a decision on whether there is sufficient evidence to proceed and inform the scheme manager accordingly. The scheme manager must conclude this stage of the process by updating the member and the Welsh Ministers.

- **Regulation 167** states the board must inform both interested parties if it is going to determine an appeal. It must then proceed towards a decision by means of interview, medical examination and consideration of the written evidence.
- **Regulation 168** deals with the board's report, which must be submitted to the Welsh Ministers, for onward transmission to both parties. Where both parties agree that the board has made an error of fact which materially affected its decision, the board is obliged to reconsider, as detailed in Regulation 169.
- **Regulations 170 and 171** set down the procedures for fees and allowances to be paid to the board members and for the expenses of either party to be met, depending on the outcome of the case.
- **Regulation 172**, if relevant information is posted to the member at the member's last known place of residence, it is assumed as having been received, unless there is proof to the contrary.
- **Regulation 173** details for appeals of a non-medical nature, permits a member to appeal under the dispute resolution arrangements for the matter in question to be resolved.
- **Regulation 174** makes it clear that members have no right to anticipate that all matters related to pensions increase will be paid before the end of the scheme year in which they retire.
- **Regulation 175** applies to years when the Treasury determine that the economic conditions are such that pensions increase should be negative. In such circumstances, the scheme manager must inform members that any overpayment will be recovered by reducing or omitting future payments.
- **Regulation 176** provides an assurance to members that nothing in the Regulations will counter a member's statutory rights to a Guaranteed Minimum Pension.
- **Regulation 177** provides that a member entitled to a small pension, as defined in this Regulation, and in other legislation, may consent to receiving a lump sum in place of the pension.
- **Regulation 178** deals with individuals who become incapable of managing their own affairs, so that payments can be made for their benefit.

- **Regulation 179** applies on the death of a member, enabling payments to be made to those beneficially entitled to the deceased's estate or personal representatives where the Administration of Estates (Small Payments) Act 1965 applies.
- **Regulation 180** is a general provision to safeguard the legitimate payment of benefits to members' dependants.
- **Regulation 181** states that relevant offences (gravely injurious to the interests of the state and liable to loss of confidence in the public service) may result in the forfeiture of scheme benefits, although a guaranteed minimum would be retained. Scheme managers may subsequently restore benefits if they conclude that this would be appropriate.
- **Regulation 182** states no individual may benefit from survivor benefits if they are convicted of the murder of the member, whilst the benefits of individuals guilty of manslaughter may be withheld to the extent the scheme manager considers appropriate. If convictions are quashed, benefits are suitably restored.
- **Regulation 183** states no individual may benefit from lump sum death benefit if they are convicted of the murder or manslaughter of the member. If the conviction is quashed, benefits are suitably restored.
- **Regulation 184** states the scheme manager has powers to withhold certain benefits to a member who owes a monetary obligation to the employer or to the scheme.
- **Regulation 185** sets out that scheme managers also have powers to set off certain relevant monetary obligations owed by members to their employer or the scheme against the amount of a member's benefits.
- **Regulation 186** sets out how scheme managers are obliged to inform members in writing of any forfeiture or set-off procedure taken against them, including the provision of a certificate to show the amount of benefit concerned.
- **Regulations 187-189** confirms the scheme manager's responsibilities as regards the administration of taxation and sets out that a member may request the lifetime allowance charge is paid by the scheme administrator. Under regulation 189 if no such request is made and the scheme manager and member are jointly liable to pay the necessary charge, the amount of benefits payable is reduced accordingly.
- **Regulations 190 -191** oblige the scheme manager to inform members of any annual allowance charge, as necessary. Where the scheme manager pays any such liability, benefits for the relevant tax year are reduced accordingly.
- **Regulation 192** deals with how different periods of time should be measured under the Regulations. The scheme's primary measurement is years.

- **Regulation 193** obliges the scheme manager to provide an annual benefit statement to non-pensioner members.
- **Regulation 194** sets out where a scheme manager considers it necessary, to ask beneficiaries or potential beneficiaries for supporting evidence in order to demonstrate their entitlement.
- **Regulation 195** sets out a scheme manager is required to supply to members, who are about to commence reserve forces service leave, a statement giving details of assumed pensionable pay and the future contribution rates which will apply.
- **Regulation 197** imposes a duty on scheme managers to have regard to any guidance issued by the Welsh Ministers for the purpose of Part 13.
- **Schedule 1** specifies the procedures for making payments for added pension, setting out notice periods and the timing and limit for payments.
- **Schedule 2** sets out how long certain members of the 1992 and 2007 schemes may remain as members of those schemes, including a group of members whose protection is to be tapered as detailed in Part 3 of that Schedule.

12. It is intended the Regulations will come into force on 1 April 2015.

Consultation

13. Two consultations were undertaken during 2014 with Chief Fire Officers, Chief Executives of local authorities, Welsh Local Government Association and representative bodies including the Fire Brigades Union, the Retained Firefighters' Union and the Association of Principal Fire Officers. The second and final consultation was also drawn to the individual attention of all firefighters in Wales by means of a circular letter from the Minister for Public Services. Please refer to the Regulatory Impact Assessment consultation paragraph below for further information.

PART 2 – REGULATORY IMPACT ASSESSMENT

a) Options

Do Nothing – The Public Services Pension Act 2013 provides for the establishment of new public service pension schemes from 1 April 2015. The 2013 Act provides that no benefits are to be provided under an existing scheme to or in respect of person in relation to the person's service after the closing date which for these regulations is 31 March 2015. If these regulations were not established then firefighters in Wales would not have access to a public service pension scheme.

Make the Legislation – The regulations will ensure firefighters in Wales are able to access to a pension scheme established under the Public Services Pension Act 2013.

b) Benefits

The replies to the consultation have been considered. The main benefits of the new scheme are:-

- A Normal Pension Age (NPA) of 60 (and a deferred pension age of State Pension Age)
- A pension scheme based on career average revalued earnings (CARE)
- An accrual rate of 1/61.4th of pensionable earnings for each year of service
- Revaluation of past CARE service for active members in line with earnings
- Pensions in payment and in deferment indexed in line with prices¹
- Flexible retirement from the scheme's minimum pension age of 55 built around the scheme's NPA of 60, with members being able to take their pension from the scheme's minimum pension age as follows:
 - for all active members who are aged 55 or more at retirement, 2015 scheme benefits taken before NPA will be actuarially reduced so that the reduced early retirement pension payable immediately is equal in value to the member's pension for service up to early retirement date if they had instead remained as an active member of the scheme until NPA or until an earlier exit due to death or ill health, with increases up to exit based on revaluation of past CARE service for active members.
 - all other members will have their 2015 scheme benefits actuarially reduced so that the reduced early retirement pension payable immediately is equal in value to the member's pension payable from deferred pension age indexed up to deferred pension age in line with prices.
- Optional commutation, with a 12:1 factor for converting pension to lump sum.
- Ancillary benefits (ill-health, death and survivors' benefits) that match the provisions that are currently available to new members (ie a lower tier ill health pensioner receives an unreduced CARE pension; a partner receives same proportion of member's pension as now)
- Members re-joining after a period of deferment of fewer than 5 years can link new service with previous service, as if they had always been active members (so previous accruals are indexed by earnings for that period of deferment)
- Members transferring between public service schemes would be treated as having continuous active service (which would include those transferring

¹ Pensions in payment and in deferment are indexed with the Pension Increases Act 1971 and increases in line with this Act are assumed to be in line with the Consumer Prices Index.

between schemes who had re-joined public service after a gap of less than 5 years)

- There will be transitional protection as follows:
 - All accrued rights are protected and those past benefits will be linked to final salary when members leave the Firefighters' Pension Scheme 2015.
 - All active members who, as of 1 April 2012, have 10 years or less to their current NPA will see no change in when they can retire, or any decrease in the amount of pension they receive at the current NPA. This means these members will remain in their existing schemes and not transfer to the Firefighters' Pension Scheme 2015.
 - There will be a further 4 years of tapered protection for scheme members. This means members who are up to 14 years from their current NPA, as of 1 April 2012, will have limited protection so, on average, for every month of age they are beyond 10 years of their NPA, they gain about 53 days of protection, before they transfer to the Firefighters' Pension Scheme 2015.

c) Costs

Costs for the firefighters' pension scheme in Wales are covered by employer and employee contributions, along with grant funding through Annual Managed Expenditure (AME) which is used to top-up the difference between scheme income and expenditure, funded by HM Treasury. This procedure will not change when the new scheme is introduced from 1 April 2015.

Consultation

14. The initial consultation on the regulations to introduce a new Firefighters' Pension Scheme from April 2015 was published on 23 May 2014 for 12 weeks to 4 July 2014; four responses were received to the initial consultation. One of which included a proposal from a representative body for early retirement factors to be calculated on an active rather than on a deferred basis providing further enhanced actuarial reduction rates over what had been consulted on in the initial consultation. On 14 November 2014, the Welsh Government issued a nine week consultation on the draft regulations to introduce a new Firefighters' Pension Scheme from April 2015. This second consultation sought views in relation to scheme design on two alternative proposals:-

- i. a detailed scheme, which would mirror the Firefighter Pension Scheme to be introduced in England from 1 April 2015, where the actuarial reduction is based on Normal Pension Age (NPA) (Scheme A). This would mean a firefighter who wished to retire at age 55 would see his or her pension reduced by about 21%.
- ii. a scheme which would offer better early retirement terms than the English scheme where the actuarial reduction is based on NPA but on the

assumption that the employee remains an active member until NPA. This would mean a reduction at age 55 of only about 9%, and would be paid for by a lower annual accrual rate (Scheme B).

15. The consultation closed on Friday 16 January 2015. The consultation sought views in relation to three specific areas; scheme design (as detailed above), scheme governance and employee contribution rates. 32 responses were received to this consultation. Each of these areas are covered in more detail below:-

- **Scheme design**

The consultation sought specific views on the alternative proposals for scheme design as detailed in paragraph 12. The clear majority of respondents who expressed a view on the scheme design stated their preference for the design of the firefighter pension scheme in Wales was for Scheme B. They argued this scheme was fairer on firefighters who would struggle to maintain the Service's stringent fitness standards into their late fifties, and allowed them the option of retiring early without suffering the major reductions to the pension they could then claim under Scheme A.

In addition to the comments in relation to Scheme B, comments were received in relation to the tapered protection element of the scheme. It was felt the tapered protection should be available for all who reach 20 years of service by the cut off date, regardless of their age. A suggestion was provided to amend the regulations to provide the necessary taper tables and protection criteria for members of the modified version of the 2007 scheme

Additional comments related to the fitness standard and the unlikelihood of being able to carry out the full duties of an operational firefighter at 60. Some comments were received in relation to the inclusion of fire control staff in the scheme. Further respondents stressed the additional workload to ensure transitional/protection arrangements were correctly applied and expressed concern about possible ICT system issues associated with implementing the changes.

- **Employee Contribution Rates**

The Firefighters' Pension Scheme 2015 regulations also need to provide for the employee contribution rates which are payable by members of the scheme. In considering the employee contribution rates to apply for Wales, there is the requirement that the employee contribution rates across all the firefighters' pension schemes will average 13.2%. Six respondents accepted the increase. Comments included the consistency with other public service pension schemes across the UK although it was noted the rates should be transparent and justified to ensure sustainability of the scheme.

Five respondents felt the contribution rates were too high with concerns raised about the risk of staff withdrawing from the pension scheme as a result of the increases and concerns that it would discourage members from seeking promotion opportunities. A respondent expanded on their answer

stating the contribution rates for employees are considerably higher than the NFPS and even with the tapered introduction, firefighters will opt not to join the 2015 scheme.

Two respondents disagreed with the effect the proposals would have on existing members transferring from the FPS 1992 or NFPS 2007 scheme but accepted the protection provided to new entrants. Five respondents agreed the level of the tiered bands to be set each year from 2015-16 to 2018-19 were fair but acknowledged the majority of employee contributions will be made from those earners within the middle two tiers.

- **Governance Arrangements**

Of the 32 responses received, 9 had specific comments on the governance proposals. The key area for comment was concern on the knowledge and understanding required by Fire and Rescue Authorities (FRA) members to be part of the Local Pension Boards (LPBs) and Firefighter Pension Scheme Advisory Board for Wales. Nine respondents were content with the governance proposals. Comments included the need to have a Board which is clearly defined and transparent. Concerns were raised over the level of pensions' knowledge required to undertake an effective role on the Board and additionally the strain in attending numerous meetings.

A representative Body commented on the membership of the local pension boards and Scheme Advisory Board for Wales commenting that the employee representatives should be reflective of the scheme members. A comment was also raised about providing for LPBs to merge in future. The current regulations establish one LPB per Scheme Manager.

Welsh Government Response

16. The Welsh Government has considered the responses to the consultation and remains committed to public service pension schemes which are affordable, sustainable and fair for public service workers. In considering these issues and in deciding on the scheme design, the Welsh Government has had due regard to the factors referred to in section 149 of the Equality Act 2010 (the public sector equality duty).

17. In terms of scheme design, the Welsh Government reflected on the responses to the proposals outlined in the consultation response on the alternative proposals for scheme design and confirms the agreed design to be Scheme B and these regulations reflect this design. The normal pension age for firefighters is now 60, with most other classes of public sector workers having a normal pension age of 65, under the Public Service Pensions Act 2013. However, almost all categories of such workers are not subject to fitness standards (and those who are, such as police officers, generally have pension schemes which are more beneficial in other ways). There is thus a strong argument for treating firefighters as a special case, and adopting a scheme with better early retirement benefits.

18. Comments were received from several respondents on extending the basis on which members of existing schemes acquire protected rights, meaning

they could stay in pension schemes of which they are currently members. The regulations make no such provision. Actuarial advice has indicated those costs would be in the order of £6 million over the seven years April 2015 to March 2022, with between 150 and 160 firefighters benefiting from them during this period. Extending protection would go above the HM Treasury's cost ceiling for the scheme. This means the cost would have to be met from severely constrained Welsh Government budgets which pay for other public services and other public sector workers. The Minister for Public Services determined that this could not be justified on value for money grounds.

19. The employee contribution rates will be introduced as consulted on and when the Firefighter Pension Scheme Advisory Board for Wales is established from April 2015 the Board will assess whether the yield is meeting the average year on year. If it appeared the yield would be greater or less than 13.2% then the tiers would need to be revised accordingly.

20. Over the last 12 months, officials have worked with the FRA through an interim Firefighter Pension Scheme Advisory Board for Wales to develop understanding of the new governance proposals however it is noted that the knowledge and understanding required is a challenge for the FRAs to take forward. Taking this into account, the regulations were amended to remove the requirement for the conditions of appointment as either member or employer representative from "capacity and understanding" to just "capacity". In addition, the regulations have been amended to remove the restriction on member representatives on local pension boards to those in scheme employment as there's no reason why pensioners or deferred members should be excluded. Concerns have been raised by the FRS that they have a limited pool of members and this would allow further flexibility in this respect.

21. For both the LPB and Firefighter Pension Scheme Advisory Board for Wales, the Fire Brigades Union (FBU) have, through the consultation and interim Board challenged the equal representation for employer and employee representatives. However, other comments received have disputed this and have confirmed the appropriateness of equal representation across all employee bodies. The Welsh Government believes the key issue should be breadth of representation across the scheme membership, not just weight of numbers. While the FBU is by far the largest representative body, its membership is derived largely from whole-time firefighting and front-line management grades. It has much lower membership from more senior management grades, and has only limited membership among retained firefighters (which particularly affects its coverage in Mid and West Wales and North Wales). Therefore, the Welsh Government concludes that membership should include all relevant representative bodies.

22. In terms of merging the LPBs this has been discussed through the interim Advisory Board where it was agreed it was appropriate to have three LPBs due to the possible conflict of considering another FRAs issues and that this would be reviewed through the Firefighter Pension Scheme Advisory Board for Wales.

Competition Assessment

23. Not applicable.

Post implementation review

24. The Welsh Government will continue to review the regulations, as advised by the Scheme Advisory Board. The scheme will be subject to actuarial valuations every four years, the next valuation being in 2016 and the UK government had committed to reviewing the impact of the Normal Pension Age of 60.

Equality Impact Assessment

25. An equality impact assessment will be published on the Welsh Government Equality and Diversity webpage when the Scheme regulations are introduced.

Eitem 4.2

Adroddiad drafft y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Teitl: Rheoliadau Rheoli Gwastraff (Ymdrin ag Eiddo a Atafaelwyd) (Cymru a Lloegr) 2015

Mae'r Rheoliadau hyn yn cryfhau pwerau presennol i awdurdodau lleol a Chyfoeth Naturiol Cymru (ac Asiantaeth yr Amgylchedd yn Lloegr) atafaelu cerbydau sydd o dan amheuaeth o gymryd rhan mewn tipio anghyfreithlon a throsteddau gwastraff. Maent yn pennu'r hyn y mae'n rhaid i awdurdod ei wneud i sicrhau bod y cerbyd yn cael ei gadw'n ddiogel a phenderfynu ar berchennog cyfreithlon unrhyw gerbyd neu eiddo arall a atafaelwyd, yr amgylchiadau pan mae'n rhaid i awdurdod ddychwelyd unrhyw gerbyd neu eiddo a atafaelwyd i'w berchennog priodol a'r amgylchiadau pan fydd yn gallu gwerthu, dinistrio neu waredu mewn ffordd arall eiddo a atafaelwyd. Maent hefyd yn dirymu Rheoliadau Gwastraff a Reolir (Cofrestru Cludwyr ac Atafaelu Cerbydau) 1991 (OS 1991/1624).

Gweithdrefn: Negyddol

Materion technegol: craffu

Nodir y pwynt a ganlyn i gyflwyno adroddiad arno o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn perthynas â'r offeryn hwn:

1. Ni chafodd y Rheoliadau hyn eu gwneud yn ddwyieithog. Mae paragraff 2 o'r Memorandwm Esboniadol yn esbonio (ymhlith materion eraill) y bydd yr offeryn statudol cyfansawdd hwn yn gymwys i Gymru a Lloegr ac y bydd is-ddeddfwriaeth a wneir gan Weinidogion Cymru ar yr un pryd â Gweinidogion Llywodraeth y DU ac sy'n destun craffu Senedd y DU yn cael eu gwneud yn Saesneg yn unig. [Rheol Sefydlog 21.2(ix) - ni wnaed yn ddwyieithog]

Rhinweddau: craffu

Ni nodir unrhyw bwyntiau i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Cynghorwyr Cyfreithiol

**Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol
Mawrth 2015**

Ymateb y Llywodraeth

Bydd y Rheoliadau cyfansawdd hyn yn gymwys i Gymru a Lloegr ac maent yn ddarostyngedig i'r weithdrefn penderfyniad negyddol yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru ac yn nau Dŷ Senedd y Deyrnas Unedig. Gan y bydd Senedd y Deyrnas Unedig yn craffu ar y Rheoliadau, ni chredir ei bod yn rhesymol ymarferol i wneud na gosod yr offeryn hwn yn ddwyieithog.

STATUTORY INSTRUMENTS

2015 No. 426

**ENVIRONMENTAL PROTECTION, ENGLAND AND
WALES**

**The Control of Waste (Dealing with Seized Property) (England
and Wales) Regulations 2015**

<i>Made</i> - - - -	<i>3rd March 2015</i>
<i>Laid before Parliament</i>	<i>5th March 2015</i>
<i>Laid before the National Assembly for Wales</i>	<i>5th March 2015</i>
<i>Coming into force</i> - -	<i>6th April 2015</i>

CONTENTS

PART 1

General

1.	Citation, commencement and extent	2
2.	Interpretation	3
3.	Notices	3

PART 2

General duties in relation to seized property

4.	General duty in relation to seized property	4
5.	Duty of safe custody	4
6.	Ascertainment of entitled person	4
7.	Notice of seizure	5
8.	Publication of seizure notice	5
9.	Service of seizure notice	5

PART 3

Retention and return of seized property

10.	Claim period	6
11.	Evidence for determination of entitlement	6
12.	Determination of entitlement	6
13.	Content of determination notice	7
14.	Return of seized property	7
15.	Retention and return when court proceedings have been commenced	7

16.	Retention and return when an offence is being investigated	8
17.	Retention and return when court proceedings are commenced during the retention period	8
18.	Duty to return arising during the retention period	8
19.	Ending of duty to return	9

PART 4

Sale, destruction and disposal of seized property

20.	Prohibition of sale etc.	9
21.	Circumstances permitting sale etc.	9
22.	Immediate disposal	9
23.	Notice of sale	9
24.	Notice of destruction or disposal	10
25.	Proceeds of sale	10

PART 5

Revocation and saving

26.	Revocation	10
27.	Saving	10

The Secretary of State in relation to England, and the Welsh Ministers in relation to Wales, make these Regulations in exercise of the powers conferred by sections 5A(2) to (4), 6(1)(c) and (5) to (7) and 8(2) of the Control of Pollution (Amendment) Act 1989(a) and section 34C(2) to (4) of the Environmental Protection Act 1990(b).

PART 1

General

Citation, commencement and extent

1.—(1) These Regulations may be cited as the Control of Waste (Dealing with Seized Property) (England and Wales) Regulations 2015 and come into force on 6th April 2015.

(2) These Regulations extend to England and Wales.

-
- (a) 1989 c. 14. In relation to Wales, the functions of the Secretary of State conferred by that Act were transferred to the National Assembly for Wales by the National Assembly for Wales (Transfer of Functions) Order 1999 (S.I. 1999/672), article 2 and Schedule 1. The functions of the National Assembly for Wales were transferred to the Welsh Ministers by the Government of Wales Act 2006 (c. 32), Schedule 11, paragraph 30. Section 5A was substituted (together with section 5) for section 5 as originally enacted, in relation to England and Wales, by the Clean Neighbourhoods and Environment Act 2005 (c. 16), section 37. Section 6 was amended by the 1990 Act, Schedule 15, paragraph 31 and the Environment Act 1995 (c. 25), Schedule 22, paragraph 37(4), and is repealed by S.I. 2015/425 on the same date as this instrument comes into force. Section 8(2) was amended by the Clean Neighbourhoods and Environment Act 2005, Schedule 4, paragraph 11(4). For the definition of “appropriate person”, see section 9(1) of the 1989 Act.
- (b) 1990 c. 43. In relation to Wales, the functions of the Secretary of State conferred by that Act were transferred to the National Assembly for Wales by the National Assembly for Wales (Transfer of Functions) Order 1999 (S.I. 1999/672), article 2 and Schedule 1. The functions of the National Assembly for Wales were transferred to the Welsh Ministers by the Government of Wales Act 2006 (c. 32), Schedule 11, paragraph 30. Section 34C was inserted, in relation to England and Wales, by the Clean Neighbourhoods and Environment Act 2005, section 46(1). For the definition of “appropriate person”, see section 29(1A) of the 1990 Act.

Interpretation

2. In these Regulations—

“the 1989 Act” means the Control of Pollution (Amendment) Act 1989;

“the 1990 Act” means the Environmental Protection Act 1990;

“claim period” means the period determined in accordance with regulation 10;

“date of seizure” means the date on which the property was seized under section 5 of the 1989 Act(a) (power to require production of authority, stop and search etc.) or section 34B of the 1990 Act(b) (power to search and seize vehicles etc.);

“date of the determination notice” means the date on which the determination notice is given in accordance with regulation 12(2)(b);

“date of the seizure notice” means the first working day on which the period for display of the seizure notice begins in accordance with regulation 7(1)(a)(i);

“determination notice” means the notice given in accordance with regulation 12(1)(c);

“entitled person” means a person determined under regulation 12(1)(a) as entitled to all or part of the seized property;

“forfeiture offence” means an offence specified in section 33C(1) of the 1990 Act (section 33 offences: forfeiture of vehicles), in respect of which an order for forfeiture can be made under subsection (2) of that section(c);

“relevant collection period” means the period determined in accordance with regulation 12(1)(b)(ii);

“seizure authority” means—

(a) a regulation authority(d) on whose behalf property is seized under section 5 of the 1989 Act; or

(b) an enforcement authority(e) on whose behalf property is seized under section 34B of the 1990 Act;

“seizure notice” means a notice given in accordance with regulation 7(1);

“working day” means any day other than a Saturday, a Sunday, Christmas Day, Good Friday or a day which is a bank holiday under the Banking and Financial Dealings Act 1971(f).

Notices

3.—(1) Any notice required by these Regulations to be served on or given to a person may be served or given by—

(a) personal delivery;

(b) leaving it at the person’s proper address; or

(c) sending it by post or by electronic means to the person’s proper address.

(2) Any such notice may—

(a) in the case of a body corporate, be served on or given to the secretary or clerk;

(b) in the case of a partnership, be served on or given to a partner or a person having control or management of the partnership business.

(a) Section 5 was substituted (together with section 5A), in relation to England and Wales, by the Clean Neighbourhoods and Environment Act 2005, section 37. It was amended by the 1990 Act, Schedule 15, paragraph 31.

(b) Section 34B was inserted, in relation to England and Wales, by the Clean Neighbourhoods and Environment Act 2005, section 46(1). It was amended by S.I. 2005/2900, 2007/3538, 2010/675 and 2013/755.

(c) Section 33C was inserted, in relation to England and Wales, by the Clean Neighbourhoods and Environment Act 2005, section 44(1). Section 33C(1) was substituted, in relation to England and Wales, by S.I. 2007/3538 and amended, in relation to England and Wales, by S.I. 2010/675.

(d) For the definition of “regulation authority”, see section 9(1), (1A) and (1AA) of the 1989 Act.

(e) For the definition of “enforcement authority”, see section 34B(11) of the 1990 Act.

(f) 1971 c. 80.

- (3) For the purposes of this regulation, “proper address” means—
- (a) in the case of a body corporate or its secretary or clerk—
 - (i) the registered or principal office of that body; or
 - (ii) the email address of the secretary or clerk;
 - (b) in the case of a partnership or a partner or person having control or management of the partnership business—
 - (i) the principal office of the partnership; or
 - (ii) the email address of a partner or a person having that control or management;
 - (c) in any other case, a person’s last known address, including an email address.
- (4) For the purposes of this regulation, the principal office of a company registered outside the United Kingdom or of a partnership established outside the United Kingdom is its principal office in the United Kingdom.

PART 2

General duties in relation to seized property

General duty in relation to seized property

4. Where any property is seized on behalf of a seizure authority under section 5 of the 1989 Act or section 34B of the 1990 Act, the seizure authority must deal with the seized property in accordance with these Regulations.

Duty of safe custody

5. A seizure authority must keep the seized property in safe custody until—
- (a) any duty to return under regulation 14, 15(2)(b), 16(2)(b) or 17(2)(c) ceases in accordance with regulation 19(1); or
 - (b) where applicable, the ability to sell, destroy or otherwise dispose of the seized property arises in accordance with regulation 21 or 22.

Ascertainment of entitled person

6.—(1) Where the seized property is a vehicle, a seizure authority must, on the date of seizure or the first working day after that date—

- (a) request information as to the registered keeper of the vehicle—
 - (i) where there is a Great Britain or Northern Ireland registration mark, from the Driver and Vehicle Licensing Agency;
 - (ii) where there is a foreign registration mark, from the relevant authority in the country of registration; and
- (b) take reasonable steps to identify whether the vehicle is subject to a hire-purchase agreement and, if so, to identify the person entitled to possession of the vehicle under that agreement.

(2) In this regulation, “hire-purchase agreement” has the meaning given in section 189(1) of the Consumer Credit Act 1974(a) (definitions).

(a) 1974 c. 39.

Notice of seizure

7.—(1) A seizure authority must give notice of the seizure of property under section 5 of the 1989 Act or under section 34B of the 1990 Act by—

- (a) displaying a notice at the office of the seizure authority on whose behalf the seizure was made, for the period—
 - (i) beginning with the first working day after the date of seizure; and
 - (ii) ending 15 working days after that date; and
- (b) publishing such notice in a newspaper or on the seizure authority's website in accordance with regulation 8.

(2) A seizure notice must contain the following information—

- (a) a brief description of the seized property, including any registration mark;
- (b) the time and place where the property was seized;
- (c) the power under which the property was seized;
- (d) the name and contact details, including the address, of the seizure authority;
- (e) the address and contact details of where to claim entitlement to the property (if different from that given under sub-paragraph (d));
- (f) the claim period;
- (g) an explanation of the evidence that a claimant will need to provide to the seizure authority to establish entitlement to the seized property in accordance with regulation 11; and
- (h) an explanation that the seized property can be sold, destroyed or otherwise disposed of in accordance with regulation 21 if it is not claimed within the claim period or if a claimant who brought a claim within such period is not determined as entitled.

Publication of seizure notice

8. The requirements in relation to publication in regulation 7(1)(b) are—

- (a) where publication is in a newspaper—
 - (i) the newspaper must be a local newspaper, or, if there is none, a local newsletter, circular or similar document, circulating within the area of the office of the seizure authority on whose behalf the seizure was made; and
 - (ii) the seizure notice must be published on at least one occasion within the period beginning with the date of the seizure notice and ending 15 working days after that date;
- (b) where publication is on the seizure authority's website—
 - (i) the website must be its only website or, if not, the website that is wholly or mainly used by the authority to publicise matters relating to waste; and
 - (ii) the seizure notice must be published for the period beginning with the first working day after the date of the seizure notice and ending 15 working days after that date.

Service of seizure notice

9.—(1) A copy of the seizure notice must be served on—

- (a) the chief officer of police for the police area in which the property was seized;
- (b) the person (if any) identified as the registered keeper under regulation 6(1)(a); and
- (c) the person (if any) identified as entitled to possession under regulation 6(1)(b).

(2) The copy of the seizure notice must be served—

- (a) in the case of notice served under paragraph (1)(a) or (b), within the period beginning with the date of the seizure notice and ending 5 working days after that date;

- (b) in the case of notice served under paragraph (1)(c), within the period beginning with the date on which the person entitled to possession was identified and ending 5 working days after that date.

(3) In this regulation, “chief officer of police” has the meaning given in section 101(1) of the Police Act 1996^(a) (interpretation).

PART 3

Retention and return of seized property

Claim period

10. A person may make a claim of entitlement to seized property, accompanied by the evidence required by regulation 11, within the period—

- (a) beginning with the date of seizure; and
- (b) ending 15 working days after the date of the seizure notice.

Evidence for determination of entitlement

11.—(1) The evidence accompanying a claim under regulation 10 must be sufficient to enable the seizure authority to make a determination of entitlement to the seized property and must include—

- (a) the claimant’s name, address and proof of identity;
- (b) where an agent makes the claim on behalf of their principal, the information in subparagraph (a) in respect of the agent and proof of authority to act as agent;
- (c) where the seized property is a vehicle with a registration mark, and the person claiming entitlement purports to be the registered keeper of the vehicle, the registration document.

(2) Where the claimant does not provide sufficient information to satisfy the requirements of paragraph (1), the seizure authority must, within the period beginning with the date on which the claim is made under regulation 10 and ending 1 working day after that date, require the claimant to provide such information within 2 further working days.

Determination of entitlement

12.—(1) Where a claim is made which satisfies the requirements of regulation 10, a seizure authority must—

- (a) determine entitlement in respect of a claim;
- (b) where a claimant is determined as entitled, determine—
 - (i) whether a duty to retain arises under regulation 15(2)(a) or 16(2)(a); and
 - (ii) where such a duty does not arise, the period for collection, which is the period beginning with the date of the determination notice and ending 10 working days after that date; and
- (c) give notice of such determination.

(2) The notice under paragraph (1) must—

- (a) meet the requirements of regulation 13; and
- (b) be given within the period—
 - (i) beginning with the date on which the claim was made and ending 3 working days after that date; or

(a) 1996 c. 16.

- (ii) where applicable, beginning with the date on which evidence was provided in accordance with regulation 11(2) and ending 3 working days after that date.

(3) Where there is more than one claim to the seized property or any part of the seized property, a seizure authority must determine under paragraph (1) which person is entitled to such property (including any part of that property) on the basis of the evidence provided to the authority.

Content of determination notice

13. The determination notice must state—

- (a) where the determination is of entitlement to all or part of the seized property—
 - (i) the determination of entitlement;
 - (ii) the property to which the determination relates; and
 - (iii) whether the property is to be—
 - (aa) collected, where regulation 12(1)(b)(ii) applies, and accordingly the relevant collection period and details to enable collection by the claimant including contact details, the place and any times for collection;
 - (bb) retained in accordance with regulation 15, and accordingly the determination as to retention and an explanation of the ability to retain in accordance with that regulation; or
 - (cc) retained in accordance with regulation 16, and accordingly the determination as to retention, and the periods for retention and return as determined in accordance with that regulation;
- (b) where the determination is that a person is not entitled to all or part of the seized property—
 - (i) the determination that the claimant is not entitled;
 - (ii) the property to which the determination relates; and
 - (iii) an explanation that the seized property can be sold, destroyed or otherwise disposed of in accordance with regulation 21.

Return of seized property

14. Where a seizure authority has made a determination in accordance with regulation 12(1)(b)(ii), it is under a duty to return the seized property by enabling the entitled person to collect the seized property to which that person is entitled within the relevant collection period.

Retention and return when court proceedings have been commenced

15.—(1) A seizure authority must deal with seized property in accordance with paragraph (2) where—

- (a) before the date of the determination notice, the authority has commenced proceedings in respect of the offence, or one of the offences, in relation to which the property was seized;
 - (b) such an offence is a forfeiture offence; and
 - (c) the authority is of the opinion that it is necessary to retain the seized property in respect of such proceedings.
- (2) The duty in relation to the seized property is to—
- (a) retain it during the continuance of such proceedings while the seizure authority is of the opinion in paragraph (1)(c); and
 - (b) return it in accordance with regulation 18.

Retention and return when an offence is being investigated

16.—(1) A seizure authority must deal with seized property in accordance with paragraph (2) where—

- (a) before the date of the determination notice, the authority is investigating an offence in respect of which the property was seized; and
- (b) the authority is of the opinion that it is necessary to retain the property in order to investigate the offence.

(2) The duty in relation to the seized property is to—

- (a) retain it during the continuance of the period determined in accordance with paragraph (3) while the seizure authority is of the opinion in paragraph (1)(b); and
- (b) return it during the period determined in accordance with paragraph (4), in accordance with regulation 18.

(3) The period for retention is the period which—

- (a) begins with the date of the determination notice; and
- (b) ends no later than—
 - (i) 15 working days after that date; or
 - (ii) 30 working days after that date, where the seizure authority is the Environment Agency or the Natural Resources Body for Wales and the offence, or one of the offences, in respect of which the property was seized is a forfeiture offence.

(4) The period for return is the period which—

- (a) begins with the last day of the period in paragraph (3); and
- (b) ends 10 working days after that date.

Retention and return when court proceedings are commenced during the retention period

17.—(1) A seizure authority must deal with seized property in accordance with paragraph (2) where—

- (a) during the period for retention (determined in accordance with regulation 16(3)) the seizure authority has commenced court proceedings in respect of the offence, or one of the offences, in respect of which the property was seized;
- (b) such an offence is a forfeiture offence; and
- (c) the authority is of the opinion that it is necessary to retain the seized property in respect of such proceedings.

(2) The duty is to—

- (a) retain the seized property during the continuance of proceedings while the seizure authority is of the opinion in paragraph (1)(c);
- (b) notify the entitled person of the commencement of such proceedings and of the effect of this regulation; and
- (c) return the property in accordance with regulation 18.

Duty to return arising during the retention period

18.—(1) Where a seizure authority retains property in accordance with regulation 15(2)(a), 16(2)(a) or 17(2)(a), it must return the seized property to the entitled person and, unless a court order provides for the return of the seized property, it must give notice of the return of the seized property in accordance with paragraph (2), where—

- (a) the authority is no longer of the opinion that it is necessary to retain such property in accordance with the appropriate regulation; or
- (b) proceedings have been discontinued or have ended.

(2) A notice under paragraph (1) must be given within the period beginning with the date on which paragraph (1)(a) or (1)(b) applies and ending 1 working day after that date, and must state that the seized property may be—

- (a) collected within the period beginning with the date of the notice under this regulation and ending 10 working days after that date; and
- (b) sold, destroyed or otherwise disposed of in accordance with regulation 21, if it is not collected within that period.

Ending of duty to return

19.—(1) Where a duty to return has arisen under regulation 14, 15(2)(b), 16(2)(b) or 17(2)(c), the duty ceases—

- (a) on the return of the seized property;
- (b) where the court makes an order for forfeiture of the seized property; or
- (c) where the entitled person has not collected the seized property by the end of—
 - (i) the period determined in accordance with regulation 16(4) or, if applicable, 18(2)(a); or
 - (ii) otherwise, the relevant collection period.

(2) Where the duty to return ceases, any duties of the seizure authority applicable at that date in relation to the seized property under Part 2 or this Part cease to apply.

PART 4

Sale, destruction and disposal of seized property

Prohibition of sale etc.

20. A seizure authority must not sell, destroy or otherwise dispose of seized property other than in accordance with this Part.

Circumstances permitting sale etc.

21. A seizure authority may sell, destroy or otherwise dispose of seized property where a seizure notice has been published and served in accordance with regulations 7 to 9 and—

- (a) the claim period has ended and no claim was made;
- (b) a claim was made within the claim period but the seizure authority did not determine that the claimant was entitled; or
- (c) a duty to return arose but has ceased in accordance with regulation 19.

Immediate disposal

22. Where the condition of any seized property requires its disposal without delay, a seizure authority may immediately dispose of such property and accordingly—

- (a) the requirements of regulation 21 are dispensed with; and
- (b) the duties placed on the seizure authority under Part 2 or 3 of these Regulations, if applicable at the time of such disposal, cease to apply.

Notice of sale

23. Where a seizure authority has sold seized property in accordance with regulation 21, it must give notice of this within 10 working days of the sale—

- (a) to any person notified in respect of such property under regulation 9(1)(a); and

- (b) where the seized property is a vehicle with a Great Britain or Northern Ireland registration mark, to the Driver and Vehicle Licensing Agency.

Notice of destruction or disposal

24. Where a seizure authority has destroyed seized property in accordance with regulation 21, or disposed of such property in accordance with regulation 21 or 22, it must give notice of this within 10 working days of the destruction or disposal to any person notified in respect of such property under regulation 9(1)(a).

Proceeds of sale

25.—(1) Subject to paragraph (2), a seizure authority may use the proceeds of the sale of any seized property sold under regulation 21 towards meeting expenses incurred by the authority in exercising its functions under—

- (a) section 5 or 5A of the 1989 Act; or
(b) section 34B or 34C of the 1990 Act.

(2) A seizure authority must pay the net proceeds of sale of any seized property sold under regulation 21 to any person who, before the end of the period of three months beginning with the date on which the property is sold—

- (a) provides the evidence specified in regulation 11(1); and
(b) satisfies the authority that at the time of the sale that person was entitled to the property.

(3) Where there is more than one person who claims entitlement to the seized property or any part of the seized property under paragraph (2), a seizure authority must determine which person was entitled to such property (including any part of that property) on the basis of the evidence provided to the authority.

(4) In paragraph (2), “the net proceeds of sale” means any sum by which the proceeds of the sale of the seized property exceed the total expenses incurred by the seizure authority in respect of the seizure, retention and sale of that property.

PART 5

Revocation and saving

Revocation

26. The Controlled Waste (Registration of Carriers and Seizure of Vehicles) Regulations 1991(a) are revoked.

Saving

27. Notwithstanding regulation 26, the Controlled Waste (Registration of Carriers and Seizure of Vehicles) Regulations 1991 continue to have effect in relation to any vehicle seized under section 6 of the 1989 Act(b) (seizure and disposal of vehicles used for illegal waste disposal) before 6th April 2015.

(a) S.I. 1991/1624, amended by S.I. 1997/2971 and 2011/988.

(b) Section 6 was amended by the 1990 Act, Schedule 15, paragraph 31 and the Environment Act 1995 (c. 25), Schedule 22, paragraph 37(4), and is repealed by S.I. 2015/425 on the same date as this instrument comes into force.

3rd March 2015

Dan Rogerson
Parliamentary Under Secretary of State
Department for Environment, Food and Rural Affairs

3rd March 2015

Carl Sargeant
Minister for Natural Resources, one of the Welsh Ministers

EXPLANATORY NOTE

(This note is not part of the Regulations)

These Regulations provide for how seized property must be dealt with in England and Wales, where property is seized under section 5 of the Control of Pollution (Amendment) Act 1989 (c. 14) (“the 1989 Act”) (power to require production of authority, stop and search etc.) or section 34B of the Environmental Protection Act 1990 (c. 43) (“the 1990 Act”) (power to search and seize vehicles etc.). The Environment Agency, the Natural Resources Body for Wales and a waste collection authority (“a seizure authority”) can seize property under these powers.

Part 2 sets out the general duties of a seizure authority in relation to seized property, including keeping the property in safe custody until it is returned or disposed of (regulation 5). Where the seized property is a vehicle, the seizure authority must take steps to identify the registered keeper or person entitled to possession (regulation 6). The seizure authority must take steps to inform persons who may be entitled to seized property of the seizure (regulations 7 to 9).

Part 3 provides for the retention and return of seized property. The seizure authority must return it if a person has claimed the seized property within a prescribed period and the authority has determined that the person is entitled (regulations 10 to 14). If the property was seized in respect of an offence specified in section 33C(1) of the 1990 Act (section 33 offences: forfeiture of vehicles) and court proceedings are commenced in respect of such an offence, the seizure authority must retain and return the seized property in prescribed circumstances (regulations 15 and 17). If there is an investigation of an offence in respect of the seized property, the seizure authority must retain and return the property in prescribed circumstances (regulation 16). The seizure authority must return the seized property in the circumstances mentioned in regulation 18. The duty to return ends in the circumstances mentioned in regulation 19.

Part 4 provides for when seized property may be sold, destroyed or disposed of. Sale, destruction or disposal of seized property is permitted where the notification requirements in Part 2 have been complied with, the claim period has ended and no valid claim has been made in accordance with Part 3, or the duty to return arose but has ceased (regulation 21). Notification of sale, destruction or disposal is required (regulations 23 and 24). Sale proceeds may be used to meet certain expenses incurred by the seizure authority but a person who can show entitlement to the property within three months of the date of sale may claim the net proceeds of sale (excluding expenses incurred in relation to the seizure, retention and sale of that property) (regulation 25).

Part 5 provides for the consequential revocation of the Controlled Waste (Registration of Carriers and Seizure of Vehicles) Regulations 1991 (S.I. 1991/1624), which relate to the treatment of vehicles seized under section 6 of the 1989 Act (regulation 26). Regulation 27 provides that those Regulations continue to have effect in relation to vehicles seized under section 6 before 6th April 2015.

An impact assessment has not been produced for this instrument as no impact on the costs of business is foreseen. An Explanatory Memorandum is available alongside the instrument at www.legislation.gov.uk.

Explanatory Memorandum to The Control of Waste (Dealing with Seized Property) (England and Wales) Regulations 2015.

This Explanatory Memorandum has been prepared by the Department for Natural Resources and is laid before the National Assembly for Wales in conjunction with the above subordinate legislation and in accordance with Standing Order 27.1

Minister's Declaration

In my view, this Explanatory Memorandum gives a fair and reasonable view of the expected impact of The Control of Waste (Dealing with Seized Property) (England and Wales) Regulations 2015. I am satisfied that the benefits outweigh any costs.

Carl Sargeant AM

Minister for Natural Resources
3 March 2015

1. Description

These Regulations strengthen existing powers for local authorities and Natural Resources Wales (and the Environment Agency in England) to seize vehicles suspected of involvement in fly-tipping and waste crime. They set out what an authority must do to ensure the safe custody and determine the rightful owner of any seized vehicle or other property, the circumstances in which an authority must return any vehicle or seized property to its rightful owner and the circumstances, in which it can sell, destroy or otherwise dispose of seized property. They also revoke the Controlled Waste (Registration of Carriers and Seizure of Vehicles) Regulations 1991 (S.I. 1991/1624).

2. Matters of special interest to the Constitutional and Legislative Affairs Committee

The Clean Neighbourhoods and Environment Act 2005 (Commencement No. 6 and Saving) (England and Wales) Order 2015 Order commenced, in so far as they are not already in force in relation to Wales, sections 37 (enforcement powers: which inserts a new section 5 and 5A into the Control of Pollution (Amendment) Act 1989) and 46 (power to search and seize vehicles: which inserts a new section 34B and (C) into the Environmental Protection Act 1990) of the Clean Neighbourhoods and Environment Act 2005 (“the 2005 Act”), which will enable enforcement authorities to seize vehicles for a wider range of suspected offences, if they have reasonable grounds to believe or suspect that an offence has been committed.

The Control of Waste (Dealing with Seized Property) (England and Wales) Regulations 2015 set out how seized property must be dealt with in England and Wales, where property is seized under section 5 of the Control of Pollution (Amendment) Act 1989 (c. 14) (“the 1989 Act”) (power to require production of authority, stop and search etc.) or section 34B of the Environmental Protection Act 1990 (c. 43) (“the 1990 Act”) (power to search and seize vehicles etc.). The Environment Agency, the Natural Resources Body for Wales, a waste collection authority or local authority in Wales (“a seizure authority”) can seize property under these powers.

On the basis that the issues facing local authorities and Natural Resources Wales (NRW) in dealing with waste crime are the same and some operators work cross-border the proposals will be implemented through composite Regulations with Defra so that local authorities in Wales and NRW have the same enforcement powers as local authorities and Environment Agency in England. This composite SI will apply to Wales and England. Subordinate legislation made by the Welsh Ministers concurrently with Ministers of the UK Government and which is subject to UK Parliamentary will be made in English only.

By virtue of section 8 Control of Pollution Act 1989, and section 161 Environmental Protection Act 1990, regulations made under these Acts are in this instance, subject to negative Assembly procedure.

3. Legislative background

The Welsh Ministers can make the Control of Waste (Dealing with Seized Property) (England and Wales) Regulations, using the powers conferred by sections 5A(2) to (4), 6(1)(c) and (5) to (7) and 8(2) of the Control of Pollution (Amendment) Act 1989 (“the 1989 Act”) and section 34C(2) to (4) of the Environmental Protection Act 1990 (“the 1990 Act”). In relation to Wales, the functions of the Secretary of State conferred by the 1989 and 1990 Acts were transferred to the National Assembly for Wales by the National Assembly for Wales (Transfer of Functions) Order 1999 (S.I. 1999/672), article 2 and Schedule 1. The functions of the National Assembly for Wales were transferred to the Welsh Ministers by the Government of Wales Act 2006 (c. 32), Schedule 11, paragraph 30. Paragraph 34 of Schedule 11 transfers equivalent to parliamentary procedure to the Assembly, in relation to regulations made under the Environmental Protection Act 1990.

Relevant functions of the Environment Agency under section 5 of the 1989 Act and section 34B of the 1990 Act have been transferred to Natural Resources Wales under the Natural Resources Body for Wales (Functions) Order 2013 so that the NRBW will be designated as the “seizure authority” for the purposes of these regulations.

This Statutory Instrument is subject to annulment by the National Assembly for Wales and follows the negative procedure.

4. Purpose & intended effect of the legislation

Waste crime blights the areas where it occurs, can pose a risk to the environment and human health, and affects the livelihoods of those involved in the legitimate waste management industry. There are the obvious illegal fly-tips that blight our streets and countryside. But often fly-tipping is a result of other crimes involving, for example, breaches of waste controls that are meant to ensure waste is dealt with responsibly and waste being described or treated incorrectly. Many people and businesses are also duped into paying illegal operators who they believe will deal with their waste responsibly but who then dump the waste illegally. More widely, waste crime has been estimated by the Environmental Services Association Education Trust to cost the UK economy £568m per year.

The impacts of waste crime and illegal dumping include:

- a reduction in the quality of local environments;
- cost and aggravation for landowners, and the enforcement authorities who are

left to deal with waste that is dumped illegally;
pollution of the environment and, sometimes, risks to human health; and
the legitimate majority of the waste management industry being undermined.

The overall purpose of these additional powers is to simplify the regulatory regime, thereby reducing the number of fly-tipping incidents, breaches of the duty of care, illegal waste sites and unregistered waste carriers. This will reduce costs for enforcement authorities to tackle non-compliant operators, simplify the enforcement process and will be welcomed by the legitimate industry which makes up the vast majority of operators.

The Welsh Government works with Natural Resources Wales (NRW), Keep Wales Tidy, local authorities and landowners on fly-tipping prevention measures, including education campaigns, training and best practice guidance. However, enforcement is an important arm of the overall approach, focussed on those who blatantly and persistently break the law. Local authorities and NRW have a range of powers at their disposal, including statutory notices, fixed penalty notices, prosecution and the power to seize vehicles with a warrant (for limited offences and reasons). While at present some local authorities make occasional use of the existing seizure powers, most are put off by their limited application as well as the cost and bureaucracy surrounding the process. As such, the powers are not as effective as they might be and local authorities and NRW are deprived of a tool which could significantly enhance their enforcement against waste crime.

Local authorities, NRW and the Environment Agency currently have the power to seize a vehicle where they have reasonable grounds to believe that an offence under section 33 of the Environmental Protection Act 1990 (the deposit, treatment or disposal of waste without a permit) has been committed. However, they can only seize a vehicle to ascertain who was using it at the time the offence was committed and must return it once the registered keeper is identified. The seizure process can be slow, expensive and burdensome given that they must obtain a warrant from a magistrate prior to seizing the vehicle and then publish details of the seizure in a local newspaper.

The Clean Neighbourhoods and Environment Act 2005 amended the Control of Pollution (Amendment) Act 1989 and the Environmental Protection Act to broaden the range of offences for which a vehicle can be seized and to remove the need for a warrant to be obtained before seizure.

These new Regulations will allow enforcement authorities to carry out more effective enforcement of waste controls and continue to contribute to a reduction in illegal waste activity. The powers will reduce unnecessary bureaucracy for frontline enforcement authority staff. There will be benefits for enforcement authorities but also for the waste management industry as more effective action to tackle illegal

waste activity will help create a level-playing field for legitimate businesses, especially waste carriers. Benefits will also be passed on to the public sector as a result of a reduction of illegal waste dumping. Magistrates will no longer have to issue a warrant for seizure.

The policy objective is to reduce criminal waste activity. Improving and strengthening existing powers for enforcement authorities to seize vehicles suspected of involvement in waste crime would facilitate investigations, disrupt illegal activity and penalise those involved. We would expect the number of vehicle seizures to increase as a result of the introduction of these revised powers, contributing to a fall in the number of fly-tipping incidents.

The enhanced powers would be seen as part of the tougher approach in tackling waste crime so we can also expect support from business organisations. There are no burdens on waste carriers or other businesses other than those suspected of committing an offence.

5. Consultation

Defra and the Welsh Government held a formal consultation between 13 June and 17 September 2008 on commencing the powers in the Clean Neighbourhoods Act with a view to making regulations that would:-

- broaden the range of waste offences for which a vehicle can be seized by enforcement authorities to include flytipping, operation of an illegal waste site and carrying controlled waste while unauthorised to do so;

- remove the need for a warrant before seizure to reduce the cost and complexity of the system and enable an authority to react more quickly to a suspected offence;

- further reduce costs by allowing an authority to publish a notice of seizure in a local newspaper or on its website, rather than the mandatory newspaper advert at present;

- allow local authorities to retain a seized vehicle for up to 15 days and the Environment Agency up to 30 days; and

- introduce strict controls on how and when a vehicle must be returned to its rightful keeper.

The consultation revealed widespread support for these measures from both the business community and enforcement bodies. The vast majority of respondents supported the introduction of measures to support what they felt would be more effective powers to tackle waste crime.

Following the consultation in 2008, there was a change in UK Government at Ministerial level leading to a review of the proposed changes in Defra which resulted

in the October 2009 commencement order date being missed and the proposals being mothballed.

This work was later picked up and these proposals were then subject to a joint 7 week consultation with Welsh Government and Defra from 15 December 2014 to 3 February 2015. The consultation sought views on proposals to commence powers to help enforcement authorities to disrupt and prevent illegal waste activities more effectively than at present, reducing the impact of waste crime on the environment, while helping to bring about a level playing field for the legitimate waste industry and encouraging growth through investment.

There were 15 responses to the consultation in Wales broken down as follows: 5 (33%) from local authorities, 5 (33%) from professional bodies, 2 (13%) from private businesses), 2 (13%) from Individuals and 1 (7%) from a charity. Organisations who responded included Keep Wales Tidy, Institution of Civil Engineers Wales Cymru, National Farmers Union Cymru, Chartered Institute of Waste management (CIWM), Country Land and Business Association (CLA) and UK Environmental Law Association (Wales). The consultation was primarily aimed at enforcement authorities. As a result many of those who responded felt it inappropriate to comment on many of the questions and restricted themselves to general comments and or answering some of the questions.

Overall there was near unanimous support for the proposed changes although business and some professional bodies had some concerns about the potential negative impacts on business (legitimate or otherwise) and the balance of enforcement in favour of government agencies/LA's (i.e. a level playing field) and large businesses (i.e. LA owned large employer or not for profit utility company). The rest, although supportive of the changes provided some caveats and additional advice. These included:

- raising awareness (i.e. a communications campaign) of responsibilities to existing duties particularly to householders and to raise awareness of these changes.

- guidance on these regulations to explain in more detail rights and responsibilities when using these powers.

- additional finance (for local authorities) for implementing these powers due to perceived extra running costs/administrative burdens.

There were a number of issues raised in the responses which we have considered further with Defra and some additional changes to the Regulations which address these concerns have been proposed. These are:-

amend Regulation 8 so that the publication period in a newspaper and on a website ends 15 working days after the date of the seizure notice. This is to take into account the difference between the publication period of the seizure notice in a newspaper and on a website.

ensure that an extended retention period (of 30 days) for seized vehicles be available to NRW (and 15 days for local authorities);

amend the definition of “net proceeds of sale” in Regulation 25 to ensure that, where the owner of the property makes a valid claim after its sale, the enforcement authority is only required to return the sale proceeds after the deduction of any costs incurred as a result of the sale.

produce a guidance document for enforcement authorities explaining in more detail their rights and responsibilities when exercising these powers and raise awareness of the enhanced powers to ensure that they act as a deterrent for possible offenders.

6. Regulatory Impact Assessment (RIA)

Use of the powers provided by the Regulations will be undertaken by Natural Resources Wales (NRW) in relation to Wales (acting as a regulation authority under section 5 of the 1989 Act) and by waste collection authorities (where acting as an enforcement authority under section 34 B of the 1990 Act). The proposal will not result in any costs to legitimate businesses and will result in long term cost savings in relation to reduced fly-tipping incidents and other waste crime. It is presumed that NRW and local authorities acting as the seizure authority will seek to recover their full costs in successful prosecutions made against environmental offenders. The full costs would include the seizure authority’s investigation and enforcement costs and any costs associated with the seizure of the vehicles. Following the consultation, Regulation 25 amends the definition of “net proceeds of sale” to ensure that, where the owner of the property makes a valid claim after its sale, the enforcement authority is only required to return the sale proceeds after the deduction of any costs incurred (as well as after the deduction of any costs of the seizure and retention of the property).

Because there were no costs to legitimate business and the costs resulting from this policy on business would be less than £1m per annum Defra were not required to prepare a full Impact Assessment. An impact of the costs to Wales has been attached at Annex A. An impact of the costs to the Justice system has been prepared by Defra in a Regulatory Triage Assessment (available on request). Whilst there are additional costs to Local authorities if they choose to use these new powers, there will be a reduction in the costs to them of dealing with the clear up of fly-tipping. For example in Wales during 2013/14 there were 32,934 incidents of fly-tipping reported by local authorities costing Welsh taxpayers an estimated £1.8m to clear up.

ANNEX A

Costs and benefits to enforcement authorities

If, as expected, the reduced burden of seizing a vehicle leads enforcement authorities to seize more vehicles, they may incur an additional cost. Enforcement authorities will only do this where necessary to aid investigation of suspected offences and if they believe it represents good value for money (for instance, by reducing the clean-up costs associated with fly-tipping, which is discussed below), so an assessment of the scale of this additional cost has not been included

The overall purpose of these additional powers is to simplify the regulatory regime, thereby reducing the number of fly-tipping incidents, breaches of the duty of care, illegal waste sites and unregistered waste carriers. This will reduce costs for enforcement authorities to tackle non-compliant operators, simplify the enforcement process and will be welcomed by the legitimate industry which makes up the vast majority of operators.

After discussions with a number of local authorities, it is assumed that there will be a reduction in the number of fly-tipping incidents of 2% - 5%, which will mean a reduction in clean-up and enforcement costs to enforcement authorities. In the financial year 2013/14 local authorities in Wales spent £1.8 million on removing fly-tipped waste. These figures do not take account of fly-tipping on private land which has been estimated to cost £50 – 150 million (£2.5 - £7.5 million in Wales) to clear up each year across the UK (the Wales figures are approximations and improving data collection to understand the true scale of the problem will be a major part of implementing the Welsh Government's strategy for tackling fly-tipping). If as a direct result of these measures fly-tipping was to reduce by as little as 2% per year, this would result in a saving to local authorities in Wales of around £180,000 present value over 5 years. If there were a similar reduction of fly-tipping incidents on private land, we expect there would also be a comparable saving in that regard.

The most notable benefit for enforcement authorities would be the reduction in clearance costs of fly-tipping, although this would have to be balanced against any additional enforcement costs.

The Regulations will enhance the current regime by simplifying the process in a bid to reduce costs and make it a more feasible enforcement option for enforcement authorities. The Regulations will also remove a small burden on HM Courts and Tribunals Service by abolishing the need for a warrant for seizure, resulting in cost savings as regards magistrate and clerk time. It is estimated that this proposal would give a cost saving for local authorities, the Environment Agency and Natural Resources Wales of £496.70 for each vehicle seizure and a time saving of 4 hours (a reduction of 31% in costs and 31% in time from current administrative levels).

A comparison of the current and proposed regimes is set out in the table below. Enforcement will not always require the completion of all the processes detailed below when conducting a seizure but the table is a good representation of the average saving in costs and time per seized vehicle as a result of the new processes.

TABLE 1: PROCESS OF VEHICLE SEIZURE AND STORAGE WITH ASSOCIATED TIME AND COST¹

(Changes between current and new processes are highlighted in the shaded cells)

Vehicle Seizure Process	Current Time	Current Costs	New Time	New Cost
Decision on whether vehicle should be seized	2 hrs	£71.32	2 hrs	£71.32
Taking of witness / suspect statements	2 hrs	£71.32	2 hrs	£71.32
Driver vehicle licensing agency (DVLA) check	0.5 hrs	£17.83	0.5 hrs	£17.83
Preparations for requesting a warrant	2 hrs	£71.32	Not required	Not required
Court appearance to obtain warrant	3 hrs	£106.98	Not required	Not required
Searching for vehicle on police national computer	0.5 hrs	£17.83	0.5 hrs	£17.83
Police attendance at scene of seizure	2 hrs	£71.32	2 hrs	£71.32
Seized vehicle pick up and transport to storage		£230.62		£230.62
Possible disposal of waste if vehicle is loaded		£118.33		£118.33
Vehicles storage	Up to 28 days	£153.80	Up to 38 days ²	£208.73
Vehicle storage for driver identification / investigation	3 days	£16.50	3 days	£16.50
Publication of notice in local paper		£373.33	Not required	Not required
Notification of seizure/destruction	1 hr	£35.66	1 hr	£35.66
Vehicle transport to final destination		£246.66		£246.66
Total	13 hrs	£1,602.82	9 hrs	£1,106.12
Cost and time saving			4 HRS	£496.70

¹ These are based on consultation with the enforcement authorities. The assumption is that the time and costs will be the same for a local authority, the Environment Agency and Natural Resources Wales (£35.66 / hour). These costs will differ according to the size of vehicle seized i.e. a tipper lorry will cost more to seize than a car. However, for the purposes of this table, estimates are for a vehicle the size of a transit van, a good representative proxy for the average costs incurred by a local authority.

² Includes retention period - 15 working days; determination period – 3 working days; and collection period 10 working days.

Adroddiad drafft y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Teitl: Rheoliadau Dyfroedd Wyneb ac Adnoddau Dŵr (Dirymiadau Amrywiol) 2015

Mae'r Rheoliadau hyn yn dirymu 10 darn o is-ddeddfwriaeth 'darfodedig' o ganlyniad i'r Her Biwrocratiaeth. Mae'r offerynnau dan sylw yn gweithredu cyfraith yr UE sydd wedi'i disodli neu ei dirymu, sy'n ddiangen oherwydd deddfwriaeth ddiweddarach, neu sy'n ymwneud â gweithdrefnau sy'n gyfyngedig o ran amser sydd bellach wedi darfod.

Gweithdrefn: Negyddol

Materion technegol: craffu

Mae'r Rheoliadau cyfansawdd hyn yn berthnasol i Gymru a Lloegr ac yn ddarostyngedig i'w cymeradwyo gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a dau dŷ Senedd y DU. Felly, nid ystyria Llywodraeth Cymru ei bod yn rhesymol ymarferol i'r offeryn hwn gael ei wneud, na'i osod, yn ddwyieithog.

Rheol Sefydlog 21.2(ix): nad yw'r offeryn wedi'i wneud neu i'w wneud yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Rhinweddau: craffu

Ni nodir unrhyw bwyntiau i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Cynghorwyr Cyfreithiol
Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol
Mawrth 2015

STATUTORY INSTRUMENTS

2015 No. 524

WATER RESOURCES, ENGLAND AND WALES

The Surface Waters and Water Resources (Miscellaneous Revocations) Regulations 2015

<i>Made</i>	- - - -	<i>3rd March 2015</i>
<i>Laid before Parliament</i>		<i>6th March 2015</i>
<i>Laid before the National Assembly for Wales</i>		<i>6th March 2015</i>
<i>Coming into force</i>	- -	<i>6th April 2015</i>

The Secretary of State makes these Regulations—

- (a) in relation to England and Wales, in exercise of the powers conferred by section 92 of the Water Industry Act 1991(a) and section 102 of the Water Resources Act 1991(b),
- (b) in relation to England, in exercise of the powers conferred by sections 50, 82, 116, and 219(2) of the Water Resources Act 1991(c), and
- (c) with the agreement of the Welsh Ministers, in relation to those parts of Wales within the catchment areas of the rivers Dee, Wye and Severn, in exercise of the powers conferred by section 82 of the Water Resources Act 1991.

The Welsh Ministers make these Regulations—

- (a) in relation to Wales, in exercise of the powers conferred by sections 50 and 116 of the Water Resources Act 1991, and
- (b) in relation to Wales, other than those parts within the catchment areas of the rivers Dee, Wye and Severn, in exercise of the powers conferred by sections 82 and 219(2) of the Water Resources Act 1991.

(a) 1991 c.56; section 92 was amended by S.I. 2011/1043.
 (b) 1991 c.57; section 102 was amended by S.I. 2011/1043.
 (c) Section 50 was repealed by the Water Act 2003 (c.37), section 23(4) and Schedule 9, Part 1 but, under section 23(5), regulations made under it which were in force immediately before its repeal continue to have effect despite its repeal. Section 116 was amended by the Marine and Coastal Access Act 2009 (c.23), Schedule 16, paragraph 22, and by S.I. 2011/1043 and 2013/755. Section 219(2) was amended by the Environment Act 1995 (c.25), Schedule 22, paragraph 176 and Schedule 24, and the Water Act 2003, Schedule 7, Part 2, paragraph 28(4). In relation to Wales, the functions of the Secretary of State under sections 50 and 116 were transferred to the National Assembly for Wales by the National Assembly for Wales (Transfer of Functions) Order 1999 (S.I. 1999/672) (“the TFO”), article 2 and Schedule 1. The functions under section 82 were transferred to the National Assembly for Wales by those provisions of the TFO except so far as they are exercisable in relation to those parts of Wales which are within the catchment areas of the rivers Dee, Wye and Severn. Under article 5 and Schedule 2 of the TFO, the Secretary of State may exercise the functions under section 82 in relation to those parts of Wales only with the agreement of the National Assembly for Wales. The functions of the National Assembly for Wales were transferred to the Welsh Ministers by the Government of Wales Act 2006 (c.32), Schedule 11, paragraph 30.

Citation and commencement

1. These Regulations may be cited as the Surface Waters and Water Resources (Miscellaneous Revocations) Regulations 2015 and come into force on 6th April 2015.

Revocations

2. The following Regulations are revoked—

- (a) the Water Resources (Succession to Licences) Regulations 1969(a);
- (b) the Surface Waters (Dangerous Substances) (Classification) Regulations 1989(b);
- (c) the Surface Waters (Dangerous Substances) (Classification) Regulations 1992(c);
- (d) the Surface Waters (River Ecosystem) (Classification) Regulations 1994(d);
- (e) the Surface Waters (Abstraction for Drinking Water) (Classification) Regulations 1996(e);
- (f) the Surface Waters (Fishlife) (Classification) Regulations 1997(f);
- (g) the Surface Waters (Dangerous Substances) (Classification) Regulations 1997(g);
- (h) the Surface Waters (Dangerous Substances) (Classification) Regulations 1998(h);
- (i) the Surface Waters (Fishlife) (Classification) (Amendment) Regulations 2003(i); and
- (j) the Surface Waters (Fishlife) (Classification) (Amendment) Regulations 2009(j).

3rd March 2015

Dan Rogerson
Parliamentary Under Secretary of State
Department for Environment, Food and Rural Affairs

26th February 2015

Carl Sargeant
Minister for Natural Resources, one of the Welsh Ministers

EXPLANATORY NOTE

(This note is not part of the Regulations)

These Regulations revoke ten instruments on surface waters and water resources that are spent or otherwise superseded.

An impact assessment has not been produced for this instrument as no impact on the private, voluntary or public sectors is foreseen. An Explanatory Memorandum is available alongside the instrument at www.legislation.gov.uk.

-
- (a) S.I. 1969/976.
 - (b) S.I. 1989/2286.
 - (c) S.I. 1992/337.
 - (d) S.I. 1994/1057.
 - (e) S.I. 1996/3001.
 - (f) S.I. 1997/1331.
 - (g) S.I. 1997/2560.
 - (h) S.I. 1998/389.
 - (i) S.I. 2003/1053.
 - (j) S.I. 2009/1264.

**Explanatory Memorandum to the Surface Water and Water Resources
(Miscellaneous Revocations) Regulations 2015
2015 No. [XXXX]**

This Explanatory Memorandum has been prepared by the Department for Natural Resources and is laid before the National Assembly for Wales in conjunction with the above subordinate legislation and in accordance with Standing Order 27.1

Minister's Declaration

In my view, this Explanatory Memorandum gives a fair and reasonable view of the expected impact of the Surface Water and Water Resources (Miscellaneous Revocations) Regulations 2015.

Carl Sargent, Minister for Natural Resources

26 February 2015

1. Description

The Surface Water and Water Resources (Miscellaneous Revocations) Regulations 2015 revoke various pieces of 'obsolete' subordinate legislation as a consequence of the Red Tape Challenge.

2. Matters of special interest to the Constitutional and Legislative Affairs Committee

The Red Tape Challenge (RTC) is a Cabinet Office led initiative designed to draw on the experience and ideas of both business and individuals to assist in a review of the regulatory stock. The Water and Marine theme of the Challenge covers drinking water quality, flood management, inland waterways, marine conservation and fisheries. Of the 371 regulations considered under this theme, Defra has committed to make changes to 235 regulations.

These composite Regulations will apply to England and Wales and are subject to negative resolution procedure in the National Assembly for Wales and in both Houses of the UK Parliament. Because the Regulations will be subject to UK Parliamentary scrutiny, it is not considered reasonably practicable for this instrument to be made or laid bilingually.

3. Legislative background

The Welsh Ministers are making these Regulations in relation to Wales, in exercise of the powers conferred by Section 50 and 116 of the Water Resources Act 1991, in relation to Wales, other than those parts within the catchment areas of the rivers Dee, Wye and Severn, in exercise of the powers conferred by Sections 82 and 219(2) of the Water Resources Act 1991.

These Regulations may be cited as the Surface Waters and Water Resources (Miscellaneous Revocations) Regulations 2015 and come into force on 6th April 2015.

In relation to Wales, the functions of the Secretary of State under sections 50 and 116 were transferred to the National Assembly for Wales by the National Assembly for Wales (Transfer of Functions) Order 1999 (S.I. 1999/672) ("the TFO"), article 2 and Schedule 1. The functions under section 82 were transferred to the National Assembly for Wales by those provisions of the TFO except so far as they are exercisable in relation to those parts of Wales which are within the catchment areas of the rivers Dee, Wye and Severn. Under article 5 and Schedule 2 of the TFO, the Secretary of State may exercise the functions under section 82 in relation to those parts of Wales only with the agreement of the National Assembly for Wales. The functions of the National Assembly for Wales were transferred to the Welsh Ministers by the Government of Wales Act 2006 (c.32), Schedule 11, paragraph 30.

As part of Defra's commitment to the Red Tape Challenge initiative a number of regulations have been identified as redundant and suitable for revoking. The Welsh Government have fully considered this and concur with this position.

This instrument will revoke ten regulations relating to surface waters and water resources.

This Order extends to England and Wales.

4. Purpose & intended effect of the legislation

The four Surface Waters (Dangerous Substances) (Classification) Regulations prescribed systems for classifying the quality of inland freshwaters, coastal waters and relevant territorial waters with a view to reducing pollution of those waters by the certain substances. The Regulations were made to establish the water quality objectives under Council Directive 76/464/EEC, which has now been revoked.

The Surface Waters (River Ecosystem) (Classification) Regulations 1994 prescribed a system of classification of inland fresh waters and implemented requirements under Directive 75/440 EEC and Directive 79/869 EEC. It has been superseded by the Directions relevant to the implementation of the Water Framework Directive (2000/60/EC).

The Surface Waters (Fishlife) (Classification) Regulations 1997 and the two amending sets of regulations implement the Freshwater Fish Directive (Directive 2006/44 EC) which has been revoked.

The Surface Waters (Abstraction for Drinking Water) (Classification) Regulations are now redundant because sampling and analysis of inland surface waters intended for drinking water is now carried out to an equivalent standard under other regulations.

The Water Resources (Succession to Licences) Regulations 1969 conferred water abstraction licence rights on those taking over land previously occupied by persons who had licences to abstract water for use on the land. The procedures for doing this are time limited and are now spent, therefore these regulations can now be revoked.

5. Consultation

These are legislative functions which require no outside consultation.

6. Regulatory Impact Assessment (RIA)

Having considered the Welsh Ministers' code of practice, an Impact Assessment has not been prepared for this instrument.

Eitem 4.4

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Adroddiad drafft

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Teitl: Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 (mccc 1) ("Mesur 2011") yn gwneud darpariaeth ar gyfer pennu safonau ymddygiad mewn perthynas â'r Gymraeg. Mae'r rhain yn disodli'r system o gynlluniau iaith Gymraeg y darperir ar eu cyfer yn Neddf yr Iaith Gymraeg 1993 (p. 38).

Mae adran 26 o Fesur 2011 yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu safonau, ac mae adran 39 yn eu galluogi i ddarparu bod safon yn benodol gymwys i berson drwy awdurdodi Comisiynydd y Gymraeg ("y Comisiynydd") i roi hysbysiad i'r person hwnnw sy'n ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â'r safon ("hysbysiad cydymffurfio").

Mae'r Rheoliadau hyn yn pennu safonau mewn perthynas ag ymddygiad Gweinidogion Cymru, cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol (y cyfeirir atynt yn y Rheoliadau fel "cyrff"). Mae'r Rheoliadau hefyd yn awdurdodi'r Comisiynydd (yn ddarostyngedig i eithriadau penodol) i roi hysbysiad cydymffurfio, mewn perthynas â safonau a bennir gan y Rheoliadau, i'r cyrff hyn.

Gweithdrefn: Cadarnhaol

Materion technegol: craffu

Ni nodwyd unrhyw bwyntiau i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Rhinweddau: craffu

Nodwyd y pwyntiau a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3(ii) ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Cynulliad.

1. Y Rheoliadau hyn yw'r rhai cyntaf i bennu safonau o dan Fesur 2011.
2. Roedd cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad yn 2011 yn ymwneud â'r Gymraeg. Mae hynny'n parhau'n wir hyd heddiw. Felly, ni all y Cynulliad ddeddfu mewn perthynas â'r Saesneg oni bai ei fod o fewn cymhwysedd y Cynulliad mewn ffordd arall, fel yn y cwricwlwm cenedlaethol. Mae hyn wedi golygu nad yw'r safonau'n cynnwys pethau y gellir ystyried eu bod yn amlwg am nad ydynt yn ymwneud â gwasanaethau yn Gymraeg.

3. Un enghraifft yw'r gofyniad yn safonau 49, 50A, 55 a 124 bod yn rhaid i ddogfen Saesneg ddatgan ei bod ar gael yn Gymraeg. Nid oes gofyniad cyfatebol bod yn rhaid i ddogfen Gymraeg ddatgan ei bod ar gael yn Saesneg.

4. Ceir enghraifft arall yn Safon 79 –

“Os byddwch yn cael tendr yn Gymraeg, a bod angen cyf-weld â thendrwr fel rhan o'ch asesiad o'r tendr rhaid ichi—

(a) cynnig darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg fel bod modd i'r tendrwr ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, a...”

Caiff ei fynegi fel hyn gan ei fod yn dod o Fesur y Gymraeg. Mewn gwirionedd, wrth gwrs, byddai'r tendrwr, yn yr amgylchiadau hynny, yn gallu defnyddio'r Gymraeg heb gyfieithydd. Efallai y bydd angen cyfieithiad er mwyn i'r rhai sy'n gwranddo ddeall beth sy'n cael ei ddweud h.y. er budd y rheini nad ydynt yn siarad Cymraeg.

5. O dan fodel datganoli sy'n ymwneud â chadw pwerau, mae'n anhygoel meddwl y byddai'r pŵer i ddeddfu mewn perthynas â'r Saesneg wedi'i gadw'n. Yna, gellid mynegi deddfwriaeth a ystyrir gan y Cynulliad mewn ffordd sy'n fwy rhesymegol.

Cynghorwyr Cyfreithiol

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

Mawrth 2015

Rheoliadau drafft a osodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 150(2) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, i'w cymeradwyo drwy benderfyniad gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

OFFERYNNAU STATUDOL
CYMRU DRAFFT

2015 Rhif (Cy.)

Y GYMRAEG

Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 (mccc 1) (“Mesur 2011”) yn gwneud darpariaeth ar gyfer pennu safonau ymddygiad mewn perthynas â'r Gymraeg (“safonau”). Mae'r rhain yn disodli'r system o gynlluniau iaith Gymraeg y darperir ar eu cyfer yn Neddf yr Iaith Gymraeg 1993 (p. 38).

Mae adran 26 o Fesur 2011 yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu safonau, ac mae adran 39 yn eu galluogi i ddarparu bod safon yn benodol gymwys i berson drwy awdurdodi Comisiynydd y Gymraeg (“y Comisiynydd”) i roi hysbysiad i'r person hwnnw sy'n ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â'r safon (“hysbysiad cydymffurfio”).

Mae'r Rheoliadau hyn yn pennu safonau mewn perthynas ag ymddygiad Gweinidogion Cymru, cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol (y cyfeirir atynt yn y Rheoliadau fel “cyrff”). Mae'r Rheoliadau hefyd yn awdurdodi'r Comisiynydd (yn ddarostyngedig i eithriadau penodol) i roi hysbysiad cydymffurfio, mewn perthynas â safonau a bennir gan y Rheoliadau, i'r cyrff hyn.

Yn unol ag adran 44 o Fesur 2011, caiff y Comisiynydd (drwy hysbysiad cydymffurfio) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag unrhyw un neu ragor o'r safonau sy'n benodol gymwys iddo. I adlewyrchu hynny, mae'r safonau a bennir yn y Rheoliadau wedi eu geirio ar ffurf naratif ail berson, hynny yw ar ffurf “rhaid ichi” (ac ystyr “chi” yw'r corff perthnasol ym mhob achos).

Gan ddefnyddio'r hyblygrwydd a ddarperir gan adran 44 o Fesur 2011, caiff y Comisiynydd (os yw'n dymuno gwneud hynny, a bod hynny'n rhesymol ac yn gymesur) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un safon o dan rai amgylchiadau, a safon arall o dan amgylchiadau eraill. Er enghraifft, os yw un safon yn benodol gymwys i gorff, caiff y Comisiynydd ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon honno o dan rai amgylchiadau, ond nid o dan amgylchiadau eraill, neu ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon honno mewn rhai ardaloedd yn unig. Yn yr un modd os oes dwy neu ragor o safonau yn ymwneud ag ymddygiad penodol (er enghraifft, safonau 8 i 11 mewn perthynas ag ateb galwadau ffôn), caiff y Comisiynydd (drwy gyfrwng hysbysiad cydymffurfio) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau hynny'n unig, neu â safonau gwahanol ar adegau gwahanol, o dan amgylchiadau gwahanol, neu mewn ardaloedd gwahanol, fel sy'n briodol i'r corff. Nid oes rheidrwydd ar y Comisiynydd felly i'w gwneud yn ofynnol i bob corff gydymffurfio â phob safon.

Yn unol ag adran 46 o Fesur 2011, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio a roddir i gorff ddatgan y diwrnod gosod, neu'r diwrnodau gosod; hynny yw, y diwrnod neu'r diwrnodau y daw'n ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon (neu gydymffurfio â safon mewn modd penodol). Gan ddefnyddio'r hyblygrwydd a ddarperir gan adran 46, caiff y Comisiynydd osod diwrnod gosod buan i gorff gydymffurfio â safon (cyn belled â bod hynny o leiaf 6 mis ar ôl dyddiad rhoi'r hysbysiad cydymffurfio perthnasol i'r corff), neu osod diwrnod gosod ymhellach i'r dyfodol (er enghraifft mewn perthynas â safonau sy'n fwy heriol).

Pan fo safon a bennir yn y Rheoliadau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i ddeunydd ysgrifenedig gael ei arddangos neu ei ddarparu yn Gymraeg, neu i wasanaeth gael ei ddarparu yn Gymraeg, nid yw hyn yn golygu bod rhaid arddangos neu ddarparu'r deunydd hwnnw yn Gymraeg yn unig, na bod rhaid i'r gwasanaeth hwnnw gael ei ddarparu yn Gymraeg yn unig (oni bai bod hynny'n cael ei nodi'n benodol).

Mae **Atodlen 1** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau cyflenwi gwasanaethau**. Mae adran 28 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr "safon cyflenwi gwasanaethau" yw safon sy'n ymwneud â gweithgaredd cyflenwi gwasanaethau, ac y bwriedir iddi hybu neu hwyluso defnyddio'r Gymraeg, neu weithio tuag at sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, pan gyflawnir y gweithgaredd hwnnw. Ystyr "gweithgaredd cyflenwi gwasanaethau" yw bod person yn cyflenwi gwasanaethau i berson arall, neu yn delio ag unrhyw berson arall mewn cysylltiad â chyflenwi gwasanaethau i'r person hwnnw neu i drydydd person.

Mae **Atodlen 2** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau llunio polisi**. Mae adran 29 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr “safon llunio polisi” yw safon sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi ac y bwriedir iddi sicrhau, neu gyfrannu at sicrhau, bod y person sy'n gwneud y penderfyniad polisi yn ystyried un neu ragor o'r canlynol—

- (a) pa effeithiau, os o gwbl, (a pha un a yw'r effeithiau'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn eu cael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (b) sut y gellid gwneud y penderfyniad fel bod y penderfyniad yn cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (c) sut y gellid gwneud y penderfyniad fel nad yw'r penderfyniad yn cael effeithiau andwyol, neu fel bod y penderfyniad yn cael effeithiau llai andwyol, ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Mae **Atodlen 3** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau gweithredu**. Mae adran 30 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr “safon gweithredu” yw safon sy'n ymwneud â swyddogaethau, neu fusnes neu ymgymeriad arall (“gweithgareddau perthnasol”) person (“A”), ac y bwriedir iddi hybu neu hwyluso defnyddio'r Gymraeg—

- (a) gan A wrth i A wneud ei weithgareddau perthnasol,
- (b) gan A a pherson arall wrth iddynt ddelio â'i gilydd mewn cysylltiad â gweithgareddau perthnasol A, neu
- (c) gan berson heblaw A wrth iddo wneud gweithgareddau at ddibenion gweithgareddau perthnasol A, neu mewn cysylltiad â hwy.

Mae **Atodlen 4** i'r Rheoliadau yn pennu **safon hybu**. Mae adran 31 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr “safon hybu” yw safon (yn ymwneud ag unrhyw weithgaredd) y bwriedir iddi hybu neu hwyluso defnyddio'r Gymraeg yn ehangach.

Mae **Atodlen 5** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau cadw cofnodion**. Mae adran 32 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr “safon cadw cofnodion” yw safon sy'n ymwneud â chadw cofnodion ynghylch safonau penodedig eraill, cofnodion ynghylch cwynion mewn perthynas â chydymffurfedd â safonau penodedig eraill, neu gofnodion ynghylch cwynion eraill sy'n ymwneud â'r Gymraeg.

Mae **Atodlen 6** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau sy'n ymdrin â materion atodol**. Mae'r rhain yn

fathau penodol o safonau cyflenwi gwasanaethau, safonau llunio polisi, safonau gweithredu, safonau hybu a safonau cadw cofnodion sy'n ymdrin â'r materion y cyfeirir atynt yn adran 27(4) o Fesur 2011 (sy'n atodol i'r materion hynny yr ymdrinnir â hwy yn Atodlenni 1 i 5).

Ystyriwyd Cod Ymarfer Gweinidogion Cymru ar gynnal Asesiadau Effaith Rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. O ganlyniad, lluniwyd asesiad effaith rheoleiddiol o'r costau a'r manteision sy'n debygol o ddeillio o gydymffurfio â'r Rheoliadau hyn. Gellir cael copi oddi wrth: Uned y Gymraeg, Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ.

Rheoliadau drafft a osodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 150(2) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, i'w cymeradwyo drwy benderfyniad gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

OFFERYNNAU STATUDOL
CYMRU DRAFFT

2015 Rhif (Cy.)

Y GYMRAEG

Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015

Gwnaed ***

*Gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol
Cymru* ***

Yn dod i rym ***

Mae Gweinidogion Cymru, drwy arfer y pwerau a roddwyd iddynt gan adrannau 26, 27, 39 a 150(5) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011(1), ac wedi cael cymeradwyaeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol ag adran 150(2) o'r Mesur hwnnw, yn gwneud y Rheoliadau a ganlyn:

Enwi, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015.

(2) Daw'r Rheoliadau hyn i rym ar 31 Mawrth 2015.

(3) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran Cymru.

(4) Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr “aelod o staff” (“*member of staff*”) yw cyflogai i gorff neu unigolyn sy'n gweithio i gorff (a rhaid dehongli “staff” (“*staff*”) yn unol â hynny);

ystyr “corff” (“*body*”) yw Gweinidogion Cymru, cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

mae cyfeiriad at gyflogai i gorff neu unigolyn sy'n gweithio i gorff yn cynnwys, yn achos Gweinidogion Cymru, gyflogai i Lywodraeth

(1) 2011 mccc 1.

Cymru neu unigolyn sy'n gweithio i Lywodraeth Cymru;

ystyr “unigolyn” (“*individual*”) yw aelod o'r cyhoedd.

(5) Yn y Rheoliadau hyn—

- (a) mae cyfeiriadau at unrhyw weithgaredd sy'n cael ei gyflawni gan gorff, neu at unrhyw wasanaeth sy'n cael ei ddarparu gan gorff, i'w darllen fel pe baent yn cynnwys cyfeiriad at y weithgaredd hwnnw yn cael ei gyflawni ar ran y corff, neu at y gwasanaeth hwnnw yn cael ei ddarparu ar ran y corff, gan drydydd parti o dan drefniadau a wneir rhwng y trydydd parti a'r corff;
- (b) yn unol â hynny, oni bai bod hysbysiad cydymffurfio yn darparu i'r gwrthwyneb, bydd corff wedi methu â chydymffurfio â safon mewn cysylltiad â gweithgaredd y mae wedi trefnu iddo gael ei gyflawni, neu wasanaeth y mae wedi trefnu iddo gael ei ddarparu, gan drydydd parti os nad yw'r gweithgaredd hwnnw neu'r gwasanaeth hwnnw wedi ei gyflawni neu ei ddarparu yn unol â'r safon.

Safonau a bennir

2.—(1) Yn Atodlen 1—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cyflenwi gwasanaethau;
- (b) mae Rhan 2 yn darparu bod rhaid i hysbysiad cydymffurfio ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safonau penodol a bennir yn Rhan 1 os yw wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â safonau penodol eraill;
- (c) mae Rhan 3 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(2) Yn Atodlen 2—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau llunio polisi;
- (b) mae Rhan 2 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(3) Yn Atodlen 3—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau gweithredu;
- (b) mae Rhan 2 yn darparu bod rhaid i hysbysiad cydymffurfio ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safonau penodol a bennir yn Rhan 1 os yw wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â safonau penodol eraill;
- (c) mae Rhan 3 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(4) Yn Atodlen 4—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau hybu;

- (b) mae Rhan 2 yn darparu bod rhaid i hysbysiad cydymffurfio ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safonau penodol a bennir yn Rhan 1 os yw wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â safonau penodol eraill.

(5) Yn Atodlen 5—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cadw cofnodion;
- (b) mae Rhan 2 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(6) Mae Atodlen 6 yn pennu safonau sy'n ymdrin â materion sy'n atodol i'r materion yr ymdrinnir â hwy yn y safonau a bennir yn Atodlenni 1 i 5 ac, yn benodol—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cyflenwi gwasanaethau sy'n ymdrin â materion atodol;
- (b) mae Rhan 2 yn pennu safonau llunio polisi sy'n ymdrin â materion atodol;
- (c) mae Rhan 3 yn pennu safonau gweithredu sy'n ymdrin â materion atodol;
- (ch) mae Rhan 4 yn pennu safonau hybu sy'n ymdrin â materion atodol;
- (d) mae Rhan 5 yn pennu safonau cadw cofnodion sy'n ymdrin â materion atodol;
- (dd) mae Rhan 6 yn gwneud darpariaeth ynghylch dehongli'r safonau atodol;
- (e) mae Rhan 7 yn gwneud darpariaeth atodol.

Safonau sy'n benodol gymwys

3.—(1) Mae Gweinidogion Cymru yn awdurdodi Comisiynydd y Gymraeg i roi hysbysiad cydymffurfio i Weinidogion Cymru, cyngorau sir, cyngorau bwrdeistref sirol ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt gydymffurfio ag unrhyw un neu ragor o'r safonau a bennir o dan reoliad 2.

(2) Ond nid awdurdodir y Comisiynydd i roi hysbysiad cydymffurfio i Weinidogion Cymru sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt gydymffurfio â safonau 145 neu 146 (safonau hybu) neu safonau 173 neu 174 (safonau hybu sy'n ymdrin â materion atodol).

Enw
Prif Weinidog Cymru
Dyddiad

ATODLEN 1 Rheoliad 2(1)

Safonau cyflenwi gwasanaethau

RHAN 1

Y SAFONAU

1

Safonau ynghylch gohebiaeth a anfonir gan gorff

(1) Pan fo corff yn ateb gohebiaeth

Safon 1:

Os byddwch yn cael unrhyw ohebiaeth yn Gymraeg oddi wrth berson, rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb), oni bai bod y person wedi dweud nad oes angen ateb yn Gymraeg.

(2) Pan fo corff yn gohebu

(a) Pan fo corff yn gohebu ag unigolyn.

Safon 2:

Pan fyddwch yn gohebu ag unigolyn ("A") am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i A a yw'n dymuno cael gohebiaeth oddi wrthy ch yn Gymraeg, ac os yw A yn ymateb i ddweud ei fod yn dymuno hynny rhaid ichi—

- (a) cadw cofnod o ddymuniad A,
- (b) gohebu yn Gymraeg ag A wrth ohebu ag A o hynny ymlaen, ac
- (c) anfon unrhyw ffurflenni y byddwch yn eu hanfon at A o hynny ymlaen yn Gymraeg.

(b) Pan fo corff yn gohebu â mwy nag un aelod o'r un aelwyd

Safon 3:

Pan fyddwch yn anfon gohebiaeth a gyfeirir at ddau unigolyn sy'n aelodau o'r un aelwyd (er enghraifft, rhieni plentyn) am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i'r unigolion hynny a ydynt yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthy ch yn Gymraeg, ac os—

- (a) yw'r ddau unigolyn yn

ymateb i ddweud eu bod yn dymuno hynny, rhaid ichi gadw cofnod o'u dymuniad, a gohebu yn Gymraeg o hynny ymlaen pan fyddwch yn anfon gohebiaeth a gyfeirir at y ddau unigolyn hynny;

- (b) yw un o'r unigolion (ond nid y ddau) yn ymateb i ddweud ei fod yn dymuno hynny, rhaid ichi gadw cofnod o'i ddymuniad, a darparu fersiwn Gymraeg o ohebiaeth o hynny ymlaen pan fyddwch yn anfon gohebiaeth a gyfeirir at y ddau unigolyn hynny.

(c) Pan fo corff yn gohebu â sawl person (er enghraifft, pan fydd yn anfon cylchlythyr, neu'n anfon yr un llythyr at nifer o gartrefi)

Safon 4:

Pan fyddwch yn anfon yr un ohebiaeth at nifer o bersonau, rhaid ichi anfon fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth ar yr un pryd ag y byddwch yn anfon unrhyw fersiwn Saesneg ohoni.

(3) Safonau cyffredinol ynghylch gohebu

Safon 5:

Os nad ydych yn gwybod a yw person yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthyich yn Gymraeg rhaid ichi ddarparu fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth pan fyddwch yn gohebu â'r person hwnnw.

Safon 6:

Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg gyfatebol o ohebiaeth, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg (er enghraifft, os yw'r fersiwn Saesneg wedi ei llofnodi, neu os oes manylion cyswllt wedi eu darparu ar y fersiwn Saesneg, rhaid i'r fersiwn Gymraeg gael ei thrin yn yr un modd).

Safon 7:

Rhaid ichi ddatgan—

- (a) mewn gohebiaeth, a

- (b) mewn cyhoeddiadau a hysbysiadau swyddogol sy'n gwahodd personau i anfon ymateb neu i anfon gohebiaeth atoch,

eich bod yn croesawu cael gohebiaeth yn Gymraeg, y byddwch yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

2

Safonau ynghylch galwadau ffôn i gorff ac oddi wrth gorff

(1) Galwadau ffôn i brif rif ffôn y corff ac i unrhyw linellau gymorth neu ganolfannau galwadau

Safon 8:

Pan fydd person yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi gyfarch y person yn Gymraeg.

Safon 9:

Pan fydd person yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi roi gwybod i'r person bod gwasanaeth Cymraeg ar gael.

Safon 10:

Pan fo person yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg yn ei chyfanrwydd os yw'r person yn dymuno hynny (gan drosglwyddo'r alwad i aelod o staff sy'n gallu delio â'r alwad yn Gymraeg os yw hynny'n angenrheidiol).

Safon 11:

Pan fo person yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg os yw'r person yn dymuno hynny—

- (a) hyd nes ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n

siarad Cymraeg sy'n
gallu darparu gwasanaeth
ar bwnc penodol; a

- (b) hyd nes nad oes aelod o
staff sy'n siarad Cymraeg
ar gael i ddarparu
gwasanaeth ar y pwnc
penodol hwnnw.

Safon 12:

Pan fyddwch yn hysbysebu rhifau
ffôn, llinellau cymorth neu
wasanaethau canolfannau
galwadau, rhaid ichi beidio â thrin
y Gymraeg yn llai ffafriol na'r
Saesneg.

Safon 13:

Os byddwch yn cynnig
gwasanaeth Cymraeg ar eich prif
rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau
ffôn), ar unrhyw rifau llinell
gymorth neu rifau canolfan
alwadau, rhaid i rif ffôn y
gwasanaeth Cymraeg fod yr un
peth â rhif ffôn y gwasanaeth
Saesneg cyfatebol.

Safon 14:

Pan fyddwch yn cyhoeddi eich
prif rif ffôn, neu unrhyw rifau
sydd gennych ar gyfer llinellau
cymorth neu wasanaethau
canolfannau galwadau, rhaid ichi
nodi (yn Gymraeg) eich bod yn
croesawu galwadau yn Gymraeg.

Safon 15:

Os oes gennych ddangosyddion
perfformiad ar gyfer delio â
galwadau ffôn, rhaid ichi sicrhau
nad yw'r dangosyddion
perfformiad hynny yn trin
galwadau ffôn a wneir yn
Gymraeg yn llai ffafriol na
galwadau a wneir yn Saesneg.

Safon 16:

Rhaid i'ch prif wasanaeth (neu
wasanaethau) ateb galwadau ffôn
roi gwybod i bersonau sy'n galw,
yn Gymraeg, fod modd gadael
neges yn Gymraeg.

Safon 17:

Pan na fo gwasanaeth Cymraeg ar
gael ar eich prif rif ffôn (neu ar un
o'ch prif rifau ffôn), ar unrhyw
rifau llinell gymorth neu rifau
canolfan alwadau, rhaid ichi roi
gwybod i'r personau sy'n galw
(pa un ai drwy gyfrwng neges
wedi ei hawtomeiddio neu fel
arall) pryd y bydd gwasanaeth

Cymraeg ar gael.

(2) Galwadau ffôn i adrannau, ac i aelodau o staff corff

Safon 18:

Os bydd person yn cysylltu ag un o'ch adrannau ar rif ffôn llinell uniongyrchol (gan gynnwys ar rifau llinell uniongyrchol aelodau staff), a bod y person hwnnw'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg, rhaid ichi ddarparu'r gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg yn ei gyfanrwydd (os yw'n angenrheidiol drwy drosglwyddo'r alwad i aelod o staff sy'n gallu delio â'r alwad yn Gymraeg).

Safon 19:

Os bydd person yn cysylltu ag un o'ch adrannau ar rif ffôn llinell uniongyrchol (gan gynnwys ar rifau llinell uniongyrchol aelodau staff), a bod y person hwnnw'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg—

- (a) hyd nes ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg sy'n gallu darparu gwasanaeth ar bwnc penodol; a
- (b) hyd nes nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw.

Safon 20:

Pan fydd person yn cysylltu â chi ar rif llinell uniongyrchol (pa un ai ar rif llinell uniongyrchol adran neu ar rif llinell uniongyrchol aelod o staff), rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth gyfarch y person.

(3) Galwadau ffôn a wneir gan gorff

Safon 21:

Pan fyddwch yn ffonio unigolyn ("A") am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i A a yw'n dymuno cael galwadau ffôn oddi wrthyh yn Gymraeg; ac os yw A yn ymateb i ddweud ei fod yn dymuno hynny, rhaid ichi gadw cofnod o'i

ddymuniad, a chynnal galwadau ffôn a weir i A o hynny ymlaen yn Gymraeg.

(4) Corff yn delio â galwadau ffôn drwy system wedi ei hawtomeiddio

Safon 22:

Rhaid i unrhyw system ffôn wedi ei hawtomeiddio sydd gennych ddarparu'r gwasanaeth cyfan wedi ei awtomeiddio yn Gymraeg.

3

Safonau ynghylch cyfarfodydd a gynhelir gan gorff nad ydynt yn agored i'r cyhoedd yn gyffredinol

(1) Cyfarfodydd rhwng corff ac un person gwahoddedig arall

Safon 23:

Os byddwch yn gwahodd un person ("P") yn unig i gyfarfod, rhaid ichi gynnig cynnal y cyfarfod yn Gymraeg; ac os yw P yn eich hysbysu ei fod yn dymuno i'r cyfarfod gael ei gynnal yn Gymraeg, rhaid ichi gynnal y cyfarfod hwnnw yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 24:

Os byddwch yn gwahodd un person ("P") yn unig i gyfarfod, rhaid ichi ofyn i P a fyddai'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a hysbysu P y byddwch, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw.

Safon 24A:

Os byddwch wedi gwahodd un person ("P") yn unig i gyfarfod, a bod P wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod (os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu).

Safon 24B:

Os byddwch wedi gwahodd un person ("P") yn unig i gyfarfod, a bod P wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu olynol o'r

Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod (os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu).

Safon 25:

Os byddwch yn gwahodd unigolyn (“A”) i gyfarfod, a bod y cyfarfod hwnnw yn ymwneud â llesiant A, rhaid ichi—

- (a) gofyn i A a yw'n dymuno i'r cyfarfod gael ei gynnal yn Gymraeg, a
- (b) os yw A yn eich hysbysu ei fod yn dymuno hynny, cynnal y cyfarfod yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 26:

Os byddwch yn gwahodd unigolyn (“A”) i gyfarfod, a bod y cyfarfod yn ymwneud â llesiant A, rhaid ichi ofyn i A a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a hysbysu A y byddwch, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg ac o'r Saesneg i'r Gymraeg at y diben hwnnw.

Safon 26A:

Rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ac o'r Saesneg i'r Gymraeg ar gael mewn cyfarfod—

- (a) os yw'r cyfarfod yn ymwneud â llesiant unigolyn (“A”) a wahoddwyd, a
- (b) os yw A wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod;

os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu.

Safon 26B:

Rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ac o'r Saesneg i'r Gymraeg ar gael mewn cyfarfod—

- (a) os yw'r cyfarfod yn ymwneud â llesiant unigolyn (“A”) a

wahoddwyd, a

- (b) os yw A wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod;

os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu.

(2) Cyfarfodydd rhwng corff a mwy nag un person gwahoddedig

Safon 27:

Os byddwch yn gwahodd mwy nag un person i gyfarfod (nad yw'n ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddir), rhaid ichi ofyn i bob person a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

Safon 27A:

Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod (nad yw'n ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddir), a bod o leiaf 10% (ond llai na 100%) o'r gwahoddedigion wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 27B:

Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod (nad yw'n ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddir), a bod o leiaf 20% (ond llai na 100%) o'r gwahoddedigion wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 27C:

Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod (nad yw'n ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddir), a bod o leiaf 30% (ond llai na 100%) o'r gwahoddedigion wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 27CH:

Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod (nad yw'n ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddir), a bod pawb a gafodd wahoddiad wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi gynnal y cyfarfod yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 27D:

Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod (nad yw'n ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddir), a bod pawb a gafodd wahoddiad wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod (os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu).

Safon 28:

Os byddwch yn gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod y cyfarfod hwnnw yn ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddwyd, rhaid ichi—

- (a) gofyn i'r unigolyn hwnnw neu i bob un o'r unigolion hynny a yw'n dymuno i'r cyfarfod gael ei gynnal yn Gymraeg, a
- (b) os yw'r unigolyn hwnnw, neu os yw pob un o'r unigolion hynny, yn eich hysbysu ei fod yn dymuno i'r cyfarfod gael ei gynnal yn Gymraeg, cynnal y cyfarfod hwnnw yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 29:

Os byddwch yn gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod y cyfarfod hwnnw yn ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddwyd, rhaid ichi—

- (a) gofyn i'r unigolyn

hwnnw neu i bob un o'r unigolion hynny a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a

- (b) hysbysu'r unigolyn (neu'r unigolion hynny) y byddwch, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg ac o'r Saesneg i'r Gymraeg at y diben hwnnw.

Safon 29A:

Rhaid ichi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ac o'r Saesneg i'r Gymraeg mewn cyfarfod—

- (a) os ydych wedi gwahodd mwy nag un person i'r cyfarfod,
- (b) os yw'r cyfarfod yn ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddwyd, ac
- (c) os oes o leiaf un o'r unigolion hynny wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod;

os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu.

Safon 29B:

Rhaid ichi ddarparu gwasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ac o'r Saesneg i'r Gymraeg mewn cyfarfod—

- (a) os ydych wedi gwahodd mwy nag un person i'r cyfarfod,
- (b) os yw'r cyfarfod yn ymwneud â llesiant un neu ragor o'r unigolion a wahoddwyd, ac
- (c) os oes o leiaf un o'r unigolion hynny wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod;

os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu.

4

Safonau ynghylch cyfarfodydd a drefnir gan gorff sy'n agored i'r

cyhoedd

Safon 30:

Os byddwch yn trefnu cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd rhaid ichi ddatgan ar unrhyw ddeunydd sy'n ei hysbysebu, ac ar unrhyw wahoddiad iddo, fod croeso i unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

Safon 31:

Pan fyddwch yn anfon gwahoddiadau i gyfarfod yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd rhaid ichi eu hanfon yn Gymraeg.

Safon 32:

Os byddwch yn gwahodd personau i siarad mewn cyfarfod yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd rhaid ichi—

- (a) gofyn i bob person a wahoddir i siarad a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg, a
- (b) os yw'r person hwnnw (neu o leiaf un o'r personau hynny) yn eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw (os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).

Safon 33:

Os byddwch yn trefnu cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid ichi sicrhau bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod, a rhaid ichi hysbysu'r rheini sy'n bresennol ar lafar yn Gymraeg—

- (a) bod croeso iddynt ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael.

Safon 34:

Os byddwch yn arddangos unrhyw ddeunydd ysgrifenedig mewn cyfarfod yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid ichi sicrhau bod y deunydd hwnnw'n cael ei arddangos yn

Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw destun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.

5

Safonau ynghylch digwyddiadau cyhoeddus a drefnir neu a ariennir gan gorff

Safon 35:

Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus, neu'n ariannu o leiaf 50% o ddigwyddiad cyhoeddus, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth hybu'r digwyddiad (er enghraifft, o ran y ffordd y mae'r digwyddiad yn cael ei hysbysebu neu y rhoddir cyhoeddusrwydd i'r digwyddiad).

Safon 36:

Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus, neu'n ariannu o leiaf 50% o ddigwyddiad cyhoeddus, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn y digwyddiad (er enghraifft, mewn perthynas â gwasanaethau a gynigir i bersonau sy'n bresennol yn y digwyddiad, mewn perthynas ag arwyddion a arddangosir yn y digwyddiad, ac mewn perthynas â chyhoeddiadau sain a wneir ynddo).

6

Safon cyhoeddusrwydd a hysbysebu gan gorff ynghylch

Safon 37:

Rhaid i unrhyw ddeunydd cyhoeddusrwydd neu ddeunydd hysbysebu yr ydych yn ei lunio gael ei lunio yn Gymraeg, ac os byddwch yn llunio'r deunydd hysbysebu yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

7

Safonau ynghylch corff yn arddangos deunydd yn gyhoeddus

Safon 38:

Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych yn ei arddangos yn gyhoeddus gael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

Safon 39:

Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych yn ei arddangos mewn arddangosfa gyhoeddus sydd wedi ei threfnu gennych gael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg.

8

Safonau ynghylch corff yn llunio ac yn cyhoeddi dogfennau

Safon 40:

Rhaid i unrhyw ddogfennau at ddefnydd y cyhoedd yr ydych yn eu llunio gael eu llunio yn Gymraeg.

Safon 41:

Os byddwch yn llunio'r dogfennau a ganlyn rhaid ichi eu llunio yn Gymraeg—

- (a) agendâu, cofnodion a phapurau eraill sydd ar gael i'r cyhoedd, sy'n ymwneud â chyfarfod o fwrdd rheoli neu gabinet;
- (b) agendâu, cofnodion a phapurau eraill ar gyfer cyfarfodydd, cynadleddau neu seminarau sy'n agored i'r cyhoedd.

Safon 42:

Rhaid i unrhyw drwydded neu dystysgrif yr ydych yn ei llunio gael ei llunio yn Gymraeg.

Safon 43:

Rhaid i unrhyw lyfryn, taflen, pamffled neu gerdyn yr ydych yn ei lunio neu ei llunio er mwyn darparu gwybodaeth i'r cyhoedd gael ei lunio neu ei llunio yn Gymraeg.

Safon 44:

Os byddwch yn llunio'r dogfennau a ganlyn, a'u bod ar gael i'r cyhoedd, rhaid ichi eu llunio yn Gymraeg—

- (a) polisiau, strategaethau, adroddiadau blynyddol a chynlluniau corfforaethol;
- (b) canllawiau a chodau ymarfer;
- (c) papurau ymgynghori.

Safon 45:

Rhaid i unrhyw reolau yr ydych yn eu cyhoeddi sy'n gymwys i'r

cyhoedd gael eu cyhoeddi yn Gymraeg.

Safon 46:

Pan fyddwch yn rhyddhau unrhyw ddatganiad i'r wasg, rhaid ichi ei ryddhau yn Gymraeg, ac os oes fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ddatganiad, rhaid ichi ryddhau'r ddwy fersiwn ar yr un pryd.

Safon 47:

Os byddwch yn llunio dogfen at ddefnydd y cyhoedd, a phan nad oes safon arall wedi ei gwneud yn ofynnol ichi ei llunio yn Gymraeg, rhaid ichi ei llunio yn Gymraeg—

- (a) os yw pwnc y ddogfen yn awgrymu y dylid ei llunio yn Gymraeg, neu
- (b) os yw'r gynulleidfa a ragwelir, a'u disgwyliadau, yn awgrymu y dylid llunio'r ddogfen yn Gymraeg.

Safon 48:

Os byddwch yn llunio dogfen yn Gymraeg ac yn Saesneg (pa un ai ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio), rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

Safon 49:

Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ddogfen ar wahân, rhaid ichi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ddogfen hefyd ar gael yn Gymraeg.

9

Safonau ynghylch corff yn llunio ac yn cyhoeddi ffurflenni

Safon 50:

Rhaid i unrhyw ffurflen yr ydych yn ei llunio at ddefnydd y cyhoedd gael ei llunio yn Gymraeg.

Safon 50A:

Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ffurflen ar wahân, rhaid ichi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ffurflen hefyd ar gael yn Gymraeg.

Safon 50B:

Os byddwch yn llunio ffurflen yn Gymraeg ac yn Saesneg (pa un ai ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio), rhaid ichi sicrhau nad yw'r fersiwn Gymraeg yn cael ei

thrin yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg, a rhaid ichi beidio â gwahaniaethu rhyngddynt o ran unrhyw ofynion sy'n berthnasol i'r ffurflen (er enghraifft mewn perthynas ag unrhyw ddyddiad cau ar gyfer cyflwyno'r ffurflen neu mewn perthynas â'r amser a ganiateir ar gyfer ymateb i gynnwys y ffurflen).

Safon 51:

Os byddwch yn mewnosod gwybodaeth ar fersiwn Gymraeg o ffurflen (er enghraifft, cyn ei hanfon at aelod o'r cyhoedd er mwyn iddo wirio'r cynnwys neu er mwyn iddo lenwi gweddill y ffurflen), rhaid ichi sicrhau bod yr wybodaeth yr ydych yn ei mewnosod yn cael ei mewnosod yn Gymraeg.

10

Safonau ynghylch gwefannau a gwasanaethau ar-lein corf

(1) Gwefannau a gyhoeddir gan gorff

Safon 52:

Rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun pob tudalen ar eich gwefan ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod pob tudalen Gymraeg ar eich gwefan yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar eich gwefan.

Safon 53:

Rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun hafan eich gwefan ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod unrhyw destun Cymraeg ar hafan eich gwefan (neu, pan fo'n berthnasol, bod eich hafan Gymraeg) yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â hafan eich gwefan.

Safon 54:

Pan fyddwch yn cyhoeddi tudalen newydd ar eich gwefan neu'n diwygio tudalen, rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun y dudalen honno ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod unrhyw fersiwn Gymraeg o'r dudalen yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg o ran testun y dudalen honno.

Safon 55:

Os oes gennych dudalen Gymraeg ar eich gwefan sy'n cyfateb i dudalen Saesneg, rhaid ichi nodi'n glir ar y dudalen Saesneg bod y dudalen hefyd ar gael yn Gymraeg, a darparu dolen uniongyrchol at y dudalen Gymraeg ar y dudalen Saesneg gyfatebol.

Safon 56:

Rhaid ichi ddarparu'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar bob tudalen ar eich gwefan yn Gymraeg.

(2) Apiau a gyhoeddir gan gorff

Safon 57:

Rhaid i bob ap yr ydych yn ei gyhoeddi weithredu'n llawn yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg o ran yr ap hwnnw.

11

Safonau ynghylch defnydd corff o'r cyfryngau cymdeithasol

Safon 58:

Pan fyddwch yn defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 59:

Os bydd person yn cysylltu â chi drwy'r cyfryngau cymdeithasol yn Gymraeg, rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb).

12

Safon ynghylch peiriannau hunanwasanaeth

Safon 60:

Rhaid ichi sicrhau bod unrhyw beiriannau hunanwasanaeth sydd gennych yn gweithio'n llawn yn Gymraeg, a rhaid peidio â thrin y

Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â'r peiriant hwnnw.

13

Safonau ynghylch arwyddion a arddangosir gan gorff

Safon 61:

Pan fyddwch yn gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd (gan gynnwys arwyddion dros dro) rhaid i unrhyw destun sy'n cael ei arddangos ar yr arwydd gael ei arddangos yn Gymraeg (pa un ai ar yr un arwydd sy'n arddangos y testun cyfatebol yn Saesneg neu ar arwydd ar wahân); ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.

Safon 62:

Pan fyddwch yn gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd (gan gynnwys arwyddion dros dro), a bod yr arwydd hwnnw'n cyfleu yr un wybodaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.

Safon 63:

Rhaid ichi sicrhau bod y testun Cymraeg ar arwyddion yn gywir o ran ystyr a mynegiant.

14

Safonau ynghylch derbyn ymwelwyr i adeiladau'r corff.

Safon 64:

Rhaid i unrhyw wasanaeth derbynfa yr ydych yn ei roi ar gael yn Saesneg hefyd fod ar gael yn Gymraeg, a rhaid i unrhyw berson sydd am gael gwasanaeth derbynfa Cymraeg beidio â chael ei drin yn llai ffafriol na pherson sydd am gael gwasanaeth derbynfa Saesneg.

Safon 65:

Os byddwch yn trefnu ymweliad neu apwyntiad i berson ("P") ymlaen llaw a fydd yn golygu y bydd P yn dod i'ch derbynfa, rhaid ichi ofyn i P a yw'n dymuno cael gwasanaeth derbynfa Cymraeg (oni bai eich bod yn gwybod eisoes a yw P yn dymuno cael y gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg).

Safon 65A:

Rhaid ichi ddarparu gwasanaeth derbynfa wyneb yn wyneb Cymraeg i berson (“P”) os byddwch wedi trefnu ymweliad neu apwyntiad ymlaen llaw i P, a—

- (a) bod P wedi eich hysbysu ymlaen llaw ei fod yn dymuno cael gwasanaeth Cymraeg, neu
- (b) eich bod eisoes yn gwybod bod P yn dymuno cael y gwasanaeth yn Gymraeg.

Safon 66:

Os nad oes gwasanaeth derbynfa wyneb yn wyneb Cymraeg ar gael gennych, rhaid ichi sicrhau bod gwasanaeth derbynfa yn Gymraeg ar gael dros ffôn yn eich derbynfa.

Safon 67:

Rhaid ichi arddangos arwydd yn eich derbynfa sy’n datgan (yn Gymraeg) fod croeso i bersonau ddefnyddio’r Gymraeg yn y dderbynfa.

Safon 68:

Rhaid ichi sicrhau bod staff yn y dderbynfa sy’n gallu darparu gwasanaeth derbynfa Cymraeg yn gwisgo bathodyn sy’n cyfleu hynny.

15

Safonau ynghylch corff yn gwneud hysbysiadau swyddogol

Safon 69:

Rhaid i unrhyw hysbysiad swyddogol yr ydych yn ei gyhoeddi neu ei arddangos gael ei gyhoeddi neu ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o’r hysbysiad yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohono.

Safon 70:

Pan fyddwch yn cyhoeddi neu’n arddangos hysbysiad swyddogol sy’n cynnwys y testun Cymraeg yn ogystal â’r testun Saesneg, rhaid i’r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy’n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.

16

Safonau ynghylch corff yn dyfarnu grantiau

Safon 71:

Rhaid i unrhyw ddogfennau yr

ydych yn eu cyhoeddi sy'n ymwneud â cheisiadau am grant gael eu cyhoeddi yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin fersiwn Gymraeg o'r dogfennau hynny yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohonynt.

Safon 72:

Pan fyddwch yn gwahodd ceisiadau am grant, rhaid ichi ddatgan yn y gwahoddiad y caniateir i geisiadau gael eu cyflwyno yn Gymraeg ac na fydd unrhyw gais a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na chais a gyflwynir yn Saesneg.

Safon 72A:

Rhaid ichi beidio â thrin ceisiadau am grant a gyflwynir yn Gymraeg yn llai ffafriol na cheisiadau a gyflwynir yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg pethau eraill, mewn perthynas â'r dyddiad cau ar gyfer cael ceisiadau, ac mewn perthynas ag amseriad rhoi gwybod i ymgeiswyr am benderfyniadau).

Safon 73:

Os byddwch yn cael cais am grant yn Gymraeg, a bod angen cyf-weld ag ymgeisydd fel rhan o'ch asesiad o'r cais, rhaid ichi gynnig cynnal y cyfweiliad yn Gymraeg ac, os yw'r ymgeisydd yn dymuno hynny, rhaid ichi gynnal y cyfweiliad yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 74:

Os byddwch yn cael cais am grant yn Gymraeg, a bod angen cyf-weld ag ymgeisydd fel rhan o'ch asesiad o'r cais rhaid ichi—

- (a) cynnig darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg er mwyn i'r ymgeisydd allu defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, a
- (b) os yw'r ymgeisydd yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd at y diben hwnnw (os nad ydych yn cynnal y

cyfweliad yn Gymraeg
heb wasanaeth cyfieithu).

Safon 75:

Pan fyddwch yn rhoi gwybod i ymgeisydd beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â chais am grant, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os cyflwynwyd y cais yn Gymraeg.

17

Safonau ynghylch corff yn dyfarnu contractau

Safon 76:

Rhaid i unrhyw wahoddiadau i dendro am gontract yr ydych yn eu cyhoeddi gael eu cyhoeddi yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin fersiwn Gymraeg o unrhyw wahoddiad yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohono.

Safon 77:

Pan fyddwch yn cyhoeddi gwahoddiadau i dendro am gontract, rhaid ichi ddatgan yn y gwahoddiad y caniateir i dendrau gael eu cyflwyno yn Gymraeg, ac na fydd tendr a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na thendr a gyflwynir yn Saesneg.

Safon 77A:

Rhaid ichi beidio â thrin tendr a gyflwynir yn Gymraeg yn llai ffafriol na thendr a gyflwynir yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg pethau eraill, mewn perthynas â'r dyddiad cau ar gyfer cael tendrau, ac mewn perthynas ag amseriad rhoi gwybod i dendrwr am benderfyniadau).

Safon 78:

Os byddwch yn cael tendr yn Gymraeg, a bod angen cyf-weld â thendrwr fel rhan o'ch asesiad o'r tendr, rhaid ichi gynnig cynnal y cyfweliad hwnnw yn Gymraeg ac, os yw'r tendrwr yn dymuno hynny, rhaid ichi gynnal y cyfweliad yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 79:

Os byddwch yn cael tendr yn Gymraeg, a bod angen cyf-weld â thendrwr fel rhan o'ch asesiad o'r tendr rhaid ichi—

- (a) cynnig darparu gwasanaeth cyfieithu o'r

Gymraeg i'r Saesneg fel bod modd i'r tendrwr ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, a

- (b) os yw'r tendrwr yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd at y diben hwnnw (os nad ydych yn cynnal y cyfweiliad yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).

Safon 80:

Pan fyddwch yn rhoi gwybod i dendrwr beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â thendr, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os cyflwynwyd y tendr yn Gymraeg.

18

Safonau ar gyfer codi ymwybyddiaeth ynghylch gwasanaethau Cymraeg a ddarperir gan gorff

Safon 81:

Rhaid ichi hybu unrhyw wasanaeth Cymraeg a ddarperir gennych, a hysbysebu'r gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg.

Safon 82:

Os byddwch yn darparu gwasanaeth yn Gymraeg sy'n cyfateb i wasanaeth yr ydych yn ei ddarparu yn Saesneg, rhaid i unrhyw gyhoeddusrwydd neu ddogfen yr ydych yn ei llunio, neu wefan yr ydych yn ei chyhoeddi, sy'n cyfeirio at y gwasanaeth Saesneg nodi bod gwasanaeth cyfatebol ar gael yn Gymraeg.

19

Safon ynghylch hunaniaeth gorfforaethol corf

Safon 83:

Pan fyddwch yn llunio, yn diwygio neu'n cyflwyno eich hunaniaeth gorfforaethol, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

20

Safonau ynghylch cyrsiau a gynigir gan gorff

Safon 84:

Os byddwch yn cynnig cwrs addysg sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid ichi ei gynnig yn Gymraeg.

Safon 85:

Os byddwch yn cynnig cwrs addysg sy'n agored i'r cyhoedd,

ac sydd wedi ei anelu'n benodol at bersonau sy'n 18 oed neu'n iau, rhaid ichi ei gynnig yn Gymraeg.

Safon 86:

Os byddwch yn datblygu cwrs addysg sydd i'w gynnig i'r cyhoedd, rhaid ichi asesu'r angen i'r cwrs hwnnw gael ei gynnig yn Gymraeg; a rhaid ichi sicrhau bod yr asesiad wedi ei gyhoeddi ar eich gwefan.

21

Safon ynghylch systemau annerch cyhoeddus a ddefnyddir gan gorff

Safon 87:

Pan fyddwch yn cyhoeddi neges dros system annerch gyhoeddus, rhaid ichi wneud y cyhoeddiad hwnnw yn Gymraeg, ac os yw'r cyhoeddiad yn cael ei wneud yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r cyhoeddiad gael ei wneud yn Gymraeg yn gyntaf.

RHAN 2

SAFONAU SY'N DDIBYNNOL AR SAFONAU ERAILL – AMODAU ARBENNIG

22

Pan fydd hysbysiad cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau a restrir ar res benodol yng ngholofn 1 o Dabl 1, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio hwnnw hefyd ei gwneud yn ofynnol i'r corff hwnnw gydymffurfio (ym mha fodd bynnag y gwêl Comisiynydd y Gymraeg yn briodol) â'r safon neu'r safonau a restrir ar y rhes honno yng ngholofn 2 (neu ag un neu ragor o'r safonau hynny pan nodir hynny).

TABL 1

	Colofn 1	Colofn 2
<i>Rhes</i>	<i>Prif safon</i>	<i>Safon ddibynnol</i>
(1)	Ateb gohebiaeth Safon 1	Safon 7
(2)	Gohebu ag aelodau o'r un aelwyd Safon 3	Safon 6
(3)	Gohebu â sawl person Safon 4	Safon 6 Safon 7
(4)	Safonau cyffredinol ynghylch gohebu Safon 5	Safon 6 Safon 7
(5)	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gohebu yn Gymraeg Safon 7	Safon 1
(6)	Cael galwadau ffôn Safon 9	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 10 Safon 11
(7)	Cael galwadau ffôn Safonau 10 neu 11	Safon 9 Safon 14
(8)	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gwasanaethau ffôn yn Gymraeg Safon 14	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 10

		Safon 11 a hefyd Safon 16, a Safon 17
(9)	Cyfarfodydd ag un person Safon 24	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 24A Safon 24B
(10)	Cyfarfodydd ag un person Safonau 24A neu 24B	Safon 24
(11)	Cyfarfodydd ag un person Safon 26	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 26A Safon 26B
(12)	Cyfarfodydd ag un person Safonau 26A neu 26B	Safon 26
(13)	Cyfarfodydd â mwy nag un person Safon 27	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 27A Safon 27B Safon 27C a hefyd un neu ragor o'r canlynol: Safon 27CH Safon 27D
(14)	Cyfarfodydd â mwy nag un person Safonau 27A, 27B, 27C, 27CH neu 27D	Safon 27
	Cyfarfodydd â mwy nag un person	

(15)	Safon 29	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 29A Safon 29B
(16)	Cyfarfodydd â mwy nag un person Safonau 29A neu 29B	Safon 29
(17)	Cyfarfodydd cyhoeddus Safon 30	Safon 33
(18)	Cyfarfodydd cyhoeddus Safon 33	Safon 30
(19)	Dogfennau Safonau 40, 41, 42, 43, 44, 45, neu 47	Safon 48 Safon 49
(20)	Ffurflenni Safon 50	Safon 50A Safon 50B
(21)	Gwefannau Safonau 52, 53 neu 54	Safon 55
(22)	Arwyddion Safon 61 neu 62	Safon 63
(23)	Derbynfa Safon 64	Safon 67 Safon 68
(24)	Derbynfa Safon 65	Safon 65A
(25)	Derbynfa Safon 66	Safon 67
	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gwasanaethau Cymraeg mewn derbynfa	

(26)	Safon 67	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 64 Safon 66
(27)	Grantiau Safon 72	Safon 72A Safon 75
(28)	Grantiau Safon 73 neu 74	Safon 72 Safon 72A
(29)	Contractau Safon 77	Safon 77A Safon 80
(30)	Contractau Safon 78 neu 79	Safon 77 Safon 77A

RHAN 3

DEHONGLI'R SAFONAU

- 23 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.
- 24 Nid yw'r safonau a bennir ond yn gymwys i'r graddau y mae corff yn—
- (a) cyflenwi gwasanaethau i berson, neu
 - (b) yn delio ag unrhyw berson arall mewn cysylltiad â chyflenwi gwasanaethau—
 - (i) i'r person arall hwnnw, neu
 - (ii) i drydydd person.
- 25 Nid yw'n ofynnol i gorff lunio, arddangos nac anfon deunydd yn Gymraeg i'r graddau y mae deddfiad arall wedi pennu geiriad dogfen, arwydd neu ffurflen a fyddai'n groes i'r gofyniad hwnnw.
- 26 At ddibenion y safonau—
- (a) nid yw gofyniad i lunio unrhyw ddeunydd

ysgrifenedig, i'w anfon, i'w gyhoeddi, i'w arddangos, i'w roi ar gael neu i'w ddyroddi yn Gymraeg yn golygu mai dim ond yn Gymraeg y dylid llunio'r deunydd, ei anfon, ei gyhoeddi, ei arddangos, ei roi ar gael neu ei ddyroddi, nac yn golygu y dylid llunio'r deunydd yn Gymraeg yn gyntaf (oni bai bod hynny'n cael ei nodi'n benodol yn y safon);

- (b) nid yw gofyniad bod gwasanaeth i gael ei ddarparu yn Gymraeg yn golygu mai dim ond yn Gymraeg y dylid darparu'r gwasanaeth hwnnw (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn benodol yn y safon).

27

At ddibenion safonau 2, 3 ac 21, mae corff yn gohebu ag unigolyn neu'n ffonio unigolyn am y tro cyntaf pan fydd yn gohebu neu'n ffonio'r person am y tro cyntaf ar ôl y dyddiad y mae hysbysiad cydymffurfio wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon.

28

Yn safon 22, ystyr system ffôn "wedi ei hawtomeiddio" yw system sy'n ateb galwadau ffôn ac yn arwain personau drwy drefn benodedig gyda neges wedi ei recordio sy'n gofyn, er enghraifft, i berson bwyso rhifau gwahanol er mwyn dewis opsiynau gwahanol.

29

Pan fo safon yn cyfeirio at ddeunydd sydd i'w lunio yn Gymraeg (ac eithrio safonau 52 i 57 (gwefannau ac apiau), 58 a 59 (cyfryngau cymdeithasol) a 76 (gwahoddiad i dendro)), mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg neu at beidio â thrin fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill, (ac yn ychwanegol at faterion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon

unigol), beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—

- (a) golwg y deunydd (er enghraifft mewn perthynas â lliw neu ffont unrhyw destun);
- (b) maint y deunydd;
- (c) lleoliad ac amlygrwydd y deunydd mewn unrhyw fan cyhoeddus;
- (ch) pryd a sut y caiff y deunydd ei gyhoeddi, ei ddarparu neu ei arddangos;
- (d) fformat cyhoeddi unrhyw ddeunydd.

30

At ddiben safonau 40, 41, 44, 47 a 50, nid yw'r cyfeiriadau at ddogfennau neu ddeunydd arall sydd ar gael i'r cyhoedd, neu sy'n cael eu llunio at ddefnydd y cyhoedd, yn cynnwys dogfenau neu ddeunyddiau nad yw ond ar gael i'r cyhoedd yn rhinwedd Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 (p. 36).

31

(1) Nid yw safonau 50, 50A a 50B yn gymwys i'r ffurflenni a restrir yn is-baragraff (3).

(2) At ddibenion safon 2, nid yw'n ofynnol i gorff anfon fersiwn Gymraeg o'r ffurflenni a restrir yn is-baragraff (3).

(3) Y ffurflenni yw—

- (a) ffurflenni a ddefnyddir gan gorff i recriwtio cyflogeion (gweler safonau 137A, 138 a 139 mewn perthynas â recriwtio);
- (b) ffurflenni a ddefnyddir wrth wneud cais am gymorth grant gan gorff (gweler safonau 71 i 75 mewn perthynas â cheisiadau am grantiau);
- (c) ffurflenni a ddefnyddir pan gyflwynir tender i gontractio gyda chorff (gweler safonau 76 i 80 mewn perthynas â thendro am gontract).

32

Nid yw safonau 40, 47, 48 a 49 yn

gymwys i ddeddfiad a wneir gan gorff neu i ddeddfiad drafft a lunnir gan gorff.

33

Nid yw safon 45 yn gymwys i reolau a bennir mewn deddfiad neu mewn deddfiad drafft a lunnir gan gorff.

34

Nid yw safonau 52 i 56 (gwefannau) yn gymwys i—

- (a) dogfennau y darperir dolen iddynt ar wefan, deunydd hysbysebu ar wefan, na chlipiau fideo a sain ar wefan (gweler safonau 40 i 49 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau, a safon 37 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff);
- (b) gwybodaeth a gyflwynir gan bersonau (ac eithrio'r corff) ar dudalen ryngweithiol a gyhoeddir ar wefan corff (er enghraifft, ar adran ar gyfer sylwadau, neu ar fforwm drafod).

35

(1) At ddiben safon 57, ystyr “ap” yw cymhwysiad meddalwedd sydd wedi ei gynllunio i gyflawni tasg benodol ar ddyfais electronig.

(2) Nid yw safon 57 yn gymwys i unrhyw ddeunydd hysbysebu ar ap (gweler safon 37 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff).

36

At ddiben safonau 52 i 57 (gwefannau ac apiau) a safonau 58 a 59 (cyfryngau cymdeithasol), mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill (ac yn ychwanegol at faterion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon unigol), beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—

- (a) golwg y deunydd (er enghraifft, mewn perthynas â lliw, maint, ffont a fformat unrhyw destun), neu

- (b) pan gyhoeddir deunydd ar y wefan, yr ap neu'r cyfryngau cymdeithasol;

ond nid yw'n golygu bod rhaid i ddeunydd Cymraeg ymddangos ar yr un dudalen â deunydd Saesneg, nac ar dudalen y mae person yn debygol o ddod o hyd iddi cyn y dudalen Saesneg wrth chwilio.

37

(1) Nid yw safonau 1 i 7 (gohebu) yn gymwys i ohebiaeth a anfonir drwy'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safonau 58 a 59 mewn perthynas â'r cyfryngau cymdeithasol).

(2) Nid yw safonau 52 i 57 (gweffannau ac apiau) yn gymwys i'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safonau 58 a 59 mewn perthynas â'r cyfryngau cymdeithasol).

38

Nid yw safonau 58 a 59 (cyfryngau cymdeithasol) yn gymwys i—

- (a) dogfennau y darperir dolen iddynt drwy'r cyfryngau cymdeithasol, nac i glipiau fideo a sain a ddarperir drwy'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safonau 40 i 49 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau, a safon 37 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff);
- (b) gwybodaeth a gyflwynir gan bersonau (ac eithrio'r corff) ar gyfrif cyfryngau cymdeithasol corff (er enghraifft, ar adran ar gyfer sylwadau).

39

At ddiben safon 60 (peiriannau hunanwasanaeth), mae cyfeiriad at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill, beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran golwg y deunydd (er enghraifft, mewn perthynas â lliw, maint, ffont a fformat unrhyw destun), ond nid yw'n golygu bod rhaid i ddeunydd Cymraeg ymddangos ar sgrin yr un pryd â deunydd Saesneg.

40

At ddibenion safonau 64 i 68 (derbyn ymwelwyr)—

- (a) ystyr “derbynfa” yw ardal yn swyddfeydd a lleoliadau gwasanaeth corff lle y mae staff ar gael at ddiben croesawu personau;
- (b) ystyr “gwasanaeth derbynfa” yw gwasanaeth croesawu personau i swyddfeydd neu leoliadau gwasanaeth y corff gan staff sydd ar gael at y diben hwnnw;
- (c) mae “lleoliadau gwasanaeth” yn cynnwys llyfrgelloedd, canolfannau hamdden, canolfannau celfyddydau, canolfannau cyngor a chanolfannau galw heibio.

41

At ddibenion safonau 7, 69 a 70 ystyr “hysbysiad swyddogol” yw unrhyw hysbysiad y mae corff yn ei gyhoeddi er mwyn rhoi gwybod i bersonau am weithgareddau cyflenwi gwasanaethau neu newidiadau i weithgareddau cyflenwi gwasanaethau'r corff, ond nid yw'n cynnwys hysbysiadau swyddogol a ragnodir gan ddeddfiad.

42

At ddibenion safon 76 (gwahoddiad i dendro)—

(1) Nid yw'n ofynnol i gorff gyhoeddi gwahoddiad i dendro yn Gymraeg yng Nghyfnodolyn Swyddogol yr Undeb Ewropeaidd.

(2) Mae cyfeiriad at beidio â thrin fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill, beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—

- (a) golwg y deunydd (er enghraifft mewn perthynas â lliw neu ffont unrhyw destun);
- (b) maint y deunydd;
- (c) lleoliad ac amlygrwydd y deunydd mewn unrhyw fan cyhoeddus;

(ch) pryd a sut y caiff y deunydd ei gyhoeddi, ei ddarparu neu ei arddangos;

(d) fformat cyhoeddi unrhyw ddeunydd;

ond ni fydd corff yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg drwy beidio â chyhoeddi gwahoddiad i dendro yn Gymraeg yng Nghyfnodolyn Swyddogol yr Undeb Ewropeaidd.

43

(1) At ddibenion safon 83, mae'r cyfeiriad at gorff yn cyflwyno ei "hunaniaeth gorfforaethol" yn cynnwys, ymysg pethau eraill, y ffordd y mae corff yn ei gyflwyno ei hun drwy ddatganiadau gweledol, yr enw neu'r enwau a ddefnyddir gan gorff, a'r brandio a'r sloganau a ddefnyddir gan gorff (er enghraifft, brandio a sloganau a argraffir ar ei bapur ysgrifennu).

(2) Nid yw safon 83 yn berthnasol i'r graddau y mae deddfiad yn ei gwneud yn ofynnol i gorff ddefnyddio enw cyfreithiol.

44

At ddibenion safonau 84, 85 a 86 (cyrsiau), ystyr "cwrs addysg" yw unrhyw seminar, hyfforddiant, gweithdy neu ddarpariaeth debyg sy'n cael ei ddarparu neu ei darparu ar gyfer addysgu neu wella sgiliau aelodau o'r cyhoedd; ond nid yw'n cynnwys gweithgareddau na chyrsgiau sy'n cael eu darparu fel rhan o'r cwricwlwm yn unol ag unrhyw ddeddfiad.

45

At ddibenion y safonau, ystyr "deddfiad" yw deddfiad (pa bryd bynnag y cafodd ei ddeddfu neu ei wneud) sydd wedi ei gynnwys mewn unrhyw un o'r canlynol, neu mewn offeryn a wneir o dan un o'r canlynol—

(a) Deddf Seneddol; neu

(b) Mesur neu Ddeddf gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

Safonau Llunio Polisi

RHAN 1

Y SAFONAU

1

Safonau ynghylch ystyried effeithiau penderfyniadau polisi a wneir gan gorff ar y Gymraeg

Safon 88:

Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried pa effeithiau, os o gwbl (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn eu cael ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 89:

Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel y byddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 90:

Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel na fyddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r

Saesneg.

Safon 91:

Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch yr effeithiau (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi o dan ystyriaeth yn eu cael ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 92:

Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 93:

Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 94:

Rhaid ichi lunio a chyhoeddi polisi dyfarnu grantiau (neu, pan fo'n briodol, ddiwygio polisi sydd eisoes yn bodoli) sy'n ei gwneud yn ofynnol ichi ystyried y materion a ganlyn pan fyddwch yn gwneud penderfyniadau ynghylch dyfarnu grant—

- (a) pa effeithiau, os o gwbl (a

pha un ai yw'r rheini'n positif neu'n andwyol), y byddai dyfarnu grant yn eu cael ar—

- (i) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (b) sut y gellid gwneud neu weithredu penderfyniad (er enghraifft, drwy osod amodau grant) fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar—
- (i) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (c) sut y gellid gwneud neu weithredu penderfyniad (er enghraifft, drwy osod amodau grant) fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol ar—
- (i) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (ch) a oes angen ichi ofyn i'r ymgeisydd am grant am unrhyw wybodaeth ychwanegol er mwyn eich cynorthwyo i asesu effaith dyfarnu grant ar—
- (i) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 95:

Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi

sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried pa effeithiau, os o gwbl (a pha un ai ydynt yn rhai positif neu'n rhai andwyol), y byddai'r penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth yn eu cael ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 96:

Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 97:

Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

RHAN 2

DEHONGLI'R SAFONAU

2

Yn Rhan 1 o'r Atodlen hon, ystyr "penderfyniad polisi" yw unrhyw benderfyniad a wneir gan gorff sy'n ymwneud ag arfer ei swyddogaethau neu gynnal ei fusnes neu ymgymeriad arall, ac

mae hynny'n cynnwys, ymysg pethau eraill (ac fel y bo'n briodol i'r corff), penderfyniadau ynghylch—

- (a) cynnwys deddfwriaeth;
- (b) arfer pwerau statudol;
- (c) cynnwys datganiadau polisi;
- (ch)strategaethau neu gynlluniau strategol;
- (d) strwythurau mewnol.

3

Yn Rhan 1 o'r Atodlen hon, mae cyfeiriad at effeithiau positif neu effeithiau andwyol yn gyfeiriad at yr effeithiau hynny pa un ai ydynt yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

Safonau gweithredu

RHAN 1

Y SAFONAU

1

**Safonau ynghylch defnyddio'r
Gymraeg o fewn gweinyddiaeth
fewnol corff**

Safon 98:

Rhaid ichi ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol, gyda'r bwriad o hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, a rhaid ichi gyhoeddi'r polisi hwnnw ar eich mewnrwyd.

Safon 99:

Pan fyddwch yn cynnig swydd newydd i unigolyn, rhaid ichi ofyn i'r unigolyn hwnnw a yw'n dymuno i'r contract cyflogaeth neu gontract am wasanaethau gael ei ddarparu yn Gymraeg; ac os yw'r unigolyn yn dymuno hynny rhaid ichi ddarparu'r contract yn Gymraeg.

Safon 100:

Rhaid ichi—

- (a) gofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ohebiaeth bapur sy'n ymwneud â'i gyflogaeth, ac sydd wedi ei chyfeirio ato'n bersonol, yn Gymraeg, a
- (b) os yw cyflogai yn dymuno hynny, ddarparu unrhyw ohebiaeth o'r fath iddo yn Gymraeg.

Safon 101:

Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu anghenion neu ofynion ei hyfforddiant yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid ichi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo yn Gymraeg.

Safon 102:

Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu ei

amcanion perfformiad yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid ichi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo yn Gymraeg.

Safon 103:

Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu neu'n cofnodi ei gynllun gyrfa yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid ichi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo yn Gymraeg.

Safon 104:

Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ffurflenni sy'n cofnodi ac yn awdurdodi—

- (a) gwyliau,
- (b) absenoldebau o'r gwaith, ac
- (c) oriau gwaith hyblyg,

yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid ichi ddarparu unrhyw ffurflenni o'r fath iddo yn Gymraeg.

Safon 105:

Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch ymddygiad yn y gweithle, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg.

Safon 106:

Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch iechyd a lles yn y gweithle, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg.

Safon 107:

Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch cyflogau neu fuddion yn y gweithle, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg.

Safon 108:

Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch rheoli perfformiad, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg.

Safon 109:

Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch absenoldeb o'r gwaith, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg.

Safon 110:

Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch amodau gwaith, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg.

Safon 111:

Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch patrymau gwaith, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg.

2

Safonau ynghylch cwynion a wneir gan aelod o staff corff

Safon 112:

Rhaid ichi ganiatáu i bob aelod o'ch staff—

- (a) gwneud cwynion ichi yn Gymraeg, a
- (b) ymateb i unrhyw gŵyn a wnaed amdano ef yn Gymraeg.

Safon 112A:

Rhaid ichi ddatgan mewn unrhyw ddogfen sydd gennych sy'n nodi eich gweithdrefnau ar gyfer gwneud cwynion y caiff pob aelod o staff—

- (a) gwneud cwyn ichi yn Gymraeg, a
- (b) ymateb i gŵyn a wnaed amdano ef yn Gymraeg;

a rhaid ichi hefyd roi gwybod i bob aelod o staff am yr hawl honno.

Safon 113:

Os byddwch yn cael cwyn gan aelod o staff neu'n cael cwyn ynghylch aelod o staff, a bod angen cyfarfod â'r aelod hwnnw o staff, rhaid ichi—

- (a) cynnig cynnal y cyfarfod yn Gymraeg, a
- (b) os yw'r aelod o staff yn dymuno i'r cyfarfod gael ei gynnal yn Gymraeg, cynnal y cyfarfod yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 114:

Os byddwch yn cael cwyn gan aelod o staff neu'n cael cwyn ynghylch aelod o staff, a bod angen cyfarfod â'r aelod hwnnw o staff, rhaid ichi—

- (a) gofyn i'r aelod o staff a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod;
- (b) esbonio y byddwch yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw os yw'n ofynnol;

ac os yw'r aelod o staff yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, rhaid ichi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg yn y cyfarfod (os nad ydych yn cynnal y

cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).

Safon 115:

Pan fyddwch yn rhoi gwybod i aelod o staff beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â chŵyn a wneir gan yr aelod hwnnw, neu mewn perthynas â chŵyn a wneir amdano ef, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r aelod hwnnw o staff—

- (a) wedi gwneud y gŵyn yn Gymraeg,
- (b) wedi ymateb yn Gymraeg i gŵyn amdano ef,
- (c) wedi gofyn bod cyfarfod ynglŷn â'r gŵyn yn cael ei gynnal yn Gymraeg, neu
- (ch) wedi gofyn am gael defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod ynglŷn â'r gŵyn.

3

Safonau ynghylch corff yn disgyblu staff

Safon 116:

Rhaid ichi ganiatáu i bob aelod o staff ymateb yn Gymraeg i honiadau a wneir yn ei erbyn mewn unrhyw broses ddisgyblu fewnol.

Safon 116A:

Rhaid ichi—

- (a) datgan mewn unrhyw ddogfen sydd gennych sy'n nodi eich trefniadau ar gyfer disgyblu staff y caiff unrhyw aelod o staff ymateb yn Gymraeg i unrhyw honiadau a wneir yn ei erbyn, a
- (b) os byddwch yn dechrau gweithdrefn ddisgyblu mewn perthynas ag aelod o staff, rhoi gwybod i'r aelod hwnnw o staff am yr hawl honno.

Safon 117:

Os byddwch yn trefnu cyfarfod ag aelod o staff ynghylch achos disgyblu mewn perthynas â'i ymddygiad, rhaid ichi—

- (a) cynnig cynnal y cyfarfod yn Gymraeg, a
- (b) os yw'r aelod o staff yn dymuno i'r cyfarfod gael ei gynnal yn Gymraeg,

cynnal y cyfarfod yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 118:

Os byddwch yn trefnu cyfarfod ag aelod o staff ynghylch achos disgyblu mewn perthynas â'i ymddygiad, rhaid ichi—

- (a) gofyn i'r aelod o staff a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a
- (b) esbonio y byddwch yn darparu gwasanaeth cyfieithu at y diben hwnnw os yw'n ofynnol;

ac, os yw'r aelod o staff yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, rhaid ichi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i Saesneg yn y cyfarfod (os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).

Safon 119:

Pan fyddwch yn rhoi gwybod i aelod o staff beth yw'ch penderfyniad yn dilyn proses ddisgyblu, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r aelod hwnnw o staff—

- (a) wedi ymateb i honiadau yn ei erbyn yn Gymraeg,
- (b) wedi gofyn bod cyfarfod ynglŷn â'r broses ddisgyblu yn cael ei gynnal yn Gymraeg, neu
- (c) wedi gofyn am gael defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod ynglŷn â'r broses ddisgyblu.

4

Safonau ynghylch technoleg gwybodaeth a deunyddiau cymorth a ddarperir gan gorff, ac ynghylch y fewnrwyd

Safon 120:

Rhaid ichi ddarparu meddalwedd gyfrifiadurol ar gyfer gwirio sillafu a gramadeg y Gymraeg i'ch staff, a darparu rhyngwynebau Cymraeg ar gyfer meddalwedd (pan fo rhyngwyneb ar gael).

Safon 121:

Rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun pob tudalen ar

eich mewnrwyd ar gael yn
Gymraeg,

- (b) bod pob tudalen Gymraeg ar eich mewnrwyd yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar eich mewnrwyd.

Safon 122:

Rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun hafan eich mewnrwyd ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod unrhyw destun Cymraeg ar hafan eich mewnrwyd (neu, pan fo'n berthnasol, bod hafan Gymraeg eich mewnrwyd) yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â hafan eich mewnrwyd.

Safon 123:

Bob tro y byddwch yn cyhoeddi tudalen newydd neu'n diwygio tudalen ar eich mewnrwyd, rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun y dudalen honno ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod unrhyw fersiwn Gymraeg o'r dudalen yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â thestun y dudalen honno.

Safon 124:

Os oes gennych dudalen Gymraeg ar eich mewnrwyd sy'n cyfateb i dudalen Saesneg, rhaid ichi nodi'n glir ar y dudalen Saesneg bod y dudalen hefyd ar gael yn Gymraeg, a rhaid darparu dolen uniongyrchol i'r dudalen Gymraeg ar y dudalen Saesneg gyfatebol.

Safon 125:

Rhaid ichi neilltuo a chynnal tudalen (neu dudalennau) ar eich mewnrwyd sy'n darparu gwasanaethau a deunydd cymorth i hybu'r Gymraeg ac i gynorthwyo eich staff i ddefnyddio'r Gymraeg.

Safon 126:

Rhaid ichi ddarparu'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar eich tudalennau mewnwyd yn Gymraeg.

5

Safonau ynghylch corff yn meithrin sgiliau yn y Gymraeg drwy gynllunio a hyfforddi ei weithlu

Safon 127:

Rhaid ichi asesu sgiliau Cymraeg eich cyflogeion.

Safon 128:

Rhaid ichi ddarparu hyfforddiant yn Gymraeg yn y meysydd a ganlyn, os ydych yn darparu hyfforddiant o'r fath yn Saesneg—

- (a) recriwtio a chyf-weld;
- (b) rheoli perfformiad;
- (c) gweithdrefnau cwyno a disgyblu;
- (ch) ymsefydlu;
- (d) delio â'r cyhoedd; ac
- (dd) iechyd a diogelwch.

Safon 129:

Rhaid ichi ddarparu hyfforddiant (yn Gymraeg) ar ddefnyddio'r Gymraeg yn effeithiol mewn—

- (a) cyfarfodydd;
- (b) cyfweiliadau; ac
- (c) gweithdrefnau cwyno a disgyblu.

Safon 130:

Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd yn ystod oriau gwaith—

- (a) i'ch cyflogeion gael gwersi Cymraeg sylfaenol, a
- (b) i gyflogeion sy'n rheoli pobl eraill gael hyfforddiant ar ddefnyddio'r Gymraeg yn eu rôl fel rheolwyr.

Safon 131:

Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd i'ch cyflogeion sydd wedi cwblhau hyfforddiant Cymraeg sylfaenol gael hyfforddiant pellach yn rhad ac am ddim er mwyn datblygu eu sgiliau yn yr iaith.

Safon 132:

Rhaid ichi ddarparu cyrsiau hyfforddi er mwyn i'ch cyflogeion ddatblygu—

- (a) ymwybyddiaeth o'r Gymraeg (gan gynnwys

ymwybyddiaeth am hanes yr iaith a'i lle yn niwylliant Cymru);

- (b) dealltwriaeth o'r ddyletswydd i weithredu yn unol â safonau'r Gymraeg;
- (c) dealltwriaeth am y modd y gellir defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.

Safon 133:

Pan fyddwch yn darparu gwybodaeth i gyflogeion newydd (er enghraifft, fel rhan o broses ymsefydlu), rhaid ichi ddarparu gwybodaeth er mwyn codi eu hymwybyddiaeth o'r Gymraeg.

Safon 134:

Rhaid ichi ddarparu geiriad neu logo ar gyfer llofnodion e-bost eich staff sy'n eu galluogi i ddynodi a ydynt yn siarad Cymraeg yn rhugl neu'n dysgu'r iaith.

Safon 135:

Rhaid ichi ddarparu geiriad ar gyfer eich cyflogeion fydd yn eu galluogi i gynnwys fersiwn Gymraeg o'u manylion cyswllt mewn negeseuon e-byst, ac i ddarparu fersiwn Gymraeg o unrhyw neges sy'n hysbysu pobl eraill nad ydynt ar gael i ateb negeseuon ebost.

6

Safonau ynghylch recriwtio ac apwyntio

Safon 136:

Pan fyddwch yn asesu'r anghenion ar gyfer swydd newydd neu swydd wag, rhaid ichi asesu'r angen am sgiliau yn y Gymraeg, a'i chategoreiddio fel swydd pan fo un neu ragor o'r canlynol yn gymwys—

- (a) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol;
- (b) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir rhywun i'r swydd;
- (c) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu
- (ch) nad yw sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol.

Safon 136A:

Os byddwch wedi categoreiddio swydd fel un sy'n gofyn bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol, yn

ddymunol neu fod angen eu dysgu, rhaid ichi—

- (a) pennu hynny wrth hysbysebu'r swydd, a
- (b) hysbysebu'r swydd yn Gymraeg.

Safon 137:

Pan fyddwch yn hysbysebu swydd, rhaid ichi ddatgan y caniateir i geisiadau gael eu cyflwyno yn Gymraeg, ac na fydd cais a gyflwynir yn y Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na chais a gyflwynir yn Saesneg.

Safon 137A:

Os byddwch yn cyhoeddi—

- (a) ffurflenni cais am swyddi;
- (b) deunydd esboniadol ynghylch eich proses ar gyfer ymgeisio am swyddi;
- (c) gwybodaeth am eich proses gyf-weld, neu am unrhyw ddulliau asesu eraill wrth ymgeisio am swyddi;
- (ch) swydd-ddisgrifiadau;

rhaid ichi eu cyhoeddi yn Gymraeg a rhaid ichi sicrhau nad ydych yn trin unrhyw fersiynau Cymraeg o'r dogfennau yn llai ffafriol na fersiynau Saesneg ohonynt.

Safon 137B:

Rhaid ichi beidio â thrin cais am swydd a wneir yn Gymraeg yn llai ffafriol na chais a wneir yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg pethau eraill, o ran y dyddiad cau yr ydych yn ei osod ar gyfer cael ceisiadau, ac o ran amseriad rhoi gwybod i unigolion ynghylch penderfyniadau).

Safon 138:

Rhaid ichi sicrhau bod eich ffurflenni cais am swyddi yn rhoi lle i unigolion nodi eu bod yn dymuno cael cyfweliad neu'r dull arall o asesiad yn Gymraeg ac, os yw unigolyn yn dymuno hynny, rhaid ichi gynnal unrhyw gyfweliad neu ddull arall o asesiad yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 139:

Rhaid ichi sicrhau bod eich ffurflenni cais am swyddi—

- (a) yn rhoi lle i unigolion nodi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg mewn cyfweiliad neu ddull arall o asesiad, a
- (b) yn esbonio y byddwch yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw os oes angen;

ac, os yw'r unigolyn yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad neu'r asesiad, rhaid ichi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn y cyfweiliad neu asesiad (os nad ydych yn cynnal y cyfweiliad neu'r asesiad yn Gymraeg heb y gwasanaeth cyfieithu hwnnw).

Safon 140:

Pan fyddwch yn rhoi gwybod i unigolyn beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â chais am swydd, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os gwnaed y cais yn Gymraeg.

7

Safonau ynghylch arwyddion a arddangosir yng ngweithle corff

Safon 141:

Pan fyddwch yn gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd yn eich gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro), rhaid i unrhyw destun sy'n cael ei arddangos ar yr arwydd gael ei arddangos yn Gymraeg (pa un ai ar yr un arwydd sy'n arddangos y testun Saesneg cyfatebol neu ar arwydd ar wahân), ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.

Safon 142:

Pan fyddwch yn gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd yn eich gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro), a bod yr arwydd hwnnw'n cyfleu yr un wybodaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.

Safon 143:

Rhaid ichi sicrhau bod y testun Cymraeg ar arwyddion a arddangosir yn eich gweithle yn

gywir o ran ystyr a mynegiant.

8

Safon ynghylch cyhoeddiadau a negeseuon sain yng ngweithle corff

Safon 144:

Pan fyddwch yn gwneud cyhoeddiadau dros offer sain yn eich gweithle, rhaid i'r cyhoeddiad hwnnw gael ei wneud yn Gymraeg, ac os gwneir y cyhoeddiad yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r cyhoeddiad gael ei wneud yn Gymraeg yn gyntaf.

RHAN 2

SAFONAU SY'N DDIBYNNOL AR SAFONAU ERAILL— AMODAU ARBENNIG

9

Pan fydd hysbysiad cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau a restrir ar res benodol yng ngholofn 1 o Dabl 1, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio hwnnw hefyd ei gwneud yn ofynnol i'r corff hwnnw gydymffurfio (ym mha fodd bynnag y gwêl Comisiynydd y Gymraeg yn briodol) â'r safon neu'r safonau a restrir ar y rhes honno yng ngholofn 2.

TABL 1

	Colofn 1	Colofn 2
<i>Rhes</i>	<i>Prif safon</i>	<i>Safon ddibynnol</i>
	Gweithdrefnau cwyno	
(1)	Safon 112	Safon 112A
	Gweithdrefnau cwyno	
(2)	Safon 112A	Safon 112
	Disgyblu staff	
(3)	Safon 116	Safon 116A
	Disgyblu staff	
(4)	Safon 116A	Safon 116

	Y fewnrwyd	
(5)	Safonau 121, 122 neu 123	Safon 124
	Recriwtio ac apwyntio	
(6)	Safon 136	Safon 136A
	Recriwtio	
(7)	Safon 137	Safon 137A Safon 137B Safon 140
	Arwyddion mewnol	
(8)	Safon 141	Safon 143

RHAN 3

DEHONGLI'R SAFONAU

10 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.

11 At ddibenion safonau 121, 122 a 123 (mewnwyd corff), mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn cynnwys, ymysg pethau eraill (ac yn ogystal â materion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon unigol), peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—

(a) golwg y deunydd (er enghraifft o ran lliw, ffont, maint a fformat unrhyw destun);

(b) pryd y caiff y deunydd ei gyhoeddi ar y fewnrwyd;

ond nid yw'n golygu bod yn rhaid i'r deunydd Cymraeg ymddangos ar yr un dudalen â'r deunydd Saesneg, nac ar dudalen a fydd yn debygol o agor cyn y fersiwn Saesneg gyfatebol o'r dudalen.

12 At ddibenion safonau 137A (recriwtio) a 141 (arwyddion mewnol), mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn cynnwys, ymysg pethau eraill (ac yn ogystal â

materion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon unigol), peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—

- (a) golwg y deunydd (er enghraifft o ran lliw neu ffont unrhyw destun);
- (b) maint y deunydd;
- (c) lleoliad ac amlygrwydd y deunydd mewn unrhyw fan cyhoeddus;
- (ch) pryd a sut y caiff y deunydd ei gyhoeddi, ei ddarparu neu ei arddangos;
- (d) fformat cyhoeddi'r deunydd.

13

At ddibenion y safonau, nid yw gofyniad i gyhoeddi, darparu neu arddangos unrhyw ddeunydd ysgrifenedig yn Gymraeg yn golygu y dylid cyhoeddi, darparu neu arddangos deunydd yn Gymraeg yn unig, ac nid yw'n golygu ychwaith y dylid llunio'r deunydd yn Gymraeg yn gyntaf (oni nodir hynny yn benodol yn y safon).

14

Nid yw safonau 121 i 124 (y fewnrwyd) yn gymwys i—

- (a) dogfennau y darperir dolen iddynt ar y fewnrwyd, deunydd hysbysebu ar y fewnrwyd, na chlipiau fideo a sain ar y fewnrwyd (gweler safonau 105 i 111 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau);
- (b) gwybodaeth a gyflwynir gan bersonau ar dudalen ryngweithiol a gyhoeddir ar fewnrwyd corff (er enghraifft, ar adran ar gyfer sylwadau neu ar fforwm trafod).

15

At ddibenion safonau 136 a 136A yn unig—

- (a) mae “swydd” yn cynnwys penodiad cyhoeddus;
- (b) ystyr “penodiad cyhoeddus” yw unrhyw benodiad i gorff

cyhoeddus neu swydd
gyhoeddus.

ATODLEN 4 Rheoliad 2(4)

Safonau Hybu

RHAN 1

Y SAFONAU

1

Safonau ynghylch corff yn hybu'r Gymraeg

Safon 145:

Rhaid ichi lunio, a chyhoeddi ar eich gwefan, strategaeth 5 mlynedd sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu mynd ati i hybu'r Gymraeg ac i hwyluso defnyddio'r Gymraeg yn ehangach yn eich ardal; a rhaid i'r strategaeth gynnwys (ymysg pethau eraill)—

- (a) targed (yn nhermau canran y siaradwyr yn eich ardal) ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg yn eich ardal erbyn diwedd y cyfnod o 5 mlynedd o dan sylw, a
- (b) datganiad sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cyrraedd y targed hwnnw;

a rhaid ichi adolygu'r strategaeth a chyhoeddi fersiwn ddiwygiedig ohoni ar eich gwefan o fewn 5 mlynedd i ddyddiad cyhoeddi'r strategaeth (neu i ddyddiad cyhoeddi fersiwn ddiwygiedig ohoni).

Safon 146:

Bum mlynedd ar ôl cyhoeddi strategaeth yn unol â safon 145 rhaid ichi—

- (a) asesu i ba raddau yr ydych wedi dilyn y strategaeth honno ac wedi cyrraedd y targed a osodwyd ganddi, a
- (b) cyhoeddi'r asesiad ar eich gwefan, gan sicrhau ei fod yn cynnwys yr wybodaeth a ganlyn—
 - (i) nifer y siaradwyr Cymraeg yn eich ardal, ac oedran y

siaradwyr hynny;

- (ii) rhestr o'r gweithgareddau a drefnwyd gennych neu a ariannwyd gennych yn ystod y 5 mlynedd flaenorol er mwyn hybu defnyddio'r Gymraeg.

RHAN 2

SAFONAU SY'N DDIBYNNOL AR SAFONAU ERAILL – AMODAU ARBENNIG

- 2 Pan fydd hysbysiad cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau a restrir ar res benodol yng ngholofn 1 o Dabl 1, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio hwnnw hefyd ei gwneud yn ofynnol i'r corff hwnnw gydymffurfio (ym mha fodd bynnag y gwêl Comisiynydd y Gymraeg yn briodol) â'r safon neu'r safonau a restrir yng ngholofn 2 ar y rhes honno.

TABL 1

	Colofn 1	Colofn 2
<i>Rhes</i>	<i>Prif safon</i>	<i>Safon ddibynnol</i>
(1)	Adolygu strategaeth Safon 146	Safon 145

ATODLEN 5 Rheoliad 2(5)

Safonau Cadw Cofnodion

RHAN 1

Y SAFONAU

1 Safonau ynghylch cadw cofnodion gan gorff

Safon 147: Rhaid ichi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y cwynion yr ydych yn eu cael sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau.

Safon 148: Rhaid ichi ichi gadw copi o unrhyw gŵyn ysgrifenedig yr ydych yn ei chael sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

Safon 149: Rhaid ichi gadw copi o unrhyw gŵyn ysgrifenedig yr ydych yn ei chael sy'n ymwneud â'r Gymraeg (pa un ai yw'r gŵyn yn ymwneud â'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy ai peidio).

Safon 150: Rhaid ichi gadw cofnod o'r camau yr ydych wedi eu cymryd i sicrhau y cydymffurfir â'r safonau llunio polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

Safon 151: Rhaid ichi gadw cofnod (yn dilyn asesiadau o sgiliau iaith Gymraeg eich cyflogeion a wnaed gennych yn unol â safon 127), o nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol a, phan fo hynny'n wybyddus ichi, rhaid ichi gadw cofnod o lefel sgiliau'r cyflogeion hynny.

Safon 152: Rhaid ichi gadw cofnod, ar gyfer pob blwyddyn ariannol, o—

- (a) nifer yr aelodau o staff a fynychodd gyrsiau

hyfforddi a gynigiwyd gennyh yn Gymraeg (yn unol â safon 128), a

- (b) os cynigiwyd fersiwn Gymraeg o gwrs gennyh yn unol â safon 128, y ganran o gyfanswm nifer y staff a fynychodd y fersiwn honno o'r cwrs.

Safon 153: Rhaid ichi gadw cofnod o bob asesiad a gynhaliwch (yn unol â safon 136) mewn cysylltiad â'r sgiliau Cymraeg y gallai fod eu hangen mewn perthynas â swydd newydd neu swydd wag.

Safon 154: Rhaid ichi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol o nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a gategoreiddiwyd (yn unol â safon 136) fel swyddi sy'n gofyn—

- (a) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol;
- (b) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg unwaith y penodir rhywun i'r swydd;
- (c) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu
- (ch)nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol.

RHAN 2

DEHONGLI'R SAFONAU

2 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.

3 At ddibenion safonau 147, 151, 152 a 154—

- (a) pan fydd corff o dan ddyletswydd i gydymffurfio â safon am y tro cyntaf, ystyr "blwyddyn ariannol" yw'r cyfnod sy'n dechrau â'r diwrnod y daw corff o dan ddyletswydd i gydymffurfio â safon, ac sy'n dod i ben â'r 31 Mawrth dilynol;

- (b) yn ddarostyngedig i hynny, ystyr “blwyddyn ariannol” yw’r cyfnod o 12 mis sy’n dod i ben â 31 Mawrth.

ATODLEN 6 Rheoliad 2(6)

Safonau sy'n ymdrin â Materion Atodol

RHAN 1

SAFONAU CYFLENWI GWASANAETH

- 1** **Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i safonau cyflenwi gwasanaethau**
- Safon 155:** Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael—
- (a) ar eich gwefan, a
 - (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.
- 2** **Corff yn cyhoeddi gweithdrefn gwyno**
- Safon 156:** Rhaid ichi—
- (a) sicrhau bod gennych weithdrefn gwyno sy'n delio â'r materion a ganlyn—
 - (i) sut yr ydych yn bwriadu delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a
 - (ii) sut y byddwch yn darparu hyfforddiant i'ch staff ynglŷn â delio â'r cwynion hynny,
 - (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan, ac
 - (c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael ym mhob un o'ch

swyddfeydd sy'n agored
i'r cyhoedd.

3

**Corff yn cyhoeddi trefniadau
goruchwyllo, hybu etc.**

Safon 157:

Rhaid ichi—

- (a) sicrhau bod gennych
drefniadau ar gyfer—
 - (i) goruchwyllo'r modd
yr ydych yn
cydymffurfio â'r
safonau cyflenwi
gwasanaethau yr
ydych o dan
ddyletswydd i
gydymffurfio â hwy,
 - (ii) hybu'r gwasanaethau
a gynigir gennych yn
unol â'r safonau
hynny, a
 - (iii) hwyluso defnyddio'r
gwasanaethau hynny,
- (b) cyhoeddi dogfen sy'n
cofnodi'r trefniadau
hynny ar eich gwefan, ac
- (c) sicrhau bod copi o'r
ddogfen honno ar gael ym
mhob un o'ch
swyddfeydd sy'n agored
i'r cyhoedd.

4

**Corff yn llunio adroddiad
blynyddol ynglŷn â safonau
cyflenwi gwasanaethau**

Safon 158:

(1) Rhaid ichi lunio adroddiad
("adroddiad blynyddol"), yn
Gymraeg, mewn perthynas â phob
blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r
modd y bu ichi gydymffurfio â'r
safonau cyflenwi gwasanaethau yr
oeddech o dan ddyletswydd i
gydymffurfio â hwy yn ystod y
flwyddyn honno.

(2) Rhaid i'r adroddiad
blynyddol gynnwys nifer y
cwynion a gawsoch yn ystod y
flwyddyn honno a oedd yn
ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r
safonau cyflenwi gwasanaethau yr
oeddech o dan ddyletswydd i
gydymffurfio â hwy.

(3) Rhaid ichi gyhoeddi'r
adroddiad blynyddol heb fod yn
hwyrach na 30 Mehefin yn dilyn y

flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi.

(4) Rhaid ichi roi cyhoeddusrwydd i'r ffaith eich bod wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol.

(5) Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

5

Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i'r modd y mae'n bwriadu cydymffurfio â safonau cyflenwi gwasanaethau

Safon 159:

Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

6

Corff yn darparu gwybodaeth i Gomisiynydd y Gymraeg

Safon 160:

Rhaid ichi ddarparu unrhyw wybodaeth y bydd Comisiynydd y Gymraeg yn gofyn amdani sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

RHAN 2

SAFONAU LLUNIO POLISI

7

Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i safonau llunio polisi

Safon 161:

Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau llunio polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

8

Corff yn cyhoeddi gweithdrefn gwyno

Safon 162:

Rhaid ichi—

- (a) sicrhau bod gennych weithdrefn gwyno sy'n delio â'r materion a ganlyn—
 - (i) sut yr ydych yn bwriadu delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r safonau llunio polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a
 - (ii) sut y byddwch yn darparu hyfforddiant i'ch staff ynglŷn â delio â'r cwynion hynny,
- (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan, ac
- (c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael, ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

9

Corff yn cyhoeddi trefniadau goruchwyllo

Safon 163:

Rhaid ichi—

- (a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer goruchwyllo'r modd yr ydych yn cydymffurfio â'r safonau llunio polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy,
- (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r trefniadau hynny ar eich gwefan, ac
- (c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

10

Corff yn llunio adroddiad blynyddol ynglŷn â safonau llunio polisi

Safon 164:

(1) Rhaid ichi lunio adroddiad, ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r

modd y bu ichi gydymffurfio â'r safonau llunio polisi yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.

(2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau llunio polisi yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

(3) Rhaid ichi gyhoeddi'r adroddiad blynyddol heb fod yn hwyrach na 30 Mehefin yn dilyn y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi.

(4) Rhaid ichi roi cyhoeddusrwydd i'r ffaith eich bod wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol.

(5) Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

11

Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i'r modd y mae'n bwriadu cydymffurfio â safonau llunio polisi

Safon 165:

Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cydymffurfio â'r safonau llunio polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

12

Corff yn darparu gwybodaeth i Gomisiynydd y Gymraeg

Safon 166:

Rhaid ichi ddarparu unrhyw wybodaeth y bydd Comisiynydd y Gymraeg yn gofyn amdani sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau llunio polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

RHAN 3

SAFONAU GWEITHREDU

13

Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i safonau gweithredu

Safon 167:

Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael—

- (a) ar eich gwefan, a
- (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

14

Corff yn cyhoeddi gweithdrefn gwyno**Safon 168:**

Rhaid ichi—

- (a) sicrhau bod gennych weithdrefn gwyno sy'n delio â'r materion a ganlyn—
 - (i) sut yr ydych yn bwriadu delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r safonau gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a
 - (ii) sut y byddwch yn darparu hyfforddiant i'ch staff ynglŷn â delio â'r cwynion hynny, a
- (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich mewnrwyd.

15

Corff yn cyhoeddi trefniadau goruchwylio, hybu etc.**Safon 169:**

Rhaid ichi—

- (a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer—
 - (i) goruchwylio'r modd yr ydych yn cydymffurfio â'r safonau gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy,
 - (ii) hybu'r gwasanaethau a gynigir gennych yn unol â'r safonau hynny, a
 - (iii) hwyluso defnyddio'r

gwasanaethau hynny,
a

- (b) cyhoeddi dogfen sy'n
cofnodi'r trefniadau hynny ar
eich mewnrwyd.

16

**Corff yn llunio adroddiad
blynyddol ynglŷn â safonau
gweithredu**

Safon 170:

(1) Rhaid ichi lunio adroddiad
("adroddiad blynyddol"), yn
Gymraeg, mewn perthynas â phob
blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r
modd y bu ichi gydymffurfio â'r
safonau gweithredu yr oeddech o
dan ddyletswydd i gydymffurfio â
hwy yn ystod y flwyddyn honno.

(2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol
gynnwys yr wybodaeth a ganlyn
(pan fo'n berthnasol, i'r graddau yr
ydych o dan ddyletswydd i
gydymffurfio â'r safonau y cyfeirir
atynt)—

- (a) nifer y cyflogeion sy'n
meddu ar sgiliau yn y
Gymraeg ar ddiwedd y
flwyddyn o dan sylw (ar
sail cofnodion a
gadwasoch yn unol â safon
151);
- (b) nifer yr aelodau o staff a
fynychodd gyrsiau
hyfforddi a gynigiwyd
gennych yn y Gymraeg yn
ystod y flwyddyn (ar sail
cofnodion a gadwasoch
yn unol â safon 152);
- (c) os cynigiwyd fersiwn
Gymraeg o gwrs gennych
yn ystod y flwyddyn, y
ganran o gyfanswm nifer y
staff a fynychodd y cwrs a
fynychodd y fersiwn
Gymraeg (ar sail
cofnodion a gadwasoch yn
unol â safon 152);
- (ch) nifer y swyddi newydd a'r
swyddi gwag a
hysbysebwyd gennych yn
ystod y flwyddyn a
gategoreiddiwyd fel
swyddi sy'n gofyn—
- (i) bod sgiliau yn y
Gymraeg yn hanfodol
- (ii) bod angen dysgu

sgiliau yn y Gymraeg
pan benodir i'r
swydd,

(iii) bod sgiliau yn y
Gymraeg yn
ddymunol, neu

(iv) nad oedd sgiliau yn y
Gymraeg yn
angenrheidiol,

(ar sail y cofnodion a
gadwasoch yn unol â safon
154);

(d) nifer y cwynion a gawsoch
yn ystod y flwyddyn a
oedd yn ymwneud â'ch
cydymffurfedd â'r safonau
gweithredu yr oeddech o
dan ddyletswydd i
gydymffurfio â hwy.

(3) Rhaid ichi gyhoeddi'r
adroddiad blynyddol heb fod yn
hwyrach na 30 Mehefin yn dilyn y
flwyddyn ariannol y mae'r
adroddiad yn ymwneud â hi.

(4) Rhaid ichi roi
cyhoeddusrwydd i'r ffaith eich bod
wedi cyhoeddi adroddiad
blynyddol.

(5) Rhaid ichi sicrhau bod copi
cyfredol o'ch adroddiad blynyddol
ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch
swyddfeydd sy'n agored
i'r cyhoedd.

17

**Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd
i'r modd y mae'n bwriadu
cydymffurfio â safonau
gweithredu**

Safon 171:

Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich
gwefan sy'n esbonio sut yr ydych
yn bwriadu cydymffurfio â'r
safonau gweithredu yr ydych o dan
ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

18

**Corff yn darparu gwybodaeth i
Gomisiynydd y Gymraeg**

Safon 172:

Rhaid ichi ddarparu unrhyw
wybodaeth y bydd Comisiynydd y
Gymraeg yn gofyn amdani sy'n
ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r
safonau gweithredu yr ydych o dan
ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

RHAN 4

SAFONAU HYBU

19

Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i safonau hybu

Safon 173:

Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau hybu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

20

Corff yn darparu gwybodaeth i Gomisiynydd y Gymraeg

Safon 174:

Rhaid ichi ddarparu unrhyw wybodaeth y bydd Comisiynydd y Gymraeg yn gofyn amdani sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau hybu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

RHAN 5

SAFONAU CADW COFNODION

21

Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i safonau cadw cofnodion

Safon 175:

Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau cadw cofnodion yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

22

Corff yn darparu gwybodaeth i Gomisiynydd y Gymraeg

Safon 176:

Rhaid ichi ddarparu unrhyw gofnodion a gadwasoch yn unol â'r safonau cadw cofnodion yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy i Gomisiynydd y Gymraeg, os bydd y Comisiynydd yn gofyn am y

cofnodion hynny.

RHAN 6

DEHONGLI'R SAFONAU

- 23 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 i 5 fel a ganlyn.
- 24 At ddibenion safonau 158, 164 a 170—
- (a) pan fydd corff o dan ddyletswydd i gydymffurfio â safon am y tro cyntaf, ystyr “blwyddyn ariannol” yw'r cyfnod sy'n dechrau â'r diwrnod y daw corff o dan ddyletswydd i gydymffurfio â safon, ac sy'n dod i ben â'r 31 Mawrth dilynol;
 - (b) yn ddarostyngedig i hynny, ystyr “blwyddyn ariannol” yw'r cyfnod o 12 mis sy'n dod i ben â 31 Mawrth.
- 25 At ddiben y safonau, nid yw gofyniad i lunio neu gyhoeddi unrhyw ddeunydd ysgrifenedig yn Gymraeg yn golygu y dylid llunio neu gyhoeddi'r deunydd hwnnw yn Gymraeg yn unig, ac nid yw'n golygu ychwaith y dylid llunio'r deunydd yn Gymraeg yn gyntaf (oni nodir hynny yn benodol yn y safon).

RHAN 7

DARPARIAETH ATODOL

- 26 **Gweithdrefnau cwyno**
- (1) Pan fydd corff o dan ddyletswydd i gydymffurfio ag un neu ragor o'r safonau a ganlyn, caiff—
- (a) cydymffurfio â hwy mewn un weithdrefn gwyno;
 - (b) diwygio gweithdrefn gwyno sy'n bodoli eisoes.
- (2) Y safonau yw—
- (a) safon 156;

(b) safon 162;

(c) safon 168.

27

Trefniadau goruchwylio

(1) Pan fydd corff o dan ddyletswydd i gydymffurfio ag un neu ragor o'r safonau a ganlyn, caiff gydymffurfio â hwy drwy un set o drefniadau goruchwylio.

(2) Y safonau yw—

(a) safon 157;

(b) safon 163;

(c) safon 169.

28

Adroddiadau blynyddol

(1) Pan fydd corff o dan ddyletswydd i gydymffurfio ag un neu ragor o'r safonau a ganlyn, caiff gydymffurfio â hwy drwy gynnwys yr wybodaeth angenrheidiol mewn un adroddiad blynyddol o'r enw "Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg".

(2) Y safonau yw—

(a) safon 158;

(b) safon 164;

(c) safon 170.

29

Rhoi cyhoeddusrwydd i'r modd y mae corff yn bwriadu cydymffurfio â safonau

(1) Pan fydd corff o dan ddyletswydd i gydymffurfio ag un neu ragor o'r safonau a ganlyn, caiff gydymffurfio â hwy mewn un ddogfen.

(2) Y safonau yw—

(a) safon 159;

(b) safon 165;

(c) safon 171.

MEMORANDWM ESBONIADOL I

Reoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) Cymru 2015

Paratowyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Adran y Gymraeg Llywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad Prif Weinidog Cymru

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwylidig Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015. Rwy'n fodlon bod y manteision yn cyfiawnhau'r costau tebygol.

Carwyn Jones AC
Prif Weinidog Cymru

24 Chwefror 2015

1. Disgrifiad

1.1. Mae Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015 ('y Safonau') yn pennu safonau cyflenwi gwasanaethau; safonau llunio polisi; safonau gweithredu; safonau hybu; a safonau cadw cofnodion.

1.2. Mae'r Rheoliadau hefyd yn gwneud y safonau'n benodol gymwys i Weinidogion Cymru, Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol, ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol, gan alluogi Comisiynydd y Gymraeg ('y Comisiynydd') i roi Hysbysiadau Cydymffurfio i'r sefydliadau hynny mewn perthynas â'r safonau a bennwyd.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol

2.1. Rhifau yn y Rheoliadau

Mae'r Rheoliadau'n defnyddio'r wyddor Gymraeg h.y. (a), (b), (c), (ch) etc. Mae hyn ond yn effeithio ar un grŵp o safonau - safonau 27A-D. Mae hefyd yn effeithio ar:

- (1) nifer fach o is-baragraffau mewn safonau unigol (gweler safonau 94, 115, 128, 136, 137A, 154, 170);
- (2) paragraff 29 a 42 o Atodlen 1, paragraff 2 o Atodlen 2, paragraff 12 o Atodlen 3; a
- (3) rheoliad 2(6).

Mae'r arddull hwn yn wahanol i'r arddull arferol a ddefnyddir mewn is-ddeddfwriaeth a wneir gan Weinidogion Cymru. Fel arfer, defnyddir y wyddor Saesneg yn y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg. Yn yr achos hwn, oherwydd natur a phwnc y Rheoliadau, defnyddiwyd y wyddor Gymraeg. Defnyddiwyd yr arddull hwn yn y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg er mwyn sicrhau cysondeb ac osgoi unrhyw bosibilrwydd o ddryswch wrth groesgyfeirio.

2.2. Enw'r Rheoliadau

Teitl y Rheoliadau drafft yr ymgynghorwyd arnynt oedd Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Gweinidogion Cymru, Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol, ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol) 2015. Teitl y Rheoliadau a osodwyd yw Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015.

Mae'n anarferol i '(Rhif 1)' ymddangos yn nheitl y cyntaf mewn cyfres o reoliadau, gan na wyddir fel arfer y bydd rheoliadau pellach yn y gyfres. Yn yr achos hwn, bydd Rheoliadau pellach yn cael eu gwneud er mwyn pennu Safonau ar gyfer y personau eraill a restrir yn Atodlen 6 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ('y Mesur').

Felly, rydym yn cynnig bod yr holl reoliadau a wneir o dan adran 26 o'r Mesur yn un gyfres barhaus, yn yr un modd â gorchmynion cychwyn. Bydd hyn yn golygu bod y Rheoliadau'n haws i'w trin ac i gyfeirio atynt, yn enwedig pan fydd Hysbysiadau Cydymffurfio'n cyfeirio at reoliadau.

2.3. Ad-drefnu Llywodraeth Leol

Mae Atodlen 6 o'r Mesur yn nodi pa gyrff sy'n gorfod cydymffurfio â'r Safonau. Nid yw'n enwi Cynghorau Bwrdeistref Sirol a Chynghorau Sir unigol. Felly, nid yw ad-drefnu arfaethedig Llywodraeth Leol yn effeithio ar allu'r Comisiynydd i roi Hysbysiadau Cydymffurfio i'r Cynghorau presennol.

Caiff hyn ei drafod eto os bydd y Cynghorau'n cael eu had-drefnu yn y dyfodol.

3. Y cefndir deddfwriaethol

Caiff y Rheoliadau ei gwneud drwy arfer y pwerau a roddwyd i Weinidogion Cymru o dan adran 26, 27, 39 a 150(5) o'r Mesur. Mae adran 26 y Mesur yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu safonau drwy reoliadau. Mae adran 27 yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu safonau gwahanol ar gyfer ymddygiadau gwahanol. Mae hefyd yn eu galluogi i bennu un safon neu nifer o safonau ar gyfer ymddygiad penodol.

Cyn y gall y Comisiynydd roi hysbysiad cydymffurfio i berson yn ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon, rhaid i'r safon honno fod yn benodol gymwys i'r person hwnnw (adran 25). Mae adran 39 yn darparu bod safon yn benodol gymwys i berson pan fydd Gweinidogion Cymru wedi awdurdodi'r Comisiynydd i roi hysbysiad cydymffurfio i'r person hwnnw yn ymwneud â'r safon honno. Mae adran 150(5) yn darparu bod unrhyw bŵer sydd gan Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau yn cynnwys pŵer i wneud y cyfryw ddarpariaethau trosiannol, darfodol, canlyniadol ac arbed, darpariaethau cysylltiedig ac unrhyw ddarpariaethau eraill y mae Gweinidogion Cymru'n eu hystyried yn angenrheidiol neu'n briodol.

Yn unol ag Adran 150(2) o'r Mesur, rhaid i'r Rheoliadau gael eu gosod gerbron a'u cymeradwyo drwy benderfyniad gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru (h.y. y weithdrefn gadarnhaol).

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir ei chael

Gwnaeth y Mesur gadarnhau statws swyddogol y Gymraeg yng Nghymru a chreu fframwaith deddfwriaethol newydd ar gyfer yr iaith.

Cam allweddol i roi effaith i'r Mesur yw pennu safonau ac awdurdodi'r Comisiynydd i orfodi personau i gydymffurfio â'r Safonau hyn.

Mae adran 25 y Mesur yn darparu ei bod yn ofynnol i berson gydymffurfio â safon a bennir gan Weinidogion Cymru os bodlonir amodau penodol. Mae'r amodau hynny'n cynnwys y canlynol:

- i. bod safon yn benodol gymwys i'r person (h.y. mae Gweinidogion Cymru wedi awdurdodi'r Comisiynydd i roi hysbysiad cydymffurfio i'r person hwnnw mewn perthynas â'r safon honno);
- ii. bod y Comisiynydd wedi rhoi hysbysiad cydymffurfio i'r person;
- iii. bod yr hysbysiad cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i'r person gydymffurfio â'r safon;
- iv. bod yr hysbysiad cydymffurfio mewn grym.

Bydd y ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau yn cymryd lle'r Cynlluniau Iaith Gymraeg a ddatblygwyd o dan Ddeddf yr Iaith 1993 a'u monitro gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg nes iddo gael ei ddi-ddymu ar 31 Mawrth 2012, a gan y Comisiynydd Iaith ers 1 Ebrill 2012.

Mae dau ddiben i'r Rheoliadau. Y cyntaf yw pennu Safonau.

Mae safonau sy'n perthyn i'r categorïau canlynol wedi'u pennu yn y Rheoliadau:

- **Safonau cyflenwi gwasanaethau** - bydd y rhain yn cael eu gosod mewn perthynas â hybu neu hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, neu i sicrhau na chaiff ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth ddarparu gwasanaethau.
- **Safonau llunio polisi** - bydd y rhain yn ei gwneud yn ofynnol i sefydliadau ystyried effaith eu penderfyniadau polisi ar allu pobl i ddefnyddio'r iaith ac ar yr egwyddor o beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- **Safonau gweithredu** - bydd y rhain yn delio â'r defnydd o'r Gymraeg o fewn sefydliadau.
- **Safonau hybu** - bydd y rhain yn rhoi dyletswydd ar sefydliadau i fabwysiadu strategaeth yn amlinellu sut maent yn bwriadu hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg.
- **Safonau cadw cofnodion** - bydd y rhain yn ei gwneud yn ofynnol cadw cofnodion am rai o'r safonau eraill, ac am unrhyw gwynion a dderbynnir gan sefydliad. Bydd y cofnodion hyn yn helpu'r Comisiynydd i sicrhau bod sefydliad yn cydymffurfio â'r safonau.

Mae'r safonau wedi'u drafftio gyda'r nod o:

- wella'r gwasanaethau Cymraeg y gall siaradwyr Cymraeg eu disgwyl gan sefydliadau
- annog pobl i ddefnyddio gwasanaethau Cymraeg yn fwy
- ei gwneud yn glir i sefydliadau'r hyn y mae angen iddynt ei wneud o ran y Gymraeg
- sicrhau cysondeb priodol o ran y dyletswyddau a roddir ar gyrff sydd yn yr un sectorau a'r un ardaloedd daearyddol.

Mae rhai safonau'n dibynnu ar ei gilydd. Felly, mae'r Rheoliadau'n cynnwys tablau (yn Rhan 2 o Atodlenni 1, 3 a 4) i ategu'r safonau cyflenwi gwasanaethau, y safonau

gweithredu a'r safonau hybu sy'n nodi pa safonau eraill y bydd angen eu gosod hefyd pan fydd safon benodol wedi'i chynnwys mewn hysbysiad cydymffurfio.

Ail ddiben y Rheoliadau yw awdurdodi'r Comisiynydd i roi hysbysiadau cydymffurfio i Weinidogion Cymru, Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt gydymffurfio â'r safonau a nodwyd. Nid yw'r Rheoliadau'n awdurdodi'r Comisiynydd i roi hysbysiad cydymffurfio i Weinidogion Cymru sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt gydymffurfio â'r safonau hybu. Hynny am fod adran 78 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 eisoes yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i lunio strategaeth ar gyfer yr iaith Gymraeg.

Ni fydd y Rheoliadau, pan fyddant yn dod i rym, yn cael effaith uniongyrchol ar sefydliadau ac ni fyddant, ar eu pennau eu hunain, yn creu hawliau i'r rheini sy'n defnyddio'r Gymraeg. Bydd hynny ond yn digwydd pan fydd yr holl amodau yn adran 25 wedi'u bodloni. Fodd bynnag, mae'r Rheoliadau yn gam hanfodol yn fframwaith y Mesur, ac yn galluogi'r Comisiynydd i gydymffurfio â'r safonau.

Mater i'r Comisiynydd fydd dewis pa safonau i'w gosod ar bob sefydliad drwy hysbysiad cydymffurfio. Mae'r Rheoliadau'n pennu'r ystod o safonau y gellir eu gosod ar sefydliad. Nid oes raid i'r Comisiynydd ofyn bod pob sefydliad yn cydymffurfio â phob safon. Efallai y bydd sefydliad yn gorfod cydymffurfio â safon mewn rhai amgylchiadau yn unig ac nid mewn sefyllfaoedd eraill, neu mewn rhai ardaloedd yn unig ac nid mewn ardaloedd eraill, yn dibynnu ar yr hyn a nodir yn ei hysbysiad cydymffurfio. Bydd yr hysbysiad cydymffurfio hefyd yn nodi erbyn pryd y mae'n ofynnol i'r sefydliad gydymffurfio â safon.

Apelio

Bydd unrhyw sefydliad yn gallu herio'r gofyniad i gydymffurfio â safon benodol, ar sail p'un a yw'n rhesymol ac yn gymesur disgwyl iddynt wneud hynny.

Yn y lle cyntaf, bydd sefydliad yn gallu herio'r Comisiynydd ei hun. Os na allant ddatrys yr anghydfod, mae modd apelio i Dribiwnlys newydd y Gymraeg, ac wedi hynny i'r Uchel Lys.

Sanctsiynau

Comisiynydd y Gymraeg fydd yn gyfrifol am orfodi cydymffurfiaeth â'r safonau. Mewn achosion lle bydd y Comisiynydd yn penderfynu bod sefydliad wedi methu â chydymffurfio â safon, gall gymryd camau gorfodi. O dan y Mesur, gall camau gorfodi amrywio o lunio argymhellion neu roi cyngor i sefydliad, i orfodi cosb sifil nad yw'n fwy na £5,000.

5. Risgiau peidio â gwneud deddfwriaeth

Os nad yw'r Rheoliadau arfaethedig yn cael eu gwneud, bydd y materion canlynol yn codi:

- Bydd y Cynlluniau Iaith Gymraeg a gyflwynwyd o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 yn parhau yn eu lle ar gyfer Gweinidogion Cymru, Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru

- Os yw'r Cynlluniau Iaith yn parhau, ni fydd mecanwaith gorfodi ar gael os yw sefydliad yn methu â chydymffurfio â'i Gynllun.
- Ar hyn o bryd, mae Cynlluniau Iaith yn amrywio o un sefydliad i'r llall, ac mae'r ymrwymadau mewn rhai Cynlluniau yn amhenodol. Mae hyn yn arwain at sefyllfa lle mae'r cyhoedd yn ansicr pa wasanaethau y gallant ddisgwyl eu cael yn Gymraeg. Bydd yr ansicrwydd hwn yn parhau os nad yw'r Rheoliadau'n cael eu gwneud. Mae'r safonau'n benodol eu natur ac felly byddant yn lleihau ansicrwydd y cyhoedd.
- Ansicrwydd ymhlith sefydliadau ynghylch eu darpariaethau Cymraeg, yn sgil y ffaith eu bod o dan yr argraff y bydd y safonau'n disodli eu Cynlluniau. Mae nifer o sefydliadau wedi dechrau paratoi ar gyfer cyflwyno'r safonau a'r drefn fonitro a gorfodi newydd.
- Dim gwelliant o ran y defnydd o'r Gymraeg o fewn sefydliadau. Byddai'r defnydd o'r Gymraeg o fewn sefydliad yn parhau i ddibynnu ar ewyllys da'r sefydliad hwnnw, heb system fonitro yn ei lle.
- Ni fydd rhan allweddol o'r Mesur yn cael ei gweithredu.

Ceir rhagor o wybodaeth am risgiau a manteision gweithredu'r safonau yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol isod, ac mae'r risgiau o beidio â chyflwyno safonau wedi'u hamlinellu yn yr adran "Opsion 1: gwneud dim" yn y manteision.

6. Ymgynghori

Rhwng mis Ionawr a mis Ebrill 2014, cynhaliodd Comisiynydd y Gymraeg ymchwiliad gyda'r 26 o sefydliadau a fydd yn gorfod cydymffurfio â'r safonau a bennwyd yn y Rheoliadau. Gwnaeth Gweinidogion Cymru ystyried yn llawn yr argymhellion a gyflwynodd y Comisiynydd yn yr adroddiadau ar y Safonau ac mewn nodyn cyngor ar wahân. Mae'r adroddiadau hynny i'w cael ar wefan y Comisiynydd.

Cynhaliodd Gweinidogion Cymru ymgynghoriad ar y Rheoliadau drafft yn ystod mis Tachwedd 2014. Gwahoddwyd sylwadau gan sefydliadau y mae'r set gyntaf o safonau'n berthnasol iddynt a gan aelodau'r cyhoedd sydd â diddordeb yn y safonau. Cyhoeddwyd yr ymgynghoriad ar wefan Llywodraeth Cymru a'i hyrwyddo drwy'r cyfryngau cymdeithasol. Cyfarfu swyddogion polisi â'r sefydliadau y mae'r set gyntaf o safonau'n berthnasol iddynt a grwpiau llobio yn ystod y cyfnod ymgynghori. Cafwyd trafodaeth hefyd â phobl ifanc i gasglu eu sylwadau. Cafodd y materion a godwyd yn ystod yr ymgynghoriad eu hystyried yn llawn wrth ddrafftio'r Rheoliadau terfynol. Cyhoeddwyd adroddiad yn crynhoi'r ymatebion i'r ymgynghoriad hwn sydd ar gael yn <http://wales.gov.uk/consultations/welshlanguage/welsh-language-standards-regulations/?status=closed&lang=cy>

Ceir rhagor o wybodaeth am yr ymgynghoriad yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol isod.

7. Asesiad o'r gystadleuaeth

Ni fydd busnesau, elusennau a/neu'r sector gwirfoddol yn gorfod cydymffurfio â'r safonau a bennwyd yn y Rheoliadau. Fodd bynnag, efallai y bydd busnesau,

elusennau a/neu'r sector gwirfoddol (yn dibynnu ar hysbysiad cydymffurfio sefydliad) yn elwa ar rai o'r safonau, yn dibynnu ar eu cysylltiad â'r sefydliad - gweler y safonau'n ymwneud â grantiau er enghraifft (safonau 71-75).

8. Adolygu ar ôl gweithredu

Mae'r Mesur yn darparu nifer o gyfleoedd i'r Comisiynydd ddwyn sylw Gweinidogion Cymru at addasrwydd y safonau a bennwyd yn y Rheoliadau. Er enghraifft;

- Gall y Comisiynydd gyflwyno argymhellion neu roi cyngor i Weinidogion Cymru (adran 4 o'r Mesur) a allai argymhell yn uniongyrchol diwygio'r Rheoliadau, os yw'n dymuno gwneud hynny. Hefyd gallai Gweinidogion Cymru benderfynu ar sail cyngor a roddir ganddi y byddai'n briodol adolygu'r safonau. Rhaid iddynt roi sylw dyledus i unrhyw argymhellion neu gyngor ysgrifenedig y mae'r Comisiynydd yn eu rhoi wrth arfer y swyddogaeth y mae'r argymhelliad neu'r cyngor yn ymwneud â hi.
- Mae adran 18 y Mesur yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiynydd baratoi adroddiad blynyddol. Rhaid i'r adroddiad hwnnw gynnwys adolygiad o faterion sy'n berthnasol i'r iaith Gymraeg (ymhlith materion eraill) a gallai hefyd gynnwys unrhyw faterion eraill y mae'r Comisiynydd o'r farn ei bod yn briodol eu cynnwys.
- Yn ogystal, mae gan y Comisiynydd y pŵer i gynnal Ymchwiliad Safonau (adrannau 61 a 62 o'r Mesur) a all ystyried pa safonau a ddylai, neu a ddylai barhau i fod yn benodol gymwys i berson, p'un a yw'r safonau eisoes wedi'u pennu gan Weinidogion Cymru ai peidio. Ar ôl cynnal Ymchwiliad Safonau, rhaid i'r Comisiynydd lunio adroddiad Safonau a darparu copi ohono i Weinidogion Cymru.

Yn amodol ar eu hysbysiadau cydymffurfio, bydd sefydliadau'n cyhoeddi Adroddiadau Blynyddol bob blwyddyn sy'n amlinellu sut y maent wedi cydymffurfio â'r safonau a osodwyd arnynt (gweler safonau 158, 164 ac 170). Gallai'r adroddiadau blynyddol hyn hefyd godi materion yn ymwneud ag addasrwydd y safonau a bennwyd.

RHAN 2 – ASESIAD EFFAITH RHEOLEIDDIOL

Cefndir

1. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru safonau arfaethedig ar 6 Ionawr 2014, a chynhaliwyd Asesiad Effaith Rheoleiddiol arnynt gyda'r 26 o sefydliadau yr oedd y gyfres gyntaf o safonau'n berthnasol iddynt. Dosbarthwyd holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol gyda dogfennau Ymchwiliad Safonau Comisiynydd y Gymraeg ("y Comisiynydd"). Cynhaliwyd ymchwiliad y Comisiynydd rhwng 27 Ionawr 2014 a 18 Ebrill 2014, a gofynnwyd i sefydliadau gyflwyno eu hymatebion i'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn uniongyrchol i Lywodraeth Cymru.
2. Ymatebodd 19 o'r 26 sefydliad i holiadur yr Asesiad. Er i dros 26 y cant o'r sefydliadau beidio ag ymateb, mae'r sefydliadau a ymatebodd yn cynnwys Llywodraeth Cymru, pob un o'r Parciau Cenedlaethol ac 15 Awdurdod Lleol, sy'n cynrychioli ystod o nodweddion trefol a gwledig, ac amrywiaeth o nodweddion mewn perthynas â'r Gymraeg. Darparodd y sefydliadau a ymatebodd wybodaeth fanwl am gost a manteision gweithredu'r safonau yn eu sefydliad. Yn ogystal, gwnaeth sawl grŵp lobbïo a grŵp buddiant, ynghyd â 409 o aelodau'r cyhoedd, gyflwyno eu hymatebion i Ymchwiliad Safonau'r Comisiynydd i Lywodraeth Cymru.
3. Ym mis Mehefin 2014, cyflwynodd y Comisiynydd ei hymateb swyddogol i'r Ymchwiliad Safonau i Lywodraeth Cymru, a hynny ar ffurf tri adroddiad a nodyn cyngor i Weinidogion Cymru o dan adran 4 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ('y Mesur'). Rhaid i Weinidogion Cymru roi sylw dyledus i (i) Adroddiadau Safonau'r Comisiynydd wrth benderfynu a ddylid arfer y pwerau yn Rhan 4 o'r Mesur (sy'n cynnwys y pŵer i bennu safonau) a sut i wneud hynny, a (ii) unrhyw gyngor a roddir gan y Comisiynydd yn ysgrifenedig.
4. Roedd nodyn cyngor y Comisiynydd yn cynghori Gweinidogion Cymru bod nifer o bobl a sefydliadau eisiau dweud eu dweud yn ystod ei Ymchwiliad Safonau am faterion a oedd y tu hwnt i gwmpas yr ymchwiliad. Felly, awgrymodd fod Gweinidogion Cymru'n cynnal ymgynghoriad i ofyn eu barn am y rheoliadau drafft ar gyfer gwneud y safonau.

Newidiadau: o safonau drafft i reoliadau drafft

5. Bu'n rhaid gwneud rhai newidiadau wrth drosi'r safonau arfaethedig a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ar 6 Ionawr 2014 yn safonau i'w pennu mewn rheoliadau. Gwnaeth nifer y safonau gynyddu hefyd, gan fod rhai safonau ychwanegol wedi'u drafftio a rhai safonau wedi'u rhannu'n fwy nag un safon. Roedd y ddyletswydd i roi sylw dyledus i adroddiadau a chyngor y Comisiynydd hefyd wedi golygu rhai newidiadau. Roedd y newidiadau hyn yn

cynnwys cyflwyno egwyddor y cynnig rhagweithiol, yr angen i gadw cofnod o ddewis iaith, a newidiadau yn ymwneud â chyfarfodydd ynghylch lles.

6. **Y cynnig rhagweithiol** - roedd y safonau arfaethedig a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2014 yn ei gwneud yn ofynnol i sefydliadau ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg pan ofynnwyd am wasanaeth Cymraeg. Fodd bynnag, yn y safonau a bennwyd yn y rheoliadau, rhoddwyd y cyfrifoldeb ar sefydliadau i ofyn a oes angen darparu gwasanaeth (er enghraifft galwad ffôn, gohebiaeth neu gyfarfod) yn y Gymraeg. Mae'r dull gweithio hwn yn seiliedig ar theorïau sy'n awgrymu y gallai fod angen annog defnyddwyr i ddefnyddio gwasanaethau yn Gymraeg os oeddent wedi'u defnyddio yn Saesneg o'r blaen. Caiff ei dderbyn yn eang yn y maes cynllunio ieithyddol y gwneir rhagor o ddefnydd ar wasanaeth mewn iaith leiafrifol os yw'r gwasanaeth hwnnw'n cael ei gynnig, yn hytrach na bod angen i'r defnyddiwr ofyn amdano. Mae egwyddor y cynnig rhagweithiol hefyd yn gymwys i staff sefydliad drwy'r safonau gweithredu.
7. Yn ymarferol, mae'r gofyniad i wneud cynnig rhagweithiol yn golygu y bydd yn rhaid i sefydliad gadw cofnod o ddewis iaith ar gyfer sgysiau ffôn a gohebiaeth, fel bod aelodau'r cyhoedd yn parhau i dderbyn y gwasanaethau hynny yn Gymraeg ar ôl y cysylltiad cyntaf heb iddynt orfod gofyn, neu heb orfod gofyn iddynt, bob tro.
8. **Cyfarfodydd personol yn ymwneud â lles unigolyn** - mae rhai safonau (er enghraifft 25, 26, 26A, 26B) yn gofyn bod sefydliad yn cynnal cyfarfodydd yn Gymraeg (neu'n darparu gwasanaeth cyfieithu) os ydynt yn ymwneud â lles unigolyn. Os nad yw'n ymarferol cynnal cyfarfod yn Gymraeg, bydd gofyn i'r sefydliad hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg drwy ddarparu cyfieithu ar y pryd, gan roi mwy o hyblygrwydd i unigolion ddefnyddio'r Gymraeg mewn amryw o amgylchiadau.

Newidiadau o ganlyniad i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar y rheoliadau drafft

9. Gwnaeth yr ymgynghoriad o bedair wythnos ar y rheoliadau drafft, a gynhaliwyd rhwng 5 Tachwedd a 7 Rhagfyr 2014, sicrhau bod y carfannau perthnasol wedi cael cyfle i roi eu barn am yr elfennau newydd hyn.
10. Daeth cyfanswm o 188 o ymatebion ysgrifenedig i law ar gyfer yr ymgynghoriad. Roedd y rhain yn cynnwys 17 sefydliad sy'n destun cylch cyntaf y safonau, 12 o sefydliadau eraill, 9 grŵp lobio / buddiant, a 150 o unigolion (gyda 136 o blith y rhain yn seiliedig ar dempled a baratowyd gan Gymdeithas yr Iaith Gymraeg). Yn ogystal, trefnodd Urdd Gobaith Cymru i'r rheoliadau drafft gael eu trafod gan aelodau bwrdd grŵp Syr IfanC – roedd

pobl ifanc rhwng 14 ac 20 oed o bob rhan o Gymru yn bresennol yn y cyfarfod hwn.

11. Gofynnwyd i'r sawl a ymatebodd i'r ymgynghoriad ystyried 8 cwestiwn penodol. Rhoddwyd cyfle iddynt hefyd gynnig sylwadau ar faterion perthnasol nad oedd y ddogfen ymgynghori, o bosibl, wedi ymdrin â nhw'n benodol.

12. O ganlyniad i'r adborth a ddaeth i law yn ystod yr ymgynghoriad, gwnaethpwyd nifer o ddiwygiadau i'r rheoliadau. Mae'r rhain yn cynnwys cyflwyno safonau newydd mewn perthynas â pheiriannau hunanwasanaeth (safon 60) a'r cyfryngau cymdeithasol (safonau 58 a 59).

13. Mae'r newidiadau eraill yn cynnwys:

- diwygio'r ymadrodd "buddiant personol neu lesiant" yn safonau 25, 26, 26A, 26B, 27, 27 A-D, 28, 29, 29A a 29B mewn perthynas â chyfarfodydd personol – gan ddileu'r term "*buddiant personol*" fel bo'r safonau hyn bellach ond yn cyfeirio at gyfarfodydd mewn perthynas â llesiant unigolyn.
 - diwygio safonau 35 a 36 mewn perthynas â digwyddiadau cyhoeddus – roedd y rheoliadau drafft ond yn gosod dyletswyddau lle'r oedd digwyddiad wedi'i drefnu neu ei ariannu yn gyfan gwbl gan sefydliad; rydym wedi diwygio hyn i osod dyletswyddau lle mae sefydliad yn ariannu o leiaf 50% o'r digwyddiad.
 - mewn perthynas â darparu gwasanaethau gan drydydd parti, mae rheoliad newydd wedi ei ddrafftio (rheoliad 1(5)) sy'n egluro bod y safonau'n berthnasol os yw sefydliad wedi trefnu i barti arall ddarparu gwasanaethau ar ei ran. Cafodd y testun ychwanegol hwn ei ddrafftio gyda'r bwriad iddo gynnwys contractau a phartneriaethau ill dau.
 - yng nghyd-destun recriwtio, rydym wedi ychwanegu ail ran at safon 136, sydd bellach yn gosod dyletswydd ar sefydliad i asesu'r angen am sgiliau Cymraeg wrth asesu gofynion swydd newydd neu swydd wag, a'i chategoreiddio fel swydd lle mae un neu ragor o'r canlynol yn gymwys:
 - bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol
 - bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg
 - bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol
 - nad yw sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol
- Mae'r diwygiad yn ei gwneud yn eglur y gall unrhyw swydd gael ei dynodi fel un lle mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol neu'n ddymunol, os dyna ganlyniad yr asesiad.

- Rydym wedi dileu 4 o'r safonau drafft mewn perthynas â chadw cofnodion (safonau drafft 150, 152, 153 a 154). Roedd y rhain yn gosod dyletswyddau ar sefydliadau i gadw cofnod o:
 - Nifer y galwadau i brif rif ffôn, llinell gymorth neu rif canolfan alwadau lle gofynnodd y galwr am wasanaeth Cymraeg
 - Nifer y bobl a ymatebodd i gynnig i ddweud eu bod yn dymuno derbyn galwad yn Gymraeg
 - Nifer y bobl a ymatebodd i gynnig i ddweud eu bod yn dymuno derbyn gohebiaeth yn Gymraeg
 - Nifer y bobl a ymatebodd i gynnig i ddweud eu bod yn dymuno siarad Cymraeg mewn cyfarfod.

Casgliad

14. Er y diwygiadau a grybwyllir uchod, mae bwriad polisi cyffredinol y safonau wedi parhau'n ddi-newid. Felly mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol a gynhaliwyd rhwng mis Ionawr a mis Ebrill 2014 wedi'i gadw fel sylfaen, a'i ddiweddarau yn sgil gwybodaeth newydd a ddaeth i law yn sgil yr ymgynghoriad diweddar ar y rheoliadau drafft rhwng 7 Tachwedd 2014 a 5 Rhagfyr 2014.
15. Credwn fod yr ymatebion i holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol, a gwblhawyd gan sefydliadau yn ystod yr Ymchwiliad Safonau cyntaf yn 2014, yn parhau'n addas at y diben ac yn dal i adlewyrchu safbwynt sefydliadau unigol o ran y safonau. Cadarnhawyd hyn gan y ffaith mai un yn unig o'r 26 sefydliad (Wrecsam) a ddarparodd amcangyfrif pellach o gostau yn ystod yr ymgynghoriad ar y rheoliadau.
16. Cafodd y 26 sefydliad sy'n destun i'r Rheoliadau hefyd olwg cynnar ar fersiwn ddrafft o'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn ym mis Ionawr 2015. Roedd hwn yn gyfle iddynt edrych ar y ffigurau a rhoi gwybod am unrhyw wallau ffeithiol. Darparodd un sefydliad (Castell-nedd Port Talbot) ffigurau ychwanegol yn ystod yr ymarfer hwn.

Crynodeb o'r ymatebion

17. Daeth ymatebion i holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol i law gan Lywodraeth Cymru (ar ran Gweinidogion Cymru), pob un o'r tri Awdurdod Parc Cenedlaethol (Bannau Brycheiniog, Arfordir Penfro, ac Eryri), ac 15 o'r 22 Awdurdod Lleol (Mynwy, Wrecsam, Blaenau Gwent, Caerffili, Castell-nedd Port Talbot, Abertawe, Torfaen, Gwynedd, Ceredigion, Merthyr, Sir Benfro, Caerdydd, Sir Gaerfyrddin, Conwy a Sir y Fflint). Mae'r Awdurdodau Lleol a ymatebodd yn cynnwys cynghorau dinas ac ardaloedd trefol a gwledig;

Awdurdodau Lleol lle mae'r Gymraeg yn amlwg a rhai lle mae'r iaith yn llai amlwg; ac maent yn dod o wahanol ardaloedd daearyddol ledled Cymru.

18. Mae'r ymatebion yn adlewyrchu cefnogaeth gyffredinol i'r syniad o gyflwyno safonau. Nododd dros hanner yr ymatebwyr (12 o'r 19 a ymatebodd) y byddai'r safonau o fudd o ran datblygu'r iaith Gymraeg, a thynnwyd sylw at fanteision cymdeithasol a ieithyddol yn benodol. Roedd 8 o'r 19 sefydliad a ymatebodd hefyd o'r farn y byddai'r safonau'n dod â budd economaidd ac amgylcheddol ychwanegol i'r ardaloedd dan sylw.

Yr opsiynau

19. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn yn ystyried dwy opsiwn:

- **Opsiwn 1:** Gwneud dim - parhau gyda'r Cynlluniau Iaith presennol fel y'u gweithredir o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993.
- **Opsiwn 2:** Cyflwyno safonau mewn perthynas â'r Gymraeg ar gyfer Gweinidogion Cymru, Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol (26 sefydliad i gyd).

20. Mae'r dadansoddiad canlynol yn ystyried y costau a'r manteision sy'n gysylltiedig â'r opsiynau hyn.

Costau

Opsiwn 1: Gwneud Dim

21. Nid oes costau ychwanegol yn gysylltiedig â'r opsiwn hwn. Fodd bynnag, mae'r canlynol yn rhoi amcangyfrif o'r costau cyfredol.

22. Yn y gorffennol, nid oedd y costau a oedd yn gysylltiedig â chydymffurfio â'r gofynion o dan Ddeddf 1993 yn cael eu mesur yn rheolaidd, ac mae darparu gwasanaethau yn Gymraeg wedi cael ei ystyried fwyfwy yn rhan annatod o'r ddarpariaeth brif ffrwd yng Nghymru. Felly mae darparu unrhyw amcangyfrif cywir o'r costau sy'n gysylltiedig â chydymffurfio â'r dyletswyddau wedi bod yn dasg anodd.

23. Roedd yr holiadur a ddosbarthwyd i'r 26 sefydliad ym mis Ionawr 2014 yn gofyn am amcangyfrif o gost flynyddol bresennol eu Cynlluniau Iaith, ynghyd ag unrhyw gost ychwanegol a allai godi wrth weithredu a darparu'r system newydd o safonau.

24. Roedd cost bresennol y Cynlluniau Iaith yn cynnwys cyflogi staff â rôl benodol yn y broses o'u gweithredu, costau cyfieithu (mewnol ac ar gyfer trefnu gwaith cyfieithu yn allanol) a chostau hyfforddi (cyrsiau Cymraeg a chysiau i godi ymwybyddiaeth o'r Cynllun Iaith).
25. Roedd y costau blynyddol presennol yn amrywio o £33,000 (Awdurdod Lleol Sir Fynwy) i £3,211,122 (Llywodraeth Cymru). Ar sail yr 19 o ymatebion a ddaeth i law, cyfanswm y gost i'r 26 sefydliad o ddarparu eu Cynlluniau Iaith presennol yw oddeutu £7,462,347 y flwyddyn:
- Llywodraeth Cymru - £3,211,122
 - Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol - £248,860
 - Awdurdodau Lleol - £4,002,365 (ar sail cyfartaledd y 15 Awdurdod Lleol a ymatebodd)

Opsiw'n 2: Pennu Safonau'r Gymraeg ar gyfer Gweinidogion Cymru, Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol

26. Mae'r Mesur yn rhagnodi bod Comisiynydd y Gymraeg yn penderfynu pa safonau y bydd pob sefydliad dan ddyletswydd i gydymffurfio â nhw. Rhaid i'r dyletswyddau hynny fod yn rhesymol ac yn gymesur, a byddant yn cael eu gosod drwy Hysbysiad Cydymffurfio a roddir gan y Comisiynydd i'r sefydliad. O ganlyniad, nid yw Llywodraeth Cymru mewn sefyllfa i roi ateb pendant ar hyn o bryd ynghylch y goblygiadau terfynol o ran cost, gan nad yw'n wybyddus eto pa safonau y bydd y Comisiynydd yn eu gosod ar bob sefydliad. Fodd bynnag, gwnaeth holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol roi amcangyfrif o'r costau ychwanegol y gallai'r sefydliadau dan sylw fynd iddynt.
27. Ymatebodd Llywodraeth Cymru, pob un o'r tri Awdurdod Parc Cenedlaethol, a 15 Awdurdod Lleol i'r holiadur a ddisbarthwyd ar 27 Ionawr 2014. Cyflwynodd un Awdurdod Lleol (Wrecsam) amcangyfrif pellach o'r gost fel rhan o'r ymgynghoriad ar y rheoliadau drafft rhwng 7 Tachwedd a 5 Rhagfyr 2014, a darparodd un arall (Castell-nedd Port Talbot) ffigurau ychwanegol pan roddwyd cyfle i'r sefydliadau fwrw golwg ar yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol drafft ym mis Ionawr 2015.
28. Gellir rhannu'r amcangyfrif o'r gost ychwanegol o weithredu'r safonau yn ddau grŵp - costau cylchol a chostau untro.
29. Roedd y **costau untro** a nodwyd gan rai sefydliadau yn cynnwys adnoddau i wella systemau TGCh, er enghraifft y systemau Rheoli Cofnodion Corfforaethol sy'n gysylltiedig â'r safonau cadw cofnodion ac, i raddau llai, y

safonau gweithredu. Byddai'r costau hyn yn cynnwys y costau sefydlu cychwynnol a'r costau ar gyfer rheoli a hyfforddi'r defnyddwyr.

30. O ganlyniad i'r newidiadau a wnaed i'r rheoliadau drafft o'u cymharu â'r safonau a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2014 (y cyfeirir atynt uchod ym mharagraffau 6-11), rhagwelir rhai costau ychwanegol posibl mewn perthynas â safonau 2, 3 a 21, sy'n ei gwneud yn ofynnol i sefydliadau gadw cofnod o ddewis iaith unigolion mewn ymateb i'r cynnig rhagweithiol ac mewn cysylltiad â'r safonau cyflenwi gwasanaethau. Fodd bynnag, mae hyn yn dibynnu i ba raddau y mae eu trefniadau presennol yn bodloni gofynion y safonau hynny.
31. Roedd y prif **gostau cylchol** yn cynnwys costau staffio, yn benodol staff ag arbenigedd ym meysysdd cyfieithu, marchnata a pholisi. Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebion hefyd yn rhagweld yr angen i ehangu cyfleusterau cyfieithu, naill ai drwy recriwtio mwy o gyfieithwyr mewnol neu, yn fwy cyffredin, drwy drefnu gwaith cyfieithu yn allanol. Cafodd hyn ei ragweld mewn perthynas â'r gofynion yn y safonau cyflenwi gwasanaethau (e.e. cyfieithu ar y pryd a gwella gwefannau) a'r safonau gweithredu (e.e. datblygu darpariaeth rhyngrwyd a gofynion Adnoddau Dynol).
32. Nodwyd costau hyfforddi fel costau untro a chostau cylchol. Roedd y costau hyfforddi untro'n cynwys gweinyddu mewnol a TGCh, a'r costau hyfforddi cylchol yn canolbwyntio mwy ar yr angen posibl i ddarparu mwy o hyfforddiant statudol i staff yn Gymraeg, ynghyd â hyfforddiant i staff i wella eu sgiliau Cymraeg a hyfforddiant ar sut i weithredu'r safonau. Ar y cyfan, mae'r costau hyn yn codi yn sgil yr angen i gydymffurfio â'r safonau gweithredu a'r safonau cyflenwi gwasanaethau.
33. Teg fyddai dweud bod yr amcangyfrifon o gost y safonau arfaethedig yn amrywio. Ond mae'n bwysig nodi bod nifer o'r ymatebion wedi rhoi amcan ar y sail bod angen i'r sefydliad gydymffurfio â'r holl safonau, ac felly roeddent wedi nodi'r gost uchaf bosibl.
34. Mater i'r Comisiynydd fydd pennu pa safonau y mae'n rhaid i bob sefydliad gydymffurfio â nhw, a hynny yn ôl yr hyn sy'n rhesymol ac yn gymesur. Mae'n annhebygol y bydd unrhyw sefydliad dan ddyletswydd i gydymffurfio â phob safon. Os yw sefydliad o'r farn bod y safonau a osodir arno'n afresymol ac yn anghymesur, bydd modd apelio i'r Comisiynydd yn y lle cyntaf ac wedyn i Dribiwnlys newydd y Gymraeg.
35. Mae gan bob un o'r 26 sefydliad a gafodd eu cynnwys yn y cylch cyntaf o safonau Gynlluniau Iaith yn eu lle eisoes, a weithredir o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993. Caiff y cynlluniau hynny eu monitro gan y Comisiynydd, ac

felly dylai'r sefydliadau eisoes fod yn darparu ystod o wasanaethau Cymraeg i'r cyhoedd. Gellir dadlau na ddylai cyflwyno safonau (yn enwedig y safonau cyflenwi gwasanaethau) arwain at faich ariannol sylweddol newydd ar y sefydliadau dan sylw.

36. Roedd dau o'r 19 sefydliad a ymatebodd (Awdurdodau Lleol Gwynedd a Sir Gaefyrddin) yn credu y byddai modd cynnwys y dyletswyddau a nodwyd yn y safonau yn eu cyllidebau presennol, tra bo 17 o'r 19 sefydliad a ymatebodd yn cydnabod y gallai fod costau ychwanegol.
37. Nododd yr 17 sefydliad a oedd yn cydnabod y gallai fod costau ychwanegol pa gategoriâu o safonau (cyflenwi gwasanaethau, llunio polisi, gweithredu, hybu, neu gadw cofnodion) y gellid eu bodloni o fewn eu cyllidebau presennol a'r rhai na ellid eu bodloni. Y safonau cyflenwi gwasanaethau, y safonau gweithredu a'r safonau hybu oedd yn fwyaf tebygol o angen mwy gynllunio i'w bodloni a hefyd, yn anochel, mwy o wariant.
38. Gwnaeth yr ymatebion i'r ymgynghoriad ar y rheoliadau drafft (7 Tachwedd - 5 Rhagfyr 2014) ddarparu rhagor o wybodaeth am allu sefydliadau i fodloni'r safonau. Roedd y sylwadau'n dilyn patrwm tebyg i'r sylwadau a gafwyd mewn ymateb i holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol cynharach (er bod rhai, oherwydd y manylion ychwanegol yn y rheoliadau drafft, wedi dewis ymateb i safonau unigol yn hytrach na'r categorïau ehangach).
39. O ran gweithredu'r safonau, byddai'n ymarferol i sefydliadau ystyried ffyrdd o gydweithio â sefydliadau eraill sy'n darparu gwasanaeth tebyg er mwyn sicrhau arbedion maint. Ceir enghreifftiau lle mae hyn wedi'i wneud yn llwyddiannus eisoes e.e. Awdurdodau Lleol yn rhannu adnoddau cyfieithu.

Ymatebion i categorïau o safonau

Safonau cyflenwi gwasanaethau

40. Nododd sefydliadau gostau a oedd yn amrywio o £0 i £636,000 ar gyfer gweithredu'r safonau cyflenwi gwasanaethau, gyda Llywodraeth Cymru ac 8 o'r 15 Awdurdod Lleol a ymatebodd yn rhagweld dim cost neu gost bach iawn. Ceir rhagor o wybodaeth am sut mae sefydliadau wedi dyrannu'r costau hyn yn y crynodeb o'r data yn yr atodiad.
41. Mae rhai o'r costau ychwanegol a nodwyd ar gyfer y safonau cyflenwi gwasanaethau yn awgrymu bod disgrisiwn y Comisiynydd i amrywio'r safonau a osodir ar sefydliadau gwahanol wedi'i gamddeall, a bod sefydliadau, am nad ydynt yn gwybod eto pa safonau a fydd yn berthnasol iddynt, wedi amcangyfrif ar y sail y byddai'r holl ystod o safonau'n cael eu gosod arnynt. Mae'n annhebygol y bydd gofyn i unrhyw sefydliad

gydymffurfio â phob un o'r 87 o safonau cyflenwi gwasanaethau, ac felly gellir tybio bod rhai o'r costau a amcangyfrifwyd yn sylweddol uwch nag y byddant mewn gwirionedd.

42. Byddem yn disgwyl i'r sefydliadau ddygymod â'r rhan fwyaf o'r gofynion a nodwyd yn y safonau cyflenwi gwasanaethau am eu bod yn cyd-fynd yn agos â'r gofynion a geir yn y Cynlluniau Iaith presennol. Mae hefyd yn werth nodi y bydd angen i Gomisiynydd y Gymraeg, wrth roi hysbysiadau cydymffurfio i sefydliadau unigol, ystyried pa mor rhesymol a chymesur ydyw i orfodi pob safon a hefyd erbyn pryd y mae'n rhaid i'r sefydliad gydymffurfio â'r safon (dyddiad gorfodi).

	Ystod	Cyfartaledd	Cyfanswm
Llywodraeth Cymru	ddim yn berthnasol	ddim yn berthnasol	£0
Awdurdod Parc Cenedlaethol	£1,800 ¹ – 163,000	£82,400	£247,200
Awdurdod Lleol	£0 - 636,000	£161,462*	£3,552,154**
		CYFANSWM	£3,799,354

*yn seiliedig ar y 15 o Awdurdodau Lleol a ymatebodd i holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol

**y swm cyfanredol a ragwelir ar gyfer y 22 Awdurdod Lleol

Safonau llunio polisi

43. Yn ôl yr ymatebion i'r Asesiad, roedd dros hanner y sefydliadau (11/19) o'r farn y byddai'r safonau llunio polisi yn cael ychydig iawn neu ddim effaith ar y cyllidebau presennol ar gyfer yr iaith Gymraeg. Nododd pedwar Awdurdod Lleol y gallai fod goblygiadau ariannol mewn perthynas â gweithredu'r safonau hyn, ond ni ddarparwyd amcangyfrif o'r costau. Nododd Awdurdodau Lleol Ceredigion, Sir Benfro a Chonwy gostau o £22,500, £44,000, a £10,000.

	Ystod	Cyfartaledd	Cyfanswm
Llywodraeth Cymru	ddim yn berthnasol	ddim yn berthnasol	£0
Awdurdod Parc Cenedlaethol	£0 – 0	£0	£0
Awdurdod Lleol	£0 – 44,000	£6,955*	£153,000**
		CYFANSWM	£153,000

*yn seiliedig ar y 15 o Awdurdodau Lleol a ymatebodd i holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol

**y swm cyfanredol a ragwelir ar gyfer y 22 Awdurdod Lleol

¹ Yn achos y tri Parc Cenedlaethol, darparodd ddau ohonynt ffigurau, a nododd un y byddai costau ond nad oedd yn gwybod faint.

Safonau gweithredu a safonau hybu

44. Roedd y costau a ragwelwyd ar gyfer y safonau gweithredu a'r safonau hybu yn fwy, er bod mesur y costau hyn wedi bod yn dasg anodd i'r sefydliadau dan sylw. Nid yw'r gwariant a ragwelir gan sefydliadau yn y categorïau hyn o safonau yn annisgwyl, gan nad yw eu Cynlluniau Iaith wedi canolbwyntio o'r blaen ar y defnydd o'r Gymraeg yn fewnol ac ar eu rôl o ran hyrwyddo'r Gymraeg yn allanol.

Costau ychwanegol y safonau hybu

	Ystod	Cyfartaledd	Cyfanswm
Llywodraeth Cymru	ddim yn berthnasol	ddim yn berthnasol	£20,000
Awdurdod Parc Cenedlaethol	£0 – 19,000	£8,107	£24,320
Awdurdod Lleol	£0 – 45,000	£22,500*	£495,000**
		CYFANSWM	£539,320

*yn seiliedig ar y 15 o Awdurdodau Lleol a ymatebodd i holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol

**y swm cyfanredol a ragwelir ar gyfer y 22 Awdurdod Lleol

Costau ychwanegol y safonau gweithredu

	Ystod	Cyfartaledd	Cyfanswm
Llywodraeth Cymru	ddim yn berthnasol	ddim yn berthnasol	ddim yn berthnasol
Awdurdod Parc Cenedlaethol	£0 – 15,000	£7,500	£22,500
Awdurdod Lleol	£0 – 258,000	£40,188*	£884,125**
		CYFANSWM	£906,625

*yn seiliedig ar y 15 o Awdurdodau Lleol a ymatebodd i holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol

**y swm cyfanredol a ragwelir ar gyfer y 22 Awdurdod Lleol

Safonau cadw cofnodion

45. Fel ag yn achos y safonau gweithredu a'r safonau hybu, mae'r sefydliadau wedi'i chael hi'n anodd mesur effaith ariannol bosibl y safonau cadw cofnodion. Mae 11 o'r 19 sefydliad a ymatebodd yn rhagweld rhai costau, ac mae rhai yn cyfeirio at yr angen i ddiweddarau eu systemau TGCh neu neilltuo staff ychwanegol i wella eu cronfa ddata bresennol er mwyn cydymffurfio â'r safonau hyn.

	Ystod	Cyfartaledd	Cyfanswm
Llywodraeth Cymru	ddim yn berthnasol	ddim yn berthnasol	£0
Awdurdod Parc Cenedlaethol	£5,620 – 12,000	£8,810	£26,430
Awdurdod Lleol	£0 – 40,000***	£5,000*	£110,000**
		CYFANSWM	£136,430

*yn seiliedig ar y 15 o Awdurdodau Lleol a ymatebodd i holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol

**y swm cyfanredol a ragwelir ar gyfer y 22 Awdurdod Lleol

***Nododd 7 o'r 15 o Awdurdodau Lleol a ymatebodd na fyddai unrhyw gostau ychwanegol yn gysylltiedig â chadw cofnodion, tra bo 7 o'r 8 Awdurdod Lleol a oedd yn weddill o'r farn y byddai costau ychwanegol ond heb wybod faint. Conwy yn unig a ddarparodd cost fesuradwy.

Cyfanswm y gost ychwanegol a amcangyfrifir ar gyfer gweithredu'r safonau

	Ystod	Cyfartaledd	Cyfanswm
Llywodraeth Cymru	ddim yn berthnasol	ddim yn berthnasol	£20,000
Awdurdod Parc Cenedlaethol	£12,740 - £178,000	£106,817	£320,450
Awdurdod Lleol	£0 - £758,000	£236,104*	£5,194,279 **
		CYFANSWM	£5,534,729

*yn seiliedig ar y 15 o Awdurdodau Lleol a ymatebodd i holiadur yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol

**y swm cyfanredol a ragwelir ar gyfer y 22 Awdurdod Lleol

46. Mae'n bwysig pwysleisio mai amcangyfrifon yn unig yw'r ffigurau uchod, ac y bydd modd gwerthuso costau pob sefydliad yn fwy cywir dim ond pan fydd y Comisiynydd wedi rhoi ei hysbysiadau cydymffurfio iddynt. Yn yr Adroddiadau Safonau a gyflwynwyd i Weinidogion Cymru gan y Comisiynydd, nododd y byddai'n ymgynghori â'r sefydliadau cyn rhoi hysbysiad cydymffurfio. Byddai modd trafod ffactorau fel rhesymoldeb a chymesuredd safonau unigol yn y cam hwn, a ph'un a ddylai'r sefydliad gael ei orfodi i gydymffurfio â'r safonau mewn rhai amgylchiadau neu ym mhob un, neu mewn rhai ardaloedd neu ym mhob un ohonynt.

47. Gall y Comisiynydd hefyd ddyroddi codau ymarfer at ddiben darparu canllawiau ymarferol am ofynion unrhyw safonau.

48. Mae'r ffordd y mae sefydliad yn cynllunio i ddarparu gwasanaethau dwyieithog yn gallu effeithio ar gostau. Er enghraifft, gallai ychwanegu'r elfen Gymraeg o wasanaeth at y ddarpariaeth Saesneg fod yn fwy costus na'i chynnwys ym mhob prosiect neu weithgarwch o'r cychwyn cyntaf. Mae'n

bwysig nodi yn y fan hon nad yw'r gost o ddefnyddio'r Saesneg i ddarparu gwasanaeth yn rhywbeth sydd fel rheol yn cael ei fesur - gellir dadlau y dylid dilyn yr un egwyddor ar gyfer y Gymraeg.

49. Gallai'r newidiadau arfaethedig o dan y Rhaglen Diwygio Llywodraeth Leol newid y ffordd y caiff gwasanaethau Cymraeg eu cyflenwi. Mae'r Papur Gwyn diweddaraf - 'Pŵer i bobl leol' - yn amlinellu gweledigaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer dyfodol Llywodraeth Leol. Mae'n ymateb i ganfyddiadau Comisiwn Williams bod amrywiadau annerbyniol ar lefel leol ym mherfformiad yr Awdurdodau Lleol yng Nghymru, a bod angen newid mawr yn y ffordd y mae Awdurdodau Lleol yn cynnal eu busnes, yn gwneud penderfyniadau ac yn cael eu dwyn i gyfrif.
50. Yng nghyd-destun y Gymraeg, rhagwelir y dylai'r Awdurdodau Lleol diwygiedig fod â'r gallu a'r capasiti i sicrhau dull cydlynol o hyrwyddo a chynnal yr iaith, a hynny yn y gweithle ac wrth ddarparu gwasanaethau cyhoeddus. Mae'r cynigion yn ceisio cryfhau'r llywodraethu corfforaethol a'r atebolrwydd yn yr Awdurdodau Lleol drwy, er enghraifft, gryfhau rôl y Pwyllgor Archwilio a'r Pwyllgorau Craffu a'i gwneud yn ofynnol i'r prif weithredwr lunio cynllun corfforaethol. Gan y bydd cynlluniau corfforaethol yn ymdrin â chyflenwi gwasanaethau a materion gweithredol, byddant yn gyfrwng priodol i ddangos cydymffurfiaeth â'r safonau newydd mewn perthynas â'r Gymraeg. Bydd hyn yn fodd i'r Awdurdodau Lleol fwrw ymlaen â'r gwaith o gynnwys y Gymraeg yn eu gwaith bod dydd a mynd ati i weithredu eu strategaethau ar gyfer hybu'r iaith.
51. Gallai hyn helpu'r Awdurdodau Lleol diwygiedig i gydymffurfio â'r safonau a osodir arnynt. Er enghraifft, bwriedir ei gwneud yn ofynnol i bob Awdurdod Lleol sefydlu proses gwyno symlach ar-lein. Gallai hyn hwyluso'r gwaith o brosesu ac olrhain cwynion, darparu trywydd y gellir ei archwilio, a galluogi Awdurdod Lleol i greu darlun cynhwysfawr o'i berfformiad o ran cyflenwi gwasanaethau a gweithredu'n fewnol, ac o farn y cyhoedd. Gallai hyn helpu i sicrhau cydymffurfiaeth â'r safonau cadw cofnodion.
52. Mae'r Papur Gwyn yn cynnwys nifer o gynigion i gynyddu'r cysylltiad rhwng Awdurdodau Lleol a'r cymunedau y maent yn eu gwasanaethu drwy, er enghraifft, sefydlu system newydd o lywodraethu cymunedau. Byddai system o'r fath yn rhoi mwy o ddylanwad i unigolion a chymunedau ar sut mae gwasanaethau'n cael eu cyflenwi yn eu hardal, yn rhoi rôl fwy i unigolion a grwpiau cymunedol yn y gwaith craffu, ac yn fodd i sicrhau y rhoddir ystyriaeth i farn unigolion a chymunedau am unrhyw eitemau agored ar agendâu'r Weithrediaeth, y Cyngor neu ei bwyllgorau.

53. Yn ogystal, mae'r Papur Gwyn yn cynnig sefydlu nifer o 'hawliau cymunedol' a fydd yn rhoi rôl i gyrff cymunedol o ran gwella'r modd y cyflenwir gwasanaethau, ynghyd â'r gallu i gymell trosglwyddo asedau o'r Awdurdod Lleol a hawl cynnig cyntaf i brynu asedau (preifat) o werth cymunedol.
54. Ar y cyd, mae gan y cynigion hyn botensial mawr i wella perfformiad Awdurdodau Lleol mewn perthynas â safonau'r Gymraeg a gwella ffyniant a chadernid cymunedau Cymraeg.

Manteision

Opsiwn 1: Gwneud Dim

55. Dyma'r opsiwn cychwynnol ac nid oes manteision ychwanegol yn gysylltiedig ag ef.
56. Byddai gwneud dim yn golygu bod y Cynlluniau Iaith presennol, sydd wedi bod yn eu lle ers 1993, yn parhau fel ag y maent. Byddai swyddogaeth reoleiddio'r Comisiynydd yn parhau'n debyg i swyddogaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg. Byddai'r gweithdrefnau ar gyfer cytuno ar gynlluniau a'u diwygio, sy'n llyncu llawer o adnoddau, hefyd yn parhau, ynghyd â'r drefn orfodi gyfyngedig bresennol.
57. Mewn llawer o feysydd, mae'r trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghymru wedi newid ers Deddf yr Iaith Gymraeg 1993, yr oedd y Cynlluniau Iaith yn weithredol oddi tani. Fodd bynnag, nid yw'r fframwaith yn Neddf 1993 yn caniatáu i'r newidiadau hyn gael eu hystyried mewn ffordd gyson. Er enghraifft, mae newidiadau i strwythur gwasanaethau cyhoeddus allweddol, a ffyrdd newydd o'u darparu, yn golygu bod gwedd gyhoeddus rhai gwasanaethau allweddol y tu allan i gwmpas y Cynlluniau Iaith. Mae hyn yn creu'r posibilrwydd o ansicrwydd ynghylch y gwasanaethau y gall cwsmeriaid Cymraeg eu hiaith ddisgwyl eu derbyn.
58. O ran gorfodi, dim ond un mecanwaith ffurfiol ar gyfer ymchwilio i achosion honedig o dorri cynlluniau a ddarparwyd gan Ddeddf 1993, ac nid oedd darpariaeth ar gyfer dewisiadau eraill wedi'u graddoli. Efallai nad yw un mecanwaith yn briodol ym mhob achos, ac efallai na fydd yn sicrhau'r canlyniadau cywir i bawb ym mhob achos. Yn ogystal, nid oes gan y Comisiynydd ar hyn o bryd bŵer i'w gwneud yn ofynnol i bersonau ddarparu tystiolaeth a gwybodaeth iddi a fydd yn ei chynorthwyo yn ei hymchwiliadau.

59. Mae *Arolwg Cenedlaethol Cymru, 2013-14: Arolwg Defnydd Iaith*², a gyhoeddwyd ar 29 Ionawr 2015, yn cynnwys dangosyddion pwysig ynghylch y defnydd presennol o'r Gymraeg gan aelodau'r cyhoedd a chyflogeion, yn arbennig mewn perthynas â'r meysydd y mae'r safonau cyflenwi gwasanaethau a'r safonau gweithredu yn ymdrin â nhw.
60. Yng nghyd-destun derbyn gwasanaethau, wrth ddelio â sefydliadau cyhoeddus yng Nghymru roedd yr arolwg yn dangos bod 51 y cant o siaradwyr Cymraeg wedi ceisio defnyddio'r Gymraeg wrth ddelio â sefydliadau cyhoeddus, a bod 37 y cant wedi ceisio defnyddio'r Gymraeg i lenwi ffurflenni swyddogol.
61. O'r rheini oedd â disgrifiad swydd yn y gwaith, roedd sgiliau Cymraeg wedi eu nodi'n hanfodol ar gyfer 15 y cant ohonynt ac yn ddymunol ar gyfer 27 y cant ohonynt. Nid oedd sgiliau Cymraeg wedi eu nodi o gwbl yn nisgrifiadau swydd 57 y cant o'r rheini oedd â disgrifiad swydd.
62. O'r rheini a oedd yn gweithio yn y sector cyhoeddus, dywedodd 60 y cant oedd â disgrifiad swydd fod ganddynt un a oedd yn nodi bod sgiliau iaith Gymraeg nail ai'n hanfodol neu'n ddymunol (o'i gymharu â 18 y cant yn y sector preifat).
63. Rydym o'r farn bod y sefyllfa a fanylir yn yr *Arolwg Cenedlaethol* yn annhebygol o wella os bydd Opsiwn 1 yn cael ei fabwysiadu.

Opsiwn 2: Pennu Safonau'r Gymraeg ar gyfer Gweinidogion Cymru, Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol

64. Diben y safonau yw gwella lefel y gwasanaeth y gall aelodau'r cyhoedd ddisgwyl ei derbyn. Bydd hyn yn arwain at greu hawliau y gellir eu gorfodi ar gyfer siaradwyr Cymraeg.
65. Bydd y safonau'n datgan yn glir yr hyn y mae angen i sefydliadau ei wneud mewn perthynas â'r Gymraeg, fel bod pobl hefyd yn glir am yr hyn y gallant ei ddisgwyl o ran gwasanaethau Cymraeg. Bydd yr eglurdeb hwn, ar gyfer y cyhoedd a sefydliadau fel ei gilydd, yn helpu i sicrhau bod modd gorfodi'r safonau'n effeithiol a'u bod yn arwain at gynnydd yn y defnydd y mae pobl yn ei wneud o wasanaethau Cymraeg.
66. Nid yw hyn yn naid i'r gwyll i'r sefydliadau eu hunain. Mae pob un o'r sefydliadau yr oedd y gyfres gyntaf o safonau'n berthnasol iddynt - Awdurdodau Lleol, y Parciau Cenedlaethol a Gweinidogion Cymru - eisoes

² <http://wales.gov.uk/docs/statistics/2015/150129-welsh-language-use-survey-cy.pdf>

yn gweithredu Cynlluniau Iaith ac wedi ymrwymo i gyflawni nifer o'r pethau sydd yn y safonau.

67. Mae'r safonau'n adeiladu ar y Cynlluniau hyn ac yn rhoi gofynion mwy trylwyr ar sefydliadau. Fodd bynnag, bydd yn ofynnol bod y safonau a orfodir ar sefydliadau yn rhesymol ac yn gymesur, fel na fydd modd gofyn i unrhyw un wneud rhywbeth sy'n afresymol neu'n anghymesur i'w hamgylchiadau.
68. Yn ymarferol, bydd y safonau'n symleiddio'r gweithdrefnau ar gyfer cytuno ar Gynlluniau Iaith a'u diwygio, sy'n galw am lawer o adnoddau ar hyn o bryd. Mae'r ymrwymadau a amlinellir yn y Cynlluniau Iaith yn amhenodol ar brydiau a gall y sefydliadau eu hunain, yn ogystal â'r cyhoedd, eu dehongli mewn sawl ffordd. Roedd y lefel o weithredu yn amrywio o sefydliad i sefydliad ar gyfer yr ymrwymadau hynny yr oeddent yn eu hystyried yn rhai amhenodol. Bydd y dyletswyddau a osodir gan y safonau yn benodol ac yn cael eu gorfodi.
69. Bellach bydd yn rhaid i'r sefydliadau a fydd yn gorfod cydymffurfio â'r safonau fynd ati i brif ffyrddio'r Gymraeg mewn ffordd fwy rhagweithiol a strategol. Bydd y "cynnig rhagweithiol" yn allweddol i hyn, sy'n rhoi'r cyfrifoldeb ar y sefydliad i gynnig gwasanaethau yn Gymraeg yn hytrach na disgwyl i bobl ofyn amdanynt. Bydd hyn yn darparu sylfaen gadarn i wella gwasanaethau ar gyfer siaradwyr Cymraeg.
70. Bydd cyflwyno safonau hefyd yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol ac awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol yng Nghymru o ran hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn ehangach.
71. Bydd trefn orfodi well yn ffordd fwy effeithiol o ymdrin ag achosion honedig o ddiffyg cydymffurfiaeth ac yn fodd i ddatrys cwynion yn gynnar ac yn anffurfiol fel y bo'n briodol.
72. Os caiff y rheoliadau sy'n pennu'r safonau ar gyfer Gweinidogion Cymru, Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol eu gwneud, rydym o'r farn y gallai hynny wella'r sefyllfa a ddisgrifir gan yr *Arolwg Cenedlaethol* ym mharagraffau 59 i 62. Dylai defnyddwyr fod yn fwy eglur ynglŷn â'u hawliau mewn perthynas â gwasanaethau, a dylai'r drefn fonitro gryfach annog sefydliadau i feddwl mewn ffordd holistaidd am ystod y gwasanaethau Cymraeg a gynigir ganddynt, boed hynny'n fewnol neu'n allanol.

Crynodeb o'r opsiwn a ffefrir

73. Yn seiliedig ar y dadansoddiad a wnaed o'r ddau opsiwn, ystyrir mai opsiwn 2 y dylid ei fabwysiadu, h.y. gwneud rheoliadau i bennu Safonau'r Gymraeg ar gyfer Gweinidogion Cymru, Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol ac Awdurdodau Lleol.

Crynodeb o'r data a ddarperir yn yr Aseiad Effaith Rheoleiddiol

Aseiad Effaith Rheoleiddiol - Safonau'r Gymraeg - Canlyniadau	
Manteision i'r Gymraeg	
<p>> Cyfanswm o 19 ymateb - Llywodraeth Cymru, pob un o'r tri Awdurdod Parc Cenedlaethol a 15 Awdurdod Lleol</p> <p>> Mae pob un* ond 1 (Sir Benfro) yn credu y bydd Safonau'r Gymraeg yn fanteisiol i'r iaith Gymraeg (*13 ymateb i'r cwestiwn ynghylch manteision) - gweler tabl 1</p> <p>> Mwyafrif yn credu y bydd y Safonau'n dod â manteision cymdeithasol ac ieithyddol i'w hardal</p> <p>> Rhai sefydliadau'n credu y bydd y Safonau'n dod â manteision economaidd ac amgylcheddol i'w hardal yn ogystal â manteision cymdeithasol/ieithyddol (Llywodraeth Cymru, Wrecsam, Blaenau Gwent, Gwynedd, Sir Gaerfyrddin, Conwy, Sir y Fflint)</p>	
Goblygiadau o ran cost	
<p>> Dros hanner (11/19) y sefydliadau'n credu y byddai'r safonau llunio polisi yn cael yhydig iawn neu ddim effaith ar y cyllidebau presennol ar gyfer y Gymraeg</p> <p>> Y meysydd a oedd yn peri'r pryder mwyaf (o ran y gost ychwanegol a allai fod yn gysylltiedig â gweithredu'r safonau'n llwyddiannus) oedd y safonau hybu a'r safonau gweithredu. Mae'r rhain yn elfennau newydd nad oeddent wedi'u cynnwys o'r blaen yn y Cynlluniau Iaith.</p> <p>> Mae wedi bod yn anodd i sefydliadau bennu a fydd costau ychwanegol yn gysylltiedig â'r Safonau hyn, gan gynnwys y safonau cadw cofnodion, a beth y gallent fod</p> <p>> Mae sefydliadau wedi'i chael hi'n anodd pennu costau heb wybod yn iawn pa Safonau fydd yn berthnasol iddynt.</p> <p>> Costau ychwanegol yn cynnwys: Staffio (arbenigedd mewn cyfieithu/marchnata/polisi) / gwelliannau o ran TGCh (o ganlyniad i'r safonau cadw cofnodion a'r safonau gweithredu) / costau cyfieithu allanol / costau hyfforddi staff mewnol (o ganlyniad i'r safonau gweithredu)</p> <p>> Costau ychwanegol yn amrywio o £0 i £758,000 (gweler tabl 2)</p>	

Tabl 1

Corff	A fydd manteision lleol yn deillio o'r Safonau?				A fydd goblygiadau o ran cost o ganlyniad i'r Safonau?				
	Economaidd	Cymdeithasol	Amgylcheddol	Ieithyddol	Cyflenwi gwasanaethau	Polisi	Cadw cofnodion	Hyrwyddo	Gweithredu
Llywodraeth Cymru	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Bydd	Na fydd
Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog	dim ateb	/	/	/	Bydd	Na fydd	Bydd	Na fydd	Bydd
Parc Cenedlaethol Eryri	dim ateb	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Na fydd	Bydd	Bydd	Na fydd
Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro	dim ateb	Bydd	/	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd
Sir Fynwy	dim ateb	/	/	/	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Bydd	Bydd
Wrecsam	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Na fydd	Bydd	Bydd	Bydd
Blaenau Gwent	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Bydd	Bydd
Caerffili	dim ateb	/	/	/	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Bydd	Bydd
Castell-nedd Port Talbot	dim ateb	Bydd	Bydd	/	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd
Abertawe	Bydd	Bydd	/	Bydd	Bydd	Na fydd	Bydd	Bydd	Bydd
Torfaen	Bydd	Bydd	/	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd
Gwynedd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Na fydd
Ceredigion	Bydd	/	Bydd	Bydd	Na fydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd
Merthyr	dim ateb	/	/	/	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd
Sir Benfro	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd
Caerdydd	dim ateb	/	/	/	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Bydd	Bydd
Sir Gaerfyrddin	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Na fydd	Na fydd
Sir y Fflint	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Na fydd	Bydd	Bydd
Conwy	Bydd	Bydd	Bydd	Bydd	Na fydd	Bydd	Bydd	Bydd	Na fydd

Tabl 2

Costau	Costau presennol ar gyfer gweithredu Cynllun Iaith				Costau ychwanegol ar ôl y Safonau				
	Cydymffurfio â'r Cyn	Hyfforddiant*	Cyfieithu**	Marchnata / arall	Cyflenwi gwasanaethau	Polisi	Cadw cofnodion	Hyrwyddo	Gweithredu
Llywodraeth Cymru	£320,314	£190,300	£2,637,908	£62,600	£0	£0	£0	£20,000	£0
Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog	£4,000	£18,000	£19,000	£4,000	£163,000	£0	Bydd-£?	£0	£15,000
Parc Cenedlaethol Eryri	£4,420	£800	£93,640	£0	£1,800	£0	£5,620	£5,320	£0
Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro	£50,000	£0	£30,000	£25,000	Bydd-£?	Bydd-£?	£12,000	£19,000 +	Bydd-£?
Sir Fynwy	£18,000	£0	£15,000	£0	£0	£0	£0	Bydd-£?	Bydd-£?
Wrecsam	£14,000	£7,950	£126,500	£0	£500,000	£0	Bydd-£?	Bydd-£?	£258,000
Blaenau Gwent	£6,000	£0	£11,000	£?	£0	£0	£0	Bydd-£?	Bydd-£?
Caerffili	£0	£3,250	£79,000	£4,500	£0	£0	£0	Bydd-£?	Bydd-£?
Castell-nedd Port Talbot	£187,000	£700+	£10,000	£0	£143,000	Bydd-£?	Bydd-£?	Bydd-£?	£4,000
Abertawe	£?	£?	£?	£0	Bydd-£?	£0	Bydd-£?	Bydd-£?	Bydd-£?
Torfaen	£75,000	£3,000	£15,000	£0	£450,000	Bydd-£?	Bydd-£?	Bydd-£?	Bydd-£?
Gwynedd	£?	£?	£?	£?	£0	£0	£0	£0	£0
Ceredigion	£43,500	£8,500	£202,000	£140,600	£0	£22,500	Bydd-£?	Bydd-£?	£13,500
Merthyr	£18,000	£15,000	£18,000	£?	Bydd-£?	Bydd-£?	Bydd-£?	Bydd-£?	Bydd-£?
Sir Benfro	£10,000	£0	£129,000	£0	£636,000	£44,000	Bydd-£?	£45,000	£30,000
Caerdydd	£77,000	£11,000	£212,000	£0	£0	£0	£0	Bydd-£?	Bydd-£?
Sir Gaerfyrddin	£60,000	£16,600	£345,000	£15,000	£0	£0	£0	£0	£0
Sir y Fflint	£?	£39,200	£123,500	£?	£370,000	Bydd-£?	£0	Bydd-£?	£16,000+
Conwy	£33,000	£8,000	£190,000	£0	£0	£10,000	£40,000	£45,000	£0

Bydd-£?= Bydd goblygiadau i'r Safonau o ran costau ond nid oes unrhyw gostau wedi'u nodi

£0 - Ychydig iawn neu ddim goblygiadau o gwbl i'r Safonau o rau costau

*gan gynnwys cwrs ymwybyddiaeth o'r Gymraeg/cyrsiau drwy gyfrwng y Gymraeg/cyrsiau iaith Gymraeg (i ddysgu'r iaith)

** costau cyfieithu'n cynnwys cyfieithwyr mewnl yn ogystal â chaffael cyfieithwyr allanol

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon